

Fragmentene av *Konungs skuggsjá*

*En paleografisk analyse av de norske fragmentene av
Konungs skuggsjá og en tekstkritisk vurdering av forholdet
mellom hovedhåndskriftet AM 243 b α fol. og fragmentene β
(NRA 58 C) og γ (NKS 235 g 4to)*

Nina Stensaker

Masteroppgave i norrøn filologi

Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier

Universitetet i Bergen

Høst 2016

© Nina Stensaker

År: 2016

Tittel: Fragmentene av *Konungs skuggsjá*
En paleografisk analyse av de norske fragmentene av Konungs skuggsjá og en tekstkritisk vurdering av forholdet mellom hovedhåndskriftet AM 243 b α fol. og fragmentene β (NRA 58 C) og γ (NKS 235 g 4to)

Forfatter: Nina Stensaker

Avhandlingen er skrevet med Andron Mega Corpus.

Abstract

This master's thesis is a palaeographic and text critical study of central textual witnesses of *Konungs skuggsjá*. The thesis is split in two, where the first part covers the five Norwegian fragments α (*NRA 58 A*), β (*NRA 58 C*), γ (*NKS 235 g 4to*), δ (*AM 1056 IX 4to*) and ε (*NRA 58 B*). These have been transcribed on a facsimile level, and dated based on a detailed palaeographic analysis. The second and most important part of the thesis uses the background from the first part to conduct a text critical study of the relationship between the main manuscript of *Konungs skuggsjá*, *AM 243 b α fol.*, and the two fragments β and γ . In his version of *Konungs skuggsjá* (1920), Finnur Jónsson presents the claim that β and γ were remains of the same codex, and that the codex of $\beta\gamma$ and the main manuscript, *AM 243 b α fol.*, should be considered sister manuscripts. An opposition to this hypothesis came in 1952, when Ludvig Holm-Olsen defended his doctoral thesis «Håndskriftene av Konungs skuggsjá. En undersøkelse av deres tekstkritiske verdi». He claimed that Finnur Jónssons hypothesis could not be verified and through the stemma, he presented a new and strong hypothesis that the main manuscript was a direct copy of $\beta\gamma$. The main research question of my thesis, in all its simplicity, has been: Is it likely that the main manuscript of *Konungs skuggsjá*, *AM 243 b α fol.*, is a copy of $\beta\gamma$?

Finnur Jónsson and Holm-Olsen have led each of their hypotheses on the relationship between the manuscripts, and both of their lines of argumentation deserve to be looked at in a text critical perspective. Both base themselves on the established genealogical method, Holm-Olsen more thoroughly than his predecessor, but they do it without drawing a clear line between significant and insignificant errors. My contribution through this thesis is to shed light upon this deciding criterion in the genealogical method, and see which consequences it gets for the consideration of the relationship between the main manuscript, *AM 243 b α fol.*, and the fragments $\beta\gamma$. Therefore, the thesis focuses on the possible copying process between $\beta\gamma$ and the main manuscript, and on this basis a list of different types of errors can be made.

Even though Holm-Olsen and I worked with the text materials from different perspectives, we still come to the same conclusion: the main manuscript, *AM 243 b α fol.*, of *Konungs skuggsjá* is a direct copy of $\beta\gamma$.

Sammendrag

Denne masteroppgaven er et paleografisk og tekstkritisk studium av sentrale tekstvitner til *Konungs skuggsjá*. Oppgaven er todelt, den første delen tar for seg de fem norske fragmentene, α (*NRA 58 A*), β (*NRA 58 C*), γ (*NKS 235 g 4to*), δ (*AM 1056 IX 4to*) og ϵ (*NRA 58 B*). Disse er blitt transkribert på et faksimilært nivå, og datert basert på en detaljert, paleografisk analyse. Den andre, og viktigste delen av oppgaven utnytter dette datagrunnlaget til å gjennomføre et tekstkritisk studium av forholdet mellom hovedhåndskriftet av *Konungs skuggsjá*, *AM 243 b α fol.*, og to av disse fragmentene, β og γ . I sin utgave av *Konungs skuggsjá* (1920) fremmet Finnur Jónsson en hypotese om at β og γ var rester av det samme håndskriftet, og at dette håndskriftet, $\beta\gamma$, og hovedhåndskriftet *AM 243 b α fol.* skulle regnes som søsterhåndskriftet. Et motsvar på denne hypotesen kom i 1952, da Ludvig Holm-Olsen forsvarte sin doktoravhandling «Håndskriftene av *Konungs skuggsjá*. En undersøkelse av deres tekstkritiske verdi». Han hevdet at Finnur Jónsson sin hypotese ikke kunne verifiseres, og gjennom det stemmaet han satte opp, presenterte han en ny og sterk hypotese om at hovedhåndskriftet var en avskrift av $\beta\gamma$. Problemstillingen i min oppgave har, i all sin enkelhet, vært: Er det sannsynlig at hovedhåndskriftet av *Konungs skuggsjá* er en avskrift av $\beta\gamma$?

Finnur Jónsson og Holm-Olsen har frontet hver sine hypoteser om forholdet mellom håndskriftene, og deres argumentasjon fortjener en gjennomtenking i tekstkritisk sammenheng. Begge baserer seg på den etablerte genealogiske metoden, Holm-Olsen langt mer utførlig enn sin forgjenger, men de gjør det uten å trekke et tydelig skille mellom signifikante og insignifikante feil. Mitt bidrag i denne oppgaven er å løfte fram dette avgjørende kriteriet i den genealogiske metoden, og se hvilke konsekvenser det får for vurderingen av forholdet mellom hovedhåndskriftet og fragmentene $\beta\gamma$. Oppgaven fokuserer dermed på det mulige avskrivingsforholdet mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet, og kan på dette grunnlaget sette opp en feiltypologi av generell interesse for studier av forelegg og avskrift.

Selv om Holm-Olsen og jeg har arbeidet med tekstmaterialet fra ulike innfallsvinkler, er vi likevel kommet til samme konklusjon: hovedhåndskriftet av *Konungs skuggsjá* er en avskrift av $\beta\gamma$.

Forord

I arbeidet med denne masteroppgaven er det flere personer som skal takkes.

Jeg vil først og fremst takke min veileder, professor Odd Einar Haugen. Tusen takk for ditt engasjement, din interesse, tid og hjelp. Jeg har satt stor pris på dine konkrete og konstruktive tilbakemeldinger, både gjennom samtaler og e-poster. Uten deg er det lite trolig at denne oppgaven noen gang ville blitt ferdig, eller eksistert.

Videre vil jeg takke min biveileder, Robert K. Paulsen, for all hjelp med transkripsjon, konvertering og grammatikk.

Tusen takk til Åslaug Ommundsen for gode råd om paleografi og kodikologi.

Riksarkivet, ved Tor Weidling, skal også ha stor takk for lesesalplass, at jeg selv fikk holde i og fotografere de norske fragmentene, *NRA 58 A, B og C*. Dette var en opplevelse!

Jeg vil også benytte anledningen til å takke alle lærerne tilknyttet fagmiljøet i norrøn filologi ved Universitet i Bergen for to fantastiske år. En spesiell takk til Jens Eike Schnall for at du alltid tar deg tid til meg, og mine spørsmål.

Helt til slutt vil jeg takke min familie og samboer for all støtte, interesse og tålmodighet. Den siste takken går til Eli Rugaard – en fantastisk venninne og støttespiller, både faglig og privat.

Bergen, 15. november 2016

Nina Stensaker

I dette opplaget har jeg gjort noen mindre endringer, blant annet etter merknader fra eksamenskommisjonen. Dette har ikke ført til endringer i sideinndelingen.

Bergen, 27. februar 2017

Nina Stensaker

Innholdsfortegnelse

Abstract	I
Sammendrag	II
Forord.....	III
Innholdsfortegnelse.....	IV
Tegn og forkortelser	VII
De norske fragmentene og hovedhåndskriftet	VIII
1: Innledning og problemstilling	1
1.1 Innledning.....	1
1.2 Problemstilling.....	3
2: Teori og metode	4
2.1 Data	4
2.2 Tekstkritikk	5
2.2.1 Den genealogiske metoden.....	6
2.2.2 Feilbegrepet i nyere tekstkritikk.....	8
2.2.2.1 Bindefehler	9
2.2.2.2 Trennfehlere	9
2.2.3 Sonderfehlere	10
2.3 Stemma	10
2.3.1 Arketyper	11
2.3.2 Eliminatio codicum descriptorum	13
2.3.3 Kritikk av og svakheter i stemmaet.....	14
2.3.4 Bifiditet i stemmaet	15
2.3.5 Kontaminasjon	16
2.3.6 Tre mulige stemmakonstruksjoner i <i>Konungs skuggsjá</i>	16
3: De norske fragmentene og hovedhåndskriftet	18
3.1 α : NRA 58 A	18
3.1.1 Om α : NRA 58 A	18
3.1.1.1 Datering og språk	19
3.1.1.2 Ulikheter mellom Holm-Olsen sin og min transkripsjon.....	19
3.1.1.3 Merknader	20
3.1.2 Paleografi	21
3.1.2.1 De enkelte skrifttegnene	21
3.1.2.2 Forkortelser	25
3.1.2.3 Palatalregelen	26
3.1.3 Oppsummering	27
3.2 β : NRA 58 C og γ NKS 235 g 4to	28
3.2.1 Om β : NRA 58 C.....	28
3.2.1.1 Initialer og rubrikker	29
3.2.1.2 Merknader	30
3.2.2 Om γ : NKS 235 g 4to	30
3.2.3 To fragment – ett håndskrift?.....	30
3.2.4 Paleografi hos 1. hånd (blad 1–3 av β).....	31
3.2.4.1 De enkelte skrifttegnene	31
3.2.4.2 Små kapiteler.....	34

3.2.4.3	Forkortelser	34
3.2.4.4	Merknader	35
3.2.5	Paleografi hos 2. hånd (blad 4 av $\beta + \gamma$)	35
3.2.5.1	De enkelte skrifttegnene	35
3.2.5.2	Små kapiteler	37
3.2.5.3	Forkortelser	38
3.2.5.4	Merknader	38
3.2.6	Oppsummering	38
3.3	ϵ : NRA 58 B	39
3.3.1	Om ϵ : NRA 58 B	39
3.3.1.1	Forskjeller mellom Holm-Olsen sin utgave og min transkripsjon	39
3.3.2	Paleografi	40
3.3.2.1	De enkelte skrifttegnene	40
3.3.2.2	Forkortelser	43
3.3.3	Oppsummering	43
3.4	δ : AM 1056 IX 4to	44
3.4.1	Om: δ : AM 1056 IX 4to	44
3.4.1.1	Forskjeller mellom Holm-Olsen sin transkripsjon og min	44
3.4.2	Paleografi	45
3.4.2.1	De enkelte skrifttegnene	45
3.4.2.2	Forkortelsestegn	48
3.4.3	Oppsummering	48
3.5	Hovedhåndskriftet, AM 243 <i>ba fol.</i>	49
3.5.1	Om hovedhåndskriftet	49
3.5.2	Noen paleografiske særtrekk	50
4:	Feiltypologi	51
5:	Avvikler mellom 1. hånd og hovedhåndskriftet	54
5.1	Tilføyelser	54
5.2	Utelatelser	56
5.2.1	Oversprang	56
5.2.2	Linjesprang	64
5.3	Revisjon	65
5.4	Transposisjon	67
5.5	Dittografi	69
5.6	Sandhi	69
5.7	Leksikalske forskjeller	70
5.8	Skrivefeil	73
6:	Avvikler mellom 2. hånd og hovedhåndskriftet	75
6.1	Tilføyelser	75
6.2	Utelatelser	76
6.2.1	Oversprang	76
6.2.2	Saut du même au même	82
6.3	Transposisjoner	82
6.4	Dittografi	83
6.5	Leksikalske forskjeller	83
6.6	Skrivefeil	85
6.7	Ulike rubrikker	85
7:	De signifikante feilene	87
7.1	Gruppe 1	89
7.2	Gruppe 2	94
7.3	Gruppe 3	97
7.4	Gruppe 4	97

8: Oppsummering og konklusjon.....	100
9: Litteraturliste.....	105
9.1 Primær- og sekundærlitteratur.....	105
9.2 Digitale ressurser.....	108
Vedlegg A: Alle avvik mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet.....	109
β , blad 1v.....	109
β , blad 2r.....	113
β , blad 2v.....	118
β , blad 3r.....	124
β , blad 3v.....	130
β , blad 4r.....	135
β , blad 4v.....	140
γ , blad 1r.....	144
γ , blad 1v.....	149
Vedlegg B: Faksimiler.....	155
Vedlegg C: Transkripsjoner.....	184

Tegn og forkortelser

α	<i>NRA 58 A</i>
β	<i>NRA 58 C</i>
γ	<i>NKS 235 g 4to</i>
δ	<i>AM 1056 IX 4to</i>
ε	<i>NRA 58 B</i>
a	<i>AM 243 a fol.</i>
c	<i>AM 243 c fol.</i>
e	<i>AM 243 e fol.</i>
f	<i>AM 243 f fol.</i>
n	<i>AM 243 n fol.</i>
q	<i>AM 243 q fol.</i>
AM	Den Arnamagnæanske Samling
dvs.	det vil si
hovedh.	<i>AM 243 ba fol.</i> (hovedhåndskriftet)
ill.	illustrasjon
jf.	jevnfør
Kgs.	<i>Konungs skuggsjá</i> (Kongespeilet)
L	linje
NKS	Ny Kongelig Samling, København
NRA	Riksarkivet i Oslo
osv.	og så videre
r	recto (forside av et blad)
tab.	tabell
utg.	utgave <i>el.</i> utgiver
v	verso (bakside av et blad)
vs.	versus (mot)
yh.	yngre hånd

De norske fragmentene og hovedhåndskriftet

Tab. o.1 viser i første kolonne sidetall i Holm-Olsen sin utgave av *Konungs skuggsjá* (1983). Andre kolonne viser til paginerte sidetall og linjenummer i *AM 243 b α fol.* Tredje kolonne viser til sidetall og linjenummer for de ulike fragmentene, og [] markerer hva som er første og siste ord i fragmentene. Prikket linje betyr at håndskriftet er defekt, men at vedkommende stykke engang har, eller kan ha vært med. Forkortelsen Hh. i femte kolonne står for hovedhåndskriftet.

Tab. o.1 Forholdet mellom de norske fragmentene og hovedhåndskriftet

Holm-Olsen	Hovedh.	Fragment	Hh	.	$\beta\gamma$	α	ϵ	δ
4.31	3b L19	α : 1r L1	[oc reinni					
5.38	5b L1	α : 1r slutter	lannz]					
6.16	6a L9	α : 1v L1	[þau					
7.23	7b L15	α : 1v slutter	at æc]ki					
11.36	Lakune	α : 2r L1	[enn					
12.23	Lakune	α : 2r slutter	hier]					
13.19	Lakune	α : 2v L1	[rædu					
14.41	Lakune	α : 3r L20	ero]					
21.16	Lakune	β : 1ra L1	[Suo					
21.29	Lakune	α : 3r L20	[Fadir					
21.33	Lakune	α : 3r slutter	sok.]					
22.3	27a L1	β : 1va L11	[um					
22.20	27b L5	β : 1v slutter	vatn]					
22.21	27b L7	α : 3v L1	[helldur					
23.14	28b L12	α : 3v slutter	vatn]					
24.27	30a L24	β : 2ra L1	[þeim					
25.31	31b L21	β : 2v slutter	hann]					
30.19	38b L26	β : 3ra L1	[at					
31.31	40b L8	β : 3v slutter	þeir]					
34.13	43b L27	β : 4ra L1	[grannar					
35.21	45a L28	β : 4v slutter	þu.]					
54.8	51b L12	γ : 1ra L1	[sva					
55.19	71a L23	γ : 1v slutter	hafðe]					
62.23	80b L13	δ : 1rb L1	[ívighskorðum					
62.27	80b L23	δ : 1rb slutter	dragha]					
62.29	80b L27	δ : 1va L1	[falla					
62.33	81a L10	δ : 1va slutter	en]					
64.6	83a L2	δ : 2ra L1	[at					
64.10	83a L9	δ : 2ra slutter	þion]osto					
82.32	107a L21	ϵ : 1ra L21	[í					
83.30	108b L11	ϵ : 1va slutter	i]					
83.40	109a L1	ϵ : 1vb L21	[aptr					
84.5	109a L13	ϵ : 1vb slutter	biugguz]					
109.3	141a L24	ϵ : 2rb L1	[villdi					

1: Innledning og problemstilling

1.1 Innledning

Konungs skuggsjá eller *Speculum regale* (begge titlene finnes i verkets prolog) er skrevet i Norge ved midten av 1200-tallet, sannsynligvis i 1250-årene (Holm-Olsen 1983, XI). Verket handler om en sønn som søker kunnskap og visdom hos sin far; for at han ikke skal fare på villstier, men finne de rette, sedelige hovedveiene. Hele verket er skrevet som en dialog i en rik ornamentert stil, langt fra det norrøne stilidealet i for eksempel kongesagaene. Forfatteren er ukjent, men han hadde åpenbart omfattende kunnskap om både moralske, bibelske og samfunnsmessige emner, i det hele tatt en ensyklopedisk viten for sin tid. Holm-Olsen (1983, XI) mener at han må ha vært en geistlig som stod kongehuset nært og at verket trolig først og fremst er skrevet som en lærebok for Håkon Håkonssons sønner, Håkon Unge og Magnus (senere Lagabøte). Dialog- og stilformen gjør at lærdommen i verket ligger like mye i hvordan sønnen stiller spørsmålene, som i svarene som faren gir.

Konungs skuggsjá er overlevert i ca. 60 håndskrifter av forskjellig alder. De eldste er norske og skrevet i annen halvdel av 1200-tallet, mens de yngste er skrevet på Island, noen så sent som år 1800. Det skjedde faktisk etter den første trykte utgaven så dagens lys i 1768 (Holm-Olsen 1970, 7). Ingen av de eldste håndskriftene er fullstendig bevart, men de utfyller hverandre slik at den opprinnelige tekstsammenheng likevel kan gjenoppbygges, som vist i tab. 0:1 på s. VIII ovenfor. Den største andelen av håndskriftsmaterialet er islandsk. Disse håndskriftene står fjernt fra det tapte originalhåndskriftet i tid, men enkelt av dem gjengir sikkert nok teksten temmelig pålitelig, og deler av verket finnes nå bare i islandsk avskrift (Holm-Olsen 1970, 7). Et eneste norsk håndskrift er noenlunde fullstendig bevart, *AM 243 b α fol.* Men selv dette inneholder ikke mer enn ca. 80 % av verket. Det var dette håndskriftet Holm-Olsen brukte i sin utgave fra 1945 (2. utg. 1983) og lakunene fylte han ut med de islandske håndskriftene *AM 243 a fol.* og *AM 243 e fol.*

Konungs skuggsjá er et enestående verk i norsk middelalder, likevel finnes det ingen fullstendig tekstkritisk utgave av hele verket. Holm-Olsen gav i 1970 ut et utvalg [ca. 1/3] av tekstmaterialet i en tekstkritisk utgave, men han rakk aldri å fullføre arbeidet med sin planlagte, fullstendige utgave. Finnur Jónsson sin utgave fra 1920 er den nærmeste til å være en kritisk utgave. Holm-Olsen er likevel den som har arbeidet mest med håndskriftene; i 1952

publiserte han sin doktoravhandling «Håndskriftene av Konungs skuggsjá. En undersøkelse av deres tekstkritiske verdi». I denne avhandlingen hadde han som mål «å rydde opp i det samlede håndskriftsmaterialet til *Konungs skuggsjá* for å gi tekstkritikken et tryggere grunnlag å bygge på» (Holm-Olsen 1952, 178). Han har gjort et enormt og imponerende arbeid gjennom sin resensjon, og resultatene kunne han, i samsvar med tradisjonen, presentere i et stemma, gjengitt i ill. 2:1 på side 11. I sin 2. utg. fra 1983 presenterer han et forkortet og noe revidert stemma (1983, XVI). Revisjonen i dette stemmaet får imidlertid ikke konsekvenser for problemstillingen i mitt arbeid, så hans opprinnelig stemma blir brukt som utgangspunkt, ettersom dette også er referansen for hans diskusjon i avhandlingen fra 1952.

I stemmaet blir de to fragmentene β og γ , heretter omtalt som $\beta\gamma$, ansett som forelegget til hovedhåndskriftet. Dette er en meget spennende hypotese, ettersom det er svært få eksempler på at et forelegg og en avskrift av dette er bevart fra en så tidlig periode i den norrøne litteraturen. I tillegg til å arbeide med forholdet mellom hovedhåndskriftet og $\beta\gamma$ har jeg foretatt en transkripsjon på et faksimiliært nivå av alle de fem norske håndskriftene: α , β , γ , δ og ϵ . I arbeidet med transkriberingen har Holm-Olsen sine transkripsjoner fra 1945 (2. utg. 1983) vært til stor hjelp. Jeg har også foretatt en paleografisk analyse av alle de fem fragmentene og gjort et forsøk på å datere dem, basert på disse analysene.

Konungs skuggsjá har blitt utgitt en rekke ganger, og jeg skal her presentere de viktigste (jf. Holm-Olsen 1983, XX–XXI, for en fullstendig oversikt). Den første kom i 1768 og går under navnet «Sorøe-utgaven». Den er delvis bygd på en rekke håndskrifter som i 1760-årene fantes på Island, men som i dag er tapt (Holm-Olsen 1952, 105). I utforming er utgaven imponerende, hver side er delt i fire ulike seksjoner. Venstre spalte inneholder den gammelnorske teksten, mens høyre spalte inneholder en oversettelse til dansk. Under disse spaltene er teksten oversatt til latin, og helt på bunnen av hver side finnes et kritisk apparat. Utgaven er utarbeidet av Hálfdan Einarsson, som fullførte ufullstendige arbeider av Gerhard Schøning og Hannes Finsson. Den danske oversettelsen og anmerkninger ble gjort av Jón Eiríksson (John Erichsen) som også besørget utgivelsen (jf. Holm-Olsen 1952, 105–115 for detaljert forhistorie for utgaven). Oscar Brenner publiserte i 1881 sin utgave «Speculum regale. Ein altnorwegischer Dialog. Nach Cod. Arnamagn. 243 Fol. B und den ältesten Fragmenten». Det er denne utgaven Holm-Olsen og jeg har brukt til å fylle ut diverse lakuner i våre utgaver og transkripsjoner. Finnur Jónsson sin utgave fra 1920 er det nærmeste vi kommer en tekstkritisk utgave i dag. Han har med en lang innledning hvor han beskriver de ulike håndskriftene,

daterer dem og omtaler språklige trekk. Det er i denne utgaven han presentere sin hypotese om at $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet er søsterhåndskrifter. Fem år tidligere, i 1915, hadde George T. Flom besørget en diplomatarisk utgave av *Konungs skuggsjá*, «The Arnamagnean manuscript 243 B α , folio at Det Kongelige Bibliotek, Copenhagen. The main manuscript of Konungs skuggsjá in phototypic reproduction with diplomatic text». I tillegg har han utgitt transkripsjoner og foretatt paleografiske og ortografiske analyser av fragmentene *NRA 58 C* og *NRA 58 A*, i henholdsvis 1911 og 1930.

1.2 Problemstilling

Hovedinnholdet i min masteroppgave kan deles i to. Den første delen tar for seg de fem norske fragmentene α (*NRA 58 A*), β (*NRA 58 C*), γ (*NKS 235 g 4to*), δ (*AM 1056 IX 4to*) og ϵ (*NRA 58 B*). Disse er blitt transkribert på et faksimilært nivå, og datert basert på en detaljert og paleografisk analyse i kapittel 3. Den andre, og viktigste, delen av oppgaven er et tekstkritisk studium av forholdet mellom hovedhåndskriftet av *Konungs skuggsjá AM 243 b α fol.* og de to norske fragmentene β og γ . Finnur Jónsson fremmet i sin utgave av *Konungs skuggsjá* (1920) en hypotese om at β og γ var rester av det samme håndskriftet, og at dette håndskriftet, $\beta\gamma$, og hovedhåndskriftet *AM 243 b α fol.* skulle regnes som søsterhåndskriftet. Et motsvar på denne hypotesen kom i 1952, da Ludvig Holm-Olsen forsvarte sin doktoravhandling «Håndskriftene av Konungs skuggsjá. En undersøkelse av deres tekstkritiske verdi». Han hevdet at Finnur Jónsson sin hypotese ikke kunne verifiseres, og gjennom det stemmaet han satte opp, presenterte han en ny og sterk hypotese om at hovedhåndskriftet var en avskrift av $\beta\gamma$. Hverken Finnur Jónsson eller Holm-Olsen tar hensyn til om avvikene de diskuterer er signifikante eller ikke. Det er her min oppgave vil kaste nytt lys over forholdet mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet, ved at jeg bare vil bygge på signifikante feil. Jeg har gjennomgått lesemåtene i $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet svært nøye, og presentert alle avvik jeg har funnet mellom dem i vedlegg A på side 109. Jeg har ikke transkribert noe fra hovedhåndskriftet selv, men hele håndskriftet ligger tilgjengelig på internett (se side 108 for nettside), og dette har gjort at jeg selv har kunnet lese håndskriftet og sammenlignet lesemåtene direkte med $\beta\gamma$. Hovedmålet med min oppgave er å granske og avgjøre forholdet mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet, og på denne måten avgjøre om Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres.

Problemstillingen i min oppgave har, i all sin enkelhet, vært: Er det sannsynlig at hovedhåndskriftet av *Konungs skuggsjá* er en avskrift av $\beta\gamma$?

2: Teori og metode

Tekstkritisk arbeid har innslag av både logiske slutninger, slik de kommer til uttrykk i feilanalysen i den genealogiske metoden, og de subjektive vurderingene som kritikerne gjør av disse feilene (se for eksempel et par av de nyeste arbeidene på feltet, Paolo Trovato 2014 og Richard Tarrant 2016). Det tekstkritiske arbeidet kan beskrives som anvendelse av hermeneutisk metode, som er typisk for de humanistiske vitenskapene. Dagfinn Føllesdal, Lars Walløe og Jon Elster (1996) hevder at den hermeneutiske metoden kan forstås som en anvendelse av den hypotetisk-deduktive metoden, særlig kjent fra naturvitenskapene. Den hypotetisk-deduktive metode har to karakteristiske trekk: (1) Etablering av en hypotese, (2) bekreftelse eller avkreftelse av hypotesen i lys av hvordan konsekvensene av denne passer inn med hverandre og med vår erfaring (Føllesdal, Walløe og Elster 1996, 95). Stemmet til Holm-Olsen (1952) etablerer hypotesen om at hovedhåndskriftet er en avskrift av $\beta\gamma$, og det er altså denne hypotesen jeg, gjennom min avhandling, vil ta opp til vurdering.

2.1 Data

Som grunnlag for mitt arbeid har jeg bygd opp et datasett som består av transkripsjoner av de fem norske fragmentene av *Konungs skuggsjá*. Disse ble tidligere i 2016 publisert i *Medieval Nordic Text Archive* (se side 109 for nettside), og de er også gjengitt i vedlegg C. I tillegg har jeg, naturlig nok, brukt resensjonen til Holm-Olsen i hans doktoravhandling (1952) og hans utgave av *Konungs skuggsjá* (2. utg. 1983).

Mitt mål med transkripsjonen av de fem norske fragmentene har hele veien vært å gjengi dem så likt den fotografiske faksimilen som mulig. Gjennom dette arbeidet har det likevel blitt helt tydelig at en nøyaktig gjengivelse av alle tegn og bokstaver aldri kan bli mulig. Dette skyldes i hovedsak at enhver skrift, også den som utføres av profesjonelle skrivere, har et variabelt og individuelt uttrykk. Samme bokstav kan få utallige variasjoner hos ulike skrivere og det er ikke realistisk å etablere entiteter i et så høyt antall at man kan gjengi tegninventarer i minste detalj. Jeg har derfor måttet ta en rekke valg og på dette grunnlaget satt opp retningslinjer for arbeidet med transkripsjonen. Alle bokstaver i faksimilene, med mindre de har en helt spesiell utforming, er blitt gjengitt i transkripsjonen med de tilsvarende, ordinære latinske bokstavene. Entitetene som er blitt brukt, er hentet fra den nyeste versjonen av *MUFI Character Recommendation* (versjon 4.0, utg. Haugen 2015 b). I praksis betyr dette at for eksempel

bokstaven *a* alltid gjengis som *a*, selv om den flere steder har et toetasjes preg. Det finnes riktignok en egen entitet for denne *a*-formen ‘*a*’, på U+F203, men denne entiteten ligger under *Privat Use Area* (PUA) og *MUFI Character Recommendation* advarer selv mot for utstrakt bruk av disse: «Characters in the Private Use Area (PUA) should be used with great caution» (2015, 11). Jeg har derfor prøvd å unngå entiteter i dette private området, så langt det har latt seg gjøre. Junkturer er imidlertid et eksempel på entiteter jeg har brukt som er hentet fra PUA.

Holm-Olsen sin utgave fra 1945 (2. utg. 1983) har vært til stor hjelp for meg og jeg har brukt hans arbeid aktivt for å få en så korrekt transkripsjon som mulig. Alle fragmentene jeg har transkribert, har enkelte steder vanskelig og uleselig tekst. I de tilfellene hvor jeg selv ikke kan se hva som står i faksimilene, eller der det er større lakuner, har jeg brukt *supplied*-tagger og samtidig navngitt hvem jeg har hentet det supplerte innholdet fra. XML-koden ser da slik ut: `<supplied resp="Holm-Olsen">oc</supplied>`. Supplert tekst er gjengitt på et diplomatarisk nivå. Flere steder i fragmentene er ord nærmest slitt helt bort, men man kan så vidt skimte deler av bokstaver. I disse tilfellene, hvor man ikke kan være helt sikker, har Holm-Olsen brukt underprikking i sine transkripsjoner. Jeg har brukt *unclear*-tagger, som gjennom det aktuelle stilarket blir vist med underprikking.

All transkripsjon er gjort i en vanlig teksteditor, Microsoft Word, og deretter konvertert til valid XML ved hjelp av et Perl-script utarbeidet av Robert K. Paulsen (2016). De ferdige transkripsjonene er som nevnt publisert i *Medieval Nordic Text Archive*. Totalt utgjør mine transkripsjoner 8976 ord.

2.2 Tekstkritikk

De følgende avsnittene om tekstkritikk og den genealogiske metoden bygger i hovedsak på Haugen (1988 og 2013 a). Han definerer tekstkritikk som den systematiske gjennomgangen av et håndskriftsmateriale med sikte på å avdekke hvordan teksten har utviklet seg, hva som er nytt og hva som er gammelt, hva som er tilføyd og hva som er strøket. Ordet *tekst* kommer fra det latinske ordet *textus* og betyr etymologisk ‘vev’. Begrepet tekst er flertydig og kan defineres på flere ulike plan, men i mitt tekstkritiske arbeid med $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet blir tekst først og fremst en singularer rekke av ord, skrevet på pergament, som skal sammenlignes med en tilsvarende tekst på et annet pergament.

Tekstkritikkens mål er å søke seg tilbake til en original eller, i mangel av denne, en arketypp, og den er således en svært opphavssøkende disiplin. Den tekstkritiske tradisjonen oppstod allerede rundt 300 år f. Kr. i akademiet i Alexandria. Her arbeidet lærde menn med en mengde av håndskriftene av de homeriske eposene for å etablere en autoritativ tekst av Homer. Til tross for den lange historien som disiplinen har, er det vanlig å mene at den vitenskapelige grunnleggelsen av tekstkritikken ikke skjedde før på begynnelsen av 1800-tallet. Da kom det til en ny generasjon av tekstkritikere som stilte strenge og metodiske krav til arbeidet. Mest omtalt av dem er Karl Lachmann (1793–1851). Han ble et naturlig referansepunkt for all tekstutgivelse på 1800-tallet, og mye av grunnen til dette var hans innsats på alle de store feltene i filologien. Innenfor middelalderfilologi gav han i 1826 ut *Der Nibelungen Noth und die Klage*. Innenfor den klassiske filologien gav han i 1850 ut Lukrets' *De rerum natura*, og innenfor bibelforskningen var han den første som brøt med den allment brukte teksten, *textus receptus*, gjennom sin utgave av det greske Nytestamentet.

2.2.1 Den genealogiske metoden

Den genealogiske metoden ble utviklet av Lachmann og miljøet rundt ham. Den har kort fortalt som mål å avdekke utviklingen av en tekst like fra originalen. Lachmann formulerte målsetningen for metoden slik:

Wir sollen und wollen aus einer hinreichenden Menge von guten Handschriften einen allen diesen zum Grunde liegenden Text darstellen, der entweder der ursprüngliche selbst seyn, oder ihm doch nahe kommen muss (utg. Müllenhoff 1876, 82).

På grunnlag av et tilstrekkelig utvalg av gode håndskrifter skal og vil vi legge fram en tekst som ligger til grunn for alle disse; en tekst som enten selv er den opprinnelige, eller som i alle fall kommer svært nært opp til denne (Haugen 2013 a, 83).

Selve innholdet i formuleringen var ikke banebrytende, for alt fra renessansen hadde sedvanen vært å legge et godt, men i realiteten tilfeldig håndskrift til grunn for en tekstkritisk utgave av et verk og så legge til tekstvarianter etter kritikerens eget skjønn. Det Lachmann og hans miljø innførte, var en ny og mye strengere og mer systematisk gjennomgang av håndskriftene. Nå skulle alle håndskriftene resenseres, dvs. gjennomgås ett for ett, og resensjonen skulle være så fordomsfri som mulig: *recensio sine interpretatione* (Haugen 1990, 142). Lachmann ble den

første som virkelig lyktes i å nå målet med å rekonstruere en arketypp, uten at han tok særlig hensyn til utenomtekstlige forhold (Timpanaro 2015, 117). Lachmann og miljøet rundt ham la i realiteten grunnlaget for utøvelsen av tekstkritisk resensjon den dag i dag. Dette har ført til at den genealogiske metoden ofte går under navnet «Lachmanns metode», men ikke alt i den genealogiske metoden kan tilskrives Lachmann (Timpanaro 2005, 118). For eksempel satte Lachmann aldri opp noe stemma, men man kan hevde at hans tekstkritiske resonnement naturlig førte fram til en slik modell. De fleste velger derfor å omtale metoden under den generelle termen «den genealogiske metoden», uten å knytte den direkte til Lachmanns navn.

Den genealogiske metoden bygger enkelt sagt på en analyse av feil og deres fordeling i håndskriftene. Metoden blir også kalt «de felles feils metode», fordi den bygger på at samme utvalg av feil i flere håndskrifter kan brukes som bevis på en felles avstamming. Det grunnleggende aksiomet er blitt formulert slik av Martin West (1973, 32):

... each copy will contain the same errors that were in the exemplar from which it was made, minus those that the scribe has seen and corrected, plus some additional ones (unless, perhaps, the text is very short).

Hver avskrift inneholder de samme feilene som forelegget, minus de som avskriveren har oppdaget og rettet, samt noen nye feil (kan hende med unntak av de tilfellene hvor teksten er svært kort).

Hele metoden baserer seg på at avskrivere alltid gjør feil. Dette innebærer at i en håndskrifttradisjon med flere avskrifter og avskrifters avskrifter, vil ulike utvalg av feil forplante seg nedover i håndskrifttradisjonen. Utvalget av feil blir derfor en måte å avgjøre hvilke håndskrifter som er avskrifter av hverandre, og ved å oppdage og luke ut disse feilene vil tekstkritikeren komme nærmere hovedmålet – arketypen, den form av teksten som kommer originalen så nær som tradisjonen tillater.

Feil har i tekstkritisk sammenheng en teknisk og helt nøytral betydning. West (1973, 32 note 3) definerer feil som *sekundære lesemåter*. Andre kritikere har valgt å definere feil i tekstkritisk sammenheng for *novasjoner*. Som nevnt bygger den genealogiske metoden på at det har eksistert én original og at det kun er denne som har hatt den riktige lese måten. Man kan derfor enkelt si at feil er alle avvikelser fra denne originalen. Tekstkritikk tar derfor ikke hensyn til om en feil er en forverring (korrupsjon) eller forbedring (emendasjon) av den

originale teksten. Dette betyr i praksis at en rettelse gjort av en avskriver vil bli ansett som en tekstkritisk feil fordi den innebærer en endring av den opprinnelige teksten. I jakten på feil skiller det derfor mellom primære (dvs. rette) og sekundære (dvs. urette) lese måter.

Et grunnleggende prinsipp for tekstkritikken er at *to avskrivere ikke gjør samme feil uavhengig av hverandre*. Det er viktig å understreke at dette prinsippet gjelder hele teksten. For det kan lett tenkes at to avskrivere kan gjøre samme enkeltfeil, men det er svært lite sannsynlig at to avskrivere skal gjøre de samme feilene, de samme stedene, gjennom et helt håndskrift. I tillegg gjelder dette prinsippet bare for signifikante feil.

2.2.2 Feilbegrepet i nyere tekstkritikk

Et viktig bidrag til tekstkritikken kom i artikkelen «Leitfehler und stemmatischen Typen» av Paul Maas i 1937. Denne artikkelen finnes nå som Appendix I i den oversatte utgaven av *Textkritik* (1. utg. 1927), *Textual Criticism* (basert på 2. utg. fra 1949) fra 1958. I artikkelen tar Maas opp spørsmål om hvilke egenskaper en feil må ha for å kunne brukes til stemmatiske formål og hvor mange av disse feilene som er nødvendige for å bevise en hovedtype av et stemma. Maas tar utgangspunkt i geologien, hvor fossiler som er karakteristiske for bestemte epoker av jordens historie, blir betegnet som *Leitfossilien* (engelsk: *index fossils*). Dette begrepet viderefører han til stemmatikken og innfører begrepet *Leitfehler* (engelsk: *indicative errors*, latin: *errores significativi*) for feil som kan brukes til å trekke stemmatiske slutninger (Maas 1958, 42). Gjennom dette begrepet blir Maas den første til å skille mellom feil som er signifikante og feil som ikke er det, altså insignifikante feil (Haugen 1992, 61). De signifikante feilene har en styrke og en egenart som gjør dem i stand til å skille ut ett eller flere håndskrifter i en teksttradisjon. Haugen (1992, 64) stiller to krav til signifikante feil:

- a) Feilen må være spontan, dvs. av en slik art at det er høyst usannsynlig at to avskrivere kan gjøre den samme feilen uavhengig av hverandre.
- b) Feilen må være resistent, dvs. av en slik art at det er høyst usannsynlig at feilen kunne bli rettet ved konjunktur i senere avskrifter.

Maas (1958) deler de signifikante feilene i to hovedgrupper: *Trennfehler* (engelsk: *separative errors*, latin: *errores separativi*) og *Bindefehler* (engelsk: *conjunctive errors*, latin: *errores coniunctivi*). I det følgende skal *Bindefehler* forklares før *Trennfehler*.

2.2.2.1 Bindefehler

Dette er en type av feil som Maas (1958) bruker som bevis på at to håndskrifter, B og C, hører sammen mot et tredje håndskrift, A, hvis B og C inneholder en felles feil som det er lite sannsynlig at skrivere kan ha gjort uavhengig av hverandre. Maas gir ikke noe konkret eksempel på hva en slik feil kan være, men han viser til bruk av itakismer i to håndskrifter. Maas (1958, 43) skriver at hvis to håndskrifter er fulle av feil på grunn av itakismer og de eneste feilene som de har til felles er på grunn av itakisme, da kan ingen av disse feilene brukes som bevis i et stemma, men hvis begge håndskriftene har lik ortografi, eller “sunn ortografi” som Haugen (1992, 61) skriver, altså at de mangler itakisme, da kan en felles feil grunnet itakisme gjøre det sannsynlig at de to håndskriftene hører sammen. Denne typen feil må i følge Haugen (1992, 63) være spontan. Dette betyr at den ikke er motivert av sammenhengen i teksten.

Om vi bruker stemmaet over *Konungs skuggsjá* som eksempel, se ill. 2:1. på side 11, kan man si at en feil felles for A- og B-klassen sammenlignet med fragmentet α er en *Bindefehler*. Den tjener da til å grunnngi skillet mellom disse to hovedklassene av teksttradisjonen. Man må da anta at originalhåndskriftet har hatt den riktige lesemåten, men at denne er blitt forvansket i X, og at denne feilen har vært av en slik karakter at den lever videre i både A- og B-klassen. Det er da en *Bindefehler* i X (dvs. A- og B-klassen) vis-à-vis α .

2.2.2.2 Trennfehler

Dette er feil som ikke blir oppdaget og rettet av skrivere i en tradisjon gjennom avskriverkonjunktur. Dette gjør feilen resistent (Haugen 1992, 61). Maas (1958, 42) gir ikke noe konkret eksempel på en slik type feil, men han gir en abstrakt beskrivelse. Enkelt forklart er dette en type feil som ikke blir oppdaget av avskrivere i en tradisjon og den blir heller ikke rettet.

Om vi igjen bruker stemmaet over *Konungs skuggsjá* som eksempel, kan man si at et avvik mellom hovedhåndskriftet og $\beta\gamma$ enten må forklares som en spontan feil i enten hovedhåndskriftet eller $\beta\gamma$, eller at enten hovedhåndskriftet eller $\beta\gamma$ har den riktige lesemåten og at denne er forvansket i den ene av de to, og at den lever videre i tradisjonen, dvs. i de håndskriftene som står lenger nede i Y-klassen. Om det kan påvises at feilen er kommet inn i

for eksempel hovedhåndskriftet og er videreført i Y, men altså ikke forekommer i $\beta\gamma$, er dette en *Trennfehle*.

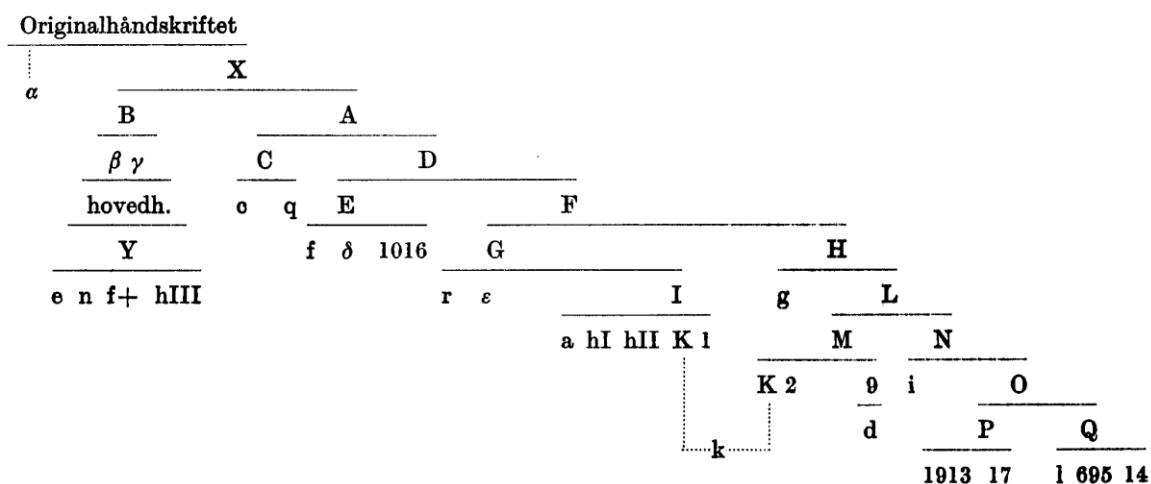
2.2.3 Sonderfehler

Maas (1958, 3) innfører i §6 begrepet *Sonderfehler* (engelsk: *peculiar errors*). Dette er enkeltstående feil som alle skrivere, bevisst eller ubevisst, gjør når de avviker fra sitt forelegg. Haugen (1992, 60) kaller disse feilene for *særfeil*. Maas kommer ikke med noe direkte eksempel på hva slike feil er, men han viser gjennom et stemma hvordan håndskrifter skiller seg fra hverandre. Videre i §8 b deler Maas (1958, 4) opp begrepet *Sonderfehler* i to: *eigenen Sonderfehler* (engelsk: *peculiar errors of its own*) og *gemeinsame Sonderfehler* (engelsk: *peculiar errors in common*). Haugen (1992, 60) skriver at særfeil ofte blir kontrasterte med felles feil, men at disse er ikke gjensidige utelukkede kategorier. En feil som bare forekommer i ett håndskrift kan vanskelig kalles noe annet enn en særfeil, men en feil som forekommer i to eller flere håndskrifter kan regnes som både særfeil og felles feil. Haugen (1992, 60) mener derfor at begrepet *felles feil* ikke er en kontrast til særfeil, men en forkortet formulering for *felles særfeil*.

Sammenfattende skal det sies at Paul Maas innfører en ganske detaljert feiltypologi og at denne til tider kan virke mer kompleks enn nødvendig for analysen. I mitt arbeid, som for en stor del handler om å kontrastere $\beta\gamma$ med hovedhåndskriftet for å vurdere forholdet mellom dem, er det avgrensingen mellom signifikante og insignifikante feil som er det sentrale. Men når spørsmålet er hvordan lesemåter i $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet forholder seg til for eksempel A-klassen, blir spørsmålet om *Bindefehler*, som forklart ovenfor, avgjørende.

2.3 Stemma

Stemmaet, eller i termens fulle form *stemma codicum*, er en modell over hvordan et verk er overlevert gjennom avskrifter og avskrifers avskrifter. Etter sin greske etymologi er stemmaet en "krans", men alt i antikkens latin fikk det betydningen 'genealogisk tre', altså stamtavle (jf. Roelli og Andrews 2015). Ordet *codex* kommer fra latin og blir nå særlig brukt om håndskrifter fra antikken eller middelalderen. *Stemma codicum* betyr derfor en stamtavle av håndskrifter. Som referanse for den følgende diskusjonen gjengir jeg i ill. 2:1 stemmaet over *Konungs skuggsjá*, slik det ble satt opp av Holm-Olsen (1952, 179).

Ill. 2:1 Stemma over håndskriftene av *Konungs skuggsjá*. Fra Holm-Olsen (1952, 179).

Startpunktet for enhver teksttradisjon i håndskriftskulturen og dermed også stemmaet er originalhåndskriftet. Ingen originale håndskrifter fra klassisk gresk og latin er overlevert (Reynolds og Wilson 1991, 208) og fra de eldste middelalderlige verkene og fram til senmiddelalderen er originalene nesten uten unntak tapte. Overleveringen av *Konungs skuggsjá* er neppe noe unntak, og originalen må derfor regnes som tapt. I stemmaet til Holm-Olsen blir bevarte håndskriftet gjengitt med latinske minuskler, de tapte håndskriftene med latinske majuskler og de norske fragmentene med greske minuskler. Håndskrifter som bygger på mer enn ett forelegg, slik som *k* i I- og M-klassen, er knyttet til sine forelegg med stiplede linjer.

2.3.1 Arketypp

Majuskelen X i Holm-Olsen sitt stemma representerer den såkalte *arketyppen*. Dette er en tekst som kan rekonstrueres på grunnlag av de overleverte håndskriftene (Haugen 2013 a, 113).

Arketyppen bør forstås som en teksttilstand, ikke som et tapt håndskrift (Haugen 1992, 60).

Paolo Trovato (2014, 67) skriver at termen arketypp bare bør brukes til å betegne det punktet i stemmaet som ligger utenfor rekkevidden av de overleverte håndskriftene; med andre ord det punktet i stemmaet hvor rekonstruksjonen av teksten ikke kan komme videre. Maas (1958, 2) skriver at arketyppen er fri for alle feil som oppstår etter splittingen [avskriftene av arketyppen] og at arketyppen derfor er nærmere originalen enn teksten til noen av de andre håndskriftene i tradisjonen.

I den klassiske filologien kan det være flere hundre år mellom originalen og arketyppen (Haugen 1992, 74), mens i den norrøne filologien er denne avstanden som regel mye kortere.

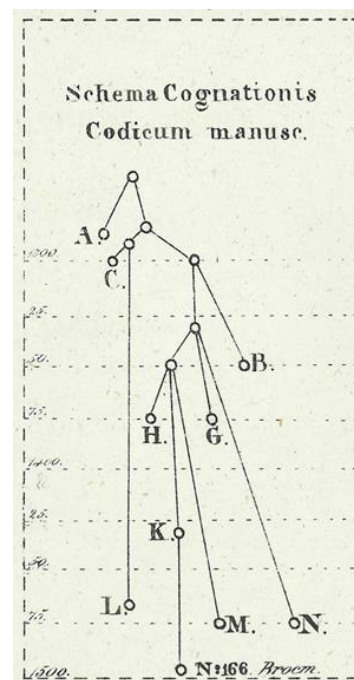
For eksempel antas det at *Konungs skuggsjá* er skrevet i 1250-årene (Holm-Olsen 1983, XI) og de eldste fragmentene, α og $\beta\gamma$, er henholdsvis datert til årene før 1260 og 1260–1270-årene. Likevel er det viktig å huske på at originalhåndskriftet og arketypen er forskjellige. Den rekonstruerte arketypen vil aldri bli helt lik originalen, og dette skyldes i hovedsak at det alltid vil være en eller annen form for teksttap og at selv i de beste og eldste håndskriftene finnes det åpenbare feil som originalen vil være fri for.

I sin artikkel om fragmentene av *Konungs skuggsjá* understreker Karl G. Johansson hvor høyt antall håndskrifter man må anta det har vært av *Konungs skuggsjá* allerede før 1300, og at flere av fragmentene, slik som α og $\beta\gamma$, er like staselige håndskrifter som hovedhåndskriftet selv (Johansson, upublisert manuskript, 2016). På toppen av dette må man regne med et betydelig tap av håndskrifter (jf. Åström 2005, 1071–1073), et tap som stemmaet ikke kan reflektere ettersom det ikke fører inn flere tapte mellomledd enn høyst nødvendig (Haugen 2016 b).

Stemmaets enkelhet kan ofte føre til at viktige egenskaper ved det blir oversett. Haugen (2013 a, 144) har derfor pekt på tre bestemte egenskaper som ikke må glemmes:

- 1) Stemmaet plasserer håndskriftene etter hvilken generasjon de tilhører. Hvert ledd i det vertikale planet representerer en generasjon. Dette betyr at stemmaet ikke tar hensyn til hvor godt et håndskrift følger sitt forelegg, bare hvilken generasjon hvert håndskrift hører til. Hvor mye en avskrift avviker fra arketypen kommer heller ikke fram i et stemma, men generelt inneholder hver ny avskrift nye feil. Dette gjør at jo flere ledd (generasjoner) det er mellom arketypen (eller originalen, om ikke arketypen er vist), jo flere avvik finnes det.
- 2) Stemmaet inneholder ikke flere tapte håndskrifter enn det som er nødvendig for å forklare forholdet mellom de overleverte håndskriftene. Dette prinsippet om parsimonitet blir omtalt som Ockhams barberkniv, etter den engelske logikeren og fransiskanermunken William av Ockham. (Dette momentet er videreutviklet i Haugen 2016 b.)
- 3) Stemmaet forteller ikke om avskrivingsprosessen har gått over få eller mange år. Det kan for eksempel hende at en avskrift ble gjort samme året eller få år senere, og at en annen avskrift, med samme forelegg som den første, ble gjort flere hundre år senere. I stemmaet blir begge disse stilt opp med samme avstand til forelegget (Haugen 2013 a, 115).

Stemmaet ble innført som obligatorisk modell for håndskriftsresensjoner fra midten av 1800-tallet, men Lachmann selv tegnet aldri noe stemma. Det første stemmaet ble satt opp av Carl Johan Schlyter i utgaven av *Vestgöotalagen* fra 1827, gjengitt i ill. 2:2. Et særskilt trekk ved Schlyters stemma er tidsaksen. Slike tidsakser ser man sjelden i moderne stemmaer. Dette skyldes i hovedsak at arketypen alltid vil forbli en konstruksjon, og da faller litt av hensikten med tidsaksen bort. Schlyters stemma ble imidlertid stående isolert, og det var først etter at klassiske filologer utover på 1830-tallet begynte å sette opp stemmaer at modellen gjorde sitt inntog på stadig videre felt, etter hvert også i middelalderfilologien.

Ill. 2:2 Stemma over håndskriftene av *Vestgöotalagen*, fra utgaven til Schlyter og Collin (1827), kopiert fra Haugen (2015 a).

2.3.2 *Eliminatio codicum descriptorum*

En viktig prosess i resensjonen er å luke ut uselvstendig håndskrifter, dvs. håndskrifter som er avskrifter av andre, overleverte håndskrifter. Denne prosessen kalles *eliminatio codicum descriptorum*. I denne prosessen blir igjen Ockhams barberkniv gjeldende. Ved å fjerne de uselvstendige håndskriftene gjør man stemmaet mer oversiktlig, fordi man antar at en kopi av et allerede overlevert håndskrift ikke vil tilføre teksttradisjonen noe nytt, bare flere feil. Denne prosessen har blitt praktisert helt siden Lachmann (Haugen 1990, 148) og grunnidéen er at kritikeren skal stå igjen med noen få selvstendige, som regel de eldste, håndskriftene. På 1800- og 1900-tallet ble prosessen praktisert nådeløst og flere unge håndskrifter ble avfeid som uselvstendige allerede før en tilstrekkelig vurdering ble gjort. Timpanaro (2005, 47) skriver at prosessen ble en praktisk og hensiktsmessig måte for klassiske filologer på 1900-tallet til å spare både tid og problemer for seg selv. Som et motsvar på den strenge elimineringen av yngre håndskrifter kom Giorgio Pasquali (som omtalt i West 1973, 50) med påminnelsen *recentiores, non deteriores* [yngre, ikke dårligere]. Opprinnelig var dette en overskrift på et kapittel som Pasquali skrev som protest (mot Paul Maas), der Pasquali påviste at eldre håndskrifter ikke alltid inneholdt bedre lesemåter, og at primære lesemåter noen ganger bare er bevart i yngre håndskrifter.

I dag er det skepsis mot en for streng praktisering av elimineringen av uselvstendige håndskrifter, men for at en kritiker skal kunne arbeide med en teksttradisjon, må den på en eller annen måte avgrenses. Stemmaet til Holm-Olsen er igjen et godt bilde på hvordan uselvstendige håndskrifter er blitt luket ut. Som nevnt finnes det omlag 60 overleverte håndskrifter av *Konungs skuggsjá*, men stemmaet inneholder bare et fåtall av disse. Basert på dette stemmaet ville også hovedhåndskriftet og kanskje hele Y-gruppen blitt eliminert hvis ðy hadde vært overlevert i sin helhet i dag. Disse er imidlertid ikke blitt eliminert nettopp fordi ðy bare er fragmenter.

2.3.3 Kritikk av og svakheter i stemmaet

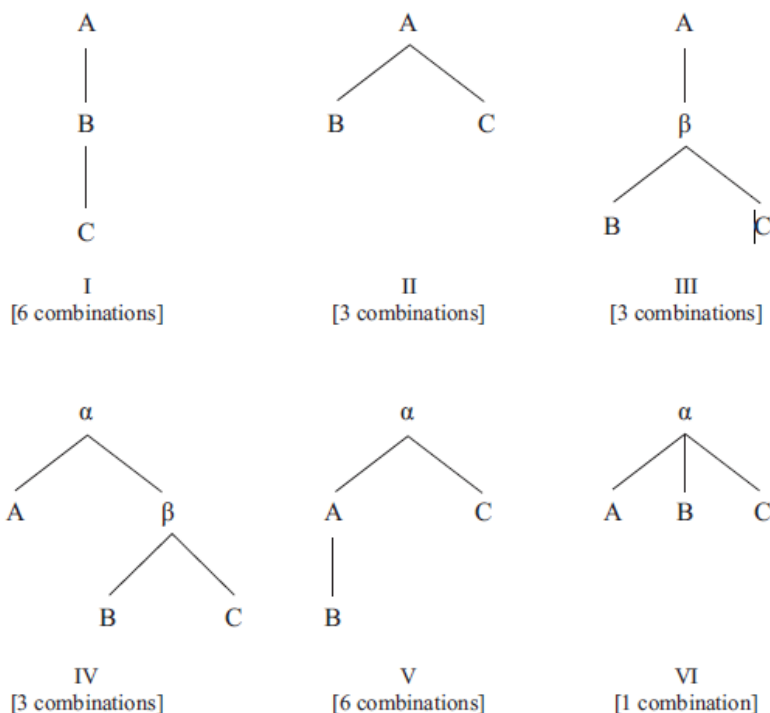
Stemmaet ble tidlig nærmest en obligatorisk del av tekstkritiske avhandlinger og det har vært under kritikk helt siden 1900-tallet. En av de mest kjente kritikerne var den franske romanisten Joseph Bédier (1864–1938). Bruce Metzger (1968, 159) oppsummerer Bédier sin kritikk av den genealogiske metoden i to punkt: (1) resultatet av resensjonen ble nesten alltid et stemma med to hovedgrener. Bédier mente at dette ikke kunne være tilfeldig og antydte at kritikeren hadde påvirket bevisene med vilje for at de skulle passe i et forutbestemt mønster. (2) Bédier mente at man kunne argumentere for flere stemmakonstruksjoner i en håndskriftradisjon.

Bédier arbeidet med en utgave av Jean Renart sin *Le Lai de l'Ombre* og basert på dette arbeidet publiserte han i 1928 en artikkel i tidsskriftet *Romania* hvor han viste hvordan slektskapsforholdet mellom syv overleverte håndskrifter kunne forklares gjennom totalt elleve ulike stemmaer (Haugen 1988, 82). Bédier hevdet også at av 110 stemmaer som han hadde arbeidet med, var 105 av dem togrenete (Haugen 2016 a, 594). Bédier mente på grunnlag av dette at kritikerne laget stamtrær som passet best med den teksten som de ønsket å etablere. Teksten ble brukt til å bevise stemmaet, og samtidig ble stemmaet brukt til å bevise teksten (Haugen 1990, 179). På denne måten ble hele prosessen sirkulær, og den bidro til å skjule det faktum at det er tekstkritikerens individuelle skjønn som i bunn og grunn avgjorde hva som ble ansett som den “riktige” teksten (Huitfeldt 2003).

Som et motsvar på den genealogiske metoden kom Bédier med sin egen løsning, nemlig å velge ut ett håndskrift, et såkalt «bon manuscrit» og trofast følge dette i sin utgave (Haugen 2016 a). Man kan si at det er dette Holm-Olsen gjorde da han gav ut *Konungs skuggsjá* på grunnlag av hovedhåndskriftet, bare supplert med seinere islandske håndskrifter der dette hadde lakuner.

2.3.4 Bifiditet i stemmaet

Bédiers påvisning av overvekten av togrenete, dvs. bifide, stemmaer ble tatt opp til diskusjon av en rekke kritikere, blant andre Paul Maas. Han hevdet at forholdet mellom tre håndskrifter, teoretisk kan gi 22 ulike stemmakonstruksjoner (1958, 48). Av disse 22 er det kun ett som er tregrenet. Basert på analysen til Maas, er forholdet mellom tregrenete og togrenete stemmaer 1 : 22. Timpanaro (2005, 163) er enig med Maas i at tre håndskrifter kan gi 22 ulike stemmaer, men han påpeker samtidig at av disse 22 er det kun seks som er hovedtyper. Disse seks er presentert i ill. 2:3.

Ill. 2:3 Stemmatisk type, gjengitt etter Haugen (2016 a, 605).

På bakgrunn av Timpanaro sin kritikk av Maas diskuterer Haugen spørsmålet om bifiditet i sin artikkel «The *silva portentosa* of stemmatology» (2016 a). Her peker han på at figur I i ill. 2:3 representerer seks ulike kombinasjoner, alt etter hvilken rekkefølge man plasserer håndskriftene i (ABC, BCA, osv.). Uansett hvilken rekkefølge de tre håndskriftene får, vil strukturen av figur I alltid være den samme, og de seks kombinasjonene bør heller anses som én kombinasjon. Figur I, II, III og V inneholder alle minst ett håndskrift som er en kopi av et annet overlevert håndskrift. Gjennom *eliminatio codicum descriptorum* ville disse kopiene bli eliminert. I praksis gjelder dette håndskrift B og C i figur I, II og III, slik at av disse vil bare A stå igjen. I figur V ville B blitt eliminert, slik at bare A og C stod igjen. Etter en slik prosess er det kun figur IV, V og VI som står igjen som mulig stemmakonstruksjoner, og av disse tre er

det ett som er tregrenet, altså en tredjedel. Forholdet mellom togrenet og tregrenet er derfor ikke 1 : 22 som Maas hevdet, men 1 : 3. Haugen (2016 a) konkluderer i sin artikkel med at overvekten av togrenete stemmaer skyldes kraften i todelingen, *la force dichotomique*, slik Bédier selv uttrykte det i sin artikkel fra 1928. Denne kraften er noe enhver tekstkritiker blir utsatt for i sitt arbeid med å resensere håndskrifter og som driver ham eller henne til å gruppere håndskriftene inntil det bare gjenstår en siste todeling.

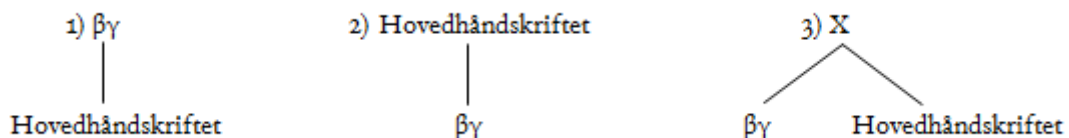
2.3.5 Kontaminasjon

En annen viktig innvending mot stemmaet er at det forutsetter at teksttradisjonen er ukontaminert. At en tradisjon er kontaminert [tekstblandet] betyr at en avskrift har hatt flere forelegg. Slike kontaminerte tradisjoner gjør at den genealogiske metoden blir vanskelig å gjennomføre og definitive konklusjoner, oppsummert i et stemma, blir vanskeliggjort. Likevel kan det være mulig å forklare kontaminasjon i et stemma, forutsatt at kontaminasjonen ikke er for omfattende. I Holm-Olsen (1952, 179) sitt stemma ser man at håndskrift *k* er oppført med to forelegg, *K1* og *K2*. Forlegget til *k* er derfor uavklart og stemmaet sier ingenting om hvilken av foreleggene som har påvirket *k* mest.

Til tross for all kritikk og en mengde nye metoder basert på numerisk analyse er den genealogiske metoden fortsatt sentral i moderne tekstkritikk, både innenfor klassisk filologi og middelalderfilologi (se både Trovato 2014 og Tarrant 2016 om dette).

2.3.6 Tre mulige stemmakonstruksjoner i *Konungs skuggsjá*

Hovedmålet for min avhandling er som nevnt å avgjøre hvilken relasjon det er mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet. Dette er en vesentlig enklere konstellasjon enn den som nettopp har vært diskutert. Forholdet mellom to ulike håndskrifter kan bare få tre mulige utfall i et stemma, som vist i ill. 2:4 nedenfor.

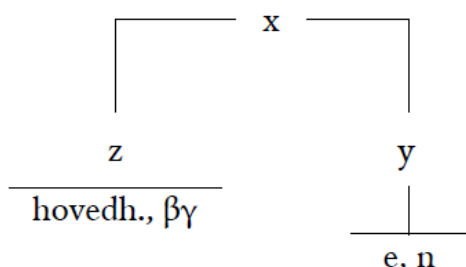
Ill. 2:4 Tre mulige stemmakonstruksjoner.

Argumentasjonen til Maas (1958, 44) for hvert mulig utfall av en resensjon er svært knapp og det eneste han viser til er hvordan «trennfeiler» (som Haugen kaller resistente feil) kan brukes som bevis. Hans analyse fører fram til tre mulig utfall:

- 1) Hvis det finnes en resistent feil i $\beta\gamma$ mot hovedhåndskriftet, er type 1 utelukket.
- 2) Hvis det finnes en resistent feil i hovedhåndskriftet mot $\beta\gamma$, er type 2 utelukket.
- 3) Hvis det finnes en resistent feil i $\beta\gamma$ mot hovedhåndskriftet og en resistent feil i hovedhåndskriftet mot $\beta\gamma$, er både type 1 og 2 umulig, og type 3 er således bevist.

Basert på det Maas skriver kommer Haugen (1992, 82) med to viktig innvendinger:

- 1) Hele resonnementet til Maas er helt avhengig av at feilen virkelig er resistent (altså at den ikke kan ha blitt rettet i en senere avskrift). Hvis kritikeren bygger på en feil som ikke er resistent, risikerer han å eliminere et håndskrift som ikke skulle ha vært eliminert.
- 2) Resonnementet bygger på et argument *e silentio* for å bevise utfall 1 og 2, nemlig *fraværet* av særfeil i den ene av håndskriftene. For å gjøre det sannsynlig at et håndskrift ikke har noe eksempel på særfeil, er det nødvendig å gå gjennom *hele* håndskriftet, fordi fraværet er en langt mer usikker egenskap enn nærværet.

Ill. 2:5 Finnur Jónsson sitt stemma over forholdet mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet, gjengitt etter Holm-Olsen (1952, 155).

beror på samme original» (1920, 33), har Holm-Olsen (1952, 155) satt opp et stemma over Finnur Jónssons analyse, gjengitt i ill. 2:5.

Type 1 er den stemmamuligheten Holm-Olsen selv har konkludert med og er den hypotesen som jeg arbeider med i min avhandling. Type 2 har jeg ikke sett brukt i resensjonen av *Konungs skuggsjá*, og type 3 er den Finnur Jónsson argumenterte for i sin utgave av verket fra 1920. Selv tegner ikke Finnur Jónsson et stemma hvor $\beta\gamma$ er med, men basert på det han skriver: « β og γ er meget nærbeslægtet med mbr. [hovedhåndskriftet], ja, man kan vistnok antage, at de

I konklusjonen skal jeg komme tilbake til spørsmålet om disse tre mulighetene, og hvilke argumenter som kan føres i marken for og mot den løsningen som Holm-Olsen valgte.

3: De norske fragmentene og hovedhåndskriftet

I dette kapittelet vil jeg prøve å gi en paleografisk analyse av alle de norske fragmentene og basert på denne analysen gi en datering. Helt til slutt vil jeg gi en enkel beskrivelse av hovedhåndskriftet. Grunnen til at beskrivelsen av hovedhåndskriftet er mye kortere og enklere utført er for det første at jeg ikke har transkribert dette håndskriftet selv, og har derfor ikke de samme søkemulighetene som jeg har i mine egne transkripsjoner. I tillegg er det kun et fåtall av sidene i hovedhåndskriftet som er relevant for min avhandling, bare de som korresponderer med teksten i $\beta\gamma$. Gjennomgangen og beskrivelsen av alle fragmentene og hovedhåndskriftet vil i stor grad bygge på doktoravhandlingen til Holm-Olsen fra 1952.

3.1 α : NRA 58 A

3.1.1 Om α : NRA 58 A

Et håndskrift som i dag består av 3 defekte blad og blir heretter, og av Holm-Olsen, betegnet som α . Av det første bladet er mellom en tredjedel og en fjerdedel skåret bort nederst. Av det andre bladet er bortimot halvparten skåret bort øverst, og av det tredje bladet er halvparten skåret bort nederst, og i tillegg er det i dette bladet skåret ut en remse midt nedover bladet. Dette har ført til at flere bokstaver er gått tapt og disse lakunene er i Holm-Olsen sin og i min transkripsjon fylt ut etter Oscar Brenner sin utgave fra 1881. Håndskriftet har vært énspaltet med ca. 40 linjer på hver side og i format er det adskillelig større enn hovedhåndskriftet, ca. 30 x 23 cm. I Holm-Olsen sin utgave (1983) svarer bladene til følgende sidetall og linjenummer:

Blad 1r svarer til:	4.31 oc reinni – 5.38 lannz
Blad 1v svarer til:	6.16 þau er – 7.23 skipan at æc-
Blad 2r svarer til:	11.35 enn huor – 12.27 hier
Blad 2v og 3r svarer til:	13.19 rædu – 14.41 + 21.29-33 sok
Blad 3v svarer til:	22.21 kelldur – 23.14 vatn

Holm-Olsen (1952, 76) skriver at dersom α har begynt med prologen har det rimeligvis hatt to blad foran det første bevarte bladet. De tre bladene har da vært nr. 3, 5 og 6 i første legg. Alle bladene er skrevet av én skriver og ble funnet i bindet om et fogderegnskap fra Lofoten fra 1617.

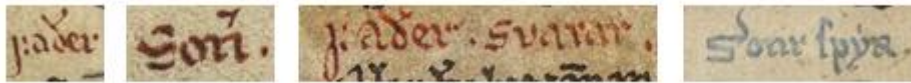
Initialer

Totalt finnes det fem initialer i fragmentet, i blåe og røde farger.

Ill. 3:1 Initialer i α .

I tillegg til disse initialene finnes det totalt syv rubrikker. Ordet rubrikk kommer fra latin og betyr 'rødmalt' (Gundersen 2009), altså en overskrift som er skrevet i rødt. Ikke alle rubrikkene i α er skrevet med rødt, men jeg har likevel valgt å kalle dem alle rubrikker se ill. 3:2 for et utklipp av noen av dem.

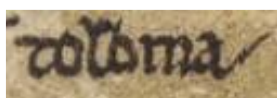

Ill. 3:2 Rubrikker i α .

3.1.1.1 Datering og språk

Holm-Olsen (1952, 77) viser til Hoop's Reallexicon II Tillegg, hvor Marius Hægstad daterer håndskriftet til omkring 1270 og språket kaller han «sunnhordsk (eller nord-rygsk)». Finnur Jónsson (1920, 27) henviser til Hægstad og kaller håndskriftet sydvestlandsk. Han karakteriserer håndskriftet som «prægtigt» og daterer det til siste fjerdedel av det 13. århundret. Han påpeker at rettskrivingen i fragmentene ligner den i islandsk, men at teksten hele veien har «de sædvanlig norskheder», som blant annet bortfall av /h/ foran /l/, /n/ og /r/. Holm-Olsen (1952, 78-79) konkluderer selv med at α har et litt eldre preg enn både hovedhåndskriftet og $\beta\gamma$, og at bladene derfor neppe er skrevet senere enn 1260. Han avslutter med at det er rimelig å tenke seg at håndskriftet er skrevet i, eller i nærheten, av Bergen (Holm-Olsen 1952, 79).

3.1.1.2 Ulikheter mellom Holm-Olsen sin og min transkripsjon

Ill. 3:3 (2r L37-38).

Holm-Olsen sine transkripsjoner fra 1945 (2. utg. 1983) er gjort på et diplomatarisk nivå, mens mine egne transkripsjoner er gjort på et faksimiliært nivå.

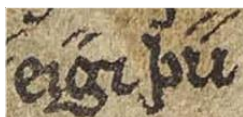
Ill. 3:4 (1r L26).

Jeg vil derfor ikke kommentere bruk av entiteter og tegn, men kun kommentere språklige forskjeller. I α er det to forskjeller mellom Holm-Olsen sine og mine transkripsjoner. Det gjelder ordet «øfku», se ill. 3:4. Her har Holm-Olsen skrevet «øscu»

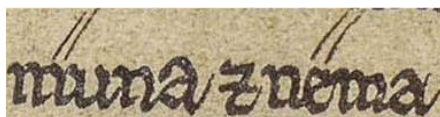
(130.12). Den andre ulikheten er ordet «tolomanaðū», se ill. 3:3. Holm-Olsen skriver «tollmanaðum» (132.10) med en prikk under andre *l*, noe som indikerer at han er usikker. Brenner (1881, 20) skriver i sin transkripsjon «toll ma- | naðum» (20.20). Jeg synes at den andre *l*-en ser mer ut som en *o*, og jeg har derfor valgt å transkribere ordet slik.

3.1.1.3 Merknader

To steder i α forekommer følgende:

Ill. 3:5 (1v L24).

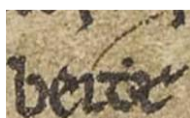
Ill. 3:6 (1r L6).

Holm-Olsen transkriberer disse som: «þu eigi [< eigi þu]» (129.17) og «nema oc muna [< muna oc nema]». Hvor [< har betydningen «rettet av skriver fra...»]. Han oppfatter altså hårstreken som et transposisjons-tegn. Jeg har transkribert disse i den rekkefølgen de står, uten mer utfylling enn en *note*-tagg.

To ganger i håndskriftet opptrer prikk for å markere konsonantlengde:

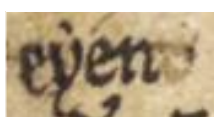
Ill. 3:7 (1r L6) .

Ill. 3:8 (1r L10).

Disse prikkene er ikke markert i mine transkripsjoner, rett og slett fordi jeg ikke oppdaget dem før senere gjennomlesing. Holm-Olsen har heller ikke prikkene med i sine transkripsjoner, men under paleografiske merknader skriver han følgende: «beitr *prikk over t* betegner muligens fordobling. athygli, prikk over g betegner muligens fordobling». (Holm-Olsen 1983, 156).

I ordet «eþent», se ill. 3:9, er siste bokstav nesten helt utradert i håndskrifter. Holm-Olsen

Ill. 3:9 (2v L20)

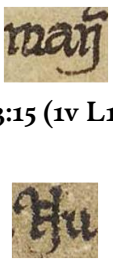

(1983, 156) skriver i sine paleografiske merknader at ordet *eyen* [-t-] er feil for «conþent» og at denne feilen skyldes at forelegget til α må ha hatt «ovent», hvor 'o' er forkortelse for «con». Jeg har ikke kommentert dette i min transkripsjon, men bare transkribert *t*-en med en *unclear*-tagg.

3.1.2 Paleografi

3.1.2.1 De enkelte skrifttegnene

Tab 3.1 De enkelte skrifttegnene i α .

Bokstav	Kommentarer	Illustrasjon
	<p>‘a’</p> <p>I fragmentet brukes bare karolingisk <i>a</i>, med åpen hals. Den holder seg i hovedsak innenfor x-høyden, men det finnes flere tilfeller av en opphøyet form. Ill. 3:10 viser ordet «athuga» som er et eksempel hvor begge <i>a</i>-formene blir brukt.</p>	 Ill. 3:10 (1v L24).
	<p>‘d’</p> <p>Rund <i>d</i>, ‘ð’, er så og si enerådende, det eneste unntaket et vist i ill. 3:11, hvor alle halsene er bøyd oppover og får automatisk en rettere fasong. De lange og rette halsene i første linje av bladet minner om diplomstil, men er nok i dette fragmentet gjort av ornamentale grunner.</p>	 Ill. 3:11 (3v L1).
	<p>‘ð’</p> <p>Bokstaven <i>ð</i> er svært mye brukt og den blir skrevet med en rund tverrstrek.</p>	
	<p>Den insulære <i>f</i>-formen, ‘f’, er enerådende og den opptrer som majuskel, ‘F’, én gang i ordet «Fjyr», se ill. 3:12.</p>	 Ill. 3:12 (1v L28).
	<p>‘g’</p> <p>Bli i hovedsak skrevet med en åpen avslutning av underlengden. En typisk åpen, karolingisk form, men den opptrer også mer lukket flere ganger, se ill. 3:13.</p>	 Ill. 3:13
	<p>‘h’</p> <p>Bli skrevet ved at sidestaven går under grunnlinjen og trekker seg mot hovedstaven. Dette var vanlig utover på 1200-tallet (Haugen 2013 b, 230).</p>	

	<p>‘i’ og ‘j’</p> <p>Bokstaven <i>i</i> blir aldri skrevet med prikk, men aksent forekommer 35 ganger. Bokstaven <i>j</i> forekommer fem ganger i fragmentene, både med og uten aksent. Den blir kun brukt som siste <i>minim</i> i romertall, og i navn på måneder.</p>	
	<p>‘k’</p> <p>Blir skrevet ved at den øverste delen av sidestaven går ut som en løkke fra hovedstaven. Den nedre delen er åpen.</p>	
	<p>‘m’</p> <p>Opptrer som majuskel to ganger: «Met» (se ill. 3:14) og «Mun» (1v L22). Denne majuskelformen får i begge tilfellene en uncial form: ‘M’, hvor sidestaven går under grunnlinjen. I mine transkripsjoner er disse transkribert som vanlig <i>M</i>, for å unngå PUA. Minuskelformene av <i>m</i> holder seg på grunnlinjen.</p>	 <p>Ill. 3:14 (1r L6).</p>
	<p>‘n’</p> <p>Går i hovedsak ikke under grunnlinjen, men det finnes 16 tilfeller hvor <i>n</i> blir skrevet med en form hvor sidestaven går under grunnlinjen. Denne formen står alltid sist i ord og, i de fleste tilfeller, markerer den dobbel <i>n</i>. Seip (1954, 17) skriver at denne forlengelsen av sidestav stammer fra engelsk diplomskrift. Tre ganger blir markeringen av dobbel <i>n</i>, dobbelmarkert ved at det står \bar{n}, se ill. 3:15, av ordet «$\text{ma}\bar{n}$». Bokstaven forekommer noen ganger i majuskelform, og har da formen som vist i ordet «Nu» i ill. 3:16.</p>	 <p>Ill. 3:15 (1v L13).</p> <p>Ill. 3:16 (2r L26).</p>
	<p>‘o’</p> <p>Blir alltid skrevet rund og hel og holder seg innenfor x-høyden. Gjennom fragmentet finnes det flere modifikasjoner av denne bokstaven:</p> <p>ø = 58 ganger</p> <p>ϕ = 24 ganger, se et eksempel i ill. 3:17, «$\text{r}\phi\text{zlo}$».</p> <p>q = 56 ganger, se et eksempel i ill. 3:18, «qll».</p>	 <p>Ill. 3:17 (1r L1).</p>

	<p>ó = 10 ganger</p> <p>Den utstrakte bruken av løkke (krøll) under bokstaven <i>o</i> er vanlig i islandsk skrift (Haugen 2013 b, 231) og denne bruken går tilbake til den tidligste perioden.</p>	 <p>Ill. 3:18 (1v L3).</p>
	<p>‘r’</p> <p>Fragmentet blir dominert av rett, karolingisk <i>r</i>.</p> <p>Den rund <i>r</i>-formen, <i>2</i>, forekommer 158 ganger og den står kun etter <i>o</i>, <i>d</i> og <i>ð</i>. Unntaket er ordet «ge2ðu» i ill. 3:19. I tillegg til disse to <i>r</i>-formene finnes også en så kalt langskaftet <i>r</i>. For eksempel i ordet «gorp» i ill. 3:20. Seip (1954, 72) skriver at den langskafte <i>r</i>-formen ofte ble brukt i norsk i det 13. århundret, men minker etterhvert. Han skriver også at bruken i norsk stemmer med bruken i diplomskrift fra England (Seip 1954, 17). Jeg har studert bruken av rund <i>r</i> i tab. 3.2 nedenfor.</p>	 <p>Ill. 3:19 (1r 30)</p> <p>Ill. 3:20 (1v L27)</p>

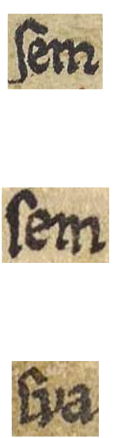

Tab. 3.2 Forekomsten av rund *r*.

Rund <i>r</i> finnes etter følgende bokstaver:	Totalt forekomst der en kan vente bruk av rund <i>r</i> :	Faktisk forekomst av rund <i>r</i> :	Forekomst av rett <i>r</i> :	Hvordan rund <i>r</i> og rett <i>r</i> blir brukt:
o/ó/ø/ø/ø	63	53 (84,1 %)	10 (15,9 %)	o2 = 45 ganger. or = 3 ganger. o2 = 7 ganger ø2 = 2 ganger. ø2 = 5 ganger ø2 = 1 gang.
ð	35	35 (100 %)	0	ð2 = 21 ganger. ðr = 14 ganger.
ð	62	47 (75,8 %)	15 (24,2 %)	ð2 = 47 ganger. ðr = 15 ganger.
þ	40	0	40 (100 %)	þr = 40 ganger.
g	47	0	47 (100 %)	gr = 47 ganger.
b	10	0	10 (100 %)	br = 10 ganger.
p	3	0	3	pr = 3 ganger.

Hreinn Benediktsson (1965, 47–48) skriver om utviklingen av rund *r*. Alt fra det 9. århundret ble rund *r* brukt etter bokstaven *o*. Fra 1200 utvidet bruken seg til også å gjelde runde bokstaver, først ut var *d* og *ð*. Fra ca. 1225–1250 er bruken av rund *r* etter *o*, *d* og *ð* nærmest konsekvent og utover på 1200-tallet brukes den også etter *þ* og *g*. Bruken av rund *r* etter *b* og *p*

er sjeldent i manuskripter fra det 13. århundret, men dette skyldes delvis at bokstavsammenhengen *pr* og *br* er relativt sjeldent i norrønt. På grunn av denne utviklingen tjener rund *r* som et godt dateringskriterium. Resultatene i tab. 3.2 viser at rund *r* kun brukes etter *o*, *d* og *ð*. Dette kan, i følge det Hreinn Benediktsson (1965, 47) skriver, tyde på at håndskriftet hører hjemme i andre kvartal av 1200-tallet. Bruken av rund *r* etter disse bokstavene er likevel ikke konsekvent og dette kan bety at skriveren av α ikke er helt fortrolig med den runde *r*-formen, eller at han er slurvete.

Tab. 3.3 Fortsettelse av de enkelte skriftegnene i α .

Bokstav	Kommentarer	Illustrasjoner
	<p>'s'</p> <p>Den høye <i>s</i>-formen er dominerende og skrives med litt forskjellige utgangstreker, med en tendens til å strekke seg litt under grunnlinjen. I følge Haugen (2013 b, 232) er denne nedstrekkingen noe som skjer fra midten av 1200-tallet. Den runde <i>s</i>-formen opptrer syv ganger som majuskel, noe som var vanlig alt i de eldste håndskriftene (Haugen 2013 b, 232). Som minuskel opptrer <i>s</i>-formen to ganger i ordene «<i>hs</i>», se ill. 3:22. Seip (1954, 74) skriver at i diplomskrift går staven oftere under linjen og de opphøyde formene i første linjene i blad 1 og 3 viser en forkjærlighet for diplomstil. Seip (1954, 79) skriver at majuskler av og til kan få særskilt omhyggelig utforming, spesielt i navn, dette ser vi i ordet «<i>Saúm</i>», se ill. 3:21.</p>	 <p>Ill. 3:21 (1v L2).</p> <p>Ill. 3:22 (1v L1).</p>
	<p>'t'</p> <p>BliR alltid skrevet som liten og holder seg innenfor x-høyden.</p>	
	<p>'u' og 'v'</p> <p><i>U</i> er dominerende, mens <i>v</i> forekommer 44 ganger. Insulær <i>v</i>, 'v' finnes 442 ganger. I enkelte tilfeller er det vanskelig å skille <i>v</i> fra 'v', jeg har derfor valgt å transkribere alle <i>v</i>-former, med den minste antydning til underlengde, som 'v'. Dette gjør at ordet i ill. 3:23 blir transkribert «<i>spmarev</i>». Den insulære <i>v</i>-formen</p>	 <p>Ill. 3:23 (2r L25).</p> <p>Ill. 3:24 (1r L17).</p>

	opptrer også som majuskel én gang i ordet «Þenðu», se ill. 3:24.	
	'y' Den insulære <i>v</i> -formen blir brukt med diakritisk prikk for å skille <i>y</i> fra <i>v</i> . I utforming vil jeg, etter Hreinn Benediktsson (1965, 24), klassifisere den som <i>y</i> ₁ . En type som han beskriver som dominerende i de tidligste manuskriptene.	
	'z' Skrives alltid uten tverrstrek, noe som er vanlig i de eldste håndskriftene (Haugen 2013 b, 232).	

3.1.2.2 Forkortelser

I α er det mange ulike forkortelser og jeg vil under ta for meg hver av dem.

Horisontal strek

Ill. 3:26

Ill. 3:25

Den horisontale streken, $\bar{}$, er den hyppigst brukte. Og forekommer hele 407 ganger. Den brukes i hovedsak til å forkorte nasalene *m* og *n*. I forbindelse med *k* og *l* har den faste betydninger. Ill. 3:25 er en fast forkortelse for «land». Ill. 3:26 er en fast forkortelse for «kalandas»

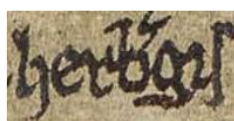
Sikksakktegnet

Dette tegnet, $\overset{\circ}{}$ forekommer totalt 53 ganger og har ulike betydninger.

Ill. 3:27

I ill. 3:27 forkortet tegnet «firir».

Ill. 3:28

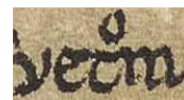
I ill. 3:28 forkorter tegnet det «herbergif».

Supralineære bokstaver

Ill. 3:29

Både *o* og *i* brukes supralineært som forkortelser. Dette skjer blant annet i ordet «vetrom», se ill. 3:30. Og bruk av supralineær *i* er mest brukt i latinske ord som for eksempel «quinta» i ill. 3:29.

Ill. 3:30

Tironisk note

Den tironiske noten blir flittig brukt og skrives alltid med tverrstrekk. Kun tre ganger, gjennom hele α skrives «oc» i full form.

Små kapiteler

Kapitélen 'n' er hyppigst brukt og forekommer 97 ganger. Tverrstreken er nærmest midtstilt og sidestaven går under grunnlinjen. Den brukes gjennom hele teksten til å markere dobbel konsonant, noe som var et særtrekk ved islandsk skrift (Haugen 2013 b, 233). Kapitélen 'r' forekommer to ganger, «ERO» (1r L17) og «fpjR» (2v L32), men har kun ornamentalt bruk.

3.1.2.3 Palatalregelen

Dette er en regel som forklarer hvordan <k> og <c> blir brukt for å gjengi konsonanten /k/ i skrift. Det er et skriftspråklig fenomen uten grunnlag i talemålet. I de eldste håndskriftene er det brukt både *c* og *k* for å gjengi dette konsonantfonemet (Hagland 2013, 624). Seip (1954, 12) viser til at i engelsk skrift utviklet det seg en skikk med å skrive *k* foran *i*, *e*, og *y*, mens *c* ble bevart foran bakre vokaler *a*, *o* og *u*. Denne skrivemåten kaller Seip «palatalregelen». Etersom det ikke var noen fonologisk forskjell mellom *c* og *k* gikk denne regelen ut av bruk allerede på midten av 1200-tallet, og *k* ble etter dette brukt i alle stillinger. I engelsk ser vi spor av denne regelen enda, for eksempel i ordene *kiss* og *call*. Holm-Olsen (1952, 78) viser til Harald Spehr (1929) som skriver at α , sammen med to trøndske håndskrifter, skal være de siste som følger palatalregelen i norske håndskrift. Gjennom hele α blir både *c* og *k* brukt for å gjengi konsonanten /k/. I blad 2 og 3 brukes regelen mye mer konsekvent enn i 1. blad. For å illustrere dette har jeg satt opp to tabeller. Når det vises til en bokstav, for eksempel *o*, betyr dette også alle variasjoner av denne bokstaven, for eksempel: *o*, *ó*, *ø*, *ø̇*. Tab. 3.4 er basert på søk i mine egne transkripsjoner.

Tab. 3.4 Palatalregelen i blad 2 og 3 av α .

Total forekomst av ord med <c> og <k> i blad 2 og 3 av α :	I samsvar med palatalregelen:	Ikke i samsvar med palatalregelen:
<k> foran <e, i, y>	11 (e) + 36 (i) + 5 (y) = 52	
<k> foran <a, o, u>		0 (a) + 6 (o) + 0 (u) = 6
<k> i andre posisjoner (i utlyd, foran konsonant)		4 (utlyd) + 10 (foran konsonant) = 14
<c> foran <a, o, u>	26 (a) + 12 (o) + 2 (u) = 40	
<c> foran <e, i, y>		2 (e) + 2 (i) + 28 (y)

		= 32
<c> i andre posisjoner (i utlyd, foran konsonant)	21 (utlyd) + 36 (foran kons.) = 57	
Totalt: 201	149 (74,1 %)	52 (25,9 %)

Tab. 3.5 Palatalregelen i blad 1 av α .

Total forekomst av ord med <k> og <c> i blad 1 av α :	I samsvar med palatalregelen:	Ikke i samsvar med palatalregelen:
<k> foran <e, i, y>	4 (e) + 7 (i) + 3 (y) = 14	
<k> foran <a, o, u>		15 (a) + 6 (o) + 9 (u) = 30
<k> i andre posisjoner (i utlyd, foran konsonant)		3 (utlyd) + 15 (foran kons.) = 18
<c> foran <a, o, u>	31 (a) + 16 (o) + 2 (u) = 49	
<c> foran <e, i, y>		0 (e) + 21 (i) + 2 (y) = 23
<c> i andre posisjoner (i utlyd, foran konsonant)		17 foran kons + 31 = 48
Totalt: 152	63 (41,4 %)	89 (58,6 %)

Tab. 3.4 og 3.5 viser et klart skille mellom blad 2 og 3, og blad 1. Det antas at hele α er skrevet av samme skriver og resultatene i tabellene må derfor vurderes sammen. Det finnes totalt 353 forekomster av ord med *c* og *k* i α , og av disse er der 212 (60 %) som følger palatalregelen, mens 141 (40 %) ikke gjør det. Håndskriftet følger i hovedsak palatalregelen og dette kan brukes som et dateringsargument.

3.1.3 Oppsummering

I utforming synes jeg at α har en mer karolingisk form enn gotisk. De runde og åpne formene fra karolingisk er fortsatt i bruk, jf. åpen *a* og *g*. Det finnes riktignok noen tendenser til lukket *g*, men dette var vanlig utover på 1200-tallet. Bokstavene *m* og *n* har runde former, og ikke den tradisjonelle gitterformen som ble vanlig i gotisk skrift hvor *minim* ser ut som parallelle vertikale streker. Insulær *f* er enerådende, noe som stemmer med at denne formen fortrengete den karolingiske i løpet av 1200-tallet (Haugen 2013 b, 230). At *h* skrives med sidestav som både har underlengde og sving inn mot hovedstaven ble vanlig utover på 1200-tallet (Haugen 2013 b, 230). Bruken av rund *r* kun etter *o*, *d* og *ð* taler for en datering mellom 1225–1250, men skriveren er ikke konsekvent i bruken av rund *r* etter disse bokstavene og denne vaklingen kan peke mot midten av 1200-tallet. Bruken av palatalregelen taler også for en eldre datering, denne var i bruk til ca. midten av 1200-tallet (Hreinn Benediktsson 1965, 30). Den høye *s*-formen kan fra midten av 1200-tallet strekke seg under grunnlinjen (Haugen 2013 b, 232), dette

ser vi tendenser til gjennom hele α og dette er igjen et argument for at fragmentene stammer fra litt seinere enn midten av 1200. Av eldre trekk er det verdt å nevne at z mangler tverrstrekk og at ξ blir brukt. Basert på denne paleografiske analysen vil jeg datere α til noen år etter 1250. Dette gjør at Holm-Olsen sin konklusjon «neppe senere enn 1260» stemmer bra. Det er vanlig å anta at *Konungs skuggsjá* første gang ble skrevet rundt 1250, selv om Holm-Olsen og jeg er enig om en datering i tiåret etter dette, er det viktig å få fram at α inneholder en del feil som gjør at det ikke er forfatterens original (Holm-Olsen 1952, 128).

3.2 β : NRA 58 C og γ NKS 235 g 4to

3.2.1 Om β : NRA 58 C

Et håndskrift som i dag består av fire parvis sammenhengende blad av et tospaltet håndskrift. Blad 1 og 2 henger sammen, og likeså 3 og 4. De har vært blad tre og seks i to på hverandre følgende legg à åtte blad. Blad 1r og 2r har 27 linjer, blad 1v har 25 linjer, og 2v har 26 linjer. Formatet er 28,5 x 21,5 cm (Holm-Olsen 1952, 83). Av blad 3 er tre-fire linjer skåret bort nederst og av det fjerde bladet er to–tre linjer skåret bort nederst. Skriften er flere steder skadet av flekker og gjennom alle fire blad går det en brett gjennom ytre spalte.

Tab. 3.6 under viser hvor de fire bladene i β svarer til sidetall og linjenummer i Holm-Olsen sin utgave (1983), og sidetall og linjenummer i hovedhåndskriftet. Tabellen kan virke noe forvirrende, men dette skyldes at jeg viser til både første og siste ord for hver side i hovedhåndskriftet, mens Holm-Olsen (1952, 83) bare viser til første og siste ord i hvert blad.

Tab. 3.6 Sidetall og linjenummer i Holm-Olsen sin utgave av *Konungs skuggsjá* (1983).

Blad	Sidetall og linjenummer i Holm-Olsen	Sidetall og linjenummer i hovedhåndskriftet
Blad 1r	21.16 Suo	[Lakune i hovedhåndskriftet]
Blad 1v	22.20 vatn	27a L1 [um þau 27b L5 vatn]
Blad 2r	24.27 þeim	30a L24 [þeim 31a L9 at]
Blad 2v	25.31 hann	31a L9 [fiɾia 31b L22 han̄]
Blad 3r	30.19 at vera	38b L26 [at þera 39b L17 munde]
Blad 3v	31.31 þeir	39b L20 [þa er 40b L8 þeir]

Blad 4r	34.13 grannar	43b L27 [grannar 44b L13 blefi]
Blad 4v	35.21 þu	44b L17 [nozðz 45a L28 þu]

Beskrivelsen som følger om overleveringen, er hentet fra Holm-Olsen (1952, 83–87): De fire bladene ble i 1867 funnet i bokbind i Riksarkivet i Stockholm. Det fremgår av et brev fra Gustad Edvard Klemming til Carl Richard Unger, som oppbevares sammen med bladene og har følgende innhold:

Bäste Unger! Jag anser mig böra underrätta Dem om ett litet fynd af 4 pergamentblad ur en gammal Norsk bok, skrifven på 1200-talet eller början af 1300 i stor qvart med 2 spalter på sidan; utmärkt ståtlig stil, synes vara ett geografiskt colloquium familiare mellan far och son (pater ad f. filius ad patres [sic]) Ett stycke handlar om Irland. [*Her gjengis to avsnitt av Kgs-teksten.*] De fyra bladen finnas i Riksarkivet bland löstagna pergamentomslag. Finner De värdt att göra något i anledning häraf såsom begära dem til låns eller skänk, hvilket jag tycker vore skäligast, så skrif eller låt skrifva til Riksarkivarien eller Statsrådet Carlson, men näm (i förra fallet åtminstone) inte mitt namn, ty jag är ingen persona grata honom [likasom hela Norvegia]. Lef väl! vennen Kg. Hasteligen ex archivo Regni 15/4 1867.

Unger mottok senere bladene og gav dem i 1886 til Riksarkivet i Kristiania.

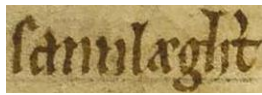
3.2.1.1 Initialer og rubrikker

β inneholder totalt fem initialer og to rubrikker skrevet på latin. Dette er det eneste norske fragmentet som bruker de latinske ordene *pater* og *filius*, alle de andre norske har *faðir* og *sonr* i ulike stavemåter.

Ill. 3:31 Initialer og rubrikker i β.

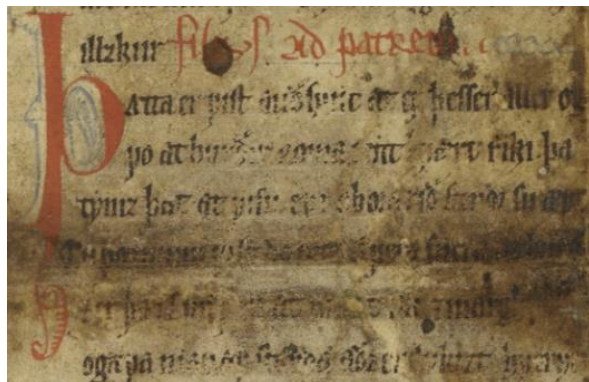
3.2.1.2 Merknader

Ill. 3:31 (4ra L9).

I ordet «fannlæghtr» ser det ut til å være et tegn over t, men dette er mest sannsynlig en feil hos skriver. Holm-Olsen sier ingenting om dette og jeg har transkribert den som en vanlig *t*. I 3va L17 står ordet «ljþfir», Flom (1911, 15) skriver at dette må være en skrivefeil av ordet «löysir». Holm-Olsen har ikke kommentert dette i sin transkripsjon og jeg har transkribert ordet slik det står i faksimilen.

3.2.2 Om γ : NKS 235 g 4to

Ill. 3:32 Rubrikk og initial

under kan en så vidt skimte årstallet 1636. Fragmentet inneholder én rubrikk, og én initial, se ill. 3:32. I likhet med β er rubrikken skrevet i rødt og på latin. Tab. 3.7 viser til sidetall og linjenummer i Holm-Olsen sin utgave (1983) og i hovedhåndskriftet.

Håndskriftet består i dag av ett tospaltet blad med 27 linjer per spalte. Bladet har vært brukt som innbinding av en bok og er svært slitt, flere steder er skriften uleselig. Jeg har brukt Holm-Olsen sin transkripsjon fra 1945 (2. utg. 1983) til å fylle ut de stedene i teksten som er uleselige. Over første spalte på verso-siden er det skrevet «DGS» i form av et monogram og

Tab. 3.7 Sidetall og linjenummer i Holm-Olsen sin utgave (1983).

Blad	Sidetall og linjenummer i Holm-Olsen	Sidetall og linjenummer i hovedhåndskriftet
Blad 1r	54.8 sva	69b L12 [ð 70b L2 tæcr]
Blad 1v	55.10 hafðe	70b L2 [at 71a L23 hafðe]

3.2.3 To fragment – ett håndskrift?

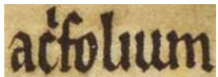
β og γ er to ulike fragment, men Holm-Olsen (1952, 84) antar at de en gang har hørt til samme håndskrift, og de står derfor sammen i hans stemma. Det er flere grunner til at de kan antas å være fra samme håndskrift. Det første er at i format er de veldig like, β er 28,5 x 21,5 cm og γ er 28,2 x 21,6 cm, og begge inneholder ulike tekster fra *Konungs skuggsjá*. Den viktigste grunnen for å anta dette er likevel at både Holm-Olsen (1952) og Finnur Jónsson (1920) tror at

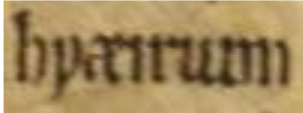

blad 1–3 av β er skrevet av en hånd, men at en annen hånd har skrevet siste blad av β (blad 4) og hele γ . Jeg har gjort noen enkle søk i mine egne transkripsjoner og faksimiler for å se om denne to-hånds-hypotesen kan verifiseres. Jeg har funnet flere slående argument som styrker denne hypotesen. For det første skriver 1. hånd den tironiske noten konsekvent uten tverrstrekk, mens 2. hånd konsekvent skriver med, jf. paleografien til 2. hånd fra side 35 nedenfor. Bruken av forkortelsestegn er svært ulik. Hos 1. hånd finnes blant annet den horisontale streken 64 ganger, mens i 2. hånd er den bare brukt fem ganger. Hos 1. hånd er den runde *d*-formen enerådende, mens i 2. hånd finnes både rett *d*-form og rett *ð*-form. 2. hånd skriver konsekvent dobbel *n* foran dentaler (*t, d, l*), dette skjer aldri i 1. hånd. I hånd 2 opptrer ‘*e*’ ti ganger, men den finnes aldri i 1. hånd. Tilslutt vil jeg nevne at 1. hånd markerer frikativ /g/ med <gh> seks ganger, mens i 2. hånd skjer denne markeringen 88 ganger. Basert på disse søkeresultatene, og selvstendig arbeid av paleografien i begge fragmentene, har jeg kommet fram til at det er to ulike skrivere i dem, og at skillet skjer etter blad 3 i β slik som Finnur Jónsson og Holm-Olsen mener. For å gi et enda klarere bilde på dette har jeg derfor valgt å beskrive paleografien etter skriverhender, ikke etter fragment. Dette betyr at 1. hånd er blad 1–3 av β og 2. hånd er blad 4 av $\beta + \gamma$.

3.2.4 Paleografi hos 1. hånd (blad 1–3 av β)

3.2.4.1 De enkelte skriftegnene

Tab. 3.8 Skriftegn i 1. hånd.

Bokstav	Kommentarer	Illustrasjoner
	‘a’ Blir skrevet med en lang hals som nesten går helt ned på bollen. Dette gir den et toetasjes preg, men den har fortsatt en liten åpning.	
	‘d’ Rund <i>d</i> er enerådende og den rette, karolingiske <i>d</i> -formen finnes ikke.	
	‘Ð’ og ‘ð’ Majuskelen <i>Ð</i> finnes ni ganger, dette er et typisk norsk trekk.	
	‘f’ Den karolingiske <i>f</i> -formen finnes kun tre ganger og da bare i forbindelse med latinske	 Ill. 3:33 (1vb L16).

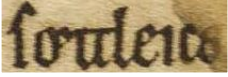

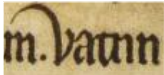

	ord, for eksempel «aċfolium» i ill. 3:33. Utover dette er den insulære <i>f</i> -formen enerådende.	
	'g' Blir skrevet lukket.	
	'h' Blir skrevet uten underlengder og er rund i formen.	
	'i' Bokstaven <i>i</i> skrives alltid uten prikk, men forekommer med aksent én gang i ordet «hƿærírium», i ill. 3:34.	 Ill. 3:34 (3va L22).
	'k' Skrives med en løkke ut fra hovedstaven. Den er åpen i formen nede og holder seg alltid på grunnlinjen.	
	'm' Finnes som majuskel to ganger og har da en unicial, rund form, se ill. 3:35. Den har aldri underlengde, hverken som minuskel eller majuskel.	 Ill. 3:35 (2ra L19).
	'n' Går aldri under grunnlinjen.	
	'o' Den eneste modifikasjonen som finnes av <i>o</i> er 'o', se ill. 3:36. Den forekommer 30 ganger.	 Ill. 3:36
 	'r' I fordelingen mellom karolingisk rett <i>r</i> og <i>r rotunda</i> er den rette <i>r</i> -formen mest brukt. Basert på søk i egne transkripsjoner kan tab. 3.9 settes opp. Jeg vil gjøre oppmerksom på at alle mulige bokstavkombinasjoner er søkt på, men de kombinasjonene som ikke finnes, for eksempel <i>-or</i> , er ikke tatt med i tabellen.	

Tab. 3.9 Forekomsten av rund *r* i 1. hånd.

Rund <i>r</i> finnes etter følgende bokstaver:	Totalt forekomst der en kan vente bruk av rund <i>r</i> :	Faktisk forekomst av rund <i>r</i> :	Forekomst av rett <i>r</i> :	Hvordan rund <i>r</i> og rett <i>r</i> blir brukt:
o/ø	37	34 (91,9 %)	3 (8,1 %)	or = 34 ganger. ør = 3 ganger.
ð	19	19 (100 %)	0 (0 %)	ðr = 19 ganger.
ð	38	35 (92,1 %)	3 (7,9 %)	ðr = 35 ganger. ðr = 3 ganger.
þ	3	0	3 (100 %)	þr = 3 ganger.
g	28	0	28 (100 %)	gr = 29 ganger.
p	2	1 (50 %)	1 (50 %)	pr = 1 gang. p ₂ = 1 gang.
b	8	4 (50 %)	4 (50 %)	br = 4 ganger b ₂ = 4 ganger.

Resultatene i 3.9 viser at bruken av rund *r* etter *o*, *d* og *ð* er nesten konsekvent. Rund *r* forekommer aldri etter *þ* og *g*. Forekomsten av bokstavkombinasjonene *br*/*b₂* og *pr*/*p₂* forekommer totalt ti ganger og fordelingen mellom rund og rett *r* er her helt lik. Disse kombinasjonene er sjeldne og kan ikke tillegges for mye vekt. De viser uansett at utviklingen av rund *r* er kommet lenger enn bare å gjelde etter *o*, *d* og *ð*. Basert kun på bruken av rund *r* kan håndskriftet dateres til ca. 1260.

Tab. 3.10 Fortsettelse av de enkelt skriftegnene i 1. hånd.

Bokstav	Kommentarer	Illustrasjoner
	‘s’ Den runde <i>s</i> -formen blir brukt som majuskel i starten av ord og som minuskel i slutten, se ill. 3:37 og 3:38. Utover dette er den høye <i>s</i> -formen dominerende og den går aldri under grunnlinjen.	 Ill. 3:37 (1va L15). Ill. 3:38 (2ra L17).
	‘t’ Skrives alltid liten.	
 	‘u’ og ‘v’ Bokstaven <i>u</i> er dominerende og brukes bare for vokalisk <i>u</i> . Bokstaven <i>v</i> forekommer én gang som majuskel i ordet « <i>Vatnn</i> », se ill. 3:39. Den insulære <i>v</i> -formen er derfor enerådende i gjengivelse av konsonantisk <i>v</i> . Den forkommer også én gang som majuskel: « <i>Þal</i> », se ill. 3:40.	 Ill. 3:39 (1vb L9). Ill. 3:40 (3ra L14).

	<p>‘y’ Den insulære <i>v</i>-formen blir skrevet med diakritisk prikk for å skille ut bokstaven <i>y</i>.</p>
	<p>‘z’ Skriveren er ikke konsekvent med hvordan han skriver <i>z</i>. I noen tilfeller er det med tverrstrek og andre uten.</p>

3.2.4.2 Små kapiteler

Kapitelen ‘r’ forekommer seks ganger, og bare i starten eller slutten av ord. Funksjonen er utelukkende ornamental. Unntaket er ordet

«undarlect», se ill. 3:41, men her ser det ut som skriveren først har

Ill. 3:41 (1vb L10).

skrevet *e* ved en feil, før han har prøvd å rette den til en *r*. (Holm-Olsen mener omvendt og skriver [R < e] (1983, 136)) Også *t*-en ser veldig rar ut, men denne har jeg transkribert som en vanlig liten *t*, Holm-Olsen sier ingenting om den. Det kan òg tenkes at dette er en ligatur [egentlig junktur] av *c* og *t*, *ct*.

Ligaturer og junkturer

Det finnes ingen ligaturer, men to ulike junkturer: ‘ft’ (46 ganger) og ‘pp’ (fire ganger).

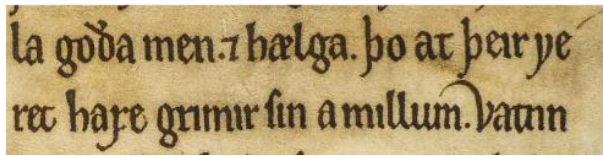
3.2.4.3 Forkortelser

Tab. 3.11 Forkortelser hos 1. hånd.

Forkortelsestegn	Kommentarer
	<p>Den tironiske noten, 7, forekommet 55 ganger, og skrives uten tverrstrek. I følge Seip (1954, 81) er denne formen, uten tverrstrek, den eldste formen.</p>
	<p>Den horisontale streken, ¯, forekommer 64 ganger og har flere ulike betydninger. Eksemplene til venstre er følgende: «pat», «menn», «biscop» og «konungr».</p>
	<p>Sikksakktegnet, ŷ, forekommer syv ganger, og står for <i>-er</i> eller <i>-ir</i>.</p>

3.2.4.4 Merknader

Seip (1954, 64) skriver at «ved linjeslutt er aksent ofte brukt til bindestrek; ordene kan være

Ill. 3:42 (1vb L8/9).

delt på linjene uten hensyn til stavelsesgrense». Det finnes flere eksempler på dette fenomenet, se ill. 3:42. Aksenttegnet fungerer som en bindestrek og den starter på

skulderlinjen og trekker seg oppover mot høyre. I mine transkripsjoner har jeg lagt til en *supplied*-tagg for å markere bindestreker mellom ord, i XML-kode ser dette slik ut: `<pc type="supplied">-</pc>`.

3.2.5 Paleografi hos 2. hånd (blad 4 av β + γ).

3.2.5.1 De enkelte skrifttegnene

Tab. 3.12 De enkelte skrifttegnene hos 2. hånd.

Bokstaver	Kommentarer	Illustrasjoner
	'a' Blir skrevet med en hals som strekker seg nesten helt ned til bollen og gir den et toetasjes preg. Likevel er det fortsatt en liten åpning.	
	'd' Rett, karolingisk <i>d</i> blir brukt 31 ganger, mens rund <i>d</i> er dominerende og opptrer 73 ganger.	
	'ð' Blir brukt som majuskel fem ganger. I utforming er det to typer av <i>ð</i> , både en rund og en rett form. Den runde formen er dominerende, mens den rette kun opptrer elleve ganger.	
	'e' Modifikasjonen 'e' finnes 10 ganger.	
	'f' Den insulære <i>f</i> -formen er enerådende, men unntak av de to rubrikkene hvor karolingisk <i>f</i> brukes. Dette er vanlig i latinske ord (Haugen 2013 b, 230).	
	'g' Skrives ved at en tynn hårstrekk gir den en lukket, gotisk form.	

	‘h’ Blir skrevet med underlengde og bøy på sidestaven.	
	‘i’ Skrives alltid uten prikk, men finnes med aksent 28 ganger.	
	‘k’ Blir skrevet ved at sidestaven går ut som en løkke fra hovedstaven. Den nederste delen er åpen og den går aldri under grunnlinjen.	
	‘m’ og ‘n’ Skrives innenfor x-høyden og de går aldri under grunnlinjen. Bokstaven <i>n</i> opptrer som majuskel én gang i ordet «Nu», se ill. 3:43, og får da underlengde.	 Ill. 3:43 (4ra L5).
	‘o’ Den eneste modifikasjonen som finnes av bokstaven <i>o</i> er ‘o’’. Denne forekommer 35 ganger.	
	‘r’ Fordelingen av rett <i>r</i> og <i>r rotunda</i> er jevn. Rett karolingisk <i>r</i> forekommer 96 ganger, mens <i>r rotunda</i> forekommer 98 ganger. Ill. 3:44 viser ordet «go2r» som inneholder begge <i>r</i> -formene. Tab. 3.13 under viser forekomsten av rund <i>r</i> .	 Ill. 3:44 (1va L7).

Tab. 3.13 Forekomsten av rund *r* hos 2. hånd.

Rund <i>r</i> finnes etter følgende bokstaver:	Totalt forekomst der en kan vente bruk av rund <i>r</i> :	Faktisk forekomst av rund <i>r</i> :	Forekomst av rett <i>r</i> :	Hvordan rund <i>r</i> og rett <i>r</i> blir brukt:
o/o’	35	31 (88,6 %)	4 (11,4 %)	o2 = 29 ganger. or = 1 gang. o’r = 3 ganger. o’2 = 2 ganger.
ð	13	12 (92,3 %)	1 (7,7 %)	d2 = 2 ganger. ð2 = 10 ganger. ðr = 1 gang.
ð	50	49 (98 %)	1 (2 %)	ð2 = 49 ganger. ðr = 1 gang.
þ	4	0	4 (100%)	þr = 4 ganger.
g	6	2 (33,3 %)	4 (66,7 %)	gr = 4 ganger. g2 = 2 ganger
b	2	0	2 (100 %)	b2 = 2 ganger.

Resultatene fra tab. 3.13 viser at bruken av rund *r* etter *o*, *d* og *ð* er nærmest konsekvent. Rund *r* finnes ikke etter *þ*, *b* eller *p*, men den finnes to ganger etter *g*. Basert på det Hreinn Benediktsson skriver om utviklingen av bruken av rund *r*, jf. side 23, vil jeg datere 2. hånd til ca. 1270, altså litt yngre enn 1. hånd fordi man finner eksempler på kombinasjonen *-gz*, noe som ikke finnes i 1. hånd. I tillegg er prosentandelene for bruken av rund *r* etter *o* lavere enn i 1. hånd.

Tab. 3.14 Fortsettelse av de enkelte skriftegnene hos 2. hånd.

Bokstaver	Kommentarer	Illustrasjoner
	‘s’ Den høye <i>s</i> -formen er dominerende og den går aldri under grunnlinjen. Den runde <i>s</i> -formen finnes som minuskel én gang (<i>γ</i> 1ra L27) og som majuskel to ganger.	
	‘t’ Skrives alltid liten og holder seg innenfor <i>x</i> -høyden.	
 	‘u’ og ‘v’ Den eneste forekomsten av bokstaven <i>v</i> er i rubrikkene. <i>U</i> er således enerådende og blir brukt for vokalisk <i>u</i> . For konsonantisk <i>v</i> blir den insulære <i>v</i> -formen brukt.	
	‘y’ Den insulære <i>v</i> -formen blir brukt med diakritisk prikk for å markere <i>y</i> . Dette skjer 54 ganger.	
	‘z’ Forekommer 29 ganger, og den skrives uten tverrstrek.	

3.2.5.2 Små kapiteler

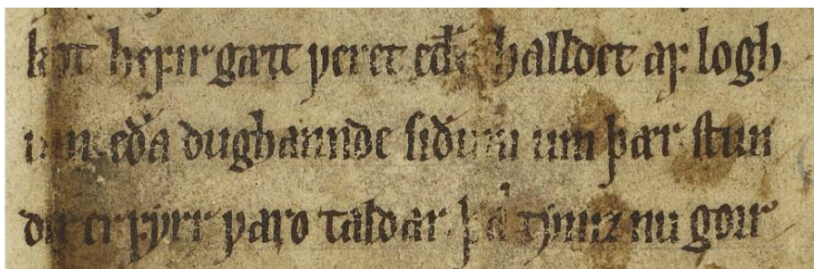
Kapitelen ‘r’ forekommer 18 ganger og brukes kun som siste bokstav i ord. Unntaket er rubrikken med ordet «patrem». Funksjonen til disse kapitelerne er utelukkende ornamentale. I ordet «Desser» (4ra L8) har jeg valgt å transkribere de to *s*-ene som kapiteler. Det er vanskelig å se om disse er kapiteler eller ikke, men sett fra et ornamentalt ståsted synes jeg kapiteler passer best. Kapitelen ‘n’ forekommer én gang (1vb L11), og står også sist i ordet, men den har som funksjon å markere dobbel *n*. Kapitelen ‘a’ finnes én gang, og blir brukt ornamentalt (1vb L8).

3.2.5.3 Forkortelser

Forkortelser er nærmest fraværende. Den horisontale streken forekommer fem ganger, og brukes som forkortelse for *n* og *m*. Sikksakktetegnet, \acute{o} , forekommer to ganger « $\acute{r}\acute{i}$ » (1ra L13) og « $\acute{p}\acute{a}\acute{z}$ er» (4rb L1). Den tironiske noten forekommer 56 ganger, og skrives med tverrstrek. Bruken av forkortelsestegnet er likevel ikke konsekvent, og ordet «oc» forekommer i full form 27 ganger.

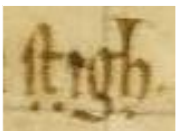
3.2.5.4 Merknader

Også 2. hånd bruker aksent som bindestreker ved linjeslutt. Strekene starter på grunnlinjen og strekker seg oppover mot høyre. I ill. 3:45 er bruken av aksent som bindestrek konsekvent tre linjer på rad. Hvordan bindestrekene blir utformet er også et trekk som skiller 1. og 2. hånd. Hos 2. hånd starter strekene på grunnlinjen, mens hos 1. hånd starter de på skulderlinjen. Begge strekker seg så oppover mot høyre.

Ill. 3:45 (1va L5–7).

Skriveren bruker underprikking for å markere at ordet er feil og skal strykes. Dette samsvarer

med det Seip (1954, 65) skriver. Et eksempel på dette finnes i ordet « $\acute{r}\acute{i}\acute{g}\acute{h}$ », se ill. 3:46.

Ill. 3:46 (4va L18).

3.2.6 Oppsummering

En sammenligning av paleografien hos begge skriverne viser at de begge har likheter og ulikheter, noe som kan gjøre det vanskelig å datere dem. Begge skriverne har en lukket, toetasjes form på både *a* og *g*. De har begge en jevn fordeling av rett og rund *r*, og utviklingen av hvordan rund *r* brukes er ganske lik. Begge bruker rund *r* nesten konsekvent etter *o*, og de runde bokstavene *d* og \acute{d} . Hos begge finner man eksempler på at bruken av rund *r* er kommet lenger enn bare å gjelde etter *o*, *d* og \acute{d} , og man ser for eksempel hos 1. hånd at rund *r* brukes etter *b* og *p*, mens 2. hånd har noen få eksempler på bruk etter *g*. Den høye *s*-formen går aldri under grunnlinjen hos noen av dem, og *z* blir i hovedsak skrevet uten tverrstrek, selv om 1.

hånd ikke er konsekvent i sin utforming av denne bokstaven. Av eldre trekk kan det nevnes at 2. hånd har to eldre trekk som ikke finnes hos 1. hånd, dette gjelder bruken av *ε* og den rette *d*-formen, både for *d* og *ð*. Underlengde og sidestav med bøy av *h* er imidlertid 1. hånd alene om. Begge skriverhendene bruker formen 'ø' som kan dateres til midten av 1200. Basert på disse paleografiske trekkene er jeg enig med Holm-Olsen og hans datering til tiåret 1260–1270.

3.3 ε: NRA 58 B

3.3.1 Om ε: NRA 58 B

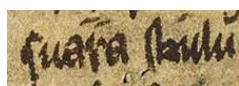
Et håndskrift som i dag består av seks bladstykker som har hørt til to blad av et tospaltet håndskrift, med størrelsen 18 x 14 cm. Fragment 1 inneholder nederste del av det første blads indre spalte og en remse av den tilsvarende del av ytre spalte; siste linje av indre spalte er skåret bort, og øverste del av spalten (20 linjer) mangler. Fragment 2–4 inneholder tilsammen hele ytre spalte; enkelte bokstaver mot indre marg er skåret bort. Fragment 5–6 inneholder nederste del av ytre spalte av et annet blad. Mellom fragment 5 og 6 er en linje skåret bort på recto-siden og den tilsvarende linjen er skadd på verso-siden. Bladene er alle skrevet av samme skriver (Holm-Olsen 1952, 79).

I Holm-Olsen sin utgave (1983) svarer bladene til følgende sidetall og linjenummer:

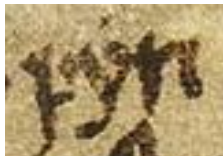
Blad 1 svarer til: 82.32 *í augliti* – 84.5 *biugguz* med en lakune (de nevnte 20 linjer) svarende til 83.30 *avoxt* – 83.40 *ivan*.

Blad 2 svarer til 109.3 *villdi* – 109.29 *er*.

3.3.1.1 Forskjeller mellom Holm-Olsen sin utgave og min transkripsjon

Ill. 3:48 (1rb L33).

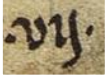

Ill. 3:47 (1rb L31).

Etter ordet «*lopat*» (1rb L1) har Holm-Olsen et punktum, dette er ikke mulig å se i min faksimile og jeg har derfor ikke tatt det med. Ordet «*fyrri*», i ill. 3:48 har Holm-Olsen transkribert «*fyrrí*». Jeg ser bare én *r* i dette ordet, og jeg ser heller ikke noe aksent over *i*. Transposisjonstegn med hårstreker, som var i α , finnes også i dette håndskriftet, se ill. 3:47. Dette har jeg transkribert i den rekkefølgen ordene faktisk står og tatt med en *note*-tagg.

3.3.2 Paleografi

3.3.2.1 De enkelte skrifttegnene

Tab. 3.15 De enkelte skrifttegnene i ε.

Bokstav	Kommentarer	Illustrasjoner
	<p>‘a’</p> <p>Skrives i hovedsak som toetasjes <i>a</i>, men det finnes flere eksempler hvor denne ikke er helt lukket. Bokstaven <i>a</i> blir også brukt som en forstørret minuskel, som i ordet «<i>ab</i>», se ill. 3:49, og som majuskel i navn, for eksempel i ordet «<i>adam</i>», ill. 3:50.</p>	 <p>Ill. 3:49 (1ra 23).</p> <p>Ill. 3:50 (2v L26).</p>
	<p>‘d’</p> <p>Rund <i>d</i>, ‘ð’, er enerådende. Den rette <i>d</i>-formen finnes ikke.</p>	
	<p>‘ð’</p> <p>Brukes kun fire ganger og opptrer aldri som majuskel. Den blir skrevet med en liten løkke til høyre for hovedstaven.</p>	
	<p>‘f’</p> <p>Den insulære <i>f</i>-formen er enerådende.</p>	
	<p>‘g’</p> <p>Bli skrevet med en lukket, gotisk form.</p>	
	<p>‘h’</p> <p>Bli skrevet med underlengde og en bøy av sidestaven mot hovedstaven.</p>	
	<p>‘i’ og ‘j’</p> <p>Bokstaven <i>i</i> skrives alltid uten prikk, men forekommer med aksent 13 ganger i fragmentet. Bokstaven <i>j</i> forekommer fire ganger, to av disse er som siste <i>minim</i> i tall, se ill. 3:52, og de to andre er i ordet «<i>dauidj</i>», ill. 3:51.. Én gang står <i>j</i> alene (2vb L35).</p>	 <p>Ill. 3:51 (2v L22).</p> <p>Ill. 3:52 (2v L16).</p>
	<p>‘k’</p> <p>Bli skrevet ved at sidestaven er en løkke fra hovedstaven. Nederste del holder seg på grunnlinjen, og har alltid åpen form.</p>	
	<p>‘m’</p> <p>Skrives innenfor <i>x</i>-høyden og går aldri under grunnlinjen.</p>	

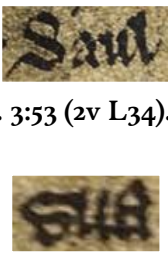
	<p>‘n’</p> <p>Går ikke under grunnlinjen, med mindre <i>n</i> er siste bokstav i en linje. Da kan sidestaven få underlengde og bøyy. Altså et ornamentalt trekk.</p>
	<p>‘o’</p> <p>Det finnes kun én modifikasjon av <i>o</i>, ‘<i>ò</i>’. Denne kom på midten av 1200-tallet.</p>
	<p>‘r’</p> <p>Rett, karolingisk <i>r</i>, er dominerende, mens <i>r rotunda</i> bare forekommer fem ganger, og bare etter <i>o</i> og rund <i>d</i>. Bruken av rund <i>r</i> etter disse bokstavene er imidlertid ikke konsekvent og kombinasjonen <i>ðr</i> forekommer 21 ganger og <i>or</i> 39 ganger. Den rette <i>r</i>-formen skrives med lang hovedstav som går under grunnlinjen. I tab. 3.16 under har jeg undersøkt forekomsten av rund <i>r</i> i fragmentet.</p>

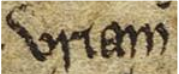

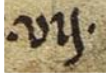

Tab. 3.16 Forekomsten av rund *r* i ε.

Rund <i>r</i> finnes etter følgende bokstaver:	Totalt forekomst der en kan vente bruk av rund <i>r</i> :	Faktisk forekomst av rund <i>r</i> :	Forekomst av rett <i>r</i> :	Hvordan rund <i>r</i> og rett <i>r</i> blir brukt:
o/ò	42	4 (9,5 %)	38 (90,5 %)	o ₂ = 4 ganger. or = 37 ganger. òr = 1 gang
ð	35	14 (40 %)	21 (60 %)	ð ₂ = 21 ganger. ðr = 14 ganger.
ð	62	15 (21,2 %)	47 (75,8 %)	ð ₂ = 47 ganger. ðr = 15 ganger.
p	3	0	3 (100 %)	pr = 3 ganger.
g	12	0	12 (100 %)	gr = 12 ganger.
b	13	0	13 (100 %)	br = 13 ganger.

Resultatene her viser at bruken av rund *r* er svært lav og vi finner den kun etter *o*, *d* og *ð*.

Tab. 3.17 Fortsettelse av de enkelt skrifttegnene i ε.

Bokstav	Kommentarer	Illustrasjon
	<p>‘s’</p> <p>Rund <i>s</i> opptrer syv ganger og bare i starten av ord, se ill. 3:53 for et eksempel. Som minuskel opptrer den rund <i>s</i>-formen to ganger i ordet «hans» (2v L19 og L28). Den høye</p>	 <p>Ill. 3:53 (2v L34).</p>

	<p><i>s</i>-formen er dominerende og i likhet med rett <i>r</i> skrives også denne med underlengde. I ordet «sua», ill. 3:54, har jeg valgt å tolke <i>s</i>-en som en minuskel av <i>s</i> og ikke en kapitél. Dette blir derfor den eneste minuskelformen av rund <i>s</i> som ikke er i slutten av et ord.</p>	<p>Ill. 3:54 (2rb L8).</p>
	<p>‘t’ Skrives alltid liten og innenfor <i>x</i>-høyden.</p>	
	<p>‘u’ og ‘v’ Bokstaven <i>v</i> finnes bare som minuskel i to romertall, se ill. 3:57, og som majuskel fire ganger, se for eksempel ill. 3:55. Ordet «viftr», ill. 3:59, er et unntak. Det er det eneste ordet hvor <i>v</i> forekommer i minuskel utenom tallord. Bokstaven <i>u</i> er dominerende og brukes både som vokalisk <i>u</i>, se ill. 3:58, og konsonantisk <i>v</i>, se ill. 3:56. Den insulære <i>v</i>-formen brukes 47 ganger.</p>	<p> Ill. 3:55 (2v L25). Ill. 3:56 (2ra L1). Ill. 3:57 (2v L16). Ill. 3:58 (1ra L3). Ill. 3:59 (2v L36).</p>
	<p>‘y’ Brukes med diakritisk prikk for å skille den fra insulær <i>v</i>. I utforming samsvarer den med den yngste <i>y</i>-formen (<i>y</i>₄) hos Hreinn Benediktsson (1965, 24).</p>	
	<p>‘z’ Skrives uten tverrstrek.</p>	

Små kapitéler

De eneste kapitélene som forekommer er ‘*ε*’ to ganger: «*EUO*» og «*EUA*» (1rb L1 og L3). Begge disse har kun ornamental funksjon.

Junkturer

Følgende junkturer finnes i fragmentet: ‘ff’ (elleve ganger), ‘ft’ (14 ganger), ‘gg’ (én gang), ‘dd’ (én gang), ‘tt’ (elleve ganger), ‘pp’ (tre ganger), og ‘ll’ (to ganger).

3.3.2.2 Forkortelser

Følgende forkortelser finnes i ε.

Tab. 3.18 Forkortelser i ε.

	Den meste brukte er den horisontale streken, $\bar{\text{—}}$, den forekommer 26 ganger og er i hovedsak en forkortelse for <i>m</i> og <i>n</i> .
	Sikksakk-tegnet, z , forekommer fire ganger og bare i ordet «fjǫr» (2rb L3, 1va L27, 1rb L15 og L27).
	Forkortningstegn på grunnlinjen, e , finnes én gang «E.» (1vb L29). Det er en forkortelse for «Eua».
	Forkortelsen med semikolon forekommer én gang (1ra L24) og er en forkortelse for «með».

3.3.3 Oppsummering

I utforming er bokstavene tildels kantete, og det er fremdeles noe luft mellom dem. Det gotiske preget har gjort sitt inntog med både toetasjes *a* og lukket *g*. Flere junkturer er også funnet og vitner om en fortetting mot gotisk stil. Likevel er en del former fortsatt åpne og runde. Den rette karolingiske *d* er helt fortrent av den runde, dette tyder på at fragmentet må være fra rundt 1300. jf. Haugen (2013 b, 222). Den insulære *v*-formen er fortsatt i bruk, dette betyr at fragmentet ikke kan dateres så veldig lenge etter 1300, da det er tiden hvor denne gikk ut av både norsk og islandsk skrift. Gjennom hele håndskriftet finner vi *h* med underlengde og bøy på sidestaven, noe som peker utover 1200-tallet. Bruken av ‘*o*’ tilsier også at fragmentet må være fra etter 1250. Den høye *s*-formen strekker seg under grunnlinjen, noe som samsvarer med bruken fra midten av 1200-tallet. Rund *r* finnes bare etter *o*, *d* og *ð*, men bruken er ikke konsekvent. Bruken av rund *r* samsvarer ikke med det Hreinn Benediktsson skriver om rund *r* utover på 1200-tallet og jeg hadde forventet å finne en langt mer utstrakt bruk av rund *r*. Jeg hadde også forventet at *z* ble skrevet med tverrstrek, basert på datering til Holm-Olsen. Bokstaven *y* blir skrevet ved at den høyre staven går under grunnlinjen, og den representerer den yngste *y*-formen hos Hreinn Benediktsson.

Holm-Olsen (1952, 81) sin datering til «første fjerdedel av 14. årh.» virker plausibel, men det kan legges til at fragmentet mest sannsynlig skal dateres til den første delen av denne perioden, dvs. til en tid rundt 1300, og ikke senere enn 1310.

3.4 δ: AM 1056 IX 4to

3.4.1 Om: δ: AM 1056 IX 4to

Et fragment som består av 2 defekte blad. Det er et lite tospaltet håndskrift som i dag har målene 13.8 x 9.8 cm. Av 1. blad er nederste halvdel og den største delen, omtrent 5 cm med tekst, av indre spalte skåret bort. Av blad 2 er nederste halvdel og hele ytre spalte skåret bort.

I Holm-Olsen sin utgave (1983) svarer fragmentet til følgende sidetall og linjenummer:

Blad 1rb svarer til 62.23 ívighskorðum – 62.27 dragha.

Blad 1va svarer til 62.29 falla – 62.33 en.

Blad 2ra svarer til 64.6 at hugha – 64.10 oc þion-

Blad 2vb svarer til 64.24 hann – 64.27 dryckiar.

Her er ikke de defekte spaltene regnet med (Holm-Olsen 1952, 67).

Hele fragmentet er skrevet av samme skriver. Holm-Olsen (1952, 67) viser til Marius Hægstads datering til ca. 1300 og at språket er nordvestlandsk norsk. Bladene har en gang tilhørt Riksarkivet i København, der de ble funnet i bindet på en tollprotokoll. På begge bladene er det skrevet «Visborg Told 1630». Bladene ble senere overlevert til den Arnamagnæanske Samling i København (Finnur Jónsson 1920, 25). I fragmentet finnes det ingen rubrikker eller initialer og mellom spaltene på første recto-side er det skrevet «augusti».

3.4.1.1 Forskjeller mellom Holm-Olsen sin transkripsjon og min

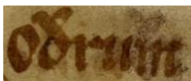
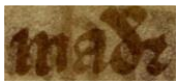
Jeg har kun funnet to minimale forskjeller mellom Holm-Olsen sin og min transkripsjon. Den første er i ordet «pæggi» (1ra L4) her har Holm-Olsen skrevet akutt aksent over *i*, men jeg kan ikke se noe aksent i min faksimile og har derfor skrevet uten. Den andre forskjellen er «vígðkarða» (1rb L11) etter dette ordet har Holm-Olsen et punktum, men jeg kan ikke se dette i min faksimile og har derfor utelatt det.

3.4.2 Paleografi

3.4.2.1 De enkelte skrifttegnene

Tab. 3.19 De enkelte skrifttegnene i δ .

Bokstaver	Kommentarer	Illustrasjon
	'a' Skrives alltid likt ved at halsen bøyer seg helt ned mot bollen og får et toetasjes preg. Dette er hovedtypen i gotisk skrift, og den kan brukes som et dateringskriterium, ettersom toetasjes <i>a</i> kom inn rundt 1250 (Haugen 2013 b, 229).	
	'd' Bokstaven <i>d</i> skrives alltid med den runde, insulære formen 'ð'	
	'ð' Gjennom hele fragmentet blir tverrstreken skrevet med en liten løkke.	
	'f' Den insulære formen 'f' er enerådende gjennom hele fragmentet. I utforming blir de to krokene skrevet lukket. Denne lukkelsen ble det vanlige i islandsk skrift og denne insulære <i>f</i> -formen levde videre i gotisk skrift, selv om den egentlig ikke hørte til der. (Haugen 2013 b, 230).	
	'g' Blir skrevet med en lukket form, nærmest som et åttetall. Dette er typisk gotisk skrift.	
	'h' Blir skrevet ved at sidestaven har en antydning til å gå under grunnlinjen og strekke seg mot hovedstaven. Denne nedstrekkingen ble vanlig utover på 1200-tallet (Haugen 2013 b, 230).	
	'i' Skrives alltid uten prikk, men forekommer med aksent 12 ganger.	
	'k' Skrives ved at det går en løkke fra hovedstaven. Utgangsstreken fra hovedstaven går mot høyre, noe som gir den nedre delen et lukket, gotisk preg.	

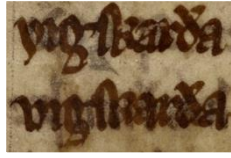

	<p>‘m’ og ‘n’</p> <p>Begge blir skrevet innenfor x-høyden, og ingen hovedstaver, eller sidestaver, går under grunnlinjen.</p>	
	<p>‘o’</p> <p>Blir skrevet hel og noe kantete, innenfor x-høyden. Den eneste modifikasjonen av bokstaven <i>o</i> er ‘<i>o</i>’. Dette er en modifikasjon som starter å dukke opp på midten av 1200-tallet (Haugen 2013 b, 231).</p>	
	<p>‘r’</p> <p>Både rett karolingisk <i>r</i> og den runde formen <i>r rotunda</i>, ‘<i>z</i>’ blir brukt. Den rette <i>r</i> er dominerende, mens rund <i>r</i> bare forekommer etter <i>o</i> og <i>ð</i>. Bruken av rund <i>r</i> er heller ikke konsekvent, kombinasjonen <i>-or</i> finnes både av rett og rund <i>r</i>. Dette ser vi eksempel på i ill. 3:60 «<i>oðrum</i>», og ill. 3:61 «<i>maðz</i>». I tab. 3.20 har jeg undersøkt bruken av rund <i>r</i> i fragmentet.</p>	 <p>Ill. 3:60 (2ra L2).</p> <p>Ill. 3:61 (2ra L1).</p>

Tab. 3.20 Forekomsten av rund *r* δ i .

Rund <i>r</i> finnes etter følgende bokstaver:	Totalt forekomst der en kan vente bruk av rund <i>r</i> :	Faktisk forekomst av rund <i>r</i> :	Forekomst av rett <i>r</i> :	Hvordan rund <i>r</i> og rett <i>r</i> blir brukt:
o	9	8 (88,9 %)	1 (11,1 %)	or = 1 gang. o ₂ = 8 ganger.
ð	2	0	2 (100 %)	d ₂ = 2 ganger.
ð	11	10 (90,9 %)	1 (9,1 %)	ð ₂ = 10 ganger. ðr = 1 gang.
þ	2	0	2 (100 %)	þr = 2 ganger.
b	2	0	2 (100 %)	b ₂ = 2 ganger.

Resultatene viser at rund *r* brukes nesten konsekvent etter *o* og *ð*, og det er bare etter disse bokstavene at rund *r* blir brukt. Basert på dette kan man tro at vi her har med et gammelt håndskrift, hvor utviklingen av rund *r* ikke er kommet særlig langt, men hele δ består bare av 285 ord og rund *r* er bare skrevet 18 ganger i løpet av disse. Tekstmateriale er derfor svært lite og resultatene i tabellen ville nok sett annerledes ut om vi hadde hatt mer av δ overlevert.

Tab. 3.21 Fortsettelse av de enkelte skrifttegnene i δ .

Bokstaver	Kommentarer	Illustrasjoner
	<p>‘s’</p> <p>Den høye <i>s</i>-formen er dominerende og strekker seg ikke under grunnlinjen. Den runde <i>s</i>-formen opptrer fire ganger som majuskel og to ganger som minuskel. Ikke overraskende står majuskelformene i starten av ord og minuskelformene i slutten.</p>	
	<p>‘t’</p> <p>Skrives alltid liten og hovedstaven trekker seg litt over tverrstreken.</p>	
	<p>‘u’ og ‘v’</p> <p>Bokstaven <i>u</i> er dominerende, mens formen <i>v</i> kun opptrer én gang: «vigfkarða», ill. 3:62. At dette er eneste forekomsten av <i>v</i> kan skyldes flere grunner. Man kan anta at skriveren har vært ukonsentrert og skrevet en <i>v</i> istedenfor den insulære <i>v</i>-formen. En annen, og mer sannsynlig, mulighet er at skriveren ville variere skriftbildet. Ordet «vigfkarða», se ill. 3:62, kommer nemlig nøyaktig ovenfor hverandre, hvor den ene blir skrevet med insulær <i>v</i> og den andre vanlig <i>v</i>. Den insulære <i>v</i>-formen, ‘p’, brukes hyppig og representerer alltid konsonanten <i>v</i>. Den utstrakte bruken av <i>u</i> representerer både vokalen <i>u</i> og konsonanten <i>v</i>. Ordene «huga», i ill. 3:63, viser vokalisk <i>u</i>, mens ordet «fua», ill. 3:64, viser konsonantisk <i>u</i>.</p>	 <p>Ill. 3:62 (1rb L10/11).</p> <p>Ill. 3:63 (2ra L1).</p> <p>Ill. 3:64 (1va L7).</p>
	<p>‘y’</p> <p>For å skille <i>y</i> fra den insulære <i>v</i>-formen, blir det brukt diakritisk prikk: ‘p’.</p> <p>Dette skjer tre ganger i fragmentet.</p>	
	<p>‘z’</p> <p>Forekommer bare én gang i fragmentet, og skrives med tverrstrek.</p>	

Små kapiteler

δ inneholder svært få kapiteler. De eneste som forekommer er ‘r’ tre ganger, hver gang i ordet «er» (1va L6, 2ra L5 og 2vb L7). Det samme ordet blir også skrevet 13 ganger uten kapitél.

Funksjonen er ornamental.

Ligaturer og junkturer

Basert på definisjonen om at ligatur er en sammenskriving av to bokstaver med en felles stav (Haugen 2013 b, 211) finnes det ikke noen ligaturer i fragmentet. Det som imidlertid finnes er junkturer. Junkturer er et resultat av den fortattede tendensen som kom utover 1200-tallet på vei mot gotisk skrift. En junktur er således to bokstaver som har «vokst sammen» og de trenger ikke å oppfylle ligaturens krav om en felles stav. Følgende junkturer finnes i fragmentet: 'fk' (16 ganger), 'ft' (åtte ganger), 'gg'(én gang), 'cz' (syv ganger) og 'ff' (én gang).

3.4.2.2 Forkortelsestegn

Det brukes totalt fire ulike forkortelsesformer i δ :

	Den dominerende er den horisontale streken, $\bar{\circ}$, som opptrer 29 ganger. Denne blir i hovedsak brukt til å forkorte <i>m</i> og <i>n</i> .
	Den tironiske noten, 'z', brukes kun to ganger, og skrives med tverrstrek. Den brukes som forkortelse for konjunksjonen «ok», men dette ordet skrives i hovedsak i full form.
	Semikolon blir brukt én gang for forkortelsen «med» (1ra L2).
	Sikksakktignet, $\acute{\circ}$, opptrer tre ganger og brukes for <i>-er</i> eller <i>-ir</i> (2vb L9, 1va L12 og 2vb L14).

3.4.3 Oppsummering

I form er bokstavene kantete og står tett. Den gotiske formen er kommet godt på vei med både toetasjes *a*, lukket *g*, og lukket form av insulær *f*. De mange junkturene er også et resultat av fortettingen. Fragmentet kan likevel ikke sies å være formelt gotisk, da en del former fortsatt er åpne og bokstavene har fortsatt litt luft mellom seg. *Minimene* i *m* og *n* er fortsatt ikke helt rette, og de får derfor ikke det gitterpreget som er vanlig i gotisk. Den runde *d*-formen har fortrent den rette formen helt, og den rette *r* formen er dominerende. Utviklingen av rund *r* er bare kommet til *o* og *ð* og bruken er ikke konsekvent. Jeg hadde forventet at bruken av rund *r* var mer utbredt og at de høye *s*-formene skulle gå under grunnlinjen, i likhet med tendensen i *h*. Den insulære *v*-formen er fortsatt hyppig i bruk, og dette betyr at håndskriftet ikke kan dateres så mye yngre enn 1300.

Basert på den paleografiske undersøkelsen virker Holm-Olsens datering til ca. 1300 å stemme. En slik datering gir spillerom til både litt før og etter og i dette tilfellet vil jeg gjerne sette grensen litt før. Jeg vil derfor datere håndskriftet til tiåret 1290-1300.

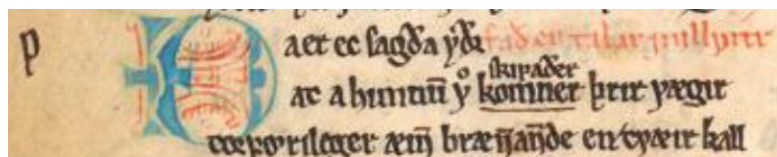
3.5 Hovedhåndskriftet, *AM 243 b α fol.*

3.5.1 Om hovedhåndskriftet

Siden jeg ikke har foretatt noen transkripsjon av hovedhåndskriftet vil jeg ikke gi den en like omfattende paleografisk analyse som de andre fragmentene har fått. Min beskrivelse av dette håndskriftet vil støtte seg på Holm-Olsen (1952), og jeg vil kun hente eksempler fra sider som korrespondere med $\beta\gamma$, da det er disse jeg har studert, og som er viktig for min avhandling.

Hele hovedhåndskriftet er tospaltet med 30 linjer på hver side, noen få har 29 eller 31 linjer. Formatet er 27.8 x 21.3 cm og består i dag av 68 blad, men det har hatt 86 blad fordelt på 11 legg. (Holm-Olsen 1983, XI). De ti første har hver hatt åtte blad, det ellevte seks. I dag mangler de tre første bladene av legg 1, hele legg 2, første blad av legg 5, siste blad av legg 10, og av legg 11 er bare blad tre bevart. De manglende bladene var skåret ut før Árni Magnússon i 1695 kjøpte håndskriftet, som hadde tilhørt etatsråd, landsdommer Jens Rosenkrantz. Hele håndskriftet er skrevet av én skriver med en fast og vakker skrift. Initialer og overskrifter er føyd til av spesielle medarbeidere (Holm-Olsen 1952, 16). Det antas at én skriver har fylt ut alle initialer og overskrift fram til side 139 i håndskriftet og at etter dette

har en ny skriver utfylt resten

Ill. 3:66 Markering i margen.

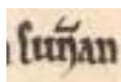
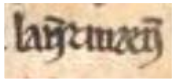

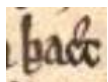
av overskriftene. I margen har hovedskriveren flere steder satt små hjelpebokstaver til veiledning ved utfylling, se ill. 3:66. Han har nok tenkt seg latinske overskrift, da det står *p* (for *pater*) og *f* (for *filius*), men de blir likevel utfylt på norsk (*Sunnr/Faðer*) gjennom hele håndskriftet. I ill. 3:65 er det skrevet feil initial, her skulle det vært en *F*(ått), men er isteden blitt skrevet *P*(ått) (39a L22). Utklippet viser også hvor vakre initialene er og hvor stor plass de får.

Prologen, som finnes i flere av de islandske håndskriftene, mangler i hovedhåndskriftet.

Teksten starter med ordene *Goðan dag herra minn*. Holm-Olsen (1952, 18) antar at prologen en gang har vært med.

3.5.2 Noen paleografiske særtrekk

Tab. 3.22 Paleografiske særtrekk i hovedhåndskriftet.

Illustrasjon	Kommentarer
	Kapitélen 'r' brukes med en form av horisontal strek over seg. Denne streken skal markere lang konsonant. I islandsk skrift er bruken av kapiteler utbredt for å markere lang konsonant. En slik ekstra strek over, som hovedhåndskriftet bruker, kan derfor anses som smør på flesk.
 	Den horisontale streken brukes som forkortelsestegn for både <i>n</i> og <i>m</i> , det som imidlertid er spesielt er at hver gang <i>n</i> får en slik strek over seg får bokstaven en lang sidestav som går under grunnlinjen. Se for eksempel i ordet «fuñan» (44a L11) og «lanzmæn». Den horisontale streken har i disse eksemplene litt ulike utforming, men begge representerer det samme.
	Sikksakktetegnet blir brukt flittig. I hovedsak er det en forkortelse for <i>-ir</i> .
	Interlineære bokstaver brukes som forkortelse, spesielt mye i ordet « <i>sua</i> ».
	Junkturen av <i>ct</i> brukes jevnlig i hovedhåndskriftet.

Håndskriftet sin alder er diskutert hos flere forskere, George T. Flom holder på en datering mellom 1275–1290. Finnur Jónsson mener at det neppe er eldre enn siste del av det 13. århundret, og Marius Hægstad mener at det ikke kan være yngre enn fra omkring 1280, men heller ikke noe eldre. Holm-Olsen daterer selv håndskriftet til ca. 1275.

4: Feiltypologi

I arbeidet med tekstkritikk kan utallige feiltypologier settes opp. Den største og mest omfattende av alle slike typologier er Louis Havet sin «Manuel de critique verbale appliquée aux textes latins» fra 1911, som tar for seg feil i latinspråklige tekster. For mitt arbeid er denne typologien for omfattende – det må være et mål at feiltypene ikke blir for mange og for små. Jeg har tatt utgangspunkt i Haugen (2013 a, 108–110) sin feiltypologi i «Handbok i norrøn filolog» og videreutviklet denne. Målet med en feiltypologi må være å finne en middelvei mellom for få (og dermed uinteressante), og for mange (som Louis Havet legger opp til). Basert på avvikene som er funnet i vedlegg A, har jeg valgt å sette opp følgende feiltypologi for min oppgave:

1. Tilføyelser
2. Utelatelser
3. Revisjon
4. Transposisjon
5. Dittografi
6. Sandhi
7. Leksikalske forskjeller
8. Skrivefeil
9. Ulike rubrikker

Jeg vil understreke at dette på langt nær er alle varianter av feil som finnes, dette er kun en liste over de som finnes i min sammenligning av $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet. Sammenligningen av disse håndskriftene er gjort på bakgrunn av Holm-Olsen sin hypotese, noe som betyr at mitt utgangspunkt alltid er $\beta\gamma$. Tilføyelser gjelder derfor ord eller vendinger som finnes i hovedhåndskriftet, men ikke i $\beta\gamma$. Samtidig blir utelatelser ord eller vendinger som finnes i $\beta\gamma$, men som er utelatt i hovedhåndskriftet. De tre første feiltypene i listen ovenfor er de mest omfattende, og de som i utgangspunktet har størst sannsynlighet for å være signifikante. Tilføyelser kan være alt fra ett ord (eller deler av et ord) til hele avsnitt. Tilføyelser kan ofte være forklarende tillegg, spesielt i lovhåndskrifter finner man såkalte *glosser*, dvs. ordforklaringer som var plassert i margin (Haugen 2013 a, 109). Disse tilføyelsene i margin kunne lett komme inn i hovedteksten under avskrivingsprosessen. Utelatelser kan gjelde alt fra et fåtall av bokstaver til hele avsnitt. Denne feiltypen utgjør en stor del av avvikene jeg har

funnet mellom βγ og hovedhåndskriftet, og jeg delt dem i tre undergrupper: (1) Oversprang, dette er ubevisste hopp i teksten som omfatter ett eller flere ord. (2) Linjesprang, dette er også ubevisste hopp i teksten som skjer over en hel linje. (3) *Saut du même au même*, navnet betyr egentlig «hopp fra det samme til det samme» og omfatter oversprang som skjer når en avskriver hopper fra et ord til et tilsvarende ord lenger nede i teksten. Den første typen, oversprang, er altså slike oversprang som ikke kan forklares som linjesprang eller som sprang fra ett ord til ett annet, tilsvarende ord, dvs. *saut du même au même*.

Revisjon er bevisste tekstendringer gjort fra avskriverens side. Grunnen til slike bevisste endringer kan være flere. Ofte ser man at avskriveren prøver å rette på tekst som han mener er korrupt. Avskriveren kunne også gjøre endringer når han selv oppfattet ord eller vendinger som støtende. I min sammenligning av βγ og hovedhåndskriftet har jeg ikke funnet eksempler på det siste, men ser flere steder at skriveren av hovedhåndskriftet forsøker å rette lesemåter som han mener er feil i βγ. Det mest slående eksempelet er i tab. 5.22 som omhandler «Themer».

Transposisjon, eller omplassering, innebærer at deler av en tekst kommer i en ny rekkefølge uten at noe av innholdet trenger å være tapt. Transposisjon kan omfatte alt fra noen få ord til hele avsnitt. Dittografi er dobbelskriving som kan gjelde et ord (eller deler av et ord). Disse feilene er svært sjelden signifikante fordi de oppdages lett som feil av en avskriver, og blir derav rettet. Sandhi er en type feil som skjer på tvers av ordgrenser. I min sammenligning har jeg bare funnet ett eksempel på denne feiltypen, men har likevel valgt å gi den en egen kategori.

Leksikalske forskjeller er den største gruppen i min feiltypologi. De leksikalske forskjellene dreier seg i hovedsak bare om enkeltord, for eksempel «aptr» vs. «upp», «er» vs. «søm», «storan» vs. «gođan» osv. Ekstra spennende er de leksikalske forskjellene som forekommer i starten på nye setninger eller avsnitt, typisk eksempler er: «En þa er» vs. «søm». Ved sammenligning av lesemåter i βγ, hovedhåndskriftet og A-klassen er det ofte de leksikalske forskjellene som kan si noe om hvilke lesemåter som samsvarer. Normalt er ikke leksikalske avvik store nok til å være signifikante i den genealogiske metoden, men det er likevel interessant å studere dem.

Feiltypen skrivefeil kan virke noe merkelig å ha med i en typologi, men flere steder i både $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet forekommer det feil som ikke kan være noe annet enn rene skrivefeil. De feilene jeg har funnet i denne gruppen omhandler bare enkeltord, hvor det kan være en bokstav for mye eller for lite. Flere av dem kan forklares psykologisk, se for eksempel ordet «b2o2g» i $\beta\gamma$. Dette kan ikke være noe annet enn en ren skrivefeil av ordet «borg», og det er naturlig å tenke seg at skriveren har tenkt på bokstaven *r* som kommer senere i ordet, men automatisk skrevet den for tidlig.

Den siste feiltypen omhandler rubrikkene. Som nevnt er disse skrevet på latin i $\beta\gamma$, mens i hovedhåndskriftet er de skrevet på norrønt. I tekstkritisk sammenheng er ikke dette nok til å være signifikante feil, begge håndskriftene skriver i rubrikkene enten *far* eller *sønn*, for å markere hvem som snakker, på hvert sitt språk. Jeg vil anta at skriveren av hovedhåndskriftet har hatt nok latinkunnskap til enkelt å kunne oversette disse rubrikkene til norrønt. Det som imidlertid gjør denne gruppen interessant er at to steder i min sammenligning av $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet har skriveren av hovedhåndskriftet ført inn mer tekst enn det som finnes i hovedhåndskriftet. Stedene det gjelder, er β 4ra L7 (*fiłi að patrem*)/hovedhåndskriftet. 44a L3 (*funr feğ fína þjckío*), og β 4rb L1 (*paž að filiṽ.*)/ hovedhåndskriftet 44a L23 (*faðer talar fullþítr*). Hvis Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres, vil tilføyelsene i hovedhåndskriftet være gode kandidater på signifikante feil og jeg ville nok ansett dem som en revisjon.

5: Avvikelser mellom 1. hånd og hovedhåndskriftet

Vanlig tekst i tabellene under viser til sidetall og linjenummer i mine egne transkripsjoner av β , og til paginerte sidetall og linjenummer i hovedhåndskriftet. Tekst i kursiv markerer sidetall og linjenummer i Holm-Olsen sin utgave (1983). Disse henvisningene er tatt med for å gjøre det lettere å finne de ulike avvikene igjen i Holm-Olsen (1952, 165–172) sin oversikt.

5.1 Tilføyelser

Tab. 5.1 Tilføyelse.

β		Hovedhåndskriftet	
1vb L6 136.8-9	(...) 7 allir þeir heilgir men er þar ero fót doudir vozet. (...)	27a L17 22.11-12	(...) oc aller þeir hælger mæn̄ fæm þar ero þa hafa aller fót dauder ozdet.

Disse to lesemåtene inneholder flere forskjellige avvik. Det første er den leksikalske forskjellen i ordene «er» og «fæm». Begge er former av relativpartikkelen og har betydningen «som».

Denne forskjellen er ikke betydningsskillende og heller ikke signifikant. Det andre avviket er tilføyelsen av «þa hafa aller» i hovedhåndskriftet. Lesemåten med *hafa* finnes både i A-klassen (*a*, *c* og *f*) og i hovedhåndskriftet, *e* og *n*. Lesemåten i β står her alene mot alle de andre lesemåtene.

Den leksikalske forskjellen mellom ordene «vozet» og «ozdet» er interessant. Ordet «vozet» kan være en postklassisk form av verbet *vera*. Formen «vore» finnes for eksempel på nynorsk i dag. Den andre muligheten er at det er et partisipp av verbet *verða*. Lesemåten i β går i mot lesemåtene i hovedhåndskriftet, *n*, *e*, *a* og *f* som alle har «orðet/ordit». Lesemåten i *c* har «vordit». Holm-Olsen (1952, 158) viser til Trygve Knudsen som har pekt på at «vozet» i β har å gjøre med partisipp av *verða*. Han mener at lesemåten i β gir tilfredsstillende mening hvis man antar at et «hava er underforstått fra første sted og er brukt til å uttrykke overgang». Holm-Olsen mener at Trygve Knudsen er for velvillig til teksten i β og begrunner dette med at *hafa* finnes i de andre lesemåtene i A-klassen.

Holm-Olsen (1952, 158) karakteriserer avviket som ett av tre steder hvor «avvikelsene mellom β og hovedhåndskriftet ikke kan skyldes tilfeldighet». Forskjellen mellom «vozet» og «ozdet»

er ikke nok til å være en signifikant feil, men utelatelsen av det nødvendig *hafa* i β gjør at jeg vil anse dette avviket som signifikant. Jeg vil diskutere det videre i kapittel 7.

Tab. 5.2 Tilføyelse.

β		Hovedhåndskriftet	
2va L8/9 137.4	(...) 7 han var [mangler] mikill opin (...)	31a L16 25.12	oc h var þra mikell upin (...)

Hovedhåndskriftet, *e* og *n* inneholder her ordet «þra». Lesemåten i β , uten ordet «þra», er grammatisk korrekt og en kan bare spekulere i hvorfor skriveren i hovedhåndskriftet, *e* og *n* har valgt å legge ordet til. Dette er et avvik hvor lesemåten i β samsvarer med lesemåtene i A-klassen (*a*, *f* og *q*), og går i mot hovedhåndskriftet. Dette avviket er ikke nok til å være signifikant.

Tab. 5.3 Tilføyelse.

β		Hovedhåndskriftet	
2va L26 137.11	a [mangler] iozdu	31b L1 25.20	a ^{þeri} iozdu

Ordet «þeri» er lagt til av en yngre skriverhånd i hovedhåndskriftet. Slike rettelser, utført av yngre skriverhender, er for min avhandling uvesentlig og jeg vil se bort i fra dem. Lesemåtene i β og hovedhåndskriftet blir, når man ser bort fra rettelser gjort av yngre hånd, helt like og inneholder således ingen feil.

Tab. 5.4 Tilføyelse.

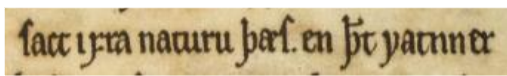
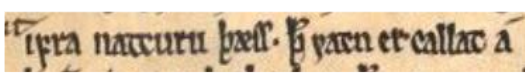
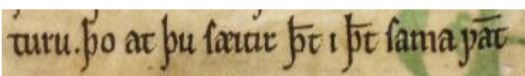
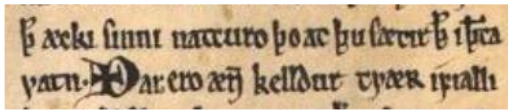
β		Hovedhåndskriftet	
3ra L15/16 137.31-32	(...) þyi lande fa er þyi i auðzum loundum [mangler] mjkil	39a L11/12 30.27	(...) i þyi lanðe fa er íaðzū lojdu þortci mjkil (...)

I dette avviket står lesemåten i β alene mot både lesemåtene til a og c i A-klassen, som har «þiker», og hovedhåndskriftet, e og n som har «þoetti». Jeg anser feilen som signifikant og vil diskutere den videre i kapittel 7.

5.2 Utelatelser

5.2.1 Oversprang

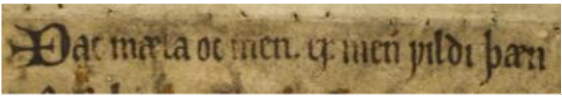
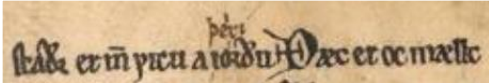
Tab. 5.5 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
1vb L11 136.11	(...) þæf. en þ̄c (...)	27a L22 22.14	(...) þæff. [mangler] þ̄ (...)
			
1vb L25 136.17-18	(...) þo at þu fætir þ̄c i þ̄c fama þ̄a	27b L4/5 22.20	(...) þo at þu fætir þ̄ i þ̄ca [mangler] þ̄acn̄. (...)
			

I det første avviket er ordet «en» utelatt i hovedhåndskriftet. Dette er ikke betydningsskillende og er heller ikke nok til å være signifikant. Lesemåten til β er lik a og f «enn» i A-klassen. Lesemåten i c er «at». Lesemåten i hovedhåndskriftet samsvarer således bare med e og n . Dette blir et eksempel hvor lesemåten i β samsvarer med A-klassen og går mot hovedhåndskriftet.

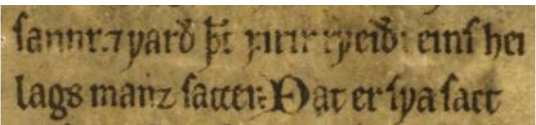
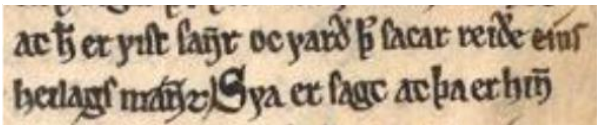
I det andre eksempelet er ordet «fama» strøket i hovedhåndskriftet. Holm-Olsen (1952, 166) oppløser forkortelsene på følgende måte: «þat i þat fama þ̄acn̄» (β) og «þat i þ̄ætta þ̄acn̄.» (hovedhåndskriftet). Betydningen av de to lesemåtene er ikke vesentlig (i det samme vannet/i dette vannet), og avviket kan derfor anses som en leksikalsk forskjell. Lesemåten er ikke overlevert i noen av håndskriftene fra A-klassen, og jeg kan derfor ikke sammenligne med dem.

Tab. 5.6 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
2vb L1 137.12	Ðat mæla oc men (...)	31b L1 25.20	(...) Ðat er oc mællt
			

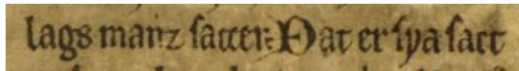
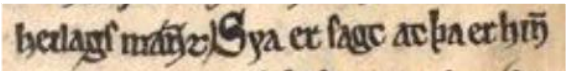
Lesemåtene i både β og hovedhåndskriftet samsvarer med hver sine lesemåter i A-klassen. Lesemåten i β samsvarer med lesemåten i *a* og *f*: «þat mæla menn», mens lesemåten i hovedhåndskriftet, *e* og *n* samsvarer med lesemåten i *q*: «þad er og mællt». Feilen er ikke stor nok til å være signifikant. Holm-Olsen (1952, 157) omtaler avviket som «ord som tilfeldig kan være forandret, tilføyd eller utelatt av to skrivere uavhengig av hverandre. I slike tilfeller må den ene overensstemmelsen bero på en tilfeldighet, og at det ikke med sikkerhet kan avgjøres hvilken lesemåte som er den rette». Feilen er ikke signifikant.

Tab. 5.7 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
2vb L9/10 137.15-16	(...) 7 þarð þr fyrir rþeiði einf heilags manz faccer. (...)	31b L8/9 25.24	(...) oc þarð þ facar reiðe einf (y.h.) heilagf maþz (...)
			

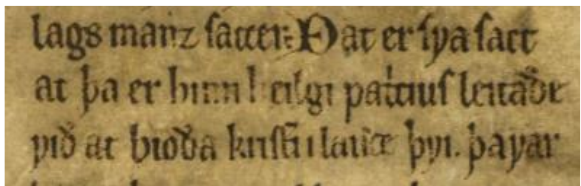
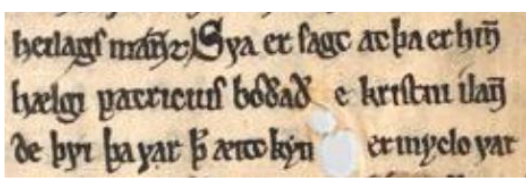
Dette avviket viser en enkel transposisjon av ordet «faccar», dette er ikke nok til å være signifikant. Utelatelsen av ordet «fyrir» i hovedhåndskriftet har den naturlige forklaringen at skriveren av hovedhåndskriftet gjennom hele håndskriftet bruker «saker» for «fyrir sakar» (Holm-Olsen 1952, 161). Utelatelser relatert til «sakar» kan derfor ikke brukes. Ordet «rþeið» er en skrivefeil i β og ordet skulle ha vært «vreiði» (Flom 1911, 15), rettelser av denne kan ikke oppfattes som signifikante. Ordet «einf» er tilført i hovedhåndskriftet av en yngre hånd. Jeg har tatt et valg om å se bort fra rettelser gjort av yngre skriverhender, noe som i praksis betyr her at ordet ikke er med i hovedhåndskriftet, og derfor blir en utelatelse. Lesemåten i β samsvarer med lesemåten til *c* «firi eins heilags manns reyde sakir» i A-klassen. Rettelsen som er blitt foretatt av en yngre hånd i hovedhåndskriftet er tydelig bevis på at feilen ikke er signifikant, for hadde den vært det ville ikke feilen blitt oppdaget og rettet.

Tab. 5.8 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
2vb L10 137.16	Ðat er sva fagt	31b L9 25.24	Sva er fagt
			

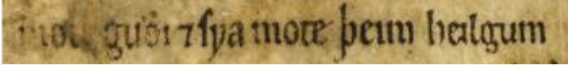

Ordet «Ðat» er utelatt i hovedhåndskriftet, og det er en enkel transposisjon mellom ordene «Sva» og «er». Denne transposisjonen er ikke betydningskillende og heller ikke signifikant. Det som er mer interessant er at lesemåten i β samsvarer med A-klassen (bare *q* som har teksten overlevert). Holm-Olsen (1952, 156) bruker avviket som bevis på at hvis det er et avhengighetsforhold mellom βγ og hovedhåndskriftet er βγ eldst. Avviket blir et eksempel på at β går sammen med A-klassen, mot hovedhåndskriftet. Feilen er ikke nok til å være signifikant.

Tab. 5.9 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
2vb L11/12 137.16	(...) Ðat er sva fact ac þa er hinn heilgi patciuf leitade við ac biöða krifci i lande þvi. (...)	31b L10/11 25.25	(...) Sva er fagt ac þa er hinn hælgi patriciuf [mangler] boðaðe krifci i lañde þvi (...)
			

Lesemåten i hovedhåndskriftet har ikke «leitade við». I tillegg bruker β og hovedhåndskriftet ulike verb, *bjöða* og *boða*. Den ulike bruken av verb kan klassifiseres som en leksikalsk forskjell. Betydningsforskjellen mellom de to lesemåtene er ikke stor. Begge er grammatisk korrekte og omhandler hvordan Patrik forkynte kristendommen. Lesemåten i β samsvarer med A-klassen, riktignok er det bare *q* som har teksten overlevert, men til gjengjeld er lesemåten i det håndskriftet helt lik lesemåten i β. Holm-Olsen (1952, 157) mener at avviket er for lite til å si noe om forholdet mellom βγ og hovedhåndskriftet og han anser det derfor som overflødig å kommentere det videre. Avviket er ikke nok til å være signifikant.

Tab. 5.10 Oversprang.

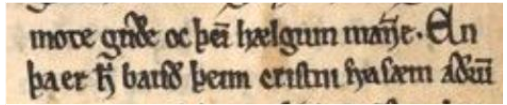
β		Hovedhåndskriftet	
2vb L16 137.19	(...) 7 fya mote þeim (...)	31b L15 25.27	(...) oc [mangler] þei (...)
			

Utelatelsen av «fya mote» i hovedhåndskriftet endrer ikke innholdet i teksten vesentlig.

Lesemåten til hovedhåndskriftet samsvarer med lesemåten i A-klassen (bare *q* som har teksten overlevert). Avviket blir et eksempel hvor β står alene mot A-klassen og hovedhåndskriftet.

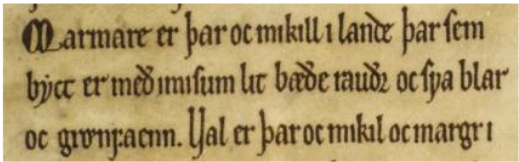
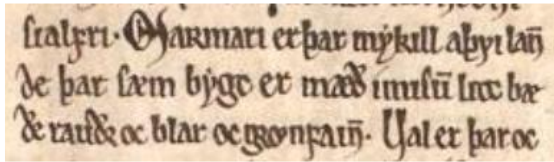
Holm-Olsen (1952, 157) anser avviket som en ubetydelig avvikelse fra βγ som tilfeldig kan ha brakt lesemåten til hovedhåndskriftet i overensstemmelse med A-klassens håndskrifter. Jeg er skeptisk til en slik tilfeldighet og vil anse feilen som signifikant og diskutere den videre i kapittel 7.

Tab. 5.11 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
2vb L18 137.19	manne er nu næmda ec. oc þa er hān	31b L15 25.27	(...) maþe. [mangler] En þa er h (...)
			

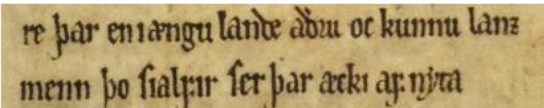
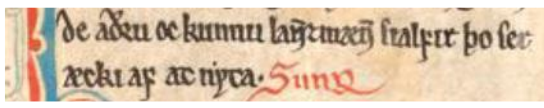
Den første feilen i dette avviket er den leksikalske forskjellen mellom «oc» (β) og «En» (hovedhåndskriftet). Denne forskjellen er ikke betydningsskillende og derfor heller ikke signifikant. Ordene «er nu næmda ec.» er utelatt i hovedhåndskriftet. Lesemåten i β samsvarer med lesemåten i A-klassen (bare *q* som har overlevert teksten). Avviket blir et eksempel hvor β og A-klassen står sammen, mot hovedhåndskriftet, *e* og *n*. Holm-Olsen (1952, 156) skriver at hvis det er et avhengighetsforhold mellom βγ og hovedhåndskriftet er denne utelatelsen med på å vise at βγ må være det eldste av dem. Jeg vil anse dette avviket som signifikant, og diskutere det videre i kapittel 7.

Tab. 5.12 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
3ra L12-14 137.30	Marmare er þar oc mikill i lande þar sem býct er með imifum lit bæðe rauðz oc fpa blar oc grønfaenn. (...)	39a L8-10 30.25	Marmari er þar [mangler] mþkill aþyi lañde þar fæm býgt er mæð imifū lit bæðe rauðz oc [mangler] blar oc grønfañ. (...)
			

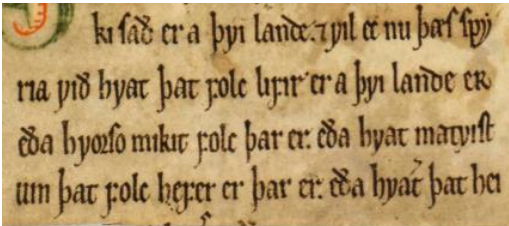
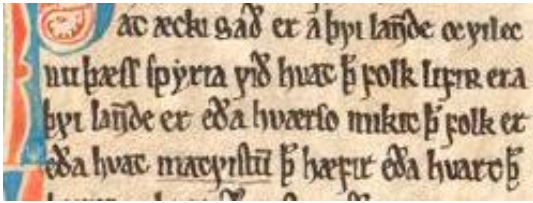
Ordene «oc» og «fpa» er utelatt i hovedhåndskriftet. Dette er småord som ikke endrer setningsholdet og feilene er derfor ikke signifikante. Mer interessant er forskjellen mellom hovedhåndskriftet sin lese måte «aþyi lañde», mens β «i lande». Lesemåten i β samsvarer med A-klassen (*c* og *f* er helt lik β, mens *a* har «j landinu»). Dette blir nok et eksempel hvor β går sammen med A-klassen, mot hovedhåndskriftet, *e* og *n*. Feilen er ikke stor nok til å være signifikant.

Tab. 5.13 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
3ra L19 137.33-34	(...) oc kunnu lanz menn þo fialfir fer þar æcki af [mangler] nþta	39a L14/15 30.28	(...) oc kunnu lañz mæn fialfir þo fer [mangler] æcki af at nþta.
			

Dette avviket inneholder flere ulike feil. Det første er transposisjonen av ordet «þo» som ikke har noen tekstkritisk betydning. Videre mangler ordet «þar» i hovedhåndskriftet, mens infinitivmerket «at» mangler i β. Begge lese måtene er grammatisk korrekte. Lesemåten i β samsvarer med *n* og hovedhåndskriftet, men ikke med A-klassen. Feilen er imidlertid ikke stor nok til å være signifikant.

Tab. 5.14 Oversprang.

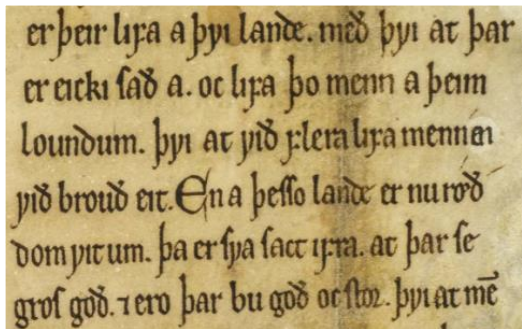
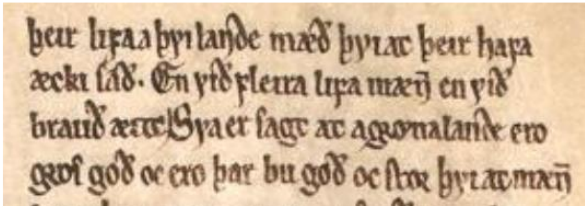
β		Hovedhåndskriftet	
3ra L21-24 137.36 137.37 137.37	(...) 7 þvil ec nu þarf spjria við hvar eða hvar þat folc lifir er a þvi lande er eða hvarfo mikit folc þar er. eða hvar matviftum þat folc hefir er þar er. eða hvar þat hei	39a L17-20 30.30 30.31 30.31	(...) oc þvil ec nu þæff spjria við hvar þ folk lifir er a þvi lande er eða hvarfo mikit þ folk er eða hvar matviftu þ [mangler] hæfir [mangler] eða hvarc þ hæfir (...)
			

I dette avviket er det flere ulike feil. Den første er forskjellen i lesemåten til «eða hvar þat folc lifir», mens hovedhåndskriftet har «þ folk lifir». Dette avviket blir ikke kommentert av Holm-Olsen (1952, 168) og er heller ikke med i hans oversikt. Jeg kan derfor ikke sammenligne denne med andre lesemåter i A-klassen. Den neste forskjellen er lesemåten i β «folc þar er», mens hovedhåndskriftet har «þ folk er». Lesemåtene i A-klassen er overlevert i *a* «huersu margt folk a þvi landi er» og *f* «huersu mannmargt alandinu er». Lesemåtene i β og hovedhåndskriftet samsvarer således ikke med A-klassen. Samtidig er transposisjonen, og den leksikalske forskjellen mellom β og hovedhåndskriftet, ikke nok til å være signifikant.

Den siste feilen er utelatelsene av «folc» og «er þar er» i hovedhåndskriftet. Utelatelsen av «folc» i hovedhåndskriftet samsvarer med lesemåte i *c* «þad», mens lesemåten i β samsvarer helt med lesemåten i *a*. Utelatelsen av dette ordet blir derfor et eksempel hvor lesemåten i β går sammen med en av lesemåtene i A-klassen, men samtidig går lesemåten i hovedhåndskriftet sammen med en annen lesemåte fra A-klassen.

Den andre utelatelsen i hovedhåndskriftet «er þar er» samsvarer med lesemåtene i både *a*, *c*, *f* i A-klassen, i tillegg til lesemåtene i *e* og *n*. Dette blir derfor et eksempel hvor β står alene, mot både A-klassen og hovedhåndskriftet. Jeg vil anse disse to utelatelsene som signifikante, og diskutere dem videre i kapittel 7.

Tab. 5.15 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
3rb L7–12 138.2	(...) því at þar er eicki fað a. oc lifa þo menn a þeim loundum. því at við flera lifa menn enn við brouð eit. En a þessu lande er nu røðdom vit um. þa er sva fact ifra. at þar se grof god. (...)	39b L1–4 30.37	(...) því at þeir haða æcki fað. [mangler] En við flera lifa mæñ en við brauð æitt Sva er sagt at a gzonalande ero gtof god (...)
			

Lesemåtene i β og hovedhåndskriftet inneholder veldig mange forskjeller her. På tross av helt ulike setningsstruktur er de begge grammatisk korrekte og innholdet er stort sett det samme. Jeg vil dele avvikene i de to lesemåtene i fire:

1) Den første forskjellen er at β har lesemåten «þar er eicki fað a», mens hovedhåndskriftet har «þeir haða æcki fað». Dette kan oppfattes som en leksikalsk forskjell mellom «er» og «haða». Dette er ikke betydningsskillende. Lesemåten i β samsvarer delvis med lesemåten til *c* «þar se eigi sad aa», og *a* og *f* «þar se eigi sad» i A-klassen. Avviket er ikke stort nok til å være signifikant.

2) Videre er hele «oc lifa þo menn a þeim loundum» utelatt i hovedhåndskriftet, *e* og *n*.

Lesemåtene i A-klassen er svært ulike:

a: «þa eru þau enn fleiri lond er eigi eru sad a ok lifa menn a þvi landi»

f: «þa nærar menn þo a þvi landi og fleirum odrum og bua»

c: «og þeir menn aa þeim laundum»

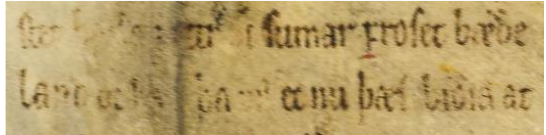
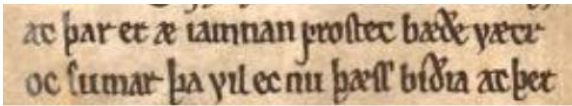
Lesemåten i β samsvarer ikke helt med noen av dem, men er mest lik lesemåten i *a*. Lesemåten i β samsvarer derfor delvis med én av lesemåtene i A-klassen, og står mot hovedhåndskriftet.

Jeg vil anse feilen som signifikant, og diskutere den videre i kapittel 7.

3) Neste feil er den leksikalske forskjellen hvor β har lesemåten «þʏi at», mens hovedhåndskriftet har «En». Lesemåten til β samsvarer med både a , c og f fra A-klassen. Lesemåten i β går igjen sammen med A-klassen, mot hovedhåndskriftet, e og n . Feilen er ikke stor nok til å være signifikant.

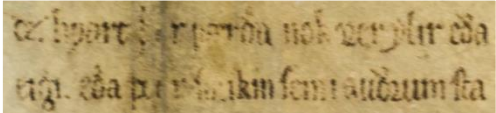
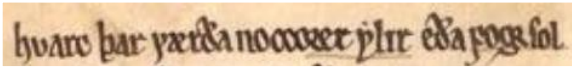
4) Siste forskjellen i dette avviket er beskrivelsen av Grønland. Lesemåten i β samsvarer med lesemåten til c «Enn ä þessu landi er suo fra sagt, at þar se graus god» i A-klassen. Lesemåten i hovedhåndskriftet, e og n samsvarer imidlertid best med a og f «enn fra grænlandi er þat (mgl. f) suo sagt at þar se gros god» fra A-klassen, siden disse bruker navnet «grænlandi». Dette avviket blir et eksempel hvor lesemåten i β og hovedhåndskriftet samsvarer med hver sine lesemåter i A-klassen. Jeg vil anse feilen som signifikant og diskutere den videre i kapittel 7.

Tab. 5.16 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
3va L10/11 138.16	(...) [fro]ftet bæðe þettr oc fumar þroftet bæðe land oc haþ þa þil ec nu þæf biðia at	39b L29 31.10	(...) þroftet bæðe þætr oc fumar [mangler] þa þil ec nu þæff biðia at (...)
			

Ordene «þroftet bæðe land oc haþ» er utelatt i hovedhåndskriftet, e og n . Selvom dette er utelatt, er teksten i hovedhåndskriftet fortsatt grammatisk korrekt. Lesemåtene til a , c og f i A-klassen er følgende: «huortueggia hafit ok landit». Denne samsvarer ikke helt med lesemåten i β , men begge omtaler land og hav. Jeg vil derfor si at lesemåten i β samsvarer med A-klassen. Avviket blir et eksempel hvor lesemåten i β går sammen med A-klassen mot hovedhåndskriftet. Feilen er signifikant, og jeg vil diskutere den videre i kapittel 7.

Tab. 5.17 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
3va L13/14 138.17	(...) þar þærða nokozet þlir eða eigi. eða þogr (...)	40a L1 31.11	þar þærða noccozet þlir [mangler] eða þogz (...)
			

«eða eigi» er utelatt i hovedhåndskriftet, *e* og *n*. Lesemåten i β samsvarer med både *a* og *f* fra A-klassen, mens *c* har lesemåten «eda allz ecki». Dette blir et avvik hvor lesemåten i β går sammen med A-klassen mot hovedhåndskriftet, *e* og *n*. Hvis hypotesen til Holm-Olsen kan verifiseres blir utelatelsen i hovedhåndskriftet et eksempel på oversprang. Jeg anser denne feilen som signifikant, og vil diskutere den videre under kapittel 7.

Tab. 5.18 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
3vb L14/15 138.30	(...) eða annarra foznra manna. oc froðra. (...)	40a L28/29 31.26	(...) eða anaða [mangler] froðra maða (...)

Lesemåten i β inneholder adjektivene «foznra» og «froðra», mens lesemåten i hovedhåndskriftet bare har «froðra». Akkurat hvorfor «foznra» er utelatt i hovedhåndskriftet blir bare spekulasjoner, Holm-Olsen (1952, 158) skriver at en omtenksom avskriver kanskje fant ordet «foznra» mindre passende. Lesemåten i β samsvarer med både *a*, *c* og *f* i A-klassen. Dette blir et eksempel hvor lesemåten i β samsvarer med A-klassen, og går mot lesemåtene i hovedhåndskriftet, *e* og *n*. Jeg vil anse dette avviket som signifikant, og diskutere det videre i kapittel 7.

5.2.2 Linjesprang

Tab. 5.19 Linjesprang.

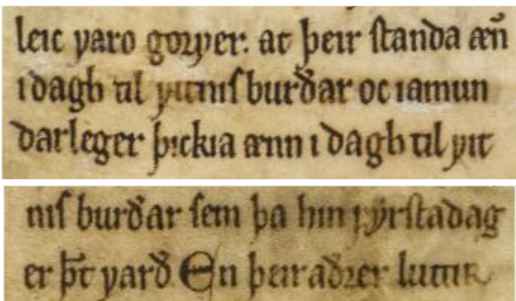
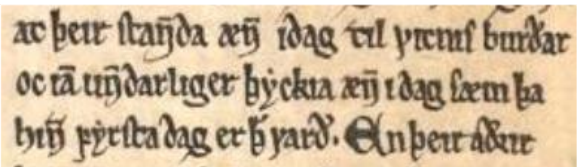
β		Hovedhåndskriftet	
3ra L16/17 137.32-33	gerfimi i þera. þat ero þeir fuglar er menn kalla þale oc ero allir hþitir (...)	39a L12/13 30.27	(...) gørfimi íþæra. [mangler] hviter þalir (...)

Hele «þat ero þeir fuglar er menn kalla þale oc ero allir hþitir» er utelatt i hovedhåndskriftet. Hvis hypotesen til Holm-Olsen kan verifiseres blir feilen en utelatelse som går over en hel linje, og jeg vil derfor kategorisere den i en egen underkategori, kalt linjesprang. Ser man på utklippet fra β ser en at «hþitir» nesten står som neste ord etter «i þera» på linjen under. Det

kan derfor tenkes at skriveren av hovedhåndskriftet har skrevet «íþæra», sett skjevt, og som følge av det, hoppet over en linje. Siden han skriver «þalir» etterpå kan det tenkes at han oppdaget feilen rimelig raskt og har forsøkt å rette den opp. Setningen i hovedhåndskriftet blir ikke grammatisk korrekt, men man får likevel en viss forståelse av innholdet i setningen. Lesemåtene i A-klassen varierer noe, *a* har: «þad ero þeir haukar er menn kalla huita uali», *c* har: «þat eru þeir haukar er valer heita huitar at lit», mens *f* har: «þad eru havkar huitir». Lesemåten i β samsvarer ikke ordrett med noen av dem, men ser man bort fra leksikalske forskjeller som at β har «þuglar», mens de andre har «haukar» kan man si at lesemåten i β samsvarer med A-klassen. Holm-Olsen (1952, 156) omtaler avviket som at hvis det er et avhengighetsforhold mellom β og hovedhåndskriftet, må β være det eldste av dem. Jeg anser avviket som signifikant og vil diskutere det videre under kapittel 7.

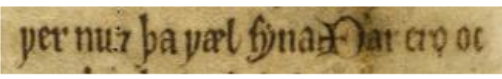
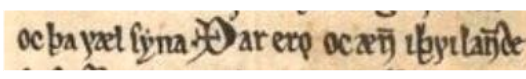
5.3 Revisjon

Tab. 5.20 Revisjon

β		Hovedhåndskriftet	
2ra L25-27/ 2rb L1/2 136.29-30	(...) at þeir standa æn i dagh til þinnif burðar oc iamundarleger þickia ænn i dagh til þinnif burðar sem þa hin þirstadag er þt þarð. (...)	30b L15 24.39	at þeir standa æj idag til þinnif burðar oc iā unðarliger þýckia æj idag [mangler] fæm þa hij þirsta dag er þ þarð. (...)
			

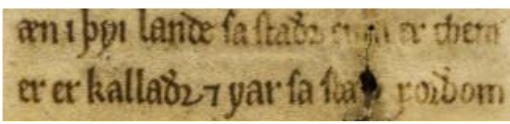
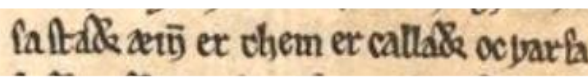
I dette avviket har skriveren av β skrevet «til þinnif burðar» to ganger. Gjentakelsen av dette er ikke nødvendig. Hvis vi antar at Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres, kan vi anse rettelsen i hovedhåndskriftet som en revisjon, siden dette er en rettelse som er gjort med vitende og vilje. Feilen blir imidlertid ikke signifikant, nettopp fordi det er en rettelse.

Tab. 5.21 Revisjon.

β		Hovedhåndskriftet	
2rb L5 [mangler]	(...) Ðar erō oc	30b L19 [mangler]	(...) Ðar erō oc (...)
			

Ordet «ero» er i begge håndskriftene skrevet med en prikk under bokstaven o. Denne prikken betyr at bokstaven o er feil, og skal stytkes. Ordet skal være «er». Rettelsen er blitt kommentert av Finnur Jónsson (1920, 33) som mener at βγ er nært beslektet med hovedhåndskriftet og han bruker underprikkingen i begge håndskriftene som argument for at de begge «beror på samme original» siden den samme rettelsen av ordet «er» er gjort på samme måte i begge håndskriftene. Holm-Olsen (1952, 160) mener derimot at isolert sett kan denne rettelsen i begge håndskriftene brukes som et tegn på at hovedhåndskriftet er skrevet av etter βγ. Holm-Olsen mener at det er lettere å tenke seg at én avskriver har oversett underprikkingen i sitt forlegg, og så rettet sin feil på samme måte som i forlegget, enn at to avskrivere uavhengig av hverandre har kopiert samme feil i det felles forelegget, og så rettet på samme måte. Holm-Olsen skriver også at rettelsen av «ero» gjør det klart at det er tale om en direkte avskrift mellom βγ og hovedhåndskriftet. I dette tilfellet er jeg enig med Holm-Olsen. Da jeg selv skulle transkribere β så jeg ikke underprikken før etter at jeg hadde skrevet bokstaven o på vanlig måte. Jeg kan derfor lett forstå at en avskriver, i et dårlig opplyst rom, ikke har sett underprikkingen før etter at bokstaven o var ferdigskrevet, og deretter rettet det på samme måte som i sitt forelegg. I tekstkritisk forstand er ikke dette en feil, for lesemåtene i βγ og hovedhåndskriftet er jo helt like. Jeg har likevel valgt å bruke plass til å kommentere denne rettelsen fordi dette er et av hovedargumentene til både Finnur Jónsson og Holm-Olsen.

Tab. 5.22 Revisjon.

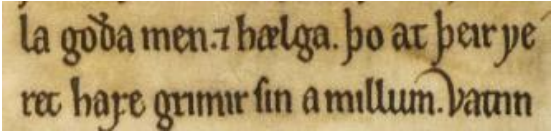
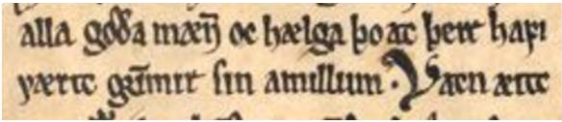
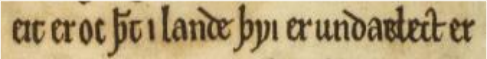
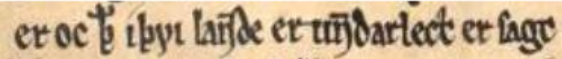
β		Hovedhåndskriftet	
2rb L6/7 136.2	(...) fa fcaðz einn er themer er kallaðz (...)	30b L20 24.39	fa fcaðz æiŋ er them er callaðz (...)
			

Dette avviket er et viktig argument for Holm-Olsen (1952, 160–161) til å bevise at hovedhåndskriftet er en direkte avskrift av βγ. Ordet «themer» er delt ved linjeskift i β, noe som gjør at de to første ordene på linje 7 blir «er er». Hvis vi antar at Holm-Olsen sin hypotese

kan verifiseres, er det lett å tenke seg at «er er» må ha blitt oppdaget som en dittografi av skriveren i hovedhåndskriftet og at han derfor bevisst har strøket et av de to ordene i god tro. Ved å anta dette, antar vi også at rettelsen er gjort bevisst og feilen må anses som en revisjon. Lesemåten i β stemmer overens med både a og f som begge har «themar er». Lesemåten i hovedhåndskriftet, e og n stemmer imidlertid overens med q som har lesemåten «er Tem er». Dette avviket blir derfor et eksempel hvor både β og hovedhåndskriftet har lesemåter som på ulike måter samsvarer med A-klassen. Jeg anser feilen som signifikant og vil diskutere den videre i kapittel 7.

5.4 Transposisjon

Tab. 5.23 Transposisjon.

β		Hovedhåndskriftet	
1vb L 8/9 136.10	(...) þéret hafe (...)	27a L19/20 22.13	(...) haþi þærit (...)
			
1vb L10 136.10	(...) i lande þyi (...)	27a L21 22.13	(...) iþyi laŋde (...)
			
2ra L2/3 136.19	þa þar aþ	30a L26 24.28	þar aþ þa
2ra L18/19 136.26	þirir læcningar meir faccar	30b L8/9 24.35	meiŋ (þirir [y.h]) læcningar facar
2ra L20 136.26	haþa oc þeir þar	30b L9 24.35-36	haþa oc þar þeir
3vb L9 138.27	nu fannþroðan her um gera.	40a L23 31.23	nu her fanþroðan um gøra.
3ra L19	þo fialþir	39a L14	fialþir þo
3rb L13 138.4	nouta marc oc fouða.	39b L5 30.38-39	marc nouta oc fauða.

Tab. 5.23 viser flere avvik knyttet til transposisjon. Jeg vil i det følgende kommentere hver av radene og foreta en oppsummering til slutt.

1vb L8/9: Lesemåtene til β og hovedhåndskriftet står her sammen mot A-klassen (a , c og f) som har «se».

1vb L10: Lesemåten i hovedhåndskriftet, *e* og *n* er lik lesemåten i *a*, *c* og *f* i A-klassen. Dette blir derfor et avvik hvor lesemåten i β står alene mot A-klassen og hovedhåndskriftet.

2ra L2/3: Lesemåten i A-klassen er bare overlevert gjennom *c* som har «hier af». Lesemåten i *e* og *n* er «par af». Dette blir et eksempel hvor β og hovedhåndskriftet går sammen mot A-klassen.

2ra L18/19: Lesemåten i A-klassen er bare overlevert gjennom *c* som har «firi lækningar sakir». Lesemåten i β og hovedhåndskriftet, og *e* samsvarer, og går mot A-klassen som mangler ordet «meir».

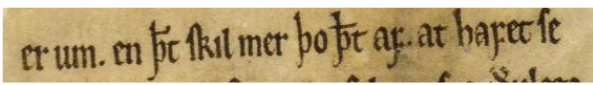
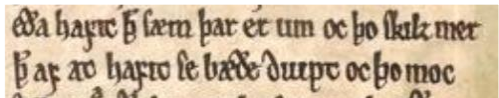
2ra L20: Lesemåten i β samsvarer delvis med lesemåten i *c* «munv þeir þar hafa» i A-klassen. Dette blir et eksempel hvor β står sammen med A-klassen mot hovedhåndskriftet.

3vb L9: Lesemåtene i β og hovedhåndskriftet er enkle transposisjoner av hverandre og har ikke tekstkritisk betydning. Mer interessant er det at lesemåtene i både *a*, *c*, *f* og *e* varierer. Dette blir et eksempel hvor lesemåtene i β og hovedhåndskriftet går sammen, og står mot A-klassen. Selvom lesemåten i A-klassen spriker veldig, passer ikke β med noen av dem.

3rb L13: Lesemåten i β er helt like lesemåten i *c* i A-klassen. Dette blir et eksempel hvor lesemåten i β samsvarer med A-klassen, og går mot hovedhåndskriftet.

Alle avvikene i tab. 5.23 er enkle former for transposisjoner. Ingen av dem er betydningsskillende eller signifikante

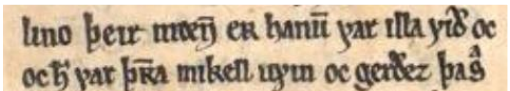
Tab. 5.24 Transposisjon.

β		Hovedhåndskriftet	
3rb L22 138.10	(...) en þæt skil mer þo þæt af. (...)	39b L14/15 31.3	(...) oc þo skilz mer þæt af (...)
			

Den leksikalske forskjellen ligger i ordene «en» og «oc». I tillegg kommer transposisjonen av ordet «þo». Ingen av disse er betydningsskillende. Lesemåten i β samsvarer best med *c* «enda skilzt mier þo þad af» og delvis med *a* og *f* «ennda skilzt mier þat af» i A-klassen. Avviket er ikke stort nok til å være signifikant.

5.5 Dittografi

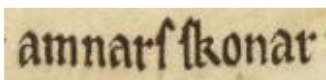
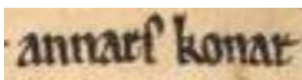
Tab. 5.25 Dittografi.

β		Hovedhåndskriftet	
2va L8 [mangler]	(...) illa yð 7 han (...)	31a L16 [mangler]	(...) illa yð oc oc h̄ (...)
			

Her har skriveren av hovedhåndskriftet skrevet «oc» to ganger. Dette er et klassisk eksempel på dittografi som skjer ved linjeskift. Feilen er ikke signifikant.

5.6 Sandhi

Tab. 5.26 Sandhi.

β		Hovedhåndskriftet	
1vb L23 [mangler]	amnarf ikonar	27b L13 [mangler]	annarf konar
			

Dette avviket inneholder to typer feil. Den første er feilstavelsen av ordet «annars» i β, stavelsen med *-mn* skyldes trolig en *minim*-forveksling. Den andre feilen er bruken av bokstaven *s* både i slutten av det første ordet og i starten av det neste i β. Dette er en såkalt *sandhi*-feil. En type feil hvor fonologiske endringer skjer på tvers av ordgrenser. Det skilles mellom eksterne og interne sandhi-feil. Avviket over er eksternt fordi de to morfemene «amnar» og «skonar» er forskjellige. Basert på at Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres kan vi anta at skriveren av hovedhåndskriftet har oppdaget begge feilene og rettet dem i sin avskrift. Feilene er ikke signifikante.

5.7 Leksikalske forskjeller

Tab. 5.27 Leksikalske forskjeller.

β		Hovedhåndskriftet	
2ra L3/4 136.20	(...) En þa er (...)	30a L27 24.29	Sæm (...)
2ra L22 136.27	fya munu 7 undarleg	30b L11 24.36	ḡ munu æj unðarleger

Det første avviket viser den leksikalske forskjellen mellom «En þa er» og «Sæm».

Betydningsforskjellen er ikke stor og kan ikke kalles signifikant. Det som imidlertid er interessant er at lesemåten i β samsvarer med lesemåtene til *c* («En þa er») og *a, f* («enn er»).

Dette blir et avvik hvor lesemåten i β går sammen med lesemåten i A-klassen, mot hovedhåndskriftet, *e* og *n*. Avviket er imidlertid ikke stort nok til å være signifikant. I det siste avviket er det den leksikalske forskjellen mellom «7» og «æj». Dette er heller ikke betydningsskillende, og feilen er ikke nok til å være signifikant.

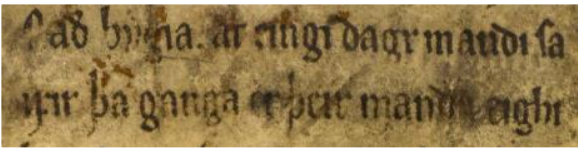

Tab. 5.28 Leksikalske forskjeller.

β		Hovedhåndskriftet	
2va L16 137.7	(...) oc holl með allum (...)	31a L22 25.15	oc hollen mæð ollum (...)
3vb L19 138.32	liclegast.	40b L4 31.28	licazt

I første avvik er lesemåten i β lik lesemåten i *a* i A-klassen., mens lesemåten i hovedhåndskriftet, *e* og *n* samsvarer med lesemåtene til *f* og *q* i A-klassen. Dette blir nok et

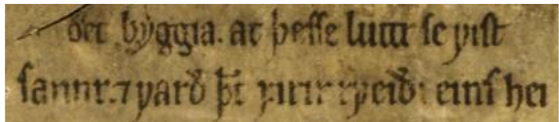
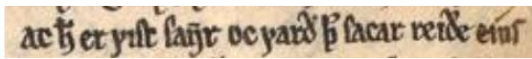
eksempel hvor lesemåtene i β og hovedhåndskriftet går sammen med ulike lesemåter fra A-klassen. I det andre avviket er lesemåten i β lik lesemåten til c i A-klassen. a har «likligt», mens f har «likaz». Begge avvikene er leksikalske forskjeller som ikke endrer betydningsinnholdet i teksten. De er ikke signifikante.

Tab. 5.29 Leksikalske forskjeller.

β		Hovedhåndskriftet	
2vb L2/3 137.12	(...) ∂ agr mand $\bar{1}$ fa $\bar{1}$ f $\bar{1}$ r þa ganga (...)	31b L3 25.21	mu $\bar{1}$ ðe fa ∂ ag $\bar{2}$ $\bar{1}$ f $\bar{1}$ r koma
			

Dette avviket inneholder den enkle transposisjonen av ordet « ∂ agr» som ikke har tekstkritisk betydning. I tillegg er det den leksikalske forskjellen mellom «þa ganga» og «koma». Den er ikke betydningsskillende. Det interessante her er at lesemåtene i a , f og q mangler siste verbet, det eneste vi får vite er at alle inneholder ordet «(ifir q) þa». Jeg kan derfor ikke avgjøre om det er lesemåten i β eller hovedhåndskriftet som samsvarer best med A-klassen, men basert på det lille vi får vite om ordet «þa» kan en si at lesemåten i β samsvarer best. Jeg vil ikke anse feilen som signifikant.

Tab. 5.30 Leksikalske forskjeller.

β		Hovedhåndskriftet	
2vb L8/9 137.15-16	(...) at þesse luttr fe \bar{y} ft fannr. (...)	31b L8 25.24	at \bar{h} er \bar{y} ft fa \bar{r} (...)
			

I dette avviket er det den leksikalske forskjellen mellom «at þesse luttr fe» og «at \bar{h} er». Det er ikke betydningsskillende. Lesemåten i β samsvarer delvis med lesemåten til q : «at sa hlutur sie» i A-klassen (ikke overlevert i a og f). Dette blir nok et eksempel hvor β samsvarer med A-klassen og går mot hovedhåndskriftet, e og n . Jeg anser ikke denne feilen som signifikant.

Tab. 5.31 Leksikalske forskjeller.

β		Hovedhåndskriftet	
2vb L24 137.22	(...) lizlu a leið koma (...)	31b L21 25.30	lizlo frá coma (...)

Den leksikalske forskjellen mellom «a leið» og «frā» er ikke betydningsskillende. Lesemåten i β samsvarer med A-klassen (bare *q* som har overlevert lesemåten) og dette blir et eksempel på at lesemåten i β går sammen med A-klassen, mot hovedhåndskriftet, *e* og *n*. Avviket er ikke nok til å være signifikant.

Tab. 5.32 Leksikalske forskjeller.

β		Hovedhåndskriftet	
3rb L4/5 138.1	(...) þrirr fya mikillar þiarysttar facker er þeir ero yð aðza mē	39a L28/29 30.35	(...) facar fya mjkillar þiarysttar læm þeir ero yð aðza mæj

Den leksikalske forskjellen ligger i ordene «er» og «læm». Forskjellen er ikke betydningsskillende og ordet «þrirr» er igjen utelatt i hovedhåndskriftet i forbindelse med ordet «facar». Lesemåten i β er helt lik den i *a* og *c* i A-klassen. Lesemåten i β står her sammen med A-klassen, mot hovedhåndskriftet, *e* og *n*. Feilen er ikke nok til å være signifikant.

Tab. 5.33 Leksikalske forskjeller.

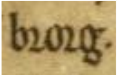
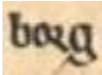
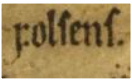

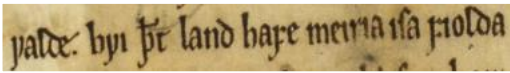
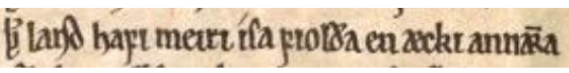
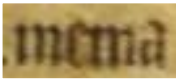
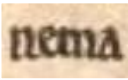
β		Hovedhåndskriftet	
3rb L23 138.10	(...) oc fya mioc falt. (...)	39b L15/16 31.3	(...) oc þo moc fallt (...)

Ordet «moc» i hovedhåndskriftet er en ren skrivefeil uten betydning for tekstkritikken. Videre er det den leksikalske forskjellen mellom «fya» og «þo». Denne har ingen betydningsforskjell. Lesemåten i β samsvarer ikke med A-klassen, hvor både *a*, *c* og *f* har lesemåten «ok salt». β, hovedhåndskriftet, *e* og *n* er derfor de eneste håndskriftene som inneholder «mioc». Siden både

β og hovedhåndskriftet inneholder «mioc», og det er forholdet mellom disse jeg vil undersøke, er det ikke noen avvik mellom dem og derfor heller ikke noen feil i tekstkritisk forstand.

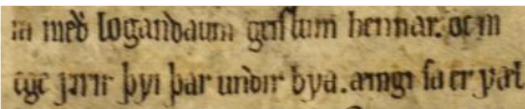
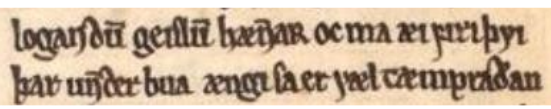
5.8 Skrivefeil

Tab. 5.34 Skrivefeil.

β		Hovedhåndskriftet	
2rb L9 [mangler]	b2o2g	30b L22 [mangler]	bo2g
			
2va L15 [mangler]	folkenf.	31a L22 [mangler]	folkenf
			
3rb L20 138.9	(...) meirra (...)	39b L13 31.2	(...) meiri (...)
			
3va L5 [mangler]	mema	39b L25 [mangler]	nema
			

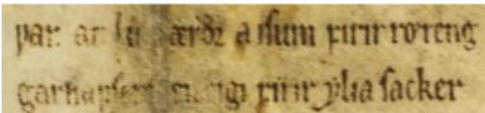
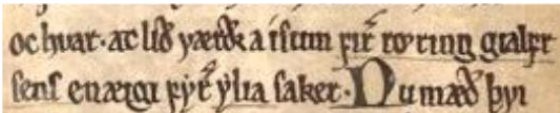
Alle avvikene i tabellen over er rene skrivefeil, gjort av skrivere i både β og hovedhåndskriftet. Dette er utvalg av feil som ikke er signifikante. Ordet «meirra» blir kommentert av Flom (1911, 15). Han mener at ordet skulle ha vært «meira», og at feilstavelsen i β kan skyldes at forelegget hadde ordet «meirra», hvor den andre *r*-en ble skrevet i ligatur med *a* og at dette ikke har blitt oppdaget av skriveren i β. Ordene «b2o2g» og «mema» kan forklares psykologisk ved at skriveren har tenkt på bokstaver som først kommer senere i ordet, og skrevet dem for tidlig.

Tab. 5.35 Skrivefeil.

β		Hovedhåndskriftet	
3vb L22/23 138.34	(...) oc mege firir þvi þar undir bya. ængi (...)	40b L6 31.30	(...) oc ma æi firir þvi þar unðer bua ængi (...)
			

Forskjellen her ligger mellom «mege» og «ma æ1». Ordet «mege» i β er delt ved linjeskift, og Holm-Olsen (1952, 161) skriver at denne delingen av ordet kan ha brakt en avskriver til å lese det som «ma | eigi». Lesemåtene A-klassen er følgende: *a, c* «ok ma firi þui eigi þar undir bua», mens *f* har: «ma firi þui þar eigi byggia undir». Lesemåtene i A-klassen har ikke den doble nektelsen som finnes i hovedhåndskriftet, *e* og *n*, men likevel er det lesemåten i hovedhåndskriftet som passer best med lesemåtene i A-klassen. Avviket blir et eksempel hvor lesemåten i β står alene, mot A-klassen og hovedhåndskriftet. Jeg vil ikke anse feilen som signifikant.

Tab. 5.36 Skrivefeil.

β		Hovedhåndskriftet	
3va L7/8 138.14	(...) at lið værdz a ísum þirir rørenggar hafsenf en eigi þirir þlia facker	39b 26/27 31.9	(...) at lið værdz a ísum þir røring gialfrsenf en æigi þir þlia facker. (...)
			

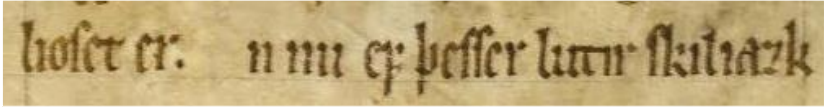
Forskjellen her ligger i «rørenggar hafsenf» og «røring gialfrsenf». A-klassen har følgende lesemåter: *a, c*: «firi saker hræringar (hræring *c*) hafsins», mens *f* har: «sakar hræringa hafsins». Lesemåten i β samsvarer best med A-klassen. Holm-Olsen (1952, 161) prøver å gi en forklaring på lesemåten i hovedhåndskriftet og skriver at «avskriveren kan ha tatt *ræreng* ved linjeslutt for et avsluttet ord (akkusativ entall) og i farten lest de første bokstavene i neste linje med den overflødige *g* i spissen som *gialfrsens*. Når dette ordet kunne falle ham så lett i pennen, var grunnen at han hadde skrevet ordet to ganger tidligere i samme avsnitt [*gialfrfamz* (39b L24) og *gialfr hioz* (3va L1)]». Jeg vil ikke anse denne feilen som signifikant.

6: Avvikelser mellom 2. hånd og hovedhåndskriftet

6.1 Tilføyer

Tab. 6.1 Tilføyer.

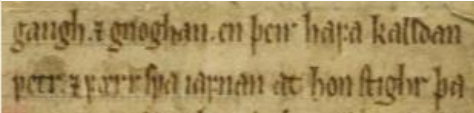
β		Hovedhåndskriftet	
4rb L14	[mangler]n	44b L5	En
4rb L19	[mangler]n	44b L11	En
4vb L16	[mangler]n	45a L22	En

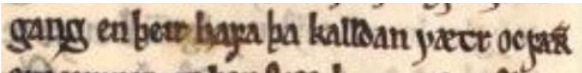

Flere steder i β er det gjort plass til bokstaver som ikke er fylt ut. Dette gjelder spesielt i forbindelsen med ordet «En». Alle disse åpningene er fylt ut i hovedhåndskriftet. Feilene er for små til å være signifikante.

Tab. 6.2 Tilføyer.

β		Hovedhåndskriftet	
4vb L1 139.33	(...) en þeir hafa [mangler] kallðan þær (...)	45a L9 35.10	(...) en þeir hafa þa kallðan þær (...)

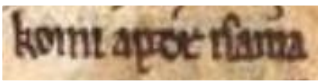

Tilføyelsen av ordet «þa» i hovedhåndskriftet er ikke betydningsskillende. Lesemåten i hovedhåndskriftet samsvarer med *a*, *c* og *f* i A-klassen. Dette blir et eksempel hvor β står alene, mot A-klassen og hovedhåndskriftet. Feilen er ikke nok til å være signifikant.

Tab. 6.3 Tilføyer.

γ		Hovedhåndskriftet	
1vb L26 141.21	kome [mangler] i fama	71a L21 55.18	komi aptr i fama

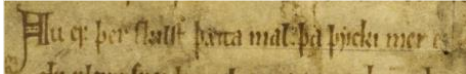
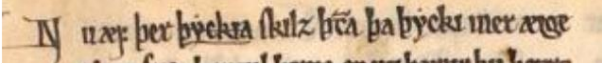

Adverbet «aptr» er lagt til i hovedhåndskriftet. Ordet er ikke nødvendig for å gjøre setningen grammatisk korrekt. Lesemåten i β samsvarer med lesemåten i *a* i A-klassen. Jeg vil ikke anse denne som signifikant, fordi feilen i hovedhåndskriftet ikke er spontan.

6.2 Utelatelser

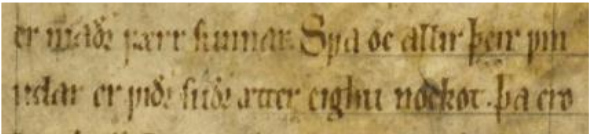
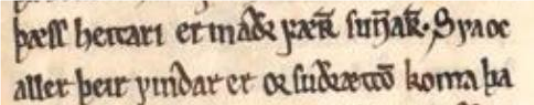
6.2.1 Oversprang

Tab. 6.4 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
4ra L5	Nu ef þer skilft þætta mal. þa þýcki mer (...)	44a L1	Nu æf þer þýckia skilz þæa [mangler] þa þýcki mer (...)
			

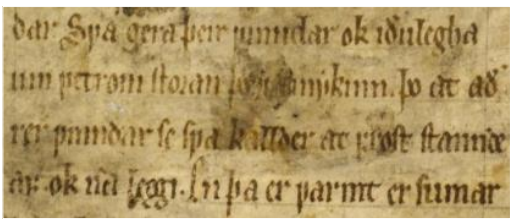
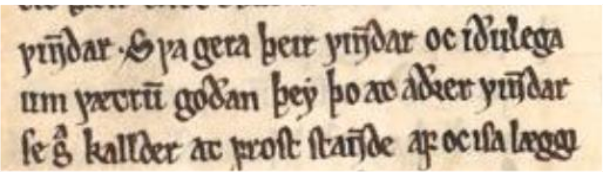
Dette avviket inneholder to forskjeller. Det første er tilføyelsen «þýckia» i hovedhåndskriftet. Dette ordet er riktignok strøket over, men det er umulig å si om dette er gjort av en yngre skriver, eller av hovedskriveren selv. Jeg vil derfor se bort fra denne utstrykningen og se om tilføyelsen av dette ordet finnes i andre lese måter. Den andre forskjellen er at ordet «mal» mangler i hovedhåndskriftet. Holm-Olsen (1952, 170) har ikke med dette avviket. Jeg har derfor ikke mulighet til å sammenligne lese måtene med A-klassen og kan derfor ikke kommentere det noe ytterligere.

Tab. 6.5 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
4ra L18 139.6	(...) Sþa oc allir þeir ymndar er yidz suðz ætter eighu nockot. þa ero	44a L13 34.22	(...) Sþa oc aller þeir ymnder er oz suðzættō koma þa
			

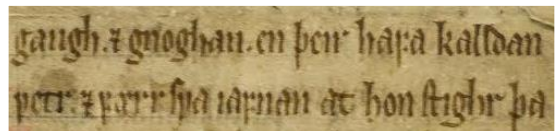
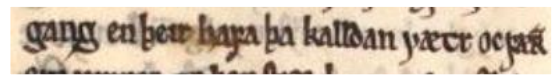
Den første forskjellen her er den leksikalske mellom «yidz» og «oz», denne er ikke betydningsskillende. Videre er «eighu nockot.» utelatt i hovedhåndskriftet, og i tillegg har hovedhåndskriftet ordet «koma» som bare finnes i *e* og *n*. Lesemåten i β samsvarer med lese måtene til *a*, *c* og *f* i A-klassen. Dette blir et eksempel hvor β går sammen med A-klassen, mot hovedhåndskriftet, *e* og *n*. Jeg vil anse denne feilen som signifikant, og diskutere den videre i kapittel 7.

Tab. 6.6 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
4ra L20–23 139.7	(...) Sp̄a gera þeir ymndar ok iðulegha um v̄etrom f̄tozan þ̄oþ̄ ok m̄þkinn. þo at aðrer ymndar fe f̄ya kallder at f̄rost f̄tannde af̄. ok ifa leggi. (...)	44a L15–17 34.23	(...) Sp̄a gera þeir ymndar oc iðulega um v̄ætrū godan þ̄eþ̄ [mangler] þo at aðrer ymndar fe ð̄ kallder at f̄rost f̄tannde af̄ oc ifa læggi
			

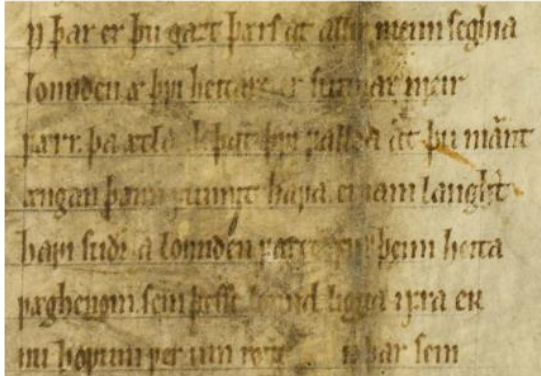
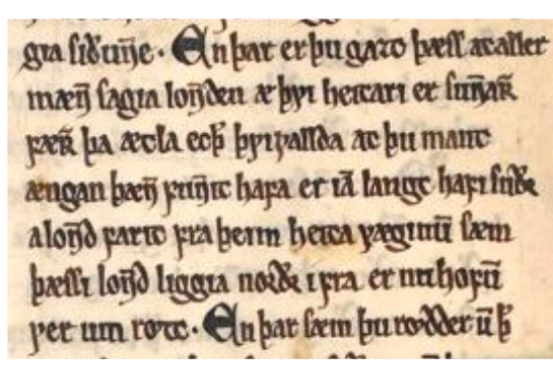
I dette eksempelet er det flere forskjeller. Det første er den leksikalske forskjellen mellom «f̄tozan» og «godan», begge er adjektiv som beskriver «þeþ̄» (mildvær) på en positiv måte, forskjellen er derfor ikke betydningsskillende. I tillegg er «ok m̄þkinn» utelatt i hovedhåndskriftet. Lesemåten i β samsvarer med lesemåtene til *a*, *c* og *f*: «stora þeyi (þeyia *c*) ok mikla». Hvis Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres blir utelatelsen i hovedhåndskriftet et eksempel på et oversprang. Jeg vil anse feilen som signifikant og diskuterer den videre i kapittel 7.

Tab. 6.7 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
4vb L1 139.33	ganh. ⁊ gnoghan. en þeir haða [mangler] kalldan v̄etr ⁊ fær̄ (...)	45a L9 35.10	gang [mangler] en þeir haða þa kalldan v̄ætr oc fær̄
			

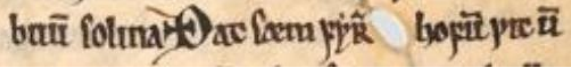
Dette avviket er hentet fra første linje i b-spalten i β, siste del av a-spalten er klippet bort og ikke overlevert. Vi vet derfor ikke hvordan første del av setningen har sett ut, men det er klart at hovedhåndskriftet ikke har «⁊ gnoghan». Lesemåten i β samsvarer med lesemåten i *a* i A-klassen. Teksten finnes ikke i *c* og *f*. Dette blir derfor nok et eksempel hvor β går sammen med A-klassen, mot hovedhåndskriftet, *e* og *n*. Hvis hypotesen til Holm-Olsen kan verifiseres vil dette være eksempel på et enkelt oversprang. Jeg anser feilen som signifikant, og vil diskutere den videre i kapittel 7.

Tab. 6.8 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
4rb L14–20 139.17 139.18 139.19	n þar er þu gatz þærf at allir menn feghia lonnden æ þvi heitare er funnar meir fær. þa ætla ek þat þvi þallda at þu mānt ængan þann funnit hapa. er iamlanght hafi fudð a lonnden farez fra þeim heita væghenom sem þesse lonnd liggia [mangler] i fra er nu hoþum þer um røtt. (...)	44b L5–11 34.35 34.36 34.37	(...) En þar er þu gatz þæff at aller mæn̄ fagia loñden æ þvi heitari er fun̄ar [mangler] fær þa ætla ec þ̄ þvi þallda at þu mānt ængan þæn̄ fun̄it hafa. er iā langt hafi fudð a loñd farit fra þeim heita væginū sām þæffi loñd liggia norðz i fra er nu hoþū þer um røtt. (...)
			

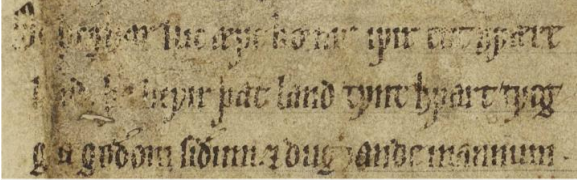
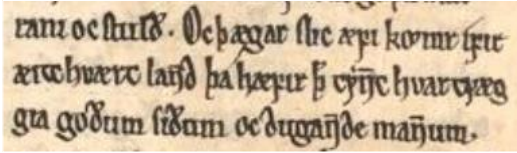
I dette avviket er det flere forskjeller. Den første er den bestemte/ubestemte formen av substantivet «lonnden». Lesemåten i β er helt lik lesemåtene i *a*, *c* og *f* i A-klassen. Forskjellen er ikke mer enn et morfologisk avvik, og er ikke signifikant. Videre er ordet «meir» utelatt i hovedhåndskriftet. Lesemåten til hovedhåndskriftet samsvarer her med lesemåten i A-klassen, hvor både *a*, *c* og *f* har «sunnarr». Dette avviket blir et eksempel hvor β̄ står alene, mot A-klassen og hovedhåndskriftet. Siden feilen bare omhandler ett ord som ikke er betydningsskillende vil jeg ikke anse denne feilen som signifikant. Det viktigste i dette avviket er utelatelsen av ordet «norðz» i β. Dette ordet er viktig for sammenhengen i teksten, og utelatelsen i β gjør at denne lesemåten ikke er grammatisk korrekt. Lesemåter med «norðz» finnes både i *a*, *c* og *f* i A-klassen i tillegg finnes den i hovedhåndskriftet, *e* og *n*. Lesemåten i β står alene, mot både A-klassen og hovedhåndskriftet, *e* og *n*. Jeg anser feilen som signifikant, og vil diskutere den videre i kapittel 7.

Tab. 6.9 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
4va L11 139.26	(...) Ðat hefir sem fyrr hofum [γɪc um røtt]	44b L26 35.4	(...) Ðat [mangler] fæm fyrr hofu [γɪc ū røtt] (...)
			

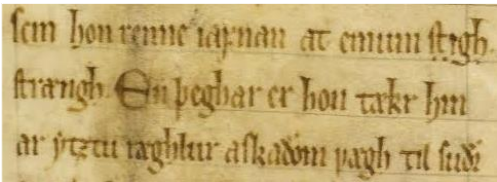
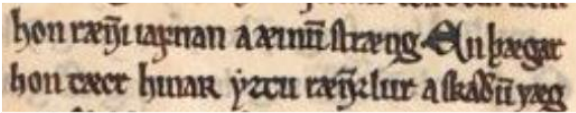
Ordet «hefir» er i β unødvendig, men lesemåten samsvarer med *a*, *c* og *f* i A-klassen: «þat hefir þu ok set er (sem *c*) vit hofum fyrr vm rætt». Holm-Olsen (1952, 156) bruker dette avviket som eksempel på at hvis det er et forhold mellom βγ og hovedhåndskriftet må βγ være det eldste av dem. Jeg vil anse feilen som signifikant, og diskutere den videre i kapittel 7.

Tab. 6.10 Oversprang.

γ		Hovedhåndskriftet	
1va L17 141.3	Oc þegar slíc æpe kœmr yfir eiττ hvarc land. þa hefir þat land τɪnt hvarc τɪeggia goðom siðum. ⁊ dughande mannum.	70b L17 54.41	(...) Oc þegar slíc æpi kœmr ífir æiττ hvarc lanð þa hæfir þ̄ [mangler] τɪɪc hvarcτɪeggia goðum siðum. oc duganðe mannum.
			

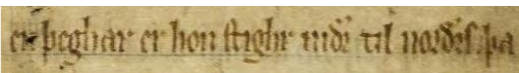
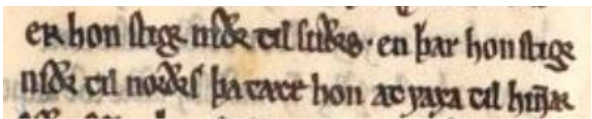
Ordet «land» er utelatt i hovedhåndskriftet. Lesemåten i β samsvarer helt med lesemåten til *a* i A-klassen. Problemet er at lesemåten i hovedhåndskriftet samsvarer helt med lesemåten til *c* og *f* i A-klassen. Dette blir et eksempel hvor lesemåtene til β og hovedhåndskriftet er forskjellige, og samsvarer med hver sine lesemåter i A-klassen. Feilen er ikke stor nok til å være signifikant, fordi den ikke er spontan. Ordet «þat» viser tilbake på ordet «land» i hovedsetningen.

Tab. 6.11 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
4va L18/19 139.29-30	(...) fciġh fcrængġ. En þegar er hon tækr hinar þzcu ræghlur (...)	45a L2 35.7	(...) [mangler] fcræng En þegar hon tæcr hinar þzcu ræġzlur (...)
			

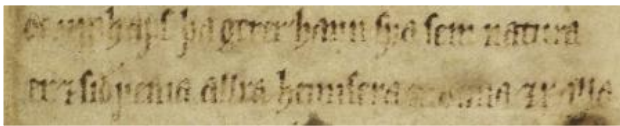
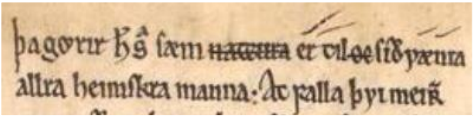
Ordet «fzigh» i β er underprikket, og dette markerer at ordet er feil og skal strykes. Ordet finnes ikke i noen av de andre håndskriftene, og utgjør derfor ikke noen feil. Den andre forskjellen i avvikene det utelatte «er» i hovedhåndskriftet. Holm-Olsen ser ikke ut til å ha oppdaget dette i sin liste over avvik mellom βγ og hovedhåndskriftet og jeg har derfor ikke hatt mulighet til å sammenligne lesemåtene med andre lesemåter i A-klassen. Den siste forskjellen er ordene «ræghlur» og «ræñzalur». Dette er leksikalske forskjeller som ikke er betydningsskillende. Lesemåten i β samsvarer med både *a*, *c* og *f* fra A-klassen. Dette blir nok et eksempel hvor β står sammen med A-klassen mot hovedhåndskriftet, *e* og *n*. Ingen av disse feilene er nok til å være signifikante.

Tab. 6.12 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
4vb L4 139.34	en þeghar er hon fzighr niðz til nozðzf þa	45a L11 35.12	(...) en þar hon fzigz niðz til nozðzf þa (...)
			

Dette avviket inneholder den leksikalske forskjellen mellom «þeghar er» og «þar», dette utgjør ingen betydningsforskjell. Lesemåten i β er lik lesemåten i *a* i A-klassen. Lesemåten i *c* har kun «þegar» og i *f* brukes «sem». Dette er et av de få stedene hvor lesemåten i hovedhåndskriftet skiller seg fra lesemåtene i *e* og *n* som har «þar er». Avviket blir et eksempel hvor β samsvarer med noen av lesemåtene i A-klassen, og står mot hovedhåndskriftet. Feilen er ikke nok til å være signifikant

Tab. 6.13 Oversprang.

γ		Hovedhåndskriftet	
1ra L18 140.18	(...) þa gerer hann fya fem natura er z fiðþænia allra heimfcra manna (...)	70a L1 54.17	þa gørir h̄s̄ natura er til oc fiðþænia allra heimfkra manna. (...)
			

Lesemåten i hovedhåndskriftet inneholder flere rettelser gjort av yngre skriverhender. Som nevnt tidligere vil jeg se bort i fra disse. Lesemåtene i A-klassen er en del forskjellige:

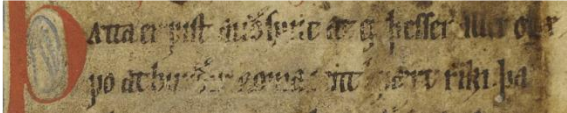
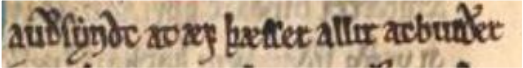
a: «natura hans er til ok siduenia»

f: «natura er til og uenia»

c: «uenia er»

Lesemåten i γ samsvarer ikke helt med noen av lesemåtene i A-klassen, men er mest lik lesemåten i *a*. Ser man vekk fra alle rettelsene i hovedhåndskriftet er den eneste forskjellen en utelattelse av ordet «fem» og en tilføyelse av ordet «tīl». Avviket er ikke signifikant.

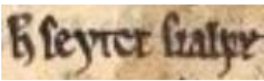
Tab. 6.14 Oversprang.

γ		Hovedhåndskriftet	
1vb L8/9 141.12	(...) eƿ þæffer aller ogæpo ætburðir (...)	71a L4 55.9	æƿ þæffer allir [mangler] ætburðer
			

Ordet «ogæpo» er utelatt i hovedhåndskriftet. Likevel er setningen grammatisk korrekt.

Lesemåten i γ samsvarer med lesemåten til *a* i A-klassen, mens lesemåten i hovedhåndskriftet samsvarer med *c* i A-klassen. Hvis Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres vil dette være et eksempel på et enkelt oversprang. Jeg vil anse feilen som signifikant, og diskutere den videre i kapittel 7.

Tab. 6.15 Oversprang.

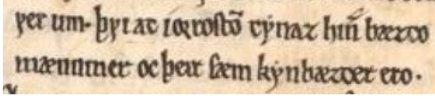
γ		Hovedhåndskriftet	
1vb L27 141.22	hann fe miok þītr sialfr	71a L22 55.19	h̄ fe [mangler] þītr sialfr
			

Ordet «miok» er utelatt i hovedhåndskriftet, men lesemåten er fremdeles grammatisk korrekt.

Lesemåten i γ samsvarer med *a* og *f* i A-klassen. Dette blir et eksempel hvor γ går sammen med A-klassen, mot hovedhåndskriftet. Hvis Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres vil dette være et eksempel på et typisk oversprang. Jeg vil anse den som signifikant, og diskutere den videre i kapittel 7.

6.2.2 Saut du même au même

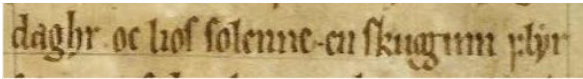
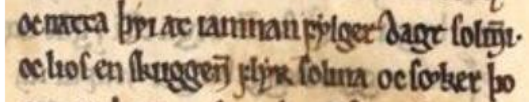
Tab. 6.16 Saut du même au même.

γ		Hovedhåndskriftet	
1va L10 140.39	hínir bæztu mennerner ⁊ hínir þílafto. oc þeir (...)	70b L11 54.38	(...) hiñ bæzto mænniner [mangler] oc þeir (...)
			

Hvis Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres går overspranget i hovedhåndskriftet mellom «⁊» og «oc». Riktignok er det første «ok» en tironisk note, men vi vet at skriveren av hovedhåndskriftet var fortrolig med denne forkortelsen og brukte den selv. Lesemåten i γ samsvarer med lesemåtene til både *a*: «ok enir voskuztu ok jnir viliugusztu» og *c*: «hínir vòskuztu» i A-klassen. Dette blir et eksempel hvor γ står sammen med A-klassen mot hovedhåndskriftet, *e* og *n*. Jeg vil anse feilen som signifikant, og diskutere den videre under kapittel 7.

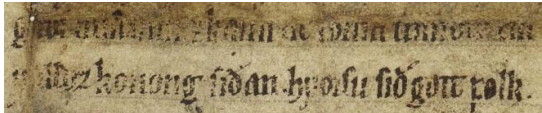
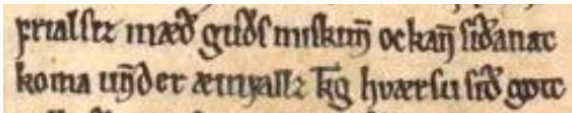
6.3 Transposisjoner

Tab. 6.17 Transposisjoner.

β		Hovedhåndskriftet	
4vb L12 139.38	(...) oc liof folenne. (...)	45a L18/19 35.15-16	(...) foliñi. oc liof (...)
			

Lesemåten i β samsvarer helt med *a*, *c* og *f* i A-klassen. Dette blir et avvik hvor lesemåten i β går sammen med A-klassen, mot hovedhåndskriftet. Feilen er imidlertid en enkel transposisjon, og er ikke signifikant.

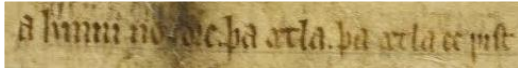
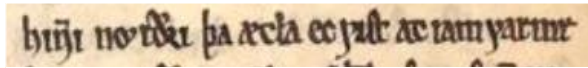
Tab. 6.18 Transposisjoner.

γ		Hovedhåndskriftet	
1va L26 141.7-8	(...) ⁊ kann at coma unndir einþallz konong síðan. (...)	70b L25 55.4	(...) oc kañ síðan at koma unðer æinþallz k̄g (...)
			

Avviket er en enkel transposisjon hvor kun ordet «fiðan» har byttet plass. Lesemåten i β samsvarer helt med *a* i A-klassen. Feilen er ikke signifikant.

6.4 Dittografi

Tab. 6.19 Dittografi.

β		Hovedhåndskriftet	
4va L5 [mangler]	(...) þa ætla. þa ætla. (...)	44b L21 [mangler]	(...) [mangler] þa ætla (...)
			

Her har skriveren av β skrevet «þa ætla» to ganger på rad, et klassisk eksempel på dittografi. Hvis Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres må rettelsen i hovedhåndskriftet oppfattes som en revisjon. Feilen er ikke signifikant.

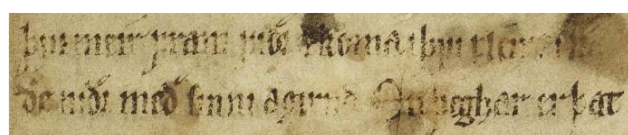
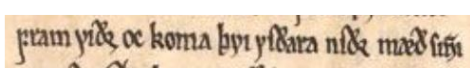
Tab. 6.20 Dittografi.

γ		Hovedhåndskriftet	
1ra L27/1rb L1 [mangler]	aþ annars aþ annarf	70a L10 [mangler]	[mangler] aþ annarf

Skriveren av γ har her avsluttet med «aþ annars» i siste linje i a-spalten og likegodt startet b-spaltens første linje med det samme. Dette er typisk eksempel på dittografi som skjer ved linjeskift. Hvis Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres må rettelsene i hovedhåndskriftet anses som en revisjon. Feilen er ikke signifikant.

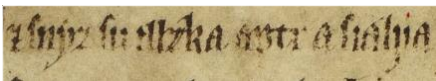
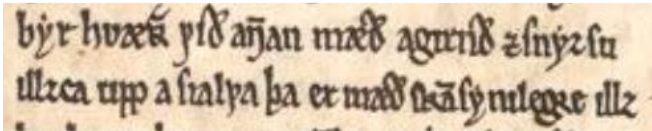
6.5 Leksikalske forskjeller

Tab 6.21 Leksikalske forskjeller.

γ		Hovedhåndskriftet	
1ra L20/21 140.18-19	(...) iþþi þleirri fcaðe niðz (...)	70a L3 54.18	(...) þþi þiðara niðz (...)
			

Den leksikalske forskjellen ligger i ordene «fleirri ftaðe» og «viðara». Betydningsforskjellen er ikke stor. Lesemåten i γ stemmer overens med a «þess fleirum stodum nidr» i A-klassen. Også f i A-klassen har en lese måte som samsvarer delvis: «j morgum stóðum nidur», mens lese måte i q «þui vidur» samsvarer mest med hovedhåndskriftet, e og n . Feilen er ikke nok til å være signifikant.

Tab. 6.22 Leksikalske forskjeller.

γ		Hovedhåndskriftet	
1rb L3 140.23	ε fnjz fu illzka apt̃r a fialya	70a L12 54.23	(...) ε fnjz fu illzca upp a fialya (...)
			

I dette avviket ligger forskjellen i ordene «apt̃r» og «upp». Det er ingen betydningsskillende forskjell. Lesemåten i γ samsvarer med lese måtene i a og f i A-klassen, mens lese måten i hovedhåndskriftet, e og n samsvarer med q i A-klassen. Dette blir et eksempel hvor γ og hovedhåndskriftet har ulike lese måter som samsvarer med hver sine lese måter i A-klassen. Feilen er ikke signifikant.

Tab. 6.23 Leksikalske forskjeller.

γ		Hovedhåndskriftet	
1rb L7/8 140.25	uiafnaðe	70a L15 54.25	uřagnaðe
1rb L14 140.28	er řirir	70a L20/21 54.27	fæm řjř

Ingen av avvikene i tabellen er betydningsskillende. I det første avviket går lese måten i γ sammen med a og f i A-klassen. Dette er et eksempel hvor lese måten i γ står sammen med A-klassen, mot hovedhåndskriftet, e og n . I det andre avviket går lese måten i γ sammen med a i A-klassen, mens lese måten i hovedhåndskriftet, e og n går sammen med f i A-klassen. Dette blir et eksempel hvor lese måtene i γ og hovedhåndskriftet går sammen med hver sine lese måter i A-klassen. Feilene er ikke nok til å være signifikante.

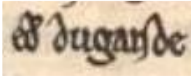
6.6 Skrivefeil

Tab. 6.24 Skrivefeil.

β		Hovedhåndskriftet	
4ra L8 [mangler]	(...) Desser (...)	44a L3 [mangler]	Ðæffer (...)
			

Skriveren av β har glemt tverrstreken i initialen, med det resultat at bokstaven blir en *d*, men skulle ha vært *ð*. Hvis Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres blir rettelsen i hovedhåndskriftet eksempel på en revisjon. Feilen er likevel for liten til å være signifikant.

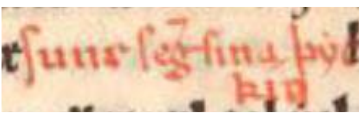

Tab. 6.25 Skrivefeil.

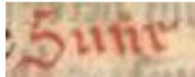
γ		Hovedhåndskriftet	
1va L6 [mangler]	eða	70b L7 [mangler]	eð
			

Skriveren av hovedhåndskriftet har glemt siste bokstav i ordet «eða». Feilen er ikke signifikant.

6.7 Ulike rubrikker

Tab. 6.26 Ulike rubrikker.

β		Hovedhåndskriftet	
4ra L7	fiñ ad patrem	44a L3	funr seğ ñna þýckío
			
4rb L1	paž ad filiñ.	44a L23	faðer talar fullþýtr
			

1vb L7:	filivf ad patrem.	71a L3	Sunr
			

Som nevnt ville tilføyesene i rubrikkene i hovedhåndskriftet vært gode kandidater til signifikante feil. Basert på Holm-Olsen (1952, 13–97) sin beskrivelse av håndskriftene til *Konungs skuggsjá* vet jeg følgende: *a* har rubrikker skrevet på norrønt (*lærisveinn spyr, meistare seger* o.l). I *c* er de, i likhet med βγ, skrevet på latin (*pater, filius*), mens i *f* er ingen overskrifter eller initialer utfylt. Dessverre har ikke Holm-Olsen (1952, 165–172) kommentert noen av rubrikkene i sin gjennomgang av avvikene mellom βγ og hovedhåndskriftet. Jeg har derfor ikke hatt mulighet til å sjekke om noen av lesemåtene finnes i A-klassen. Tilføyesene i hovedhåndskriftet blir derfor ikke en del av min konklusjon.

7: De signifikante feilene

De signifikante feilene fra gjennomgangen i kapittel 5 og 6, vil være med på å styrke eller svekke Holm-Olsen sin hypotese. På samme måte kan disse feilene brukes til å styrke eller svekke Finnur Jónsson sin: $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet er søsterhåndskrifter. Finnur Jónsson presenterte denne hypotesen i 1920, da han publiserte sin egen utgave av *Konungs skuggsjá*. Hans argumentasjon for sin egen hypotese er svært kort. Det eneste han viser til er rettelsen av ordet «ero», β sin riktige lese måte av «themer» og den riktige lese måten i hovedhåndskriftet med «þœtti» (Finnur Jónsson 1920, 33). Et av Holm-Olsen sine mål for sin avhandling fra 1952 er å avkrefte hypotesen til Finnur Jónsson. Han gjør dette ved å foreta en grunding gjennomgang av alle avvikene mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet. Avvikene har han satt opp i et register, hvor lese måten til $\beta\gamma$ og A-klassen er på en side, og ved siden av står lese måtene i hovedhåndskriftet, *e* og *n* (Holm-Olsen 1952, 165–172). Lesemåtene i A-klassen er i dette registeret representert av *AM 243 a fol.*, *AM 243 c fol.*, *AM 243 q fol.* og *AM 243 f fol.*, de vil i det følgende bli referert til som *a*, *c*, *q* og *f*. Finnur Jónsson baserte sin utgave fra 1920 på hovedhåndskriftet og *e*, og det kritiske apparatet ble fylt ut med lese måter, i hovedsak, fra *a* og *f* (jf. Finnur Jónsson 1920, 40–41 for full oversikt over benyttede håndskrifter). Det er derfor naturlig at Holm-Olsen viser til disse lese måtene i sitt register. Samtidig har Holm-Olsen også valgt å ta med *c* og *q*, disse er, i følge stemmaet, søsterhåndskrifter, og de som i lese måte står arketyper nærmest fra A-klassen. Det er derfor naturlig at Holm-Olsen velger å ta med deres lese måter. Holm-Olsen (1952, 165) skriver selv at det ville: «vært tilstrekkelig å sitere ett eller to av dem for å bestemme A's lese måte. Men det var nødvendig å ta med alle tre forat [sic] alle Finnur Jónssons argument kunne bli belyst». Oversikten som Holm-Olsen har laget vil jeg bruke aktivt i min videre diskusjon av de signifikante feilene for å avgjøre hvordan lese måtene forholde seg til hverandre, og A-klassen. Jeg har dessverre ikke lest noen av håndskriftene fra A-klassen selv, så arbeidet videre baserer seg kun på Holm-Olsen sitt register. Jeg mener likevel at dette er tilstrekkelig for min avhandling. Totalt kan de signifikante feilene fordeles i fire hovedgrupper, alt etter hvordan de forholder seg til $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet, og A-klassen:

- 1) $\beta\gamma$ går sammen med A-klassen, mot hovedhåndskriftet.
- 2) $\beta\gamma$ står alene, mot A-klassen og hovedhåndskriftet.
- 3) $\beta\gamma$ står sammen med hovedhåndskriftet, mot A-klassen.
- 4) $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet har ulike lese måter, men begge finnes i A-klassen.

Basert på stemmaet til Holm-Olsen vil feil i gruppe 1 og 3 teoretisk sett være gode kandidater til å styrke Holm-Olsen sin hypotese, mens gruppe 2 og 4 er problematiske, og vil mest sannsynlig svekke hans hypotese. Jeg vil i det følgende diskutere alle de signifikante feilene, og se hvordan de kan brukes til å styrke eller svekke Holm-Olsen sin hypotese, eller brukes til å styrke og svekke Finnur Jónsson sin hypotese. Alle feil som diskuteres vil bli henvist til med tabellnummer.

Signifikante feil i gruppe 1:

- Tab. 5.11 Oversprang (1. hånd), side 59.
- Tab. 5.15 Oversprang (1. hånd), side 62.
- Tab. 5.16 Oversprang (1. hånd), side 63.
- Tab. 5.17 Oversprang (1. hånd), side 63.
- Tab. 5.18 Oversprang (1. hånd), side 64.
- Tab. 5.19 Linjesprang (1. hånd), side 64.
- Tab. 6.5 Oversprang (2. hånd), side 76.
- Tab. 6.6 Oversprang (2. hånd), side 77.
- Tab. 6.7 Oversprang (2. hånd), side 79.
- Tab. 6.9 Oversprang (2. hånd), side 79.
- Tab. 6.15 Oversprang (2. hånd), side 81.
- Tab. 6.16 Saut du même au même (2. hånd), side 82.

Signifikante feil i gruppe 2:

- Tab. 5.1 Tilføyelse (1. hånd), side 54.
- Tab. 5.4 Tilføyelse (1. hånd), side 55.
- Tab. 5.10 Tilføyelse (1. hånd), side 59.
- Tab. 5.14 Oversprang (1. hånd), side 61.
- Tab. 6.8 Oversprang (2. hånd), side 78.

Signifikante feil i gruppe 3:

Kommenteres på side 97.

Signifikante feil i gruppe 4:

- Tab. 5.14 Oversprang (1. hånd), side 61.
- Tab. 5.15 Oversprang (1. hånd), side 62.

Tab. 5.22 Revisjon (1. hånd), side 66.

Jeg har gjennom hele denne avhandlingen skilt mellom 1. og 2. hånd i $\beta\gamma$, ettersom jeg antok at dette skillet kunne være av interesse for den tekstkritiske analysen. Under beskrivelsen av fragmentene i kapittel 3 var det et poeng å bygge opp under og styrke to-hånds-hypotesen. Ser man på listen over de signifikante feilene i alle gruppene ovenfor, blir det imidlertid tydelig at fordelingen av feil mellom de to skriverhendene er jevn, og at de samme typene av feil forekommer hos begge skriverne, jf. kapittel 5 og 6. Basert på listen over de signifikante feilene ovenfor er det klart at det finnes flere feil i 1. hånd. Dette har imidlertid den naturlige forklaringen at av 1. hånd har vi overlevert syv sider som korresponderer med hovedhåndskriftet [blad 1r av β utgår siden dette bladet inneholder tekst hvor hovedhåndskriftet har en stor lakune], mens av 2. hånd er det bare overlevert 4 sider. De tre eksta sidene fra 1. hånd er trolig det som fører til at 1. hånd har flere feil enn 2. hånd. Ettersom ingen av de to skriverhendene skiller seg klart ut, og ettersom de begge inneholder de samme utvalgene av feil, vil jeg anta at de begge har hatt samme forelegg. Fordelingen av de to skriverhendene vil derfor ikke ha innvirkning på min konklusjon om forholdet mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet. Videre i oppgaven vil jeg derfor ikke ta hensyn til hvilke feil som er gjort av hvilken skriver.

7.1 Gruppe 1

$\beta\gamma$ går sammen med A-klassen, mot hovedhåndskriftet.

Tab. 5.11 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
2vb L18 137.19	manne er nu næmða ec. oc þa er h̄an	31b L15 25.27	(...) maȝe. [mangler] En þa er h̄ (...)

Det er bare q som har overlevert lesemåten i A-klassen, og den samsvarer med β . Utelatelsen i hovedhåndskriftet er forholdsvis stor, og jeg vil anse denne signifikante feilen som sterk. På den ene siden kan man si at denne feilen styrker Holm-Olsen sin hypotese i den forstand at utelatelsen kan skyldes et enkelt oversprang i hovedhåndskriftet med $\beta\gamma$ som forelegg. På den andre siden kan feilen like godt brukes til å styrke Finnur Jónsson sin hypotese, ved at hovedhåndskriftet har hatt et forelegg som har inneholdt en lesemåte fra A-klassen i samsvar med q , og at skriveren av hovedhåndskriftet ubevisst har hoppet over «nu næmða ec» fra dette

forelegget. Utelatelsen gir derfor ingen garanti for at $\beta\gamma$ er forelegget til hovedhåndskriftet. Feilen kan brukes både til å styrke Holm-Olsen sin hypotese, men samtidig til å svekke den. På samme måte som den kan styrke eller svekke Finnur Jónsson sin hypotese. Forholdet mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet kan ikke avgjøres alene av denne feilen.

Tab. 5.15 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
3vb L14/15 138.30	(...) eða annarra $\text{f}o2nra$ manna. oc $\text{f}roðra$. (...)	40a L28/29 31.26	(...) eða $ana\bar{r}a$ [mangler] $\text{f}roðza$ $ma\bar{r}a$ (...)

Lesemåten i β samsvarer både med a , c og f i A-klassen. Utelatelsen i hovedhåndskriftet utgjør ikke noen stor betydningsforskjell, og hvorfor ordet er utelatt blir bare spekulasjoner. I likhet med de to foregående signifikante feilene kan også denne feilen brukes til både å styrke og svekke Holm-Olsen sin hypotese, på samme måte som den kan styrke eller svekke Finnur Jónsson sin. Forholdet mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet kan ikke avgjøres alene på denne feilen.

Tab. 5.25 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
3rb L7–12 138.2	(...) því at þar er eicki fað a. oc lífa þo menn a þeim loundum. því at við flera lífa menn enn við brouð eit. En a þessu lande er nu røðdom vīt um. þa er lífa fact ífra. at þar fe grof goð. (...)	39b L1–4 30.37	(...) því at þeir haða æcki fað. [mangler] En við fleira lífa $ma\bar{e}\eta$ en við brauð æitt Sva er lagt at a gzønalande ero gzof goð (...)

Dette er et langt stykke tekst som har flere ulike feil. Her vil jeg kun kommentere utelatelsen av «oc lífa þo menn a þeim loundum», mens «gzønalande» vil bli kommentert i gruppe 4.

Lesemåten i β samsvarer egentlig ikke med noen av lesemåtene i A-klassen, men har mest til felles med a . Feilen kan brukes til å styrke Holm-Olsen sin hypotese. Jeg finner det vanskelig å bruke den til å støtte Finnur Jónsson sin, da ville jeg forventet å finne rester av noen av lesemåtene i A-klassen.

Tab. 5.16 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
3va L10/11 138.16	(...) [fro]fret bæðe þætr oc fumar þroftet bæðe land oc haf þa þil ec nu þæf biðia at	39b L29 31.10	(...) þroftet bæðe þætr oc fumar [mangler] þa þil ec nu þæff biðia at (...)

I A-klassen har *a*, *c* og *f* lesemåten: «huortueggia hafit ok landit». Lesemåten i β samsvarer derfor ikke helt med dem, men alle omtaler land og hav. Hvis Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres og man godtar at utelatelsen skyldes et ubevisst oversprang, kan man også tenke seg at et lignende oversprang i hovedhåndskriftet kunne ha skjedd med et annet forelegg enn βγ som har hatt A-klassens tekst. På denne måten kan feilen både brukes til å styrke eller svekke Holm-Olsen sin hypotese, samtidig som feilen kan brukes til både å styrke eller svekke Finnur Jónsson hypotese. Feilen kan derfor ikke alene avgjøre forholdet mellom βγ og hovedhåndskriftet.

Tab. 5.17 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
3va L13/14 138.17	(...) þar þærða nokozer þlir eða eigi. eða þogr (...)	40a L1 31.11	þar þærða noccozer þlir [mangler] eða þogz (...)

Lesemåten i β samsvarer med *a* og *f* fra A-klassen og kan brukes til å styrke Holm-Olsen sin hypotese. Det er bare ordene «eða eigi» som er utelatt i hovedhåndskriftet, og hvis hypotesen til Holm-Olsen kan verifiseres er det lett å tenke seg at feilen skyldes et ubevisst oversprang. Feilen gir ikke noen garanti for at βγ er forelegget. Feilen i hovedhåndskriftet kunne like godt ha oppstått ved at dets forelegget hadde en lesemåte som samsvarer med A-klassen. Feilen kan brukes til både å styrke og svekke Holm-Olsen sin hypotese, på samme måte som Finnur Jónsson sin hypotese kan styrkes eller svekkes av feilen. Forholdet mellom βγ og hovedhåndskriftet kan ikke avgjøres alene på denne feilen.

Tab. 5.19 Linjesprang.

β		Hovedhåndskriftet	
3ra L16/17 137.32-33	gerfimi i þera. þat ero þeir þuglar er menn kalla þale oc ero allir hþiter (...)	39a L12/13 30.27	(...) gørfimi íþæra. [mangler] hviter þalir (...)

Denne feilen omfatter den største utelatelsen i gruppe 1 og er en sterk signifikant feil. Utelatelsen i hovedhåndskriftet skyldes trolig et ubevisst oversprang, og det at lesemåten i hovedhåndskriftet ikke er grammatisk korrekt styrker denne antagelsen. Feilen kan brukes til å styrke Holm-Olsen sin hypotese. Ser man på utklippet fra β (jf side 64) er «hþiter» ganske nær til å være neste ord i setningen, hvis man først har sett en linje skjevt. Dette kan være en

mulig forklaring, basert på at Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres, på hvordan utelatelsen i hovedhåndskriftet kan ha skjedd. Jeg syns ikke at feilen kan brukes til å styrke Finnur Jónsson sin hypotese, lesemåtene i A-klassen varierer og jeg ville forventet å finne rester av noe fra disse lesemåtene i hovedhåndskriftet hvis det hadde et annet forelegg enn $\beta\gamma$. Samtidig er det jo en mulighet for at et lignende oversprang kunne ha skjedd hvis hovedhåndskriftet hadde et annet forelegg enn $\beta\gamma$, men siden lesemåten i A-klassen varierer så mye finner jeg dette usannsynlig.

Tab. 6.5 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
4ra L18 139.6	(...) Sva oc allir þeir vinnðar er vīðz fuðz ætter eighu nockoz. þa ero	44a L13 34.22	(...) Sva oc aller þeir vīðer er oz fuðzættō koma þa

Denne feilen blir igjen en feil som både kan styrke og svekke Holm-Olsen sin hypotese, og på samme måte styrke eller svekker Finnur Jónsson sin. Forholdet mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet kan ikke avgjøres alene på denne feilen.

Tab. 6.6 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
4ra L20–23 139.7	(...) Sva gera þeir vinnðar ok iðulegha um v̄etrom f̄tozan þoþ̄ ok m̄þkinn. þo at aðrer vinnðar fe fva kallder at froft f̄tannde af. ok ifa leggi. (...)	44a L15–17 34.23	(...) Sva gera þeir v̄inðar oc iðulega um v̄ætrū goðan þeþ̄ [mangler] þo at aðrer v̄inðar fe s̄ kallder at froft f̄tanðe af oc ifa læggi

Lesemåten i β samsvarer med både *a*, *c* og *f* i A-klassen. Denne feilen kan derfor brukes til å styrke Holm-Olsen sin hypotese. Samtidig kan feilen brukes til å styrke Finnur Jónsson sin, fordi utelatelsen i hovedhåndskriftet enkelt kunne ha skjedd på samme måte med et annet forelegg enn $\beta\gamma$ med A-klassens tekst. Forholdet mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet kan ikke avgjøres alene basert på denne feilen.

Tab. 6.7 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
4vb L1 139.33	ganh. z gnoghan. en þeir haða [mangler] kallðan v̄etr z f̄ærr (...)	45a L9 35.10	gang [mangler] en þeir haða þa kallðan v̄ætr oc f̄æR

Lesemåten til β samsvarer med a i A-klassen. Feilen blir igjen en feil som både kan styrke eller svekke Holm-Olsen sin hypotese, samtidig som den kan styrke eller svekke Finnur Jónsson sin hypotese. Utelatelsen omfatter bare to ord og er ikke betydningskillende, den blir derfor en svak signifikant feil.

Tab. 6.9 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
4va L11 139.26	(...) Ðat hefir fem þýrr hofum [γɪɾ um røɾɾ]	44b L26 35.4	(...) Ðat [mangler] fæm þýr̄ hofu [γɪɾ ū røɾɾ] (...)

I dette avviket er det unødvendig ordet «hefir» strøket i lesemåten til hovedhåndskriftet. Hvis Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres kan vi anta at utelatelsen av ordet «hefir» er gjort bevisst av skriveren i hovedhåndskriftet. Feilen skulle dermed ha vært kategorisert som en revisjon. Lesemåtene til a , c og f i A-klassen er følgende: «þat hefir þu ok set er (sem c) vit hofum fyrr vm rætt». Dette kan kanskje forklare det unødvendige «hefir» i β . Jeg vil hevde at denne feilen styrker Holm-Olsen sin hypotese, og at rettelsen som er blitt gjort i hovedhåndskriftet enten skyldes revisjon, eller et ubevisst oversprang. Jeg kan ikke se at feilen kan brukes som argument for at $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet er søsterhåndskrifter, for da ville trolig mer av A-klassens lesemåter vært å finne i hovedhåndskriftet, og ordet «hefir» ville høyst sannsynlig vært med.

Tab. 6.15 Oversprang.

γ		Hovedhåndskriftet	
1vb L27 141.22	hann fe miok γɪɾɾ fialfr	71a L22 55.19	h̄ fe [mangler] γɪɾɾ fialfr

Lesemåten i γ samsvarer med a og f i A-klassen. Dette blir nok en feil som kan brukes til å styrke eller svekke Holm-Olsen sin hypotese, og samtidig kan den brukes til å styrke eller svekke Finnur Jónsson sin. Overspranget omfatter bare ett ord og feilen må derfor anses som en svak signifikant. Feilen alene kan heller ikke brukes til å avgjøre forholdet mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet.

Tab. 6.16 Saut du même au même.

γ		Hovedhåndskriftet	
1va L10 140.39	hínir bæztu mennerner z hínir γɪlafto. oc þeir (...)	70b L11 54.38	(...) hin̄ bæztu männiner [mangler] oc þeir (...)

Lesemåten i γ samsvarer delvis med a «ok enir voskuztu ok jnir viliugusztu», mens c har «og hinir vóskuztu» i A-klassen. Feilen kan brukes til både å styrke og svekke Holm-Olsen sin hypotese, samtidig som den kan brukes til både å styrke eller svekke Finnur Jónsson sin. Utelatelsen i hovedhåndskriftet kunne like godt ha skjedd med et annet forelegg enn $\beta\gamma$ som har hatt en tilsvarende tekst som A-klassen. Feilen alene kan ikke brukes til å avgjøre forholdet mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet.

7.2 Gruppe 2

$\beta\gamma$ står alene, mot A-klassen og hovedhåndskriftet.

Tab. 5.1 Tilføyelse.

β		Hovedhåndskriftet	
1vb L6 136.8-9	(...) ṽ allir þeir heilgír men er þar ero fót dauðir ποεε. (...)	27a L17 22.11-12	(...) oc aller þeir hælger mæṽ fæm þar ero þa hafa aller fot dauðer oðεε.

Lesemåten i hovedhåndskriftet samsvarer delvis med både a , c og f i A-klassen, og alle disse lesemåtene er grammatisk korrekte og inneholder «hafa». Det samme kan ikke sies om lesemåten i β som mangler det nødvendige «hafa». Holm-Olsen (1952, 158) forklarer avviket, ut fra sin egen hypotese, med at skriveren av hovedhåndskriftet har supplert teksten ut fra sin egen språkfølelse, og lagt til det nødvendige «hafa». Forklaringen til Holm-Olsen er veldig enkel, men noen ganger kan det enkle ofte være det beste. Partisippet «ποεε» krever et «hafa» for å bli grammatisk korrekt. Begge verbene er svært hyppig brukt i norrønt og jeg antar at skriveren av hovedhåndskriftet hadde god språkforståelse, håndskriftet tilsier hvertfall ikke noe annet. Forklaringen til Holm-Olsen kan også lett avvises ved å påpeke det faktum at «þa hafa» finnes i alle lesemåtene i A-klassen, og det virker derfor mer sannsynlig at hovedhåndskriftet må være en avskrift fra et forelegg som hadde «þa hafa» med. Samtidig inneholder hovedhåndskriftet ordet «mæṽ», dette ordet finnes bare i β og kan derfor være med på å styrke Holm-Olsen sin hypotese. Lesemåten i hovedhåndskriftet er «þa hafa aller», ordet «aller» mangler i A-klassen, som bare har «þa hafa þeir (c) eller «þa hafa» (a , f). Denne forskjellen kan selvsagt enkelt bortforklares ved at «aller» og «þeir» er leksikalske forskjeller og ikke betydningsskillende, men jeg påpeker dette for å belyse alle deler av avviket.

Jeg er tilbøyelig til å godta Holm-Olsen sin forklaring at «hafa» må ha blitt sett på som en åpenbar feil, og derfor rettet av skriveren av hovedhåndskriftet. Feilen er uansett med på å svekke Holm-Olsen sin hypotese, og dermed styrke Finnur Jónsson sin.

Tab. 5.4 Tilføyelse.

β		Hovedhåndskriftet	
3ra L15/16 137.31-32	(...) þʀi lande fa er þʀi i auðzum loundum [mangler] mʀkʀl	39a L11/12 30.27	(...) i þʀi laṅde fa er íaðzū loṅðu þøττi mʀkʀl (...)

Lesemåten i β er ikke grammatisk korrekt og Holm-Olsen (1952, 158) mener at det andre «þʀi» skulle ha vært en form av «þykkja». I A-klassen har *a* og *c* følgende lese måte: «er j odrum londum þiker». Lesemåten i hovedhåndskriftet samsvarer således med A-klassen. Holm-Olsen (1952, 158–159) forsøker å gi en forklaring på hvordan hovedhåndskriftet kan være grammatisk korrekt og en avskrift av βγ, selv om teksten i βγ grammatisk er feil. Han mener at feilen med det andre «þʀi» i β kunne rettes av «en oppmerksom avskriver. Selv om han kanskje ikke gjorde seg noe klart bilde av hvordan den var oppstått, ville både skriftbildet «þʀi» og lydforbindelsen kunne bringe ham til å tenke på en form av *þykkja*» (Holm-Olsen 1952, 159). Jeg forstår hvor Holm-Olsen vil hen med sin forklaring, men jeg finner det likevel vanskelig å godta den. Når både *a* og *c* i A-klassen har formen «þiker» er det mye mer nærliggende å tro at hovedhåndskriftet er en avskrift fra et annet forelegg enn βγ. Det er også påfallende at ordet «þøττi» i hovedhåndskriftet ikke har samme plassering som «þʀi» i β, selv om transposisjoner er svært vanlig, og ikke kan tillegges for mye vekt, ville jeg vært litt mer tilbøyelig til å godta Holm-Olsen sin forklaring om de hadde hatt samme plass. Denne feilen styrker kun Finnur Jónsson sin hypotese, og svekker Holm-Olsen sin. Hvis Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres, må forklaringen til Holm-Olsen godtas, og denne feilen vil miste sin status som signifikant. Nettopp fordi tilføyelsen av «þøττi» vil bli oppfattet som en rettelse, og en av hovedegenskapene til signifikante feil er at de er motstandsdyktig mot retting. Feilen kan heller ikke sies å være spontan, da sammenhengen i teksten gir en tydelig pekepinn til leseren hvilket ord som mangler, eller er feil. Basert på dette siste vil jeg ikke vektlegge denne feilen særlig høyt, men den får likevel beholde sin status som signifikant.

Tab. 5.10 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
2vb L16 137.19	(...) ṽ fʀa moτe þeim (...)	31b L15 25.27	(...) oc [mangler] þei (...)

Overspranget gjelder kun to ord, som ikke har betydningsforskjell, og feilen er således en svak signifikant feil. Forklaringen til Holm-Olsen, om at utelatelsen tilfeldig har brakt hovedhåndskriftet i overensstemmelse med A-klassens håndskrifter, finner jeg litt for beleilig, og jeg vil gjerne, så langt det lar seg gjøre, slippe å tro på tilfeldigheter i denne avhandlingen.

Jeg mener at det er like sannsynlig at hovedhåndskriftet kan ha vært avskrift av et annet forelegg enn $\beta\gamma$, hvor det utelatt «fya mote» aldri har vært med, for eksempel som lesemåten til q i A-klassen. Jeg mener at denne feilen igjen blir et eksempel på en feil som både kan brukes til å styrke eller svekke Holm-Olsen sin hypotese, samtidig som den kan brukes til å styrke eller svekke Finnur Jónsson sin. Feilen alene kan ikke avgjøre forholdet mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet.

Tab. 5.15 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
3ra L21-24 137.36 137.37 137.37	(...) η $\nu\lambda$ ec nu þarf spjria $\nu\delta$ hvat eða hvat þat folc lifir er a þvi lande er eða hværfo mikit folc þar er. eða hvat matviftum þat folc hefir er þar er. eða hvat þat he1	39a L17-20 30.30 30.31 30.31	(...) oc $\nu\lambda$ ec nu þæff spjria $\nu\delta$ hvat $\bar{\nu}$ folk lifir er a þvi lanðe er eða hværfo mikit $\bar{\nu}$ folk er eða hvat matviftu $\bar{\nu}$ [mangler] hæfir [mangler] eða hvart $\bar{\nu}$ hæfir (...)

Utelatelsen av «er þar er» samsvarer med lesemåtene i både a, c, f i A-klassen, i tillegg til lesemåtene i e og n . Feilen kan brukes til både å styrke og svekke Holm-Olsen sin hypotese, samtidig som den kan brukes til å svekke eller styrke Finnur Jónsson sin. Utelatelsen i hovedhåndskriftet kan fint være et enkelt oversprang med $\beta\gamma$ som forelegg, eller hovedhåndskriftet kan ha hatt et forelegg hvor «er þar er» aldri var med. Feilen alene kan ikke brukes til å avgjøre forholdet mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet. Diskusjonen av utelatelsen av «folc» kommer i gruppe 4.

Tab. 6.8 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
4rb L14– 20 139.17 139.18 139.19	n þar er þu gazz þærf at allir menn feghia lonnden æ þvi heicare er funnar meir færri. þa ætla ek þat þvi vallda at þu mānt ængan þann funnit hafa. er iamlanght hafi fuðz a lonnden faret fra þeim heita væghenom fem þesse lonnd liggia [mangler] i fra er nu hoþum þer um rott. (...)	44b L5–11 34.35 34.36 34.37	(...) En þar er þu gazz þæff at aller mæn fagia lonnden æ þvi heitari er funnar [mangler] fær þa ætla ec $\bar{\nu}$ þvi vallda at þu mānt ængan þæn funit hafa. er iā langt hafi fuðz a lonnd farit fra þeim heita væginū sām þæffi lonnd liggia norðz i fra er nu hoþu þer um rott. (...)

Lesemåten i β , uten ordet «norðz», er ikke grammatisk korrekt, og ordet er viktig for sammenhengen. Holm-Olsen (1952, 158) forklarer tilføyelsen i hovedhåndskriftet med at skriveren har brukt sin egen sunne fornuft. Dette er en enkel forklaring som løser de fleste problemene som Holm-Olsen har til dette avviket. Lesemåter med «norðz» finnes både i a, c og

f i A-klassen og jeg mener at det er mye mer sannsynlig at hovedhåndskriftet har brukt et annet forelegg enn $\beta\gamma$ og fått «norðr» derfra, enn at skriveren selv skulle ha kommet på det. Feilen svekker Holm-Olsen sin hypotese, samtidig som den styrker Finnur Jónsson sin.

7.3 Gruppe 3

$\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet står sammen, mot A-klassen.

Denne gruppen blir gjennom min arbeidsmetode og innfallsvinkel ikke belyst. Jeg har kun studert avvik mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet, og de stedene det har vært avvik har jeg sammenlignet lesemåtene med i A-klassen. Og siden dette er en gruppe hvor $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet står sammen vil det etter min arbeidsmetode ikke generere noen feil og eventuelle lesemåter de to håndskriftene har som skiller seg fra lesemåter i A-klassen vil ikke bli fanget opp. For å få belyst eventuelle signifikante feil i denne gruppen måtte min avhandling utvides til også å gjelde forholdet mellom $\beta\gamma$ og A-klassen, og hovedhåndskriftet og A-klassen. I tab. 5.33 (jf. side 72) oppdaget jeg, ved en tilfeldighet, et eksempel på en slik feil hvor $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet står sammen, mot A-klassen. Utgangspunktet her var at jeg fanget opp den leksikalske forskjellen mellom «*þya*» og «*þo*», og under arbeidet med denne oppdaget jeg at Holm-Olsen (1952, 169) kommenterer at *a*, *c* og *f* i A-klassen har lesemåten «*oc* *sallt*», ingen «*mioc*». $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet står her sammen med en felles lesemåte som ikke finnes i A-klassen. Ut i fra stemmaet, hvor $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet står sammen i én gren og A-klassen i en annen, er det klart at slike feil kan forventes, men de blir ikke belyst i min oppgave.

7.4 Gruppe 4

$\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet har hver sine lesemåter, som begge finnes i A-klassen.

Tab. 5.14 Oversprang.

β		Hovedhåndskriftet	
3ra L21-24 137.36 137.37 137.37	(...) 7 þil ec nu þarf spjria við hvar eða hvar þat folc lifir er a þvi lande er eða hvorfo mikit folc þar er. eða hvar matviftum þat folc hefir er þar er. eða hvar þat hei	39a L17-20 30.30 30.31 30.31	(...) oc þil ec nu þæff spjria við hvar þ folk lifir er a þvi lande er eða hvarfo mikit þ folk er eða hvar matviftu þ [mangler] hæfir [mangler] eða hvar þ hæfir (...)

Lesemåten i hovedhåndskriftet med det utelatte «*þolk*» samsvarer med lesemåten til *c* «*þad*» i A-klassen, mens lesemåten i *β* samsvarer helt med lesemåten til *a* i A-klassen. Utelatelsen er ikke en sterk signifikant, ordet «*þolk*» finnes allerede to ganger tidligere i setningen i hovedhåndskriftet. Setningen i hovedhåndskriftet gir grammatisk korrekt mening, både med og uten ordet «*þolk*» for tredje gang. Holm-Olsen (1952, 157) karakteriserer utelatelsen som et sted «der *þγ* har tilføyelser som vel ikke tilfeldig kan være utelatt i hovedh., men som stikker seg såpass klart ut som overflødige at skriveren av hovedh. kan tenkes å ha sløffet dem dersom han skrev av etter *βγ*». Hvis Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres, og denne forklaringen er plausibel, kan utelatelsen i hovedhåndskriftet anses som en bevisst endring, og feilen må oppfattes som en revisjon. Jeg mener at denne feilen kan brukes både til å styrke og svekke Holm-Olsen sin hypotese, samtidig som den på samme måte kan styrke eller svekke Finnur Jónsson sin. I den forstand at utelatelsen i hovedhåndskriftet like godt kan ha skjedd som et enkelt oversprang med *þγ* som forelegg, eller hovedhåndskriftet kan ha hatt et forelegg med lesemåte som samsvarer med *c* i A-klassen, hvor det tredje «*þolk*» aldri har vært med. Feilen alene kan ikke avgjøre forholdet mellom *þγ* og hovedhåndskriftet.

Tab. 5.15 Oversprang.

<i>β</i>		Hovedhåndskriftet	
3rb L7–12 138.2	En a þeffo lande er nu røððom þit um. þa er fya fact ifra. at þar se grof goð. (...)	39b L1–4 30.37	Sþa er fagτ at a g2ønalande ero g2of goð (...)

Lesemåten i *β* samsvarer med lesemåten til *c* «*Enn ä þessu landi er suo fra sagt, at þar se graus god*» i A-klassen. Lesemåten i hovedhåndskriftet, *e* og *n* samsvarer imidlertid best med *a* og *f* «*enn fra grænlandi er þat (mgl. f) suo sagt at þar se gros god*» i A-klassen, men bare fordi navnet «*grænlandi*» er brukt i begge. Lesemåtene i A-klassen er veldig forskjellige, det samme er lesemåtene i *βγ* og hovedhåndskriftet. Det hadde i dette tilfellet vært interessant å se hvordan alle lesemåtene i A-klassen er. I følge Holm-Olsen (1952, 118) sin oversikt skal både *i*, *k*, *n*, *q*, 1913, 9 (*d*), 14 og 17 inneholde denne lesemåten. Hvis lesemåten i hovedhåndskriftet hadde samsvart med noen av disse ville det vært lettere å argumentere for at lesemåtene i hovedhåndskriftet finnes i A-klassen, og dette kunne brukes til å styrke Finnur Jónsson sin hypotese. Jeg har imidlertid bare hatt tilgang på lesemåtene til *a*, *c* og *f*, og må derfor foreta en vurdering basert på disse. I lesemåten til hovedhåndskriftet er det omtrent bare ordet «*g2ønalande*» som samsvarer med A-klassen. Hvis vi antar at Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres, kan *β* sin lesemåte «*þeffo lande*» og hovedhåndskriftet sin lesemåte «*g2ønalande*»,

oppfattes som en leksikalsk forskjell. Bladene av β , som er overlevert i dag, inneholder ikke ordet Grønland, eller tilsvarende, før senere. Dette blir imidlertid ikke noen hindring. Avsnittet om Grønland er langt, og skriveren av hovedhåndskriftet hadde nok $\beta\gamma$ i sin helhet foran seg når av skrev av. Det er derfor svært sannsynlig at han visste hvilket land han skrev om og dermed kunne foreta en enkel leksikalsk variasjon. Sammenligning av $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet har jo vist at leksikalske forskjeller ofte forekommer. Lesemåten i hovedhåndskriftet er vesentlig kortere, men hvis vi igjen antar at Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres ser man at lesemåten i β egentlig er en gjentakelse av hva som sies om landet. Den forkortede lesemåten i hovedhåndskriftet har derfor ikke mistet noe av meningsinnholdet i $\beta\gamma$. Hvis man godtar denne forklaringen og forutsetter at Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres må lesemåten i hovedhåndskriftet oppfattes som en revisjon, hvor avskriveren bevisst har endret teksten. Jeg klarer ikke å se at denne feilen kan brukes til å støtte Finnur Jónsson sin hypotese. Jeg ville da forventet å finne flere rester av A-klassens tekst i hovedhåndskriftet, slik situasjonen er nå, er det $\beta\gamma$ som har A-klassens tekst best overlevert.

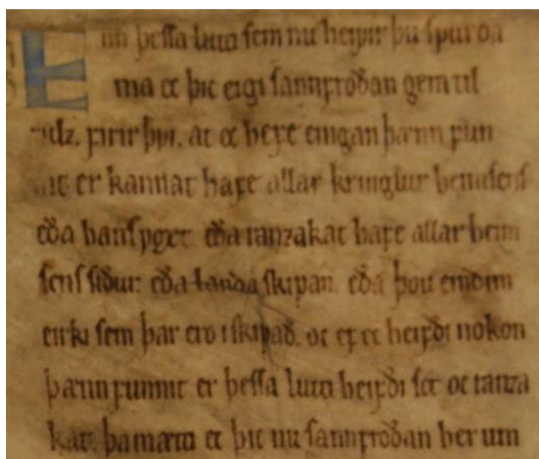
Tab. 5.22 Revisjon.

β		Hovedhåndskriftet	
2rb L6/7 136.2	(...) fa fcaðz einn er them- er er kallaðz (...)	30b L20 24.39	fa fcaðz æin̄ er them er callaðz (...)

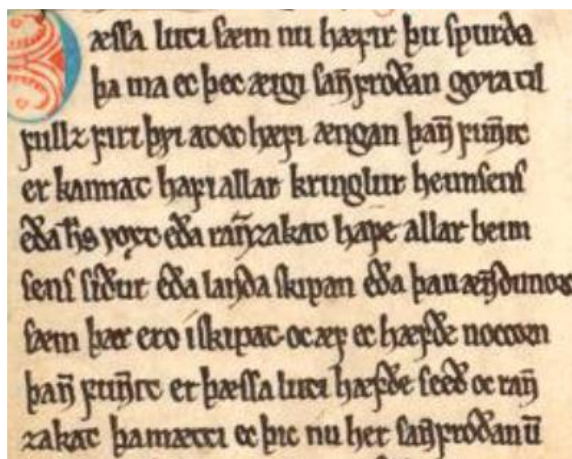
Lesemåten i hovedhåndskriftet går sammen med q i A-klassen «er them er». Lesemåten i β samsvarer med a og f som har «thamar». Denne feilen styrker Holm-Olsen sin hypotese, og hans forklaring, om at skriveren av hovedhåndskriftet kan ha oppfattet «er er» i starten av setningen som en dittografi er overbevisende. Lesemåten i q kan kanskje forklares på samme måte, men dette blir bare spekulasjoner. Det at lesemåten til hovedhåndskriftet finnes i A-klassen kan brukes til å styrke Finnur Jónsson sin hypotese. Det er jo tenkelig at ordet «thamar» ble skrevet ved linjeskift i deres felles forelegg, akkurat som i $\beta\gamma$, men sannsynligheten er liten. Jeg mener derfor at forklaringen til Holm-Olsen er svært sannsynlig, og at feilen styrker hans hypotese. Samtidig er dette en feil som kun omhandler ett ord, og med en avskriver med god geografikunnskap ville feilen bli svært svak mot avskriverkonjunktur. Jeg vil derfor ikke tillegge den for stor vekt i den endelige konklusjonen.

8: Oppsummering og konklusjon

Min avhandling har hatt som mål å avgjøre forholdet mellom β og hovedhåndskriftet. Holm-Olsen sitt arbeid har vært til stor nytte for meg, og noen vil kanskje spørre seg hvorfor jeg ønsker å undersøke dette forholdet når Holm-Olsen alt har gjort det. Svaret på dette er enkelt: Argumentasjonen til Holm-Olsen er problematisk i tekstkritisk sammenheng. Han gir ingen vurdering av om avvikene han diskuterer, er signifikante eller ikke. Dette gjør at flere av hans hovedpoeng faller bort i min tekstkritiske analyse. Her kan blant annet nevnes rettelsen av ordet «ero», som både Holm-Olsen og Finnur Jónsson bruker som argument for deres ulike hypoteser. Som nevnt i kap. 5.3 ovenfor mener jeg at denne rettelsen ikke kan regnes som signifikant, så selv om jeg deler Holm-Olsen sin forklaring på feilen, mener jeg at den ikke har tilstrekkelig styrke til å regnes som signifikant. Holm-Olsen bruker også de ytre likhetene mellom β og hovedhåndskriftet som et argument, dvs. et kodikologisk perspektiv. Spesielt påfallende er likhetene i blad 3v av β , som vist i ill. 8:1 og 8:2.

Ill. 8:1 (β 3vb L1–9).

Ill. 8:2 (hovedh, 40a L15–23).

I hele dette stykket er de eneste ytre forskjellene at slutningsordene « funnit » (3vb L3) og « eindimeirki » (3vb L6) er delt i β , men ikke i hovedhåndskriftet. I tillegg starter β med ordet «Enn», hvor *E* er formet som et initial, mens hovedhåndskriftet starter med « Þæssa », og *P* er initial. Videre sammenligner Holm-Olsen (1952, 161–164) ortografien i hovedhåndskriftet og β for å styrke sin egen hypotese. Han viser blant annet til brukt av yngre *u*-omlyd, fordelingen av refleksivendelser, og bruken av *gh*.

Det er ikke tvil om at de kodikologiske og ortografiske argumentene er verdifulle og av interesse for tekstkritikken. Imidlertid har jeg i min tekstkritiske analyse valgt å bygge på de

signifikante feilene, og bare på dem. Jeg mener en slik rendyrking av signifikansbegrepet i den genealogiske metoden vil gjøre analysen klarere og sikrere.

I det følgende skal jeg nå kommentere hver av de fire hovedgruppene av signifikante feil.

Gruppe 1: $\beta\gamma$ går sammen med A-klassen, mot hovedhåndskriftet.

I denne gruppen hadde jeg forventet å finne signifikante feil som kunne styrke Holm-Olsen sin hypotese. Alle de signifikante feilene i denne gruppen var utelatelse og som forventet kan alle de signifikante feilene brukes til å styrke Holm-Olsen sin hypotese. Det som imidlertid er overraskende, er at 9 av 11 (72 %) av feilene også kan brukes til å styrke Finnur Jónsson sin hypotese. Dette fordi utelatelsene i hovedsak er små, de gjelder stort sett bare ett til tre ord, og jeg kan derfor ikke kun konkludere med at forelegget må være $\beta\gamma$, for slike enkle oversprang kunne like godt skjedd i hovedhåndskriftet med et annet forelegg enn $\beta\gamma$ med A-klassens tekst. Unntakene er tab. 5.16 og tab. 5.19 som omfatter fem til tolv ord. Det som avgjør denne gruppen, er tab. 5.16 og 6.9 dette er to sterke signifikante feil som bare kan brukes til å styrke Holm-Olsen sin hypotese. Basert på feilene i denne gruppen vil jeg anse hovedhåndskriftet som en avskrift av $\beta\gamma$.

Gruppe 2: $\beta\gamma$ står alene, mot hovedhåndskriftet og A-klassen.

I denne gruppen hadde jeg forventet å finne signifikante feil som ville svekke Holm-Olsen sin hypotese. Totalt fant jeg seks signifikante feil, men svært få av dem er sterke signifikante feil. I den første feilen, tab. 5.1, er det kun ordet «hafa» som avgjør om lesemåten i β og hovedhåndskriftet er grammatisk korrekt. Feilen omhandler derfor kun et ord som er svært hyppig brukt i norrønt. Holm-Olsen sin forklaring, om at en oppvakt skriver kunne ha tilføyd et «hafa» ut i fra sin egen språkforståelse, finner jeg plausibel. Hadde utelatelsen omfattet et større stykke tekst eller et mindre frekvent ord, ville jeg vært svært skeptisk til en slik forklaring. Men omstendighetene rundt denne feilen, om man legger til grunn Holm-Olsen sin forklaring, oppfatter jeg som sannsynlig. Samtidig er det et faktum at «hafa» finnes i alle de andre lesemåtene i A-klassen, noe som gjør det like sannsynlig at hovedhåndskriftet er en avskrift av et annet forelegg enn $\beta\gamma$ som har hatt A-klassens tekst. Forutsatt at Holm-Olsen sin forklaring aksepteres og det viser seg at hans hypotese kan verifiseres, vil lesemåten i hovedhåndskriftet anses som en revisjon, der tilføyelsen av «hafa» må anses som en rettelse gjort med vitende og vilje. Og basert på dette scenarioet vil feilen miste sin status som signifikant, fordi signifikante feil skal være motstandsdyktige mot avskriverkonjunktur. Feilen

svekker i utgangspunktet Holm-Olsen sin hypotese, men jeg oppfatter den som svak og vil ikke vektlegge den så mye i den endelige konklusjonen. Feilene i tab. 5.10 og 5.14 er svake signifikante feil som både kan styrke og svekke Holm-Olsen sin hypotese, og på den andre siden styrke og svekke Finnur Jónsson sin. Utelatelsene gjelder kun ett til to ord og man kan ikke vite om utelatelsen skyldes at hovedhåndskriftet har hatt $\beta\gamma$ som forelegg og at skriveren har foretatt et ubevisst oversprang, eller at hovedhåndskriftet har hatt et annet forelegg med A-klassens tekst hvor det utelatte « $\sigma\mu\alpha\ \mu\omicron\tau\epsilon$ » og « $\rho\omicron\lambda$ » aldri har vært med. Feilen i tab. 5.4 er en feil som svekker Holm-Olsen sin hypotese. Den har på mange måter flere likhetstrekk med feilen i tab. 5.1 i den forstand at hvis Holm-Olsen sin forklaring godtas og hans hypotese kan verifiseres, vil feilen ikke lenger være signifikant, nettopp fordi det er en rettelse. Samtidig omhandler også denne feilen bare ett ord, som igjen er mye brukt i norrønt. Jeg oppfatter feilen som en svak signifikant feil og vil ikke tillegge den for mye vekt i den endelige konklusjonen. Feilen i tab. 6.8 er, selv om den bare omhandler ett ord, den sterkeste og vanskeligste feilene i denne gruppen. Holm-Olsen har forklart den enkelt og raskt ved at skriveren av hovedhåndskriftet «kan ha foretatt en restitusjon av teksten ut fra sin egen sunne fornuft» (Holm-Olsen 1952, 158). Denne forklaringen er selvsagt en mulighet, men jeg finner den vanskeligere å godta enn de foregående feilene med «hafa» og « $\beta\omicron\tau\tau$ ». Hvis vi antar at Holm-Olsen sin hypotese kan verifiseres, er det ikke åpenbart at det er ordet «norð» som skal tilføyes. Ordet «norð» brukes riktignok på bladet før i β (3va L20), men jeg er skeptisk til at en avskriver skulle kunne huske dette baserte på et tidligere avsnitt. Jeg oppfatter feilen som en sterk signifikant feil som svekker Holm-Olsen sin hypotese, og dermed styrker Finnur Jónsson sin. Basert på denne feilen alene ville jeg anta at $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet er søsterhåndskriftet.

Som forventet er feilene i denne gruppen med på å svekke Holm-Olsen sin hypotese, men nesten alle er svake signifikante feil som på ulike vis kan forklares, slik at Holm-Olsen sin hypotese fortsatt står relativt sterkt. Hovedproblemet med Holm-Olsen sin hypotese blir tab. 6.8. Her synes jeg at Holm-Olsen sin forklaring blir for enkel og beleilig. Basert på feilene i gruppe 2, er det rimelig å anse $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet som søsterhåndskrifter. Det skal likevel sies at denne konklusjonen er høyst usikker og gir ikke et entydig og bestemt resultat.

Gruppe 3: $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet står sammen, mot A-klassen.

Som kommentert på side 97 er dette en gruppe som faller utenfor min oppgave, og den vil derfor ikke være med å påvirke min endelige konklusjon.

Gruppe 4: $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet har ulike lesemåter, som begge finnes i A-klassen.

I denne gruppen hadde jeg forventet å finne feil som skulle by på problemer for å få verifisert Holm-Olsen sin hypotese, men overraskende nok kan alle de tre feilene jeg har funnet på ulike vis styrke Holm-Olsen sin hypotese. Den første, tab. 5.14, er svak og kan brukes både til å styrke eller svekke Holm-Olsen sin hypotese, samtidig som den både kan styrke eller svekke Finnur Jónsson sin. Feilen i tab 5.22 kan også brukes til både å styrke og svekke Holm-Olsen sin hypotese, samtidig som den kan brukes til både å styrke og svekke Finnur Jónsson sin. Jeg finner imidlertid forklaringen til Holm-Olsen her svært sannsynlig og vil derfor anse denne feilen som en feil som styrker Holm-Olsen sin hypotese. Den vanskeligste feilen i denne gruppen, og kanskje hele avhandlingen, var tab. 5.15. Lesemåtene i $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet var svært ulike, og situasjonen ble ikke bedre av at alle lesemåtene i A-klassen varierte. Lesemåtene i $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet er likevel grammatisk korrekte, og meningsinnholdet i $\beta\gamma$ er ikke gått tapt i hovedhåndskriftet. Dette styrker min antagelse om at endringene i hovedhåndskriftet må anses som en revisjon. Jeg vil bruke denne feilen til å avgjøre forholdet mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet i denne gruppen, og forholdet deres må da være at hovedhåndskriftet er en avskrift av $\beta\gamma$.

Basert på alt dette ser vi at feilene i gruppe 1 og 4 kan brukes til å styrke Holm-Olsen sin hypotese, mens feilene i gruppe 2 svekker den. Likevel er ikke feilene i gruppe 2 sterke nok til å avkrefte Holm-Olsen sin hypotese. De skaper riktignok problemer, men alle kan forklares på en slik måte at hypotesen til Holm-Olsen fortsatt har tilstrekkelig styrke. Selv om Holm-Olsen og jeg har brukt ulike metoder og innfallsvinkeler, har jeg kommet fram til samme konklusjon som ham, nemlig at hovedhåndskriftet er en avskrift av $\beta\gamma$. Jeg vil også hevde at det er en direkte avskrift, da jeg ville ha forventet et høyere innslag av feil hvis det hadde vært flere avskrifter i mellom dem. Hvis dateringen av $\beta\gamma$ til 1260–1270 og hovedhåndskriftet til 1275 er korrekt, er tidsperioden mellom dem svært kort. Dette øker sannsynligheten for at de er direkte avskrifter. Undersøkelsen av forholdet mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet kunne ha blitt utvidet slik at alle lesemåter fra A-klassen ble sammenlignet med lesemåtene i $\beta\gamma$ og deretter hovedhåndskriftet. Ved å sammenligne A-klassen direkte med $\beta\gamma$ kunne jeg også ha funnet feil som ville passet inn i gruppe 3. Jeg tror uansett ikke at en slik utvidelse ville endret hovedkonklusjonen – at hovedhåndskriftet av *Konungs skuggsjá* er en direkte avskrift av $\beta\gamma$.

På dette punktet er det naturlig å vende tilbake til de andre argumentene som Holm-Olsen har støttet seg til, nemlig den kodikologiske likheten mellom β og hovedhåndskriftet (ill. 8:1 og 8:2 ovenfor) og de ortografiske likhetene mellom $\beta\gamma$ og hovedhåndskriftet. Dersom min konklusjon hadde vært i strid med Holm-Olsen, hadde det vært naturlig å trekke inn disse momentene. Men så lenge hovedkonklusjonen er sammenfallende, har jeg ikke oppfattet det som nødvendig å gå gjennom ytterligere argumenter for den samme konklusjonen.

Til slutt er det nærliggende med en refleksjon over hypotesetesting, som har vært det sentrale metodiske perspektivet i mitt arbeid. Utfallet av en slik testing er forenklet sagt at hypotesen enten kan falsifiseres eller verifiseres. Det ligger et naturlig ønske i å nå fram til slående resultater, men et bekreftende resultat, slik som i denne oppgaven, må være like verdifullt som et avkrefteende. Hva arbeidet har gitt meg utover denne konklusjonen, er en større paleografisk og kodikologisk innsikt i materialet, en utvidet typologi for avskriverfeil, og en testing på styrken i signifikanskriteriet i tekstkritikken.

9: Litteraturliste

9.1 Primær- og sekundærlitteratur

Brenner, Oscar, utg. 1881. *Speculum regale: ein alternorwegischer Dialog nach Cod. Arnamagn. 243 Fol. B: und den ältesten Fragmenten*. München: Kaiser.

Finnur Jónsson, utg. 1920. *Konungs Skuggsjá. Speculum Regale*. København: Kommission i den Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag.

Flom, George T. utg. 1911. *The Arnamagnean Manuscript 243 B α , folio at Det Kongelige Bibliotek, Copenhagen. The main manuscript of Konungs skuggsjá in phototypic reproduction with diplomatic text*. Illinois: Urbana.

———, utg. 1915. «Fragment RA 58 C. of Konongs skuggsjá. From an Old Norwegian Parchment Codex of the XIIIth Century, with Heliotype Copy and a Study of the Paleography and the Language». *The University Studies. Vol. IV. No. 2*. Illinois: Urbana.

———, utg. 1930. «Fragment RA 58 A of an Old Norwegian Codex of the Speculum Regale». *The Journal of English and Germanic Philology* 29, 182–203. Illinois: Urbana.

Føllesdal, Dagfinn, Lars Walløe og Jon Elster. 1996. *Argumentasjon, språk og vitenskapsfilosofi*. Oslo: Universitetsforlaget.

Gundersen, Dag. 2009. «Rubrikk.» *Store norske leksikon*. Lest 28. oktober 2016.
<https://snl.no/rubrikk>

Hagland, Jan Ragnar. 2013. «Gammalislandsk og gammalnorsk språk.» I: *Handbok i norrøn filologi*, redigert av Odd Einar Haugen, 600–638. Bergen: Fagbokforlaget

Haugen, Odd Einar. 1988. «Grensa kring vitskapen. Om demarkasjonslinjer i tekstkritikken.» I: *Tekstkritisk teori og praksis. Nordisk symposium i tekstkritikk. Godøysund 19.–22. mai 1987*, redigert av Bjarne Fidjestøl, Odd Einar Haugen og Magnus Rindal, 63–94. Oslo: Novus.

- . 1990. «Mål og metodar i tekstkritikken.» I: *Den filologiske vitenskap*, redigert av Odd Einar Haugen og Einar Thomassen, 128–180. Oslo: Solum.
- . 1992. *Stamtre og tekstlandskap. Studiar i resensjonsmetodikk med grunnlag i Niðerstigningar saga*. 2 bd. Dr.philos.-avhandling. Bergen: Nordisk institutt.
- . 2013 a. «Tekstkritikk og tekstfilologi.» I: *Handbok i norrøn filologi*, redigert av Odd Einar Haugen, 76–127. Bergen: Fagbokforlaget.
- . 2013 b. «Paleografi.» I: *Handbok i norrøn filologi*, redigert av Odd Einar Haugen, 194–249. Bergen: Fagbokforlaget.
- . 2015 a. «Schlyter, Carl Johan» *Parvum lexicon stemmatologicum*. Lest 7. oktober 2016. <https://wiki.hiit.fi/display/stemmatology/Schlyter%2C+Carl+Johan>
- , ed. 2015 b. *MUFI Character Recommendation. Version 4.0*. Bergen: Bergen Open Research Archive. <http://bora.uib.no/handle/1956/10699>
- . 2016 a. «The *silva portentosa* of stemmatology. Bifurcation in the recension of Old Norse manuscripts.» *Digital Scholarship in the Humanities* 31:3, 594–610.
- . 2016 b. «Parsimony in Textual Criticism. On the Elimination of Intermediary Manuscripts.» I: *Studies in the Transmission and Reception of Old Norse Literature*, utg. Judy Quinn og Adele Cipolla, 79–97. Turnhout: Brepols.
- Havet, Louis. 1911. *Manuel de critique verbale appliquée aux textes latins*. Rom: Edizione anastatica dell'edizione Paris.
- Holm-Olsen, Ludvig. 1952. *Håndskriftene av Konungs skuggsjá. En undersøkelse av deres tekstkritiske verdi*. Bibliotheca Arnamagnæana, 13. København: Munksgaard.
- , utg. 1970. *Utvalgte stykker av Konungs skuggsjá*. Bergen: Universitetsforlaget.

- . 1981. *Lys over norrøn kultur*. Oslo: Cappelen.
- , utg. 1983. *Konungs skuggsiá*. 2. reviderte opplag. *Norrøne tekster*, 1. Oslo: Norsk Historisk Kjeldeskrift-Institutt.
- Hreinn Benediktsson. 1965. *Early Icelandic Script*. Reykjavik: The Manuscript Institute of Iceland.
- Huitfeldt, Claus. 2003. *Tekstkritikk*. Lest 13. november 2016.
<http://folk.uib.no/fafch/TT/ny04.HTML>
- Johansson, Karl G. 2016 «Konungs skuggsjá and the Earliest Fragments – A Key to the Understanding of the Norwegian Literate Culture». Under publisering i en artikkelsamling om *Konungs skuggsjá* redigert av Karl G. Johansson og Elise Kleivane i serien *Bibliotheca Nordica*.
- Jørgensen, Jon Gunnar. 2013. «Håndskrift- og arkivkunnskap.» I: *Handbok i norrøn filologi*, redigert av Odd Einar Haugen, 28–75. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kongs-skugg-sio*. 1768. Utg. Halfdan Einersen og John Erichsen. Sorøe: Lindgren.
- Maas, Paul. 1958. *Textual Criticism*. 2. utg. Oversatt av Barbara Flower. Oxford: Oxford University Press. – 1. utgave, *Textkritik*, 1927; 3. utg. 1957; 4. utg. 1960.
- Metzger, Bruce M. 1968. *The Text of the New Testament: its transmission, corruption and restoration*. Oxford: Clarendon Press.
- Seip, Didrik Arup. 1954. *Palæografi B Norge og Island*. H. Oslo: Aschehough & CO.s Forlag.
- Reynolds, Leighton D. og Wilson, Nigel G. 1991. *Scribes and Scholars. A Guide to the transmission of Greek and Latin Literature*. 3. utg. Oxford: Clarendon.
- Roelli, Philipp, og Andrews, Tara. 2015. «Stemma.» *Parvum lexicon stemmatologicum*. Lest 3. oktober 2016. <https://wiki.hiit.fi/display/stemmatology/Stemma>

Spehr, Harald. 1929. *Der Ursprung der isländischen Schrift und ihre Weiterbildung bis zur Mitte des 13. Jahrhunderts*. Halle: Niemeyer.

Schlyter, Carl Johan og Collin, Hans Samuel, utg. 1827. *Westgöta-lagen*. Samling af Sweriges Gamla lagar, 1. Stockholm: Häggström.

Tarrant, Richard J. 2016. *Texts, Editors and Readers*. Cambridge: Cambridge University Press.

Timpanaro, Sebastiano. 2005. *The Genesis of Lachmann's Method*. Oversatt av Glenn W. Most. Chicago: The University of Chicago Press.

Trovato, Paolo. 2014. *Everything you Always Wanted to Know About Lachmann's Method. A Non-Standard Handbook of Genealogical Textual Criticism in the Age of Post-Structuralism, Cladistics, and Copy-Text*. Padua: libreriauniversitaria.it.

West, Martin. 1973. *Textual Criticism and Editorial Technique*. Stuttgart: Teubner.

Åström, Patrik. 2005. «Manuscripts and bookprinting in Late Medieval Scandinavia and in Early Modern Times.» I: *The Nordic Languages*, utg. Oskar Bandle mfl., bd. 2, 1067–1075. Berlin: Walter de Gruyter.

9.2 Digitale ressurser

Københavns Universitet. Faksimile av *AM 243 bā fol*. <http://www.e-pages.dk/ku/890/>
Lest 16. november 2016.

Menota: *Medieval Nordic Text Archive*. <http://menota.org/>

Paulsen, Robert K. 2016. *Perl-skript for konvertering av ren tekst til valid XML-koding etter Menotas retningslinjer*. Konverteringsprogram mottatt fra forfatteren, 10. mai 2016.

Vedlegg A:

Alle avvik mellom βγ og hovedhåndskriftet

Sidetallene i hovedhåndskriftet henviser til de paginerte sidene i håndskriftet. Mulige tekstkritiske avvik er merket med gult og blir kommentert og gjennomgått i kapittel 5 og 6.

Ved starten av en ny spalte er hele raden merket med lys blå. Hele tabellen er delt inn etter βγ sine blad.

β, blad 1v

Linje, β	Side, β	Ord, β	Ord, hovedh.	Linje, hovedh.	Side, hovedh.	Kommentarer
12	1va	fem	fæm	1	27a	e/æ
13	-	þou	þau	2	-	o/a
-	-	þænn	þaŋ	-	-	æ/a, nn/nn
14	-	ring.	ring	-	-	Punktum.
-	-	þar	þar	-	-	Kapitel.
-	-	þou	þau	3	-	o/a
15	-	1	í	-	-	Aksent.
-	-	þo.	þo	-	-	Punktum.
-	-	τacker	τaker	4	-	c tatt bort.
-	-	ττ	τ	-	-	τ tatt bor.
16	-	ó2	o2	-	-	Aksent.
-	-	þeffo	þæffo	-	-	e/æ
-	-	lande	laŋde	-	-	n/ŋ
-	-	er	fæm	-	-	Leksikalsk forskjell.
-	-	røððom	røððu	5	-	ðð/ðð, o/u, forkortelse.
17	-	um.	um	-	-	Punktum.
-	-	γ	ε	-	-	Tironisk note.
-	-	ðzeger	ðzager	-	-	e/a
-	-	um	ū	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	þau.	þau	-	-	Punktum.
-	-	ſya	ſ̄	6	-	Forkortelse.
18	-	fkeiðir	fkeðer	-	-	e1/e, 1/e
-	-	1o2ðunni	1o2ðuŋe	-	-	nn/ŋ, 1/e
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
19	-	þou	þau	7	-	o/a
-	-	þeffom	þæffom	-	-	e/æ
20	-	ring.	ring	-	-	Kapitel, punktum.
-	-	oc.	oc	8	-	Punktum.
-	-	um	ū	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	Irlað	irlaŋð	-	-	Majuskel/minuskel, ulik forkortelse.
21	-	1ammikιτ	1am miker	-	-	Ett ord/to ord, 1/e
-	-	oþlanð	oþlaŋð	8/9	-	n/ŋ
-	-	fem	fæm	9	-	e/æ
-	-	irlanð	τ	-	-	Ulike ord.
22	-	er.	er	-	-	Punktum.
-	-	γιττu	γιττu	-	-	ττ/τ

-	-	menn	m̄	-	-	Forkortelse, bar.
-	-	ῃατ	ῃ̄	-	-	Forkortelse, bar.
23	-	iammargr	iammargz	9/10	-	r/z (etter g).
-	-	heilagr	heilagz	10	-	r/z (etter g).
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
24	-	ῃar	ῃAR	-	-	r/R (Kapitel).
25	-	ῃτ	ῃ̄	11	-	Ulike forkortelser.
-	-	land þýggvır	lan̄ðþýgger	11/12	-	To ord/ett ord, n/ñ, v/ikke v, 1/e
	1vb					
1	-	ıfer	ıfer	12	-	To ord/ett ord.
-	-	ῃva	ῃo	-	-	Ulike ord.
-	-	ῃαp γıo2n.	ῃαpγıo2n	-	-	To ord/ett ord, punktum.
1/2	-	ofıđug	ufıđug	13	-	o/u
2	-	En	en	-	-	Majuskel/minuskel.
-	-	ῃva	ῃ̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	fem	fæm	14	-	e/æ
3	-	ero.	ero	-	-	Punktum.
-	-	γ	oc	-	-	Forkortelse/full form.
-	-	margır	marger	-	-	ı/e
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	heilgır	hælger	-	-	eı/æ, ı/e
3/4	-	ῃera	ῃ̄ra	15	-	Full form/forkortelse, kapitel.
4	-	lande.	lan̄de	-	-	n/ñ, punktum.
-	-	ῃava	ῃ̄va	-	-	v/f
-	-	ῃeir	ῃ̄eir	-	-	Vanlig/kapitel.
-	-	eıngan	ængan	-	-	eı/æ
4/5	-	ῃεpετ	ῃεpıτ	15/16	-	e/æ, e/ı
5	-	ῃeim.	ῃ̄ei	16	-	Full form/forkortelse, punktum.
-	-	γ	oc	-	-	Forkortelse/full form.
-	-	allır	aller	-	-	ı/e
-	-	heilgır	hælger	-	-	eı/æ, ı/e
-	-	men	mæñ	-	-	e/æ, n/ñ
6	-	er	fæm	-	-	Ulike ord.
-	-	[mangler]	ῃa ῃava aller	17	-	Tilføyelse.
-	-	ıót	ıot	-	-	Aksent.
-	-	ῃouῃır	ῃauῃer	-	-	o/a, ı/e
-	-	γo2ετ	o2ῃετ	-	-	v tatt bort, ῃ lagt til.
7	-	γereτ	γæriτ	18	-	e/æ, e/ı
8	-	men.	mæñ	19	-	e/æ, n/ñ, punktum.
-	-	γ	oc	-	-	Forkortelse/full form.
-	-	hælga.	hælga	-	-	Punktum.
8/9	-	γéρετ ῃave	ῃavi γæriτ	19/20	-	Transposisjon, é/æ, e/ı, ı/e.
9	-	grımir	ḡımir	20	-	r/z, ingen forkortelse/forkortelse.
-	-	a millum	amillum	-	-	To ord/ett ord.
-	-	Vατn	Vatn	-	-	nn/n
10	-	eıτ	æıττ	-	-	e/æ, τ/ττ
-	-	ῃτ	ῃ̄	21	-	Ulike forkortelse.
-	-	ı lande ῃvi	ıῃvi lan̄de	-	-	Transposisjon, orddeling, n/ñ

-	-	undarlecc	uṅdarlecc	-	-	n/ṅ, kapitél/ikke.
11	-	fact	faḡt	-	-	c/g
-	-	nacuru	naccuru	22	-	τ/ττ
-	-	þæf	þæff	-	-	f/ ff
-	-	en	[manger]	-	-	Utelatelse.
-	-	ḃτ	ḃ	-	-	Ulik forkortelse.
-	-	γacnn	γacn	-	-	nn/n
12	-	kallac	callac	-	-	k/c
-	-	a	á	-	-	Aksent.
-	-	þeira tungu	þeíra tungu	23	-	r/R
-	-	ḃτ	ḃ	-	-	Ulik forkortelse.
13	-	míkít	míket	24	-	1/e
-	-	γeicti	γæxti	-	-	e1/æ
-	-	nacura	naccura	-	-	τ/ττ
-	-	þas	þæff	25	-	a/æ, f/ff
-	-	γaðz	γacz	-	-	ð/τ
-	-	eḡ	æḡ	-	-	e/æ
-	-	tæckr	tæcr	-	-	k tatt bort.
-	-	þac	ḃ	-	-	Full form/forkortelse.
15	-	fumír	fumí	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	kalla	calla	-	-	k/c
-	-	fumer	fumír	26	-	e/1
-	-	hulḡr.	hulḡr	-	-	Punktum.
16	-	a lacinu	alacinu	-	-	To ord, ett ord,
-	-	kallac	callac	27	-	k/c
-	-	ačfolium	acrifoliū	-	-	Ulike forkortelser.
-	-	ḡ	oc	-	-	Forkortelse/full form.
-	-	fæctr	fæcr	-	-	ττ/τ
17	-	þac	ḃ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	1 γacnet.	íγacnít	-	-	To ord/ett ord, uten/med aksent, e/1, punktum.
-	-	fpa	ḡ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	fumpτ	fumτ	28	-	p tatt bort.
-	-	ftændz	ftæṅðz	-	-	n/ṅ
18	-	1 ozðena.	í ozðina	-	-	Uten/med aksent, e/1, punktum.
-	-	γacneno.	γacnino	29	-	e/1, punktum.
-	-	fumτ	fúτ	-	-	Full form/forkortelse.
19	-	óz	oz	-	-	Med/uten aksent.
-	-	γacneno	γacnino	-	-	e/1
-	-	þac	ḃ	30	-	Full form/forkortelse.
-	-	iarne	iarni	-	-	e/1
20	-	ftændz	ftæṅðz	-	-	n/ṅ
-	-	1 ozðena.	í ozðina	-	-	Uten/med aksent, e/1, punktum.
-	-	þac	ḃ	-	-	Full form/forkortelse.
					27b	
21	-	1 γacneno	1γacnino	1	-	To ord/ett ord, e/1
-	-	ḃτ	ḃ	-	-	Ulike forkortelser.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
21/22	-	ftændz	ftæṅðz	-	-	n/ṅ
22	-	γacneno	γacnino	2	-	e/1
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ

-	-	þaτ	þ̄	-	-	Full form/forkortelse.
23	-	amnarf	annarf	3	-	mn/nn, skrivefeil i hovedh.
-	-	fkonar	konar	-	-	Sandhi.
24	-	þetta	þ̄ta	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	hamnar	haɾnaɾ	-	-	mn/ɾn, r/ɾ
-	-	þaτ	þ̄	4	-	Full form/forkortelse.
-	-	eicki	æcki	-	-	e1/æ
24/25	-	naturu.	nattuɾo	-	-	τ/ττ, u/o, punktum.
25	-	fæitir	fæitir	-	-	æ1/æ
-	-	þ̄τ	þ̄	-	-	Ulike forkortelser.
-	-	þ̄τ	þ̄ta	-	-	Ulike forkortelser.

β, blad 2r

Linje, β	Side, β	Ord, β	Ord, hovedh.	Linje, hovedh.	Side, hovedh.	Kommentarer
1	2ra	fem	fæm	24	30a	e/æ
-	-	γera	γæra	-	-	e/æ
-	-	mundi	mūnde	25	-	n/ñ, i/e
-	-	a	á	-	-	Uten/med aksent.
-	-	apaldze	apallðze	-	-	l/l
2	-	1	í	-	-	Uten/med aksent.
-	-	fin	fīŋ	-	-	n/ñ
-	-	ρετταν.	ρετταν	-	-	Med/uten punktum.
-	-	ᾗ	oc	-	-	Forkortelse/full form.
-	-	han	h̄	26	-	Full form/forkortelse.
2/3	-	βα βαρ αφ	βαρ αφ βα	-	-	Transposisjon.
3	-	eipli	æpli	-	-	e1/æ
-	-	ᾗ	oc	-	-	Forkortelse/full form.
-	-	ῥπεινinum	ῥπæiniū	-	-	e/æ, full form/forkortelse.
3/4	-	En βα er	Sæm	27	-	Leksikalsk forskjell.
4	-	ῥπεινnen	ῥπæinniŋ	-	-	e/æ, e/1, n/ñ
-	-	ερετ.	εετ	-	-	e/1, med/uten punktum.
-	-	βειm	βεῑ	-	-	Full form/forkortelse.
5	-	eiplum.	æplū	-	-	e1/æ, full form/forkortelse.
-	-	φοτ	φοττ	28	-	τ/ττ
-	-	hanf	h̄	-	-	Full form/forkortelse.
6	-	ᾗ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	han	h̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	heil	heill	-	-	l/l
-	-	βειrar	β̄RAR	-	-	Full form/forkortelse, vanlig r/kapitéler.
-	-	pil	pill	29	-	l/l
7	-	heper	hæp̄ir	-	-	e/æ, γ/ɣ, e/1
-	-	halδετ	hallδετ	-	-	l/l
8	-	βειri	β̄Ri	-	-	Full form/forkortelse, vanlig r/kapitél.
-	-	hanom	hanū	30	-	Full form/forkortelse.
-	-	βα	β̄a.	-	-	Uten/med punktum.
9	-	han	h̄	-	-	Full form/forkortelse

-	-	ber	bæṛ	-	-	e/æ, r/kapítél, uten/med forkortelse.
-	-	a	á	-	-	Uten/med aksent.
				1	3ob	
-	-	hveiriu	hværiu	-	-	ʋ/v, e/æ
-	-	are	ari	-	-	e/i
-	-	eipli	æpli	-	-	e1/æ
10	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	apaldz	apallðz	-	-	l/l
-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	þou	þau	2	-	o/a
-	-	iamna	iaṛnan	-	-	m/ṛ, forkortelse/full form.
11	-	keunuf	keṛinnf	-	-	u/ʋ, nu/nn
-	-	eipli	æpli	-	-	e1/æ
-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
12	-	þou	þau	3	-	o/a
-	-	alt	allt	-	-	l/l
-	-	irlanð	irlanḡð	-	-	n/ḡ
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
-	-	þeffō	þæffom	-	-	Forkortelse/full form, e/æ
13	-	hætte	hætti	4	-	e/i
-	-	menn	m̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	eṛ	æṛ	-	-	e/æ
14	-	ḡ	oc	5	-	Tironisk note/full form.
-	-	þjckiaz	þjckiaz	-	-	k/ck
-	-	þeir	þr	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	men	m̄	-	-	Full form/forkortelse.
15	-	a ṛinna.	aṛinna	-	-	To ord/ett ord, med/uten punktum.
-	-	þou	þau	-	-	o/a
-	-	allum	allū	6	-	Full form/forkortelse.
16	-	ṣucleikum	ṣucleikū	-	-	Full form/forkortelse
-	-	manna.	manna	-	-	Med/uten punktum.
-	-	eicki	æcki	-	-	e1/æ
-	-	þou	þau	7	-	o/a
17	-	girnlegh	girnleg	-	-	nl/nl, g/gh
-	-	az	acz	-	-	z/tz
-	-	ṣoṛtleics	ṣoṛleicf	-	-	ṣṣ/ṣ, s/f
-	-	ṣaccer	ṣacar	-	-	cc/c, e/a
18	-	eṛ	æṛ	8	-	e/æ
-	-	men	m̄	-	-	Full form/forkortelse.

-	-	heiði	hæfðe	-	-	e1/æ, lagt til r.
-	-	þou	þau	-	-	o/a
-	-	eigi	æigi	-	-	e/æ
18/19	-	þírir læcningar meir faccar	meið þírir (y.h) læcningar facar	8/9	-	Transposisjon
19	-	Maðer	Marger	9	-	Forkortelse/full form.
-	-	lucrar	luter	-	-	ττ/τ, 1/e
20	-	þeir þar	þar þeir	-	-	Transposisjon.
-	-	γοδθετ.	οδθετ	-	-	med/uten v, med/uten punktum.
-	-	heilgr	hælger	10	-	e1/æ, 1/e
21	-	menn	mæn̄	-	-	nn/ñ
-	-	fkiocliga	fkiocliga	-	-	e/1
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
21/22	-	finum	finū	11	-	Full form/forkortelse.
22	-	krafte	crafti	-	-	k/c, e/1
-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	fya	ᶜ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ḡ	æñ	-	-	Leksikalsk forskjell.
22/23	-	undarleger	uñdarleger	-	-	n/ñ
23	-	þýccia	þýckia	12	-	cc/ck
-	-	hafum	hořū	-	-	a/o, full form/forkortelse.
23/24	-	eina	æina	-	-	e/æ
24	-	lucra	lucra	-	-	ττ/τ
-	-	røðða	røðða	13	-	ðð/ðð
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
25	-	gozper.	gozper	-	-	Med/uten punktum.
-	-	ftanda	ftañða	14	-	n/ñ
26	-	1 dagh	idag	-	-	To ord/ett ord, gh/g
-	-	ḡicnifburðar	ḡicnif burðar	-	-	Ett ord/to ord
26/27	-	iamundarleger	ia uñdarliger	15	-	Ett ord/to ord, full form/forkortelse, n/ñ, e/1
27	-	þickia	þýckia	-	-	1/þ
-	-	ðagh	ðag	-	-	gh/g
27/1	-	ḡil ḡicnif burðar	[mangler]	-	-	Utelatelse.
	2rb					
1	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	hin	hiñ	16	-	Full form/forkortelse, n/ñ
2	-	ḡc	ḡ	-	-	Ulike forkortelser.
-	-	aðzer	aðzir	-	-	e/1
-	-	lucrar	luter	17	-	ττ/τ, 1/e, R/r
3	-	mēn	mæñ	-	-	e/æ

-	-	halða	hallða	-	-	l/l
-	-	řırır	řırı	-	-	r tatt bort.
-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	řırır	řırı	-	-	r tatt bort.
4	-	łuczı	łuczı	18	-	čč/č
-	-	mægom	mægū	-	-	Full form/forkortelse, e/æ, u/o
5	-	ḡ	oc	19	-	Tironisk note/full form.
-	-	erø	erø	-	-	Felles rettelse.
6	-	æn	æŋ	-	-	n/ŋ
-	-	lande	laŋde	-	-	n/ŋ
-	-	einn	æiŋ	20	-	e/æ, nn/ŋ
6/7	-	čhemer er	čhem er	-	-	Revisjon.
7	-	kallaðz	callaðz	-	-	k/c
-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	řar fa	řarfa	-	-	To ord/ett ord
-	-	řozðom	řozðu	21	-	o/u, full form/forkortelse.
8	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	han	h̄	-	-	Ulike forkortelse.
-	-	řære	řæri	-	-	e/i
-	-	hauuðsæte	hařuðfæti	-	-	Ordet er uleselig i β. Derfor ulikheter.
-	-	ḡ	oc	22	-	Tironisk note/full form.
8/9	-	konongf	k̄gf	-	-	Full form/forkortelse.
9	-	bzozg.	bozg	-	-	Skrivefeil i β, rettet i hovedhåndskriftet.
-	-	hann	h̄	-	-	Full form/forkortelse.
10	-	men	m̄	23	-	Full form/forkortelse.
-	-	eigı	æigı	-	-	e/æ
11	-	hann	h̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	řeffe	řæffe	-	-	e/æ
-	-	ačburðz	ačburðz	24	-	Ett ord/to ord.
12	-	řæs	řæff	-	-	s/ff
-	-	alč	allč	25	-	l/l
13	-	řolket	řolkıč	-	-	e/i
-	-	ı řar	ıřar	-	-	To ord/ett ord.
-	-	lande	laŋđino	-	-	n/ŋ, e/ino
-	-	črudı	črudē	-	-	ı/e
14	-	konongr	k̄r	26	-	Full form/forkortelse.
-	-	fæte	fæti	-	-	e/i
-	-	řeim	řei	-	-	Full form/forkortelse.

15	-	fkulði	fkþllðe	-	-	u/þ, l/ll, 1/e
16	-	ḡ	oc	27	-	Tironisk note/full form.
-	-	eingan	ængan	-	-	e1/æ
-	-	ǵære	ǵæri	28	-	e/1
17	-	kofcar.	cofcar	29	-	k/c, med/uten punktum.
-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	heirði	hærðe	-	-	e1/æ, 1/e
-	-	eigi	æigi	30	-	e/æ
	-			1	31a	
19	-	þenna	þæḡa	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	þva	þ̄	-	-	Full form/forkortelse.
20	-	þc	þ̄	2	-	Ulike forkortelser.
-	-	hvetþena	hvætþæna	-	-	ʋ/v, e/æ, e/æ
-	-	rét ðomc	rettðomc	-	-	To ord/ett ord, med/uten aksent.
21	-	þa.	þæra	3	-	Forkortelse/full form.
-	-	konongr	k̄r	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	alðḡ	allðḡ	-	-	l/ll
22	-	þeir	þ̄r	4	-	Full form/forkortelse.
-	-	mandi	muḡðe	-	-	a/u, n/ḡ, 1/e
23	-	konongf	k̄s	5	-	Full form/forkortelse.
-	-	fæte	fæti	-	-	e/1
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
24	-	þotte	þottḡ	-	-	e/1
-	-	þera	þæra	6	-	e/æ
-	-	bozgarennar.	bozgarinḡar	-	-	e/1, nn/ḡ, full form/forkortelse, med/uten punktum.
24/25	-	atce	atci	-	-	e/1
25	-	.k̄r.	k̄r	-	-	Ulike forkortelser.
-	-	kaftala	caftala	-	-	k/c
-	-	ḡ	oc	7	-	Tironisk note/full form.
26	-	kaftala	caftala	-	-	k/c
-	-	atce	atci	8	-	e/1
-	-	.k̄r.	k̄gr	-	-	Ulike forkortelser.
27	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	han	h̄	-	-	Full form/forkortelse.

β, blad 2v

Linje, β	Side, β	Ord, β	Ord, hovedh.	Linje, hovedh.	Side, hovedh.	Kommentarer
1	2va	ῥιττα	ῥιττα	9	31a	ττ/τ
-	-	ι ριρ	ί ρ̄ρ̄	-	-	Uten/med aksent, uten/med ρ̄, ι/e
-	-	δομομ	δομῦ	-	-	Full form/forkortelse.
2	-	ῥπα	^a ῥ	10	-	Full form/forkortelse.
-	-	τιλ.	τιλ	-	-	Med/uten punktum.
-	-	ῥου	ῥαυ	-	-	o/a
-	-	μολ	μαλ	-	-	o/a
-	-	ριρι	ρ̄ῑρ̄	11	-	Full form/forkortelse.
-	-	konong	k̄ng	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ι hanf	ihanf	-	-	To ord/ett ord, uten/med aksent.
4	-	peg	pæg	-	-	e/æ
-	-	ι	ί	12	-	Uten/med aksent.
-	-	hanf	h̄s	-	-	Full form/forkortelse.
5	-	kunnir	kunner	-	-	ι/e
-	-	men	mæŋ	-	-	e/æ, n/ŋ
-	-	ῥ	oc	13	-	Tirnoisk note/full form.
-	-	ῥιλδι	ῥillde	-	-	l/ll, ι/e
-	-	hann	h̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ῥeira	ῥæīra	-	-	e/æ, r/R, full form/forkortelse.
5/6	-	male	malι	-	-	e/ι
6	-	ῥυλτιγρια	ῥυλλτιγρια	-	-	l/ll
-	-	λυττι	λυττι	14	-	ττ/τ
7	-	peg	pæg	-	-	e/æ
-	-	ατο	αττ	-	-	o/u
-	-	ι maleno	imalino	14/15	-	To ord/ett ord, uten/med aksent, e/ι
-	-	men̄	mæŋ̄	15	-	e/æ
8	-	er	er	-	-	r/R
-	-	hanom	hanū	-	-	o/u, full form/forkortelse.
-	-	ῥ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	[mangler]	oc	16	-	Dittografi.
-	-	han	h̄	-	-	Full form/forkortelse
-	-	[mangler]	ῥρα	-	-	Tilføyelse.

8/9	-	míkill	míkell	-	-	1/e
9	-	οῖν	υῖν	-	-	o/u
-	-	ῥ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	ῥα	^a ῥ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ῥι	ῥι	17	-	Med/uten punktum.
9/10	-	kononger	ῥγζ	-	-	Full form/forkortelse.
10	-	meir	meiῥ	-	-	r/ῥ
-	-	δομε	δομῖ	-	-	e/1
-	-	εῖρις	æpῥ	-	-	e1/æ, full form/forkortelse.
11	-	ῥinum	ῥinu	18	-	Full form/forkortelse.
-	-	εῖρις	æpῥ	-	-	e1/æ, full form/forkortelse.
-	-	ρεττενδομ	ρεττεῖνδομ	-	-	n/ῥ, o/u
12	-	ῥιρις	ῥιρι	-	-	r tatt bort
-	-	ῥαδα	ῥαδαν	19	-	Forkortelse/full form.
-	-	rangδομε	rangδομῖ	-	-	e/1
13	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	hugði.	hugðe	20	-	1/e, med/uten punktum.
13/14	-	mundῖ	muῖnde	-	-	n/ῥ, 1/e
14	-	ρετδομε.	ρετδομῖ	-	-	τ/ττ, e/1, med/uten punktum.
-	-	ῥnere	ῥnoῖri	21	-	e/σ, e/1
-	-	fæte	fæti	-	-	e/1
14/15	-	ῥ faccar	[mangler] facar	-	-	Utelatelse, cc/c
15	-	ῥolfenf.	ῥolkfenf	22	-	Skrivefeil i β som er rettet i hovedh., med/uten punktum.
-	-	ῥnerez	ῥnoῖriz	-	-	e/σ
16	-	kaftale	caftali	-	-	k/c, e/1
-	-	holl	hollen	-	-	Tillegg.
-	-	með	mæð	23	-	e/æ
-	-	allum	ollum	-	-	a/o
16/17	-	ῥinum	ῥinu	-	-	Full form/forkortelse.
17	-	grundvolum	gzuῖndvollu	-	-	Full form/forkortelse, r/2, n/ῥ, l/l
-	-	ῥ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	með	mæð	24	-	e/æ
18	-	ῥ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	ῥnerez	ῥnoῖriz	-	-	e/σ, e/1
-	-	ῥac	ῥ	-	-	Full

						form/forkortelse.
-	-	a 102ðunn1	a102ðu [̄] ne	-	-	To ord/ett ord, full form/forkortelse, e/1
19	-	niðz.	niðz	25	-	Med/uten punktum.
-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	fnerez	fnøruz	-	-	e/ø, e/u
-	-	1	í	26	-	Uten/med aksent.
-	-	102ðena	102ðina.	-	-	e/1, uten/med punktum.
-	-	heper	hæper	-	-	e/æ
-	-	fpa	^a s	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	peret	pærit	-	-	e/æ, e/1
21	-	prir	^z f	27	-	Full form/forkortelse.
-	-	mikill	mikell	-	-	1/e
22	-	undarlegleikr	u [̄] ndarlegleicr	27/28	-	n/ [̄] n, k/c full form/forkortelse.
23	-	eigi	æigi	28	-	e/æ
-	-	men	mæ [̄] n	-	-	e/æ, full form/forkortelse.
-	-	þan	þa [̄] n	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	býgia	býggia	29	-	g/gg
-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
24	-	engi	ængi	-	-	e/æ
-	-	konongr	k [̄] r	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	þozer	þo [̄] zr	-	-	e/1
25	-	fít	fít [̄]	30	-	τ/τ [̄]
-	-	fæce	fæci	-	-	e/1
-	-	haða.	haða	-	-	Med/uten punktum.
-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
				1	31b	
26	-	men	m [̄]	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	prtu	prtu	-	-	τ/τ
-	-	[---]	þéri	-	-	Tilføyelse (y.h).
	2vb					
1	-	Ðac	Ðæc	-	-	a/æ
-	-	mæla oc men.	er oc mællt	-	-	Leksikalsk forskjell og transposisjon.
-	-	eḡ	æḡ	2	-	e/æ
-	-	men	mæ [̄] n	-	-	e/æ, n/ [̄] n
-	-	prldi	prllde	-	-	l/ll
-	-	þæn	þæ [̄] n	-	-	n/ [̄] n
2	-	býgia.	býggia	-	-	g/gg, med/uten

						punktum.
-	-	eingi	ængi	-	-	e1/æ
2/3	-	ðagr mandu fa ífir þa ganga	muṅde fa ðagz þfir koma	3	-	Leksikalsk forskjell og transposisjon.
3	-	þeir	þr	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	mandu	muṅdu	-	-	a/u, n/ṅ
-	-	eighi	æigi	4	-	e1/æ, g/gh
4	-	hvarndag	hværndag	-	-	ʋ/v
-	-	nʏt	nʏtt	-	-	τ/ττ
-	-	undr	uṅðz	-	-	n/ṅ, r/z
5	-	ænn	æṅ	5	-	nn/ṅ
-	-	ein	æiṅ	-	-	e/æ, n/ṅ
-	-	lutr	lutr	-	-	ττ/τ
-	-	þui	þvi	-	-	u/v
-	-	lande	lanṅde	-	-	n/ṅ
-	-	undarlegr	uṅðarlegz	-	-	n/ṅ, r/z
6	-	mannum	mannu	6	-	Full form/forkortelser.
-	-	þickia	þjckia	-	-	i/ʏ
7	-	þat	þ	7	-	Full form/forkortelser.
-	-	fia	fægia	-	-	Ulike ord.
-	-	men	mæṅ	-	-	e/æ, n/ṅ
7/8	-	landet	lanṅdet	-	-	n/ṅ
8	-	þjggia.	þjggia	-	-	Med/uten punktum.
8-10	-	at þesse luttr fe ríft sannr. 7 varð þt rírir rpeiði einf heilags manz faccer.	at h er ríft sanr oc varð þ facar reide einf (y.h.) heilagf manz	8/9	-	Leksikalsk forskjell og transposisjon.
10	-	Ðat er sva fagτ	Sva er fagτ	9	-	Leksikalsk forskjell og transposisjon.
11	-	hinn	hiṅ	-	-	nn/ṅ
-	-	heigi	hæigi	10	-	e1/æ
-	-	pačciuf	patriciuf	-	-	Forkortelse/full form.
11/12	-	leitade ríð at bíoða krífti i lande þvi	[mangler] boðaðe krífti i lanṅde þvi	10/11	-	Leksikalsk forskjell.
13	-	þat	þ	11	-	Full form/forkortelse.
-	-	eit	æitt	-	-	e/æ, τ/ττ
-	-	kʏn.	kʏn	-	-	Med/uten punktum.
-	-	mʏcklu	mʏc̄lo	-	-	ck/c, u/o
-	-	hanom	hanu	12	-	Full form/forkortelse
14	-	gagnfcaðlegre	gagnfcaðligare	-	-	e/i, ar/r
-	-	1	í	13	-	Uten/med aksent.
15	-	landeno.	lanṅðino	-	-	n/ṅ, e/i, med/uten punktum.

-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	leiraðo	leiraðu	-	-	o/u
-	-	men	m̄	-	-	Full form/forkortelse.
16	-	hanom	hanū	14	-	Full form/forkortelse.
-	-	haðong.	haðung	-	-	o/u, med/uten punktum.
-	-	guði	guðe	15	-	e/1
-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	ḡpa mote	[mangler]	-	-	Utelatelse.
-	-	þeim	þei	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	heilgum	hælgum	-	-	e1/æ
18	-	manne	maŋe.	-	-	nn/ŋ, uten/med punktum
-	-	er nu næmða ec.	[mangler]	-	-	Utelatelse.
-	-	oc	En	-	-	Leksikalsk forskjell.
-	-	han	h̄	16	-	Ulike forkortelser.
19	-	bouð	bauð	-	-	o/a
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	auðzum	aðrū	-	-	Full form/forkortelse.
19/20	-	m̄anum.	monnū	17	-	a/o, ulike forkortelser, med/uten punktum.
20	-	ḡ	oc	-	-	Tirnoisk note/full form.
-	-	han	h̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	þeira	þ̄ra	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ḡund	ḡuḡð	-	-	n/ŋ,
21	-	fem	fæm	18	-	e/æ
-	-	þeir	þ̄r	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	fin.	fin	-	-	Med/uten punktum.
-	-	toko	toco	-	-	k/c
22	-	ḡr	ḡ	-	-	Ulike forkortelser.
-	-	raðes.	raðs	-	-	es/s, med/uten punktum.
-	-	hanom	hanū	-	-	Full form/forkortelse.
23	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	ḡargar.	ḡargar	-	-	Med/uten punktum.
-	-	han	h̄	20	-	Full form/forkortelse.
24	-	han	h̄	-	-	Full

						form/forkortelse.
-	-	mandı	muḡde	-	-	n/ḡ, ı/e
-	-	finu	fino	-	-	u/o
-	-	ærende	ørørḡde	-	-	æ/ør, e/ør, n/ḡ
-	-	lɪɫu	lɪɫo	21	-	u/o
-	-	a leið	ḡra	-	-	Leksikalsk forskjell.
25	-	koma	coma	-	-	k/c
-	-	ḡetta	ḡta	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ḡolc	ḡolk	-	-	c/k
26	-	han	ḡ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ḡ	oc	22	-	Tironisk note/full form.
-	-	ḡæs	ḡæff	-	-	s/ff
-	-	ḡan	ḡ	-	-	Ulike forkortelser.

β, blad 3r

Linje, β	Side, β	Ord, β	Ord, hovedh.	Linje, hovedh.	Side, hovedh.	Kommentarer
1	3ra	γera	γæra	26	38b	e/æ
-	-	munu	manu	-	-	u/a
-	-	βou	βau	-	-	o/a
-	-	annactpeigia	annat τæggia	-	-	Ett ord/to ord, e1/æ, g/gg
2	-	millum	millū	27	-	Full form/forkortelse.
-	-	βiallanna.	βiallaŋa	-	-	nn/ŋ, med/uten punktum.
-	-	með	mæð	28	-	e/æ
2/3	-	fcronðum	fcroyðū	-	-	n/ŋ, full form/forkortelse.
3	-	ðþren	ðþrin	-	-	e/1
-	-	mego	mægo	-	-	e/æ
-	-	giagnum	gagnū	-	-	Full form/forkortelse, ia/a
-	-	hιττα.	hιττα	29	-	Med/uten punktum.
4	-	eιγι	æιγι	-	-	e/æ
-	-	mæττε	mæττι	-	-	e/1
-	-	ðþrenn	ðþrin	-	-	1/e, nn/n
-	-	eilligar	elligar	-	-	e1/e, l/l1
-	-	renna	ræŋa	30	-	e/æ, nn/ŋ
-	-	ouðzum	aðzum	-	-	ou/a
4/5	-	loundum.	loyndum	-	-	ou/o, n/ŋ, med/uten punktum.
5	-	βou	βau	-	-	o/a
-	-	βιnnι	βιŋι	-	-	nn/ŋ
-	-				39a	
-	-	ifum	ifum	1	-	Uten/med aksent.
-	-	lanðet	lanðet	-	-	n/ŋ
-	-	βιτ	βιττ	-	-	τ/ττ
6	-	ορτ	ορτ	-	-	ř/p
-	-	menn	mæŋ	2	-	e/æ, full form/forkortelse.
-	-	freiftat	freiftað	-	-	τ/ð
7	-	βou	βau	3	-	o/a
-	-	ero.	ero	-	-	Med/uten punktum.
-	-	1	í	-	-	Uten/med aksent.
-	-	ιμιφum	þμιφum	-	-	1/þ
8	-	um	ū	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	γιττα	γιτα	4	-	ττ/τ
-	-	eř	æř	-	-	e/æ
-	-	nokot	noccot	-	-	k/cc
-	-	βιτ	βιττ	-	-	τ/ττ

-	-	ϣære	ϣæri	5	-	e/1
9	-	landeno	laḡḡino	-	-	n/ḡ, e/1
-	-	oc	eða	-	-	Ulike ord.
-	-	bḡggiande.	bḡggiandē	-	-	Full form/forkortelse, med/uten punktum.
-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	menn	mæḡ	-	-	e/æ, nn/ḡ
-	-	hḡærgi	hḡærgi	6	-	ϣ/v
10	-	ḡac	ḡ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ḡunnit.	ḡunnit	-	-	Med/uten punktum.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	bḡa	bua	-	-	ϣ/u
-	-	menn.	mæḡ	7	-	e/æ, full form/forkortelse, med/uten punktum.
11	-	ḡac	ḡ	-	-	Ulike forkortelser.
-	-	ḡram	ḡra	-	-	Full form/forkortelser.
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
-	-	fcronddenne	fcrondḡḡi	-	-	n/ḡ, ḡḡ/ḡ, e/o, nn/ḡ, e/1, full form/forkortelse.
-	-	fialḡre.	fialḡri	8	-	e/1, med/uten punktum.
12	-	Marmare	Marḡari	-	-	r/R, e/1
-	-	oc	[mangler]	-	-	Utelatelse.
-	-	mikill	mḡkill	-	-	1/ḡ
-	-	1 lande	a ḡri laḡde	8/9	-	Leksikalsk forskjell.
-	-	fem	fæm	9	-	e/æ
13	-	bḡcc	bḡcḡ	-	-	c/g
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
-	-	imifum	imifū	-	-	Full form/forkortelse, uten/med aksent.
-	-	lit	litc	-	-	τ/τc
-	-	oc fḡa blar	oc [mangler] blar	10	-	Utelatelse.
14	-	grḡḡaenn.	grḡḡaenḡ	-	-	e/1, nn/ḡ, med/uten punktum, full form/forkortelse.
-	-	mikil	mikell	11	-	1/e, l/l
-	-	1	1	-	-	Uten/med aksent.
15	-	lande	laḡde	-	-	n/ḡ, full form/forkortelse.
-	-	fa er ḡri 1	fa er [mangler] 1	-	-	Utelatelse.
-	-	auðzum	aðzū	-	-	Full form/forkortelse, au/a
-	-	loundum	loḡdū	-	-	Full

						form/forkortelse.
15/16	-	[mangler] mj̀kil	β̄oττi mj̀kil	11/12	-	Tilføyelse.
16/17	-	β̄ac ero β̄eir fuglar er menn kalla þale oc ero allir h̄v̄itir	[mangler] hv̄iter þalir	12/13	-	Utelatelse.
17	-	hann	h̄	-	-	Full form/forkortelse.
18	-	1	a	-	-	Leksikalsk forskjell.
-	-	ængu	ǣnḡu	-	-	n/̄nḡ, full form/forkortelse.
-	-	lande	lānḡde	-	-	n/̄nḡ
18/19	-	lanzmann	lānḡzmǣnḡ	14	-	n/̄nḡ, e/æ, full form/forkortelse.
19	-	þo fialfir	fialfir þo	-	-	Transposisjon.
-	-	fer þar æcki af [mangler] n̄pta	fer [mangler] æcki af at n̄pta.	14/15	-	Utelatelse.
-	-	[mangler]	Sunr	15	-	Tilføyelse (rubrikk).
20	-	Ðer	Ðer	16	-	Ð/Þ (ulike initialer).
-	-	þæf	þæff	-	-	f/ff
-	-	ř̄ř̄r	ř̄ř̄ř̄	-	-	rr/ř̄
-	-	1 ř̄ðare	ř̄ðar̄i	-	-	To ord/ett ord, r/ř̄, e/1
-	-	røðo.	røðu	-	-	o/u, med/uten punktum.
20/21	-	eicki	æcki	17	-	e1/æ
21	-	fað	sað	-	-	f/s
-	-	lande.	lānḡde	-	-	n/̄nḡ, full form/forkortelse, med/uten punktum.
-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	þæf	þæff	18	-	f/ff
22	-	hv̄ac	hv̄ac	-	-	ʏ/v
-	-	þac	þ̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ř̄olc	ř̄olk	-	-	c/k
-	-	l̄ř̄ir	l̄ř̄ir	-	-	r/R
-	-	lande	lānḡde	19	-	n/̄nḡ, full form/forkortelse.
-	-	er	er	-	-	R/r
23	-	hv̄ozfo	hv̄ærfo	-	-	ʏ/v, o/æ
-	-	[mangler] ř̄olc þar er	þ̄ ř̄olk [mangler] er	-	-	Leksikalsk forskjell.
-	-	hv̄ac	hv̄ac	20	-	ʏ/v
23/24	-	matř̄if̄cum	matř̄if̄cū	-	-	Full form/forkortelse.
24	-	þac	þ̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ř̄olc heř̄er er þar er. eða hv̄at þac he1	[mangler] hæř̄ir [mangler] eða hv̄art þ̄ hæř̄ir	20/21	-	Her slutter spalte a i β̄, er klippet bort fire linjer. Utelatelse.
1	3rb	eř̄	æř̄	25	39a	e/æ

-	-	þat	þ̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ner	nær	-	-	e/æ, r/R
-	-	auðzum	aðzū	-	-	au/a, full form/forkortelse.
-	-	lonðum	loŋðum	26	-	n/ŋ, full form/forkortelse.
2	-	mundi	muŋde	-	-	n/ŋ, 1/e, full form/forkortelse.
-	-	þt	þ̄	-	-	Ulike forkortelser.
-	-	vera	væra	-	-	e/æ
-	-	kallat	callaðz	-	-	Leksikalsk forskjell.
-	-	einum	æinum	27	-	e/æ
3	-	bíscupíðome.	bʏ́skupf ðomí	-	-	Ett ord/to ord, 1/ʏ, k/c, e/1, med/uten punktum.
-	-	þeir	þeir	-	-	r/R
-	-	þcup	þ̄p	28	-	Ulike forkortelser.
4	-	eigi	æigi	-	-	e/æ
-	-	ljóðir	lj̄ðer	-	-	1/e
4/5	-	fírir sva mikillar fjarvifar facker er þeir ero við aðza mē	facar sva mj̄killar fjarvifar fæm þeir ero við aðza mæŋ	28/29	-	Transposisjon, leksikalsk forskjell, Utelatelse.
6	-	eiptir	æptir	30	-	e1/æ, 1/e
-	-	hvarz	hvaz	-	-	v/v, rτ/τ
					39b	
7	-	lande.	lande	1	-	Med/uten punktum.
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
7-12	-	þar er eicki fað a. oc lifa þo menn a þeim loundum. þvi at við flera lifa menn enn við brouð eit. En þessó lande er nu røðdom vit um. þa er sva fact ifra. at þar se grof god.	þeir haða æcki fað. En við fleira lifa mæŋ en við brauð æitt sva er sagt at a gzoʒnalande ero gzoʒ god	1-4	-	Utelatelse, leksikalsk forskjell.
12	-	ḡ	oc	4	-	Tironisk note/full form.
-	-	fcoz.	fcoz	-	-	Med/uten punktum.
-	-	mē	mæŋ	-	-	Ulike forkortelser.
13	-	nouta marz	marz nouta	5	-	Transposisjon.
-	-	fouða.	fauða	-	-	o/a, med/uten punktum.
14	-	fmiozgærð	fmiozgerð	6	-	æ/e
-	-	mikill.	mikel	-	-	1/e, ll/1, med/uten punktum.
-	-	ofza.	ofza	-	-	Med/uten

						punktum.
-	-	menn	mæɪɲ	-	-	e/æ, nn/ɲ
15	-	þac	þ̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	þya	þ̄ ^a	7	-	Full form/forkortelse.
-	-	κιοτ.	κιοτ	-	-	Med/uten punktum
-	-	alzkonar	allz conar	-	-	Ett ord/to ord, l/ll, k/c
16	-	ρειδι	ρæιδε	-	-	e/æ, ɪ/e
-	-	reina	reina	8	-	ʀ/r
-	-	hold	hollð	-	-	l/ll
-	-	hvala	hvala	-	-	ʋ/v
-	-	fela	fæla	-	-	e/æ
17	-	hold.	hollð	9	-	l/ll, med/uten punktum.
-	-	menn	mæɲ̄	-	-	Full form/forkortelse, e/æ
-	-	þc	þac	-	-	Forkortelse/full form.
-	-	a lande	alaɲ̄de.	10	-	To ord/ett ord, n/ɲ̄, full form/forkortelse.
-	-	[mangler]	Sunr	-	-	Tilføyelse (rubrikk).
18	-	Enn	Eɲ̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	þickir	þ̄ickir	-	-	ɪ/þ̄
-	-	nokoc	noccoc	11	-	k/cc
18/19	-	pera	ρæra	-	-	e/æ
19	-	þetta	þætta	12	-	e/æ
-	-	land	laɲ̄ð	-	-	n/ɲ̄, full form/forkortelse.
-	-	hpat	hpac	-	-	vanlig minuskel/forstørret minuskel.
-	-	ætle	ætlic	-	-	e/ɪ
-	-	þer	er	-	-	Leksikalsk forskjell.
20	-	valde.	valde	-	-	l/ll, med/uten punktum.
-	-	hvi	hvi	-	-	ʋ/v
-	-	þc	þ̄	13	-	Ulike forkortelser.
-	-	hape	hap̄i	-	-	e/ɪ
-	-	meiria	meiri	-	-	Skrivefeil i β som hovedh. har rettet.
-	-	ífa	ífa	-	-	Uten/med aksent.
-	-	ρiolða	ρiolða	-	-	ð/ð̄
21	-	eicki	æcki	-	-	eɪ/æ
-	-	annarra.	annaṛa	-	-	Full form/forkortelse, rr/ṛ, med/uten punktum.
-	-	hacet	hac̄ic	14	-	e/ɪ

-	-	ῥτ	ῥ	-	-	Ulike forkortelser.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
22	-	um.	um	-	-	Med/uten punktum.
-	-	en ῥτ skil mer þo ῥτ aῥ.	oc þo skilz mer ῥ aῥ	14/15	-	Leksikalsk forskjell, transposisjon.
-	-	hæρετ	hæριτ	15	-	e/i
-	-	oc fῥa m̄oc falτ	oc þo moc fallτ	15/16	-	Leksikalsk forskjell, skrivefeil i hovedh.
-	-	fῥa	^a ῥ	16	-	Full form/forkortelse.
24	-	ῥτ	ῥ	17	-	Ulike forkortelser.
-	-	mandi	muῃde	-	-	a/u, n/ῃ, i/e

β, blad 3v

Linje, β	Side, β	Ord, β	Ord, hovedh.	Linje, hovedh.	Side, hovedh.	Kommentarer
1	3va	røreng	røring	20	39b	e/1
-	-	harfenf	harfinf	-	-	e/1
-	-	rþlgir	rþlger	21	-	i/e
-	-	gialfr liot	gialfrliott	-	-	To ord/ett ord, τ/ττ
2	-	høþriz	heþriz	21/22	-	ø/e
-	-	þya	þ ^a	22	-	Full form/forkortelse.
-	-	þetta	þætta	-	-	e/æ
3	-	landet.	lanðet	23	-	n/ñ, med/uten punktum.
4	-	allðrigi	allðrigin	-	-	Leksikalsk forskjell, uten/med n.
-	-	millum	millū	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	eigi	æigi	24	-	e/æ
-	-	ífum	ífum	-	-	Uten/med aksent.
4/5	-	þacc	þacc	-	-	Tegn over c.
5	-	hvartrveiggia	hvartrvæggia	-	-	þ/v, ei/æ
-	-	landet	lanðet	-	-	n/ñ
-	-	haræt	harit	25	-	e/1
-	-	mema	nema	-	-	m/n, skrivefeil i β som hovedh. har rettet
6	-	þat	þ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	kunni	kunni	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ftundum	ftunðu	-	-	Full form/forkortelse.
6/7	-	hvar	hvar	26	-	þ/v
7	-	ífum	ífum	-	-	Uten/med aksent.
-	-	þrir	þir	-	-	Full form/forkortelse.
7/8	-	rørenggar harfenf	røring gialfrfenf	26/27	-	Leksikalsk forskjell.
8	-	eigi	æigi	27	-	e/æ
-	-	þrir	þir	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	facker	faker.	-	-	ck/k, uten/med punktum.
9	-	með	mæð	-	-	e/æ
10	-	þettir	þættir	28	-	e/æ, ττ/τ
10/11	-	bæðe land oc har	[mangler]	29	-	Utelatelse.
11	-	þæf	þæff	-	-	f/ff
12	-	fkþrir	fkþrit	30	-	Leksikalsk forskjell, r/τ
-	-	hvoðfo	hværfu	-	-	þ/v, o/æ, ff/f. o/u
-	-	þæðatta	þæðætta	-	-	e/æ
12/13	-	lāde.	lanðe	-	-	Ulike forkortelser, med/uten punktum.
					40a	
13	-	nokozer	noccozer	1	-	k/cc
13/14	-	eða eigi.	[mangler]	-	-	Utelatelse.
14	-	þogr	þogz	-	-	r/z

-	-	fem	fæm	2	-	e/æ
-	-	auðsum	aðzū	-	-	Full form/forkortelse.
14/15	-	fcauðum	loŋðu	-	-	Leksikalsk forskjell.
15	-	ꝥðratca	ꝥæðzacca	3	-	e/æ, r/z
-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
16	-	mikill	mikell	-	-	i/e
-	-	ḡ	oc	4	-	Tironisk note/full form.
17	-	ec.	ec	-	-	Med/uten punktum.
-	-	ꝥirir	ꝥiŕ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	þenna	þæŋa	5	-	Full form/forkortelse.
17/18	-	ſpurniŋg.	ſpurniŋg	-	-	Full form/forkortelse, med/uten punktum.
18	-	ſya	ᶦs	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	um	ū	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ḡc	ḡ	-	-	Ulike forkortelser.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	hefe	hæfi	-	-	e/æ, e/i
-	-	ꝥꝥrmeir	ꝥꝥr̄mæiŕ	5/6	-	Full form/forkortelser, r/R, e/æ
19	-	i	i	-	-	Uten/med aksent.
-	-	ockare	occaŕe	-	-	ck/cc, r/R
-	-	røðo.	røðu	-	-	o/u, med/uten punktum.
-	-	um	ū	-	-	Full form/forkortelser.
-	-	ḡc	ḡ	-	-	Ulike forkortelser.
19/20	-	grønleĩðingar	gzønlaŋðingar	6/7	-	r/z, e/æ, ulike forkortelser.
20	-	kalla	calla	-	-	k/c
-	-	noððz hiof.	noððz hiof	7	-	To ord/ett ord, med/uten punktum.
-	-	ḡ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	ꝥildi	ꝥilde	-	-	i/e
21	-	loꝥꝥir	loꝥꝥiŕ	8	-	Leksikalsk forskjell, r/ŕ
-	-	þenna	þæŋa	-	-	Full form/forkortelser.
-	-	ꝥirir	ꝥiŕ	-	-	Full form/forkortelser.
-	-	mer	mer	-	-	r/r
22	-	um	ū	-	-	Full form/forkortelser.
-	-	ḡc	ḡ	9	-	Ulike forkortelser.
-	-	hvat	hvat	-	-	ꝥ/v
-	-	æclir	æclit	-	-	Leksikalsk forskjell, r/ŕ
-	-	i	i	-	-	Uten/med aksent.
-	-	hꝥæiriūm	hꝥæiriū	-	-	ꝥ/v, æi/æ, med/uten aksent, full form/forkortelser.
23	-	þetta	ḡta	10	-	Full form/forkortelse.
-	-	lanð	laŋð	-	-	n/ŋ, full form/forkortelse.
-	-	liŋgr.	liŋz	-	-	Full form/forkortelse, r/z, med/uten punktum.

-	-	hṽáτ	hvarτ	-	-	ṽ/v, forkortelse/full form.
24	-	ḃτ	ḃ	-	-	Ulike forkortelser.
-	-	liggr	liggʒ	-	-	r/ʒ
-	-	a	á	-	-	Uten/med aksent.
-	-	einnhṽeirri	æiṽi hværri	10/11	-	Ett ord/to ord, e/æ, nn/ṽ, ṽ/v, e1/æ
-	-	uτtanṽærðri	uτan ṽærðʒi	11	-	Ett ord/to ord, ττ/τ, æ1/æ, r/ʒ
-	-	[mangler]	faðer	14	-	Tilføyelse (rubrikk).
	3vb					
1	-	Enn	[mangler]	-	-	Utelatelse.
-	-	ḃeffa	ḃæffa	15	-	I hovedh. er ḃ skrevet som et stort initialt.
-	-	luτri	luτi	-	-	ττ/τ
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	heipir	hæpir	-	-	e1/æ, ṽ/ʒ
-	-	ḃpurða	ḃpurða	-	-	ð/ð
2	-	[mangler] ma	ḃa ma	16	-	Tilføyelse.
-	-	ḃic	ḃec	-	-	i/e
-	-	eigi	æigi	-	-	e/æ
-	-	fannḃroðan	fannḃroðan	-	-	nn/ṽ, full form/forkortelse.
-	-	gera	gøra	-	-	e/ø
3	-	ḃulz.	ḃullz	17	-	l/ll, med/uten punktum.
-	-	ḃirir	ḃiri	-	-	Med/uten r.
-	-	ḃri.	ḃri	-	-	Med/uten punktum.
-	-	hefe	hæfi	-	-	e/æ, e/1
-	-	engan	ængan	-	-	e1/æ
-	-	ḃænn	ḃaiṽ	-	-	æ/a, nn/ṽ
3/4	-	ḃunnit	ḃuiṽit	-	-	nn/ṽ, full form/forkortelse.
4	-	haḃi	haḃe	18	-	i/e
5	-	hanf	ḃs	19	-	Full form/forkortelse.
-	-	ḃoxτ.	ḃoxτ	-	-	Med/uten punktum.
-	-	ranzakat	raiṽzakat	-	-	Full form/forkortelse.
6	-	fiður.	fiður	20	-	Med/uten punktum.
-	-	ḃkipan.	ḃkipan	-	-	Med/uten punktum.
-	-	ḃou	ḃau	-	-	o/a
6/7	-	eindimeirki	æiṽimoʒc	-	-	Leksikalsk forskjell.
7	-	fem	fæm	21	-	e/æ
-	-	i	í	-	-	Uten/med aksent.
-	-	ḃkipað	ḃkipat	-	-	ð/τ
-	-	eḃ	æḃ	-	-	e/æ
-	-	heifði	hæfðe	-	-	e1/æ, i/e
-	-	nokon	noccoʒn	-	-	k/cc, o/oʒ
8	-	ḃænn	ḃaiṽ	22	-	Full form/forkortelse.
-	-	ḃunnit	ḃuiṽit	-	-	nn/ṽ
-	-	ḃeffa	ḃæffa	-	-	e/æ
-	-	luτri	luτi	-	-	ττ/τ
-	-	heifði	hæfðe	-	-	e1/æ, i/e
-	-	fét	feeð	-	-	Leksikalsk forskjell.

8/9	-	ranzakat.	raǰzakat	22/23	-	n/ǰ, full form/forkortelse, med/uten punktum.
9	-	fannþroðan	fajþroðan	-	-	nn/ǰ, full form/forkortelse.
-	-	her um	[mangler] um	-	-	Utelatelse.
10	-	gera	gøra	24	-	e/ø
-	-	þt	þ	-	-	Ulike forkortelser.
-	-	þic.	þec	-	-	ı/e, med/uten punktum.
-	-	hvat	hvæt	-	-	υ/v
11	-	ero.	ero	25	-	Med/uten punktum.
-	-	þeira	þra	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
12	-	eiptir	æpt̃	26	-	Full form/forkortelse.
-	-	liclegleicum	licligleiku	-	-	e/ı. c/k, full form/forkortelse.
-	-	menn	mæǰ	-	-	e/æ, full form/forkortelse.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	hælzft	hællzt	27	-	l/ll, zft/ft
13	-	ritat	ritað	-	-	z/ð
-	-	þoxft	þoxz	-	-	ft/z
-	-	eiptir	æpt̃	28	-	Full form/forkortelse.
14	-	þfidozi.	þfidozi	-	-	Med/uten punktum.
-	-	annarra	anara	-	-	Full form/forkortelse.
14/15	-	þoznra manna. oc þroðra.	[mangler] þroðra manna	28/29	-	Utelatelse.
15	-	þt	þæt	29	-	Forkortelse/full form.
-	-	mælt.	mælt	-	-	Med/uten punktum.
-	-	ı	ı	-	-	Uten/med aksent.
-	-	himnum	himnu	-	-	Full form/forkortelse.
16	-	meigin	mægin	30	-	eı/æ
-	-	þeger	þægir	-	-	e/æ, e/ı
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	obþgginde	ubþggiaǰde	-	-	o/u, in/iaǰ, full form/forkortelse.
					40b	
-	-	undir	unǰder	1	-	Full form/forkortelse.
-	-	er	Er	-	-	Minuskel/majuskel.
17	-	einn	æıǰ	-	-	e/æ, full form/forkortelse.
-	-	heıtr.	heıtr	-	-	Med/uten punktum.
-	-	eıckı	æckı	-	-	eı/æ
-	-	undir	unǰder	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	þya.	bua	2	-	υ/u, med/uten punktum.
-	-	þırrı	þırt̃	-	-	Full form/forkortelse.
18	-	hıtta	hıta	-	-	tt/z
-	-	facker	faker	-	-	ck/k
-	-	bruna.	bzuna	-	-	r/z, med/uten punktum.
-	-	hvetrætna	hvætrætna	-	-	υ/v, e/æ, e/æ

-	-	bzennr	brænr	3	-	z/r, e/æ, nn/ ñ
19	-	undir	uñder	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	værðz.	værðz	-	-	Med/uten punktum.
-	-	þickir	þiçkir	-	-	ı/ÿ
-	-	þτ	þ	-	-	Ulike forkortelser.
-	-	liclegafç.	licazç	-	-	Leksikalsk forskjell, med/uten punktum.
20	-	vera	væra	-	-	e/æ
-	-	meigin	mægin	-	-	eı/æ
-	-	vegr	vægç	-	-	e/æ, r/z
20/21	-	folarennar	folariñar.	-	-	Full form/forkortelse, uten/med punktum.
21	-	þænn	þaiñ	5	-	Full form/forkortelse.
-	-	vegh	væg	-	-	e/æ, gh/g
21/22	-	vera	væra	-	-	e/æ
22	-	með	mæð	-	-	e/æ
-	-	logandaum	logandū	6	-	Full form/forkortelse.
-	-	geiflum	geiflu	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	hennar.	hænar	-	-	e/æ, r/r, med/uten punktum, full form/forkortelse.
22/23	-	oc mege rırır	oc ma æı rırı	-	-	Leksikalsk forskjell.
23	-	undir	uñder	7	-	Full form/forkortelse.
-	-	þya.	bua	-	-	ÿ/u, med/uten punktum.
-	-	æingı	ængı	-	-	æı/æ
24	-	çempraðan	çæmpraðan	-	-	e/æ
-	-	haya	haça	8	-	ÿ/ç

β, blad 4r

Linje, β	Side, β	Ord, β	Ord, hovedh.	Linje, hovedh.	Side, hovedh.	Kommentarer
1	4ra	grannar	gr̄an̄jar	27	43b	Full form/forkortelse.
-	-	onnur	an̄jur	-	-	o/a, full form/forkortelse.
-	-	lonnd	lon̄nd	28	-	Full form/forkortelse.
-	-	þou	þau	-	-	o/a
-	-	1	í	-	-	Uten/med aksent.
2	-	naonð	nān̄ð	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	honom	hanū	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	liggia.	liggia	-	-	Med/uten punktum.
-	-	zaka	zaca	-	-	k/c
-	-	mikil	mikel	-	-	1/e
3	-	honom.	hanū	-	-	Full form/forkortelse, med/uten punktum.
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	þou	þau	-	-	o/a
-	-	hann	h̄	30	-	Full form/forkortelse.
4	-	rinnðz	rin̄n̄ðz	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	fiolpum	fiapum	-	-	o/a, v/f
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
-	-	kollðum	kallðū	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	blæfcre	blæfcrī	-	-	e/1
					44a	
5	-	eʃ	æʃ	1	-	e/æ
-	-	fkilft þætta mal.	þ̄yckia skilz þ̄ca	-	-	Leksikalsk forskjell. þyckia er streket over i hovedh.
5/6	-	eighi	æige	-	-	e/æ, gh/g
6	-	ʃleiri	ʃleiri	2	-	ɛ/e
-	-	coma	koma	-	-	c/k
-	-	heʃir	hæʃir	-	-	e/æ, v/f
7	-	høʃrc	heʃrc	-	-	o/e
-	-	þeffo	þæffo	3	-	e/æ
-	-	fiñ ad patrem	funr feḡ ðina þ̄yckio	-	-	Ulike rubrikker.
8	-	Desser	Ðæffer	-	-	D/Ð
-	-	lucir	luter	-	-	1/e
-	-	fkilazk	fkilaz	4	-	zk/z
-	-	allir	aller	-	-	1/e
-	-	ʃæl.	ʃæl	-	-	Med/uten punktum.
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
9	-	fannlæghc	fan̄lecc	5	-	Tegn over c.
10	-	ʃæra.	ʃera	-	-	æ/e. med/uten punktum.
-	-	enn	æn̄	6	-	Full form/forkortelse.
-	-	lucir	luter	-	-	1/e
-	-	gatoz	gatur	-	-	o/u, z/r

11	-	բրր	բր̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ւծարե	ւծարի	-	-	ւ/վ, full form /forkortelse.
-	-	րօծօ	րօծու	7	-	o/u
-	-	ek	ec	-	-	k/c
-	-	enn	æŋ	-	-	e/æ, full form/forkortelse.
-	-	međ	mæđ	-	-	e/æ, đ/đ
12	-	լօյրլ	լեյրլ	-	-	օ/e, յ/բ
-	-	բօշրտնազ	բօշրտնազ	7/8	-	zk/k
-	-	ֆօղծւր	ֆօղծւտ	8	-	o/a, gh/g, r/ւ
-	-	ֆրա	ֆ̄	-	-	Full form/forkortelse.
13	-	յաբե	յարի	9	-	e/ի
-	-	կալծար	կալծար	-	-	k/c
14	-	ֆեմ	ֆեմ	-	-	e/æ
-	-	նօրծե.	նօրծե	-	-	Med/uten punktum.
15	-	բաւ	բ̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	menn	mæŋ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ֆեղիա	ֆեղիա	-	-	e/æ, gh/g
-	-	ֆեմ	ֆեմ	11	-	e/æ
-	-	ֆոննան	ֆոննան	-	-	Full form/forkortelse.
16	-	կոննում	կոննում	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	կոմա.	կոմա	-	-	Med/uten punktum.
-	-	բօւ	բօւ	-	-	o/a
-	-	բաբ	բաբ	12	-	rf/ff
-	-	հեւարե	հեւարի	-	-	e/ի
17	-	բաբ	բաբ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ֆոննար	ֆոննար	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ալլր	ալլր	13	-	l/e
17/18	-	յոննար	յոննար	-	-	nn/n, d/đ
18	-	եր յծջ ֆոծ աւտեր եղիւ նօկօւ.	եր օշ ֆոծաւտօ կօմ	-	-	Leksikalsk forskjell/utelatelse.
-	-	բար	բար	14	-	e/æ
-	-	բլօւտարե	բլօւտարե	-	-	o/a
-	-	լաբբե	լարի	-	-	rr/r, e/ի
-	-	ածբ	ածբ	-	-	e/ի, r/R
19/20	-	յոննար	յոննար	-	-	Full form/forkortelse.
20	-	յոննար	յոննար	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	իծւղեղա	իծւղեղա	-	-	gh/g
21	-	յետրօմ	յետրօմ	16	-	e/æ, o/u, full form/forkortelse.
-	-	ֆօշան	գօշան	-	-	Leksikalsk forskjell.
-	-	բօբ	բեբ	-	-	օ/e
-	-	օկ մյկոնն.	[mangler]	-	-	Utelatelse.
22	-	յոննար	յոննար	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ֆրա	ֆ̄	17	-	Full form/forkortelse.
-	-	ֆաննե	ֆաննե	-	-	nn/ŋ, d/đ
23	-	աբ.	աբ	-	-	Med/uten punktum.
-	-	օկ	օկ	-	-	k/c
-	-	լեղլ	լեղլ	-	-	e/æ
-	-	ֆոմար	ֆոմար	18	-	r/R
24	-	յաբնան	յաբնան	-	-	բ/m

-	-	funnan	fū̄nan	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	γινῶδῶ	γῆδῶ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	lære	læri	-	-	e/i
	4rb					
1	-	þeffare	þæffāri	22	-	e/æ, full form/forkortelse.
-	-	spurningh	spurning	-	-	gh/g
-	-	πατ̄ ad filiv.	faðer talar fullp̄iτ	23	-	Ulike rubrikker.
2	-	faghða	fagða	-	-	gh/g
-	-	himnum	himnū	24	-	Full form/forkortelse.
-	-	γaro	ρ	-	-	Full form/forkortelse.
3	-	ἴκῖπαðer	komner ἴκῖπαðer	-	-	Tilføyelse, ἴκῖπαðer er ført inn over komner i hovedh.
-	-	γeγhιr	γægi	-	-	e/æ, gh/g
-	-	τοῖςφορλεgher.	τοῖςφορileger	25	-	e/i, gh/g, med/uten punktum.
-	-	einn	æiñ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	bzenmande.	bræñaj̄de	-	-	z/r, e/æ, d/ð, med/uten punktum, full form/forkortelse.
-	-	τπειr	τpæir	-	-	e/æ
-	-	þærf	þæff	26	-	rf/ff
5	-	hinn	hiñ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	γaγhr	γægz	-	-	a/æ, gh/g, r/z
-	-	βοῖγghizk	boῖγgiz	26/27	-	gh/g, zk/z
-	-	oufτri.	aufτri	27	-	o/a, med/uten punktum.
6	-	γeτr	γætr	-	-	e/æ
-	-	En eγ ec	En æγ ec	-	-	Rettet ned på linjen i hovedh.
-	-	hepi	hæpi	-	-	γ/ɸ
-	-	πατ	ḡ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	faghτ	fagτ	28	-	gh/g
-	-	með	mæð	-	-	e/æ, ð/ð
-	-	ρετρε	reτre	-	-	ττ/τ
6/7	-	ἴκῖpan.	ἴκῖpan	-	-	Med/uten punktum.
8	-	1	í	-	-	Uten/med aksent.
-	-	fiðunni.	fiðuñe	-	-	Full form/forkortelse, i/e, med/uten punktum.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	1	í	30	-	Uten/med aksent.
9	-	þou	þau	-	-	o/a
-	-	lonnd	loñð	-	-	Full form/forkortelse.
					44b	
-	-	ner	nær	1	-	e/æ, r/R
-	-	hinum	hinū	-	-	Full form/forkortelse.
10	-	γæghenom.	γæginū	-	-	gh/g, e/i, full form/forkortelse, med/uten punktum.
-	-	hγarτ	hvarτ	-	-	γ/v

-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	þou	þau	-	-	o/a
11	-	hann	h̄	2	-	Full form/forkortelse.
-	-	eða	eða	-	-	ð/ð
-	-	nοzðan.	nοzðan	-	-	Med/uten punktum.
-	-	þou	þau	3	-	o/a
12	-	þera.	þæra	-	-	e/æ, med/uten punktum.
-	-	þera	þæra	4	-	e/æ
-	-	lonðen	lon̄ðen	-	-	Full form/forkortelse.
13	-	fiarre	fiar̄i	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	h̄paret̄æḡia	h̄var̄i t̄æḡgia	4/5	-	Ett ord/to ord, v/v, e/1, full form/forkortelse.
-	-	fiðunni	fiðun̄je	5	-	Full form/forkortelse, 1/e
14	-	[mangler]n	En	-	-	Tilføyelse.
-	-	þærf	þæff	-	-	rf/ff
-	-	allir	aller	-	-	1/e
-	-	menn	mǣn̄	6	-	Full form/forkortelse.
-	-	fegh̄ia	faḡia	-	-	e/a, gh/g
15	-	lonnðen	lon̄ðen	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	heitar̄e	heitar̄i	-	-	e/1
-	-	funnar	fun̄nar	-	-	Full form/forkortelse.
15/16	-	meir fær̄r.	[mangler] fær̄r	7	-	Utelatelse, full form/forkortelse.
16	-	ek	ec	-	-	k/c
-	-	þac	þ̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	mānc	manc	-	-	Forkortelse/full form.
17	-	þann	þǣn̄	8	-	a/æ, full form/forkortelse.
-	-	funnit	fun̄it	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	hapa.	hapa	-	-	þ/þ, med/uten punktum.
-	-	iamlanght	ia langt	-	-	Ett ord/to ord, full form/forkortelse.
18	-	hapi	hap̄i	-	-	þ/þ
-	-	lonnðen	lon̄ð	9	-	Full form/forkortelse.
-	-	faret	far̄it	-	-	e/1
19	-	þæghenom	þǣginū	-	-	gh/g, e/1, o/u, full form/forkortelse.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	þeffe	þæff̄i	10	-	e/æ, e/1
-	-	lonnd	lon̄ð	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	[mangler]	nozðz	-	-	Tilføyelse.
-	-	1 þra	í þra	-	-	Uten/med aksent.
-	-	er	er	-	-	r/r
19	-	hoþum	hoþū	-	-	þ/þ, full form/forkortelse.
-	-	[mangler]n	En	11	-	Tilføyelse.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
21	-	røðder	røðder	-	-	ðd/ðð
-	-	um	ū	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	þac	þ̄	-	-	Full form/forkortelse.

-	-	γινῆδάρner	γινῆδάρner	12	-	Full form/forkortelse.
22	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	æττοm	æττῦ	-	-	o/u, full form/forkortelse.
-	-	ero	eῖ	13	-	Full form/forkortelse.
23	-	αῖzer.	αῖzer	-	-	Med/uten punktum.
-	-	ῃατ	ῃ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	hann	ῆ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	γερῃe	γερῃe	-	-	e/æ
24	-	blæfe	blefí	-	-	æ/e, e/1

β, blad 4v

Linje, β	Side, β	Ord, β	Ord, hovedh.	Linje, hovedh.	Side, hovedh.	Kommentarer
1	4va	gæghnum	gegñū	17	44b	æ/e, gh/g, full form/forkortelse.
-	-	hann.	h̄	-	-	Full form/forkortelse, med/uten punktum.
-	-	hann	h̄	18	-	Full form/forkortelse.
1/2	-	blafe	blafi	-	-	e/i
2	-	funnan	fuñan	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ε	oc	-	-	Tornisk note/full form.
-	-	eƿ	æƿ	-	-	e/æ
-	-	menn	mæŋ	-	-	e/æ
3	-	iamner	iamnæR	19	-	e/æ, r/R
-	-	hinum	hinu	-	-	Ful form/forkortelse.
-	-	ƿæghenom	ƿægñū	-	-	gh/g, e/i, full form/forkortelse.
4	-	fiðu	fiðo	-	-	u/o
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	grønlenndin gar	grøŋlæŋðing ar	-	-	e/æ, full form/forkortelse.
5	-	hinnu	hiŋi	21	-	Full form/forkortelse.
-	-	nørðze.	nørðzi	-	-	e/i, med/uten punktum.
-	-	þa æcla.	[mangler]	-	-	Dittografi.
6	-	køme	kømi	22	-	e/i
-	-	ƿinnðr	ƿiŋðz	-	-	Full form/forkortelse.
7	-	þeirra	þra	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	funnan	fuñan	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ƿinnðz	ƿiŋðz	23	-	Full form/forkortelse.
8	-	þa	ð	-	-	Ful form/forkortelse.
-	-	eighu	æigu	-	-	e/æ, gh/g
9	-	míðdaghf.	míðs dagf	24	-	Ett ord/to ord.
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	rafar.	rafar	-	-	Med/uten punktum.
-	-	fem	fæm	25	-	e/æ
10	-	eighum	æigū	-	-	e/æ, gh/g, full form/forkortelse.
-	-	ƿirir	ƿirer	-	-	i/e
10/11	-	buum	buū	26	-	Full form/forkortelse.
11	-	fölena.	fölina	-	-	e/i, med/uten punktum.
-	-	Ðat heƿir fem	Ðat [mangler] fæm	-	-	Utelatelse, e/æ
-	-	ƿirir	ƿir̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	hoƿum	hoƿū	-	-	ƿ/ƿ, full form/forkortelse.
12	-	um	ū	-	-	Full form/forkortese.
-	-	um	ū	27	-	Full form/forkortelse.
-	-	ƿetrom	ƿætṛū	-	-	e/æ, o/u, full form/forkortelse.

13	-	líttill.	líttill	-	-	Med/uten punktum.
-	-	míkił	míkel	28	-	ı/e
-	-	um	ū	-	-	Full form/forkortelse.
14	-	fúmarez.	fúmarız	-	-	e/ı, med/uten punktum.
-	-	nalegha	nalıga	-	-	e/ı, gh/g
-	-	fem	fæm	29	-	e/æ
-	-	eınn	æıñ	-	-	e/æ, full form/forkortelse.
15	-	ðaghr	ðagz	-	-	gh/g, r/z
-	-	fe.	fe	-	-	Med/uten punktum.
-	-	scallτ þu	skallτu	-	-	To ord/ett ord (enklitisk form).
-	-	marka	marca	30	-	k/c
16	-	γæghr	γægr	-	-	gh/g
-	-	folarennar	folariñar	-	-	e/ı, full form/forkortelse.
-	-	einkum	æınkū	-	-	e/æ, full form/forkortelse.
-	-	bzeıðz.	bræıðz	-	-	z/r, e/æ, med/uten punktum.
					45a	
17	-	er	er	1	-	R/r
-	-	eıghı	æıgı	-	-	e/æ, gh/g
-	-	rof	raf	-	-	o/a
-	-	hennar	hæñar	-	-	e/æ, r/R, full form/forkortelse.
-	-	mıo.	mıo	-	-	Med/uten punktum.
18	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	renne	ræñı	2	-	e/æ, e/ı, full form/forkortelse.
-	-	aτ	a	-	-	Leksikalsk forskjell.
-	-	eınum	æınū	-	-	e/æ, full form/forkortelse.
18/19	-	fııgh fcræng	[mangler] fcræng	-	-	Utelatelse.
19	-	þeghar	þægar	-	-	e/æ, gh/g
-	-	er hon	[mangler] hon	3	-	Utelatelse.
-	-	τækr	τæcr	-	-	k/c
19/20	-	hınar	hınar	-	-	r/R
20	-	ızztu	ızztu	-	-	zzt/zt
-	-	ræghlur	ræñzłur	-	-	Leksikalsk forskjell.
-	-	askaðom	a skaðū	-	-	Ett ord/to ord, o/u, full form/forkortelse.
-	-	γægh	γæg	-	-	gh/g
20/21	-	fıðz fenf.	fıðzf	4	-	Ulike ord
21	-	fúmar.	fúmar	-	-	r/R, med/uten punktum.
-	-	ok	oc	-	-	k/c
-	-	gnoghan	nogan	-	-	gn/n, gh/g
22	-	gang.	gang	5	-	Med/uten punktum.
-	-	ızzum	ızzū	-	-	zt/zzt, full form/forkortelse.
-	-	fıðum	fıðū	-	-	Full form/forkortelse.
22/23	-	heimfenf	heimfenf.	-	-	Uten/med punktum.

-	-	fuðzfenf.	fuðzf	6	-	Ulike ord. med/uten punktum.
-	-	per	per	-	-	r/r
-	-	hoþum	haþū	-	-	ʀ/ʀ, full form/forkortelse.
24	-	per.	pætr	-	-	e/æ, med/uten punktum.
-	-	ganghf	gangf	7	-	gh/g
-	-	þeghar	þægar	-	-	e/æ, gh/g
	4vb					
1	-	gangh.	gang	9	-	gh/g, med/uten punktum.
-	-	z gnoghan.	[mangler]	-	-	Utelatelse.
-	-	hafa kallðan	hafa þa kallðan	-	-	Tilføyelse.
2	-	per.	pætr	-	-	e/æ, med/uten punktum.
-	-	z	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	per	pær	-	-	Full form/forkortese.
-	-	þa	þa	10	-	f/s
-	-	iaþnan	iamnan	-	-	ʀ/m
-	-	ftighr	ftigz	-	-	gh/g, r/2
3	-	er	er	11	-	r/r
-	-	ftighr	ftigz	-	-	gh/g, r/2
-	-	fuðzf	fuðzs	-	-	f/s
4	-	þeghar er hon	þar hon	-	-	Utelatelse/leksikalsk forskjell.
-	-	ftighr	ftigz	-	-	gh/g
-	-	nozðzf.	nozðzf	12	-	Med/uten punktum.
5	-	hinnar	hinnaz	-	-	Full form/forkortelse, r/2
6	-	scallt þu	skalltu	13	-	To ord/ ett ord, enklitisk form.
-	-	þa	þ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	per	pær	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	døghra	døgra	13/14	-	d/ð, gh/g
7	-	fkirt.	fkirt	14	-	ʀ/p, med/uten punktum.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	gangz.	gangz	-	-	Med/uten punktum.
-	-	fumum	fumu	-	-	Full form/forkortelse.
8	-	daghr	dagz	-	-	d/ð, gh/g, r/2
-	-	fumum	fumu	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	fcouðu	faðum	-	-	ou/a, full form/forkortelse.
9	-	en	En	-	-	Minuskel/majuskel.
-	-	fumum	fumu	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	faðum	faðu	-	-	o/a, ð/ð, full form/forkortelse.
-	-	rennr	rænr	-	-	e/æ, full form/forkortelse.
10	-	daghr	dagz	-	-	gh/g, r/2
-	-	upp.	upp	17	-	Med/uten punktum.
-	-	z	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	lþfir.	lþfer	-	-	l/þ, med/uten punktum.
-	-	fumum	fumu	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	faðum	faðu	-	-	o/a, full

						form/forkortelse.
-	-	τæcr	τæcr	-	-	r/r
11	-	ρockpa	ρocq̄	-	-	ck/c, p/q, full form/forkortelse.
-	-	ε	oc	18	-	Tironisk note/full form.
-	-	naτta.	naτta	-	-	Med/uten punktum.
-	-	iafnan	iamnan	-	-	f/m
-	-	ϣlghir	ϣlger	-	-	gh/g, i/e
12	-	daghr.	dagr	-	-	d/ð, gh/g, med/uten punktum.
-	-	oc liof fölenne.	föliñi. oc liof	18/19	-	Transposisjon.
-	-	fkugginn	fkuggeñ	19	-	i/e, full form/forkortelse.
13	-	fölena.	fölina	-	-	e/i, med/uten punktum.
-	-	æptir	æpter	20	-	i/e
-	-	henne	hæñe	-	-	e/æ, full form/forkortelse.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
14	-	unndan	undan	-	-	nn/n, d/ð
-	-	iafnan	iamnan	21	-	f/m
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
15	-	fcugginn	fkuggiñ	-	-	c/k, full form/forkortelse.
-	-	iafnan	iānan	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	daghr	dagz	-	-	d/ð, gh/g, r/2
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
16	-	liofet	liofit	-	-	e/i
-	-	n	En	-	-	Tilføyelse.
-	-	eϣ	æϣ	23	-	e/æ
-	-	þeffar	þæffer	-	-	e/æ
-	-	lucir	lucet	-	-	i/e
-	-	fkiliazk	fkiliaz	-	-	zk/z
17	-	allir	aller	-	-	e/i
-	-	γæl.	γæl	-	-	Med/uten punktum.
-	-	hoγum	haγū	24	-	o/a, p/ϣ, full form/forkortelse.
-	-	um	ū	-	-	Full form/forkortelse.
18	-	þeffar	þæffar	-	-	e/æ
-	-	fcundir	fcuñder	-	-	d/ð, i/e, full form/forkortelse.
-	-	hγarτγæggia	hvarτγæggia	24/25	-	p/v, ττ/τ
-	-	um	ū	25	-	Full form/forkortelse.
-	-	ðoγhra	ðoγra	-	-	gh/g
19	-	ϣar.	ϣar	-	-	Med/uten punktum.
-	-	eða	eða	-	-	ð/ð
-	-	aðzer	aðrir	25/26	-	z/r, e/i
20	-	lucir	lucet	26	-	i/e
-	-	hoγum	hoγū	-	-	p/ϣ, full form/forkortelse.
-	-	um	ū	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	roττ.	roττ	-	-	Med/uten punktum.
21	-	matτ þu	matτu	27	-	To ord/ett ord, enklitisk form.

-	-	Ƴera	Ƴæra	-	-	e/æ
-	-	Ƴiri	Ƴ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	Ƴull goðz	Ƴullgoðz	-	-	To ord/ett ord.
21/22	-	Ƴarr maðz	Ƴarmaðz	-	-	rr/r
22	-	munu	manu	28	-	u/a
-	-	um	ū	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	flika	flīca	-	-	k/c

Ƴ, blad 1r

Linje, Ƴ	Side, Ƴ	Ord, Ƴ	Ord, hovedh.	Linje, hovedh.	Side, hovedh.	Kommentarer
1	1ra	Ƴya	ȳ	12	69b	Full form/forkortelse.
-	-	heimƳkir	heimker	13	-	Skrivefeil i hovedh., i/e
-	-	Ƴrendz	Ƴræŋðz	-	-	e/æ, full form/forkortelse.
-	-	eƳír	æƳĳ	-	-	e/æ, full form/forkortelse.
-	-	lƳa.	lƳa	-	-	Med/uten punktum.
2	-	mikill	mȳkill	14	-	i/ȳ
-	-	Ƴcaðe	Ƴkaðe	-	-	c/k
-	-	Ƴcarð	Ƴkarð.	-	-	c/k, uten/med punktum.
3	-	z	oc	-	-	Tirnoisk note/full form.
-	-	eƳ	æƳ	15	-	e/æ
-	-	noccoz	noccozr	-	-	z/zr
-	-	heƳir	hæƳir	-	-	e/æ, Ƴ/Ƴ, R/r
-	-	Ƴeret	Ƴærit	-	-	e/æ, e/i
-	-	ðzereppn	ðzæriƳ	-	-	e/æ, e/i, full form/forkortelse.
-	-	ƳƳir	ƳƳr	-	-	rr/R
3/4	-	Ƴeir	Ƴeir	16	-	r/R
4	-	ætt.	ætt	-	-	Med/uten punktum.
-	-	heƳir	hæƳir	-	-	e/æ
-	-	Ƴacr.	Ƴacr	-	-	Med/uten punktum.
5	-	mozghum	margū	17	-	o/a, z/r, gh/g, full form/forkortelse.
-	-	heƳir	hæƳir	-	-	e/æ, Ƴ/Ƴ
-	-	hanf	h̄s	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	z	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	Ƴæct	Ƴæct	-	-	z/æ, tegn over c.
-	-	gaghne	gagnī	-	-	gh/g, e/i
6	-	eƳ	æƳ	18	-	e/æ
-	-	heƳir	hæƳir	-	-	e/æ, Ƴ/Ƴ
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
-	-	Ƴeret	Ƴærit	-	-	e/æ, e/i
7	-	Ƴreppn	Ƴræŋðum	19	-	e/æ, o/u, full form/forkortelse.
-	-	Ƴal	Ƴal	-	-	c/k
-	-	beidaz	beidazc	19/20	-	z/zc
-	-	Ƴir	Ƴir	20	-	r/uten r

8	-	hinn	hiṅ	-	-	med/uten aksent, full form/forkortelse.
-	-	heímſca	heimſka	-	-	med/uten aksent, c/k
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	ƿǿrr	ƿǿ̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ƿíri	ƿ̄	21	-	Full form/forkortelse.
9	-	hinn	hiṅ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	elliḡhar	ælliḡar	-	-	e/æ, gh/g
-	-	ſcal	ſkal	-	-	c/k
-	-	meḏ	mæḏ	22	-	ḏ/ð, e/æ
10	-	mannḏzape	manḏzapı	-	-	e/i, full form/forkortelse.
-	-	þeḡhar	þæḡar	-	-	e/æ, gh/g
-	-	ſlika	ſlika	-	-	k/c
10/11	-	mıfḏomeng	mıfḏomıng	23	-	e/i
11	-	meḏ	mæḏ	-	-	e/æ
-	-	Ʒ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
12	-	hann	h̄	24	-	Full form/forkortelse.
-	-	þeim	þei	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	oiaḡnaḏe	uamnaḏe	-	-	o/u, ƿ/m
-	-	a ſialḡa	aſialḡa	-	-	To ord/ett ord, med/uten aksent, ƿ/ƿ
13	-	þa.	þa	-	-	Med/uten punktum.
-	-	uiaḡna	uamna	25	-	ƿ/m
-	-	heḡia	hæḡia	-	-	e/æ
14	-	andḡærḏu.	aṅḏærḏu	25/26	-	Full form/forkortelse, med/uten punktum.
-	-	þeḡhar	þæḡar	-	-	e/æ, gh/g
-	-	hinn	hiṅ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	heímſkı	heimſkı	-	-	Med/uten aksent.
15	-	Ʒ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	hinn	hiṅ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	agiarne	agiarnı	27	-	e/i
-	-	þaƷ	þ̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	hann	h̄	-	-	Full form/forkortelse.
16	-	meḏ	mæḏ	28	-	e/æ
-	-	ƿƿcc	ƿæcc	-	-	σ/æ, tegn over c.
-	-	Ʒ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
16/17	-	heímſca	heimſka	-	-	ç/e, c/k
17	-	hanſ	h̄s	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	agırnd	agırn	29	-	nd/n
-	-	honom	honu	-	-	Full form/forkortelse, o/u
-	-	ſomḏar	ſomḏar	-	-	ð/ð
					70a	
18	-	gerer	gørir	1	-	e/σ, e/i
-	-	hann	h̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ſḡa	ḡ ^a	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	natura er Ʒ ſiḏḡenia	natura er Ʒıl oc ſiḏḡenia	-	-	Utelatelse.
-	-	heímſcra	heimſkra	2	-	c/k

-	-	manna	manna.	-	-	Uten/med punktum.
-	-	ε	ac	-	-	Leksikalsk forskjell.
20	-	meír	meiṙ	-	-	Med/uten aksent, full form/forkortelse.
-	-	ε	oc	3	-	Tironisk note/full form.
20/21	-	íþví fleirri fíadae	því víðara	-	-	Utelatelse, leksikalsk forskjell.
21	-	með	mæð	-	-	e/æ
-	-	finni	fiñi	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	þeghar	þegar	4	-	e/æ, gh/g
-	-	þac	þ	-	-	Full form/forkortelse.
22	-	læggf	lægz	-	-	gg/g, f/z
-	-	fræghðar	frægðar	-	-	gh/g
-	-	alþýðu	alþýðu	5	-	þ/þ
23	-	nemr	næmr	6	-	e/æ
-	-	annar	annaṙ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	hinn	hiñ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	þriði	þriðe	-	-	i/e
-	-	næf	næf	-	-	e/æ
-	-	hværr	hvær	7	-	þ/v, full form/forkortelse.
-	-	ęrar	ærç	-	-	Full form/forkortelse, e/æ
-	-	oðrum	aðru	-	-	o/a, full form/forkortelse.
25	-	þac	þ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	læggf	lægz	-	-	gg/g, f/z
-	-	unndir	under	-	-	nn/n, i/e
-	-	almennilegha	almæñilega	7/8	-	e/æ, gh/g, full form/forkortelse.
26	-	fiðveníu.	fiðvænio	8	-	þ/v, e/æ, med/uten aksent, u/o
-	-	eínn	æiñ	-	-	e/æ, med/uten aksent, full form/forkortelse.
-	-	þera	þæra	9	-	e/æ
27	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
-	-	annars	annarf	10	-	s/f
	1rb					
1ra 27/1rb 1	-	aṙ annars aṙ annarf	[mangler] aṙ annarf	-	-	Dittografi.
-	-	fómð	fómð	-	-	ð/ð
-	-	ðzegha	ðzaga	-	-	e/a, gh/g
-	-	lucar	lucar.	-	-	Uten/med punktum.
2	-	Þvi	þvi	-	-	Majuskel/minuskel þ
-	-	næf	næf	-	-	e/æ
-	-	hværr	hvær	11	-	þ/v, full form/forkortelse.
-	-	við	við	-	-	ð/ð
-	-	annan	añan	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
-	-	agirnð	agirnð	-	-	ð/ð

3	-	illzka	illzca	12	-	k/c
-	-	απτρ	upp	-	-	Leksikalsk forskjell.
-	-	með	mæð	-	-	e/æ, ð/ð
4	-	ῥαμφῖνιλεghre	ῥκαῖῥνιλεgze	-	-	c/k, i/e, gh/g, r/z, full form/forkortelse.
-	-	hoyo	hoyu	13	-	o/u
-	-	ῥou	ῥau	-	-	o/a
4/5	-	rangῥndi	rangeyðe	-	-	ῥ/e, full form/forkortelse.
5	-	ῥῖῥῖ	ῥ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ανῥῥærðu	añῥῥærðu	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	hῥærr	hvær	14	-	ῥ/v, full form/forkortelse.
6	-	ῥeῖrra	ῥra	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ῥiðir	ῥiðer	-	-	i/e
-	-	i annarf	iannarf	-	-	Ett ord/to ord, med/uten aksent.
7	-	hῥart	hvarῥ	15	-	ῥ/v
-	-	með	mæð	-	-	e/æ, ð/ð
-	-	αῥærka.	αῥærca	-	-	k/c, med/uten punktum.
-	-	eða	eða	-	-	ð/ð
-	-	oðzum	aðrū	-	-	o/a, full form/forkortelse.
7/8	-	υῥαῥnaðe	υῥagnaðe	-	-	Leksikalsk forskjell.
8	-	ῥῥa	ῥ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	allar	allar	-	-	r/r
-	-	ῥoznar	ῥoznar	-	-	r/r
9	-	ῥ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	loghleggar	logligar	-	-	gh/g, e/i
-	-	fætningar	fætningar	-	-	r/r
-	-	beidazῥ	beidaz	-	-	zῥ/z
10	-	allir	aller	-	-	i/e
-	-	konongar	k̄gaz	-	-	Full form/forkortelse.
11	-	ῥculi	ῥkῥli	18	-	c/k, u/ῥ
-	-	loghum	logū	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
12	-	ῥngi	ængi	-	-	e/æ
-	-	alῥῥῥῥnni	alῥῥῥῥni	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ῥill	ῥil	-	-	ll/l
-	-	haya	haya	-	-	ῥ/f
-	-	logh	log	-	-	gh/g
13	-	ῥ	oc	20	-	Tironisk note/full form.
-	-	ῥill	ῥil	-	-	ll/l
-	-	hῥærr	hvær	-	-	ῥ/v, rr/kr
-	-	langht	langῥ	-	-	gh/g
-	-	ῥῥῖ	ῥῥ	-	-	Full form/forkortelse, ῥ/f
13/14	-	ῥῥgha	ῥῥga	-	-	gh/g
14	-	ῥatt	ῥ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	er ῥῥῖῥ	fæm ῥῥ	20/21	-	Leksikalsk forskjell.
-	-	ανῥῥærðu	añῥῥærðu	21	-	Full form/forkortelse.
14/15	-	komenn.	komij	-	-	e/i, full

						form/forkortelse, med/uten punktum.
15	-	þeghar	þægar	-	-	e/æ, gh/g
-	-	loghleghar	loghligar	22	-	e/i, gh/g, r/r
16/17	-	ræfíngar.	ræfíngar	23	-	Med/uten aksent, med/uten punktum, r/r
17	-	ulogh	ulog	-	-	gh/g
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	coma	koma	-	-	c/k
18	-	þac	þ̄	24	-	Full form/forkortelse.
-	-	þerðz	þærðz	-	-	e/æ
-	-	alganghfe	algangfi	-	-	gh/g, e/i
-	-	fiya	fi̇	-	-	Full form/forkortelse.
19	-	hann	h̄	25	-	Full form/forkortelse.
-	-	þeirrar	þæir̄ar	-	-	e/æ, med/uten aksent, full form/forkortelse.
-	-	hæfndar	hæfndar	-	-	r/r
20	-	take.	takı	-	-	e/i, med/uten punktum.
-	-	fiya	fi̇	26	-	Full form/forkortelse.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	gærðirnar	gerðirnar	-	-	æ/e
-	-	toko	toku.	-	-	o/u, uten/med punktum.
21	-	Ða	Ða	-	-	Ð/Þ
-	-	hann	h̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	hacre	hacri	-	-	e/i
-	-	ε	oc	27	-	Tironisk note/full form.
-	-	feandfcap	fi̇andfcap	-	-	e/i, c/k, full form/forkortelse.
22	-	þeirra	þ̄ra	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	fiir	fi	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	þac	þ̄	28	-	Full form/forkortelse.
-	-	fæccir	fæc̄er	-	-	i/e
-	-	kann	kañ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	uaran	úaran	-	-	Uten/med aksent.
-	-	fiylghia	fiylghia	-	-	gh/g
24	-	eɸ	æɸ	29	-	e/æ
-	-	eighi	æigi	-	-	e/æ, gh/g
-	-	pill	pi̇ll	-	-	Med/uten aksent.
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	taka	taca	-	-	k/c
-	-	þeir	þeir	-	-	ɛ/e
-	-	þrætca	þræca	-	-	cc/c
25	-	finn	fi̇n	-	-	nn/n
-	-	1 millı.	a millı	29/30	-	Leksikalsk forskjell, med/uten punktum.
-	-	fiinnr	fi̇innr	30	-	Full form/forkortelse.
-	-	hværr	hvǣr	-	-	ɸ/v, full form/forkortelse.
-	-	fok	foc	-	-	k/c
-	-	1 annarf	iañarf	-	-	To ord/ett ord, full form/forkortelse.
26	-	rikı.	rikı	-	-	Med/uten punktum.

					7ob	
-	-	þeir	þeir	1	-	Med/uten aksent.
-	-	deila	ðæila	-	-	d/ð, e/æ
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
26/27	-	mannðrapom	mañðrapū	-	-	r/2, o/u, full form/forkortelse.
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	ozofcom.	ozrofctū	-	-	2/2r, full form/forkortelse.
-	-	þeghar	þægar	-	-	e/æ, gh/g
-	-	πατ	ḗ	-	-	Full form/forkortelse.

γ, blad 1v

Linje, γ	Side, γ	Ord, γ	Ord, hovedh.	Linje, hovedh.	Side, hovedh.	Kommentarer
1	1va	ῥῖλghiazk.	ῥῖlgiazc	2	7ob	gh/g, k/c, med/uten punktum.
-	-	dzeipazk	ðzeipazc	-	-	k/c
-	-	ῖῥῖr	ῥῖῥῖr	-	-	1/ῥ
2	-	býggia.	býggia	3	-	Med/uten punktum.
-	-	oaran.	oaran	-	-	Med/uten punktum.
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	manndzopen	mañðzapin	-	-	o/a, e/1, full form/forkortelse.
-	-	ε	oc	4	-	Tironisk note/full form.
-	-	ozofcoz.	ozrofcoz	-	-	2/2r, med/uten punktum.
3	-	πατ	ḗ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	komet	komit	-	-	e/1
-	-	auðn.	auðn	-	-	Med/uten punktum.
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	þrocom	þroctū	5	-	Full form/forkortelse.
4	-	eῤ	æῤ	-	-	e/æ
-	-	æpe	æῤi	-	-	ῥ/ῤ, e/1
-	-	fcenndz	fcæñdz	-	-	e/æ, full form/forkortelse.
-	-	nokoza	noccoza	-	-	k/cc
-	-	fcunnd.	fcuñd	-	-	d/ð, med/uten punktum, full form/forkortelse.
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	eῤ	æῤ	-	-	e/æ
4/5	-	nockoz	noccoz	6	-	ck/cc
5	-	heῤῖr	hæῤῖr	-	-	e/æ
-	-	gætt	geῤt	-	-	æ/e
-	-	ῥeret	ῥærit	-	-	e/æ, e/1
5/6	-	loghum	loghū	-	-	Full form/forkortelse.
6	-	eða	eð	-	-	Skrivefeil i hovedh.
-	-	ðughannde	ðugande	-	-	gh/g, nn/n
-	-	um	ū	-	-	Full form/forkortelse.
6/7	-	fcundur	fcuñder	-	-	1/e, full form/forkortelse.
7	-	ῥῖῥῖr	ῥῖῤ	8	-	Full form/forkortelse.

-	-	talðar.	talðar	-	-	ð/ð, r/R, med/uten punktum.
7/8	-	gozrfamlegha	gozrfamlega	8/9	-	zr/z, gh/g
8	-	þeghar	þægar	9	-	e/æ, gh/g
-	-	flík	flíc	-	-	k/c
-	-	æpe	æpí	-	-	þ/ƒ, e/1
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
9	-	roðdum	roððu	-	-	ðð/ðð, full form/forkortelse.
-	-	1	í	10	-	Uten/med aksent.
-	-	ozofzom	ozofzō	-	-	z/zr, full form/forkortelse.
-	-	zúnazτ	zúnaz	-	-	zτ/z
10	-	hínir	hiñ	-	-	Med/uten aksent, full form/forkortelse.
-	-	bæztu	bæzto	-	-	u/o
-	-	mennerner	mænniner	11	-	e/æ, er/1
-	-	ε hínir pílíafzo.	[mangler]	-	-	Utelatelse.
-	-	ε	oc	-	-	Tirnoisk note/full form.
11	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	ε	oc	12	-	Tironisk note/full form.
12	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	allzkýnf	allz kýnf	-	-	Ett ord/to ord.
-	-	ofriðr	ofriðz	-	-	r/z
-	-	kann	kañ	13	-	Full form/forkortelse.
-	-	perða	pærða	-	-	e/æ
13	-	taka	taca	-	-	k/c
-	-	pearlucina	píarlucina	-	-	e/1
-	-	þeim	þēi	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	þýrr	þýr	14	-	Full form/forkortelse.
-	-	atto.	atto	-	-	Med/uten punktum.
14	-	með	mæð	-	-	e/æ
-	-	þengez	þængiz	-	-	e/æ, e/1
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	hefir	hæfir	15	-	e/æ, þ/ƒ
-	-	er	er	-	-	R/r
-	-	hældz	hællðz	-	-	ll/l
15	-	aðzum	aðzū	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
-	-	ráne.	rani	16	-	Med/uten aksent, e/1, med/uten punktum.
-	-	eða	oc	-	-	Ulike ord.
-	-	ftulð	ftulð.	-	-	ð/ð, uten/med punktum.
16	-	þeghar	þægar	-	-	e/æ, gh/g
-	-	æpe	æpí	-	-	þ/ƒ, e/1
-	-	þfir	þfir	-	-	Uten/med aksent, þ/ƒ
-	-	eizt hvært	æizthvært	17	-	e/æ, to ord/ett ord, þ/v
17	-	land.	lanð	-	-	Med/uten punktum, full form/forkortelse.
-	-	hefir	hæfir	-	-	e/æ, þ/ƒ
-	-	þac	þ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	land	[mangler]	-	-	Utelatelse
-	-	zunc	zýnc	-	-	þ/þ, full form/forkortelse.
17/18	-	hvarz treggia	hvarztæggia	17/18	-	To ord/ett ord, e/æ

18	-	goðom	goðum	18	-	o/u
-	-	siðum.	siðum	-	-	Med/uten punktum.
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	ðughande	ðugan̄ða	-	-	gh/g, full form/forkortelse.
-	-	mannum	man̄um	-	-	Full form/forkortelse.
19	-	ε	oc	19	-	Tironisk note/full form.
-	-	fr̄lfi.	fr̄ialfe	-	-	e/ia, i/e, med/uten punktum.
-	-	fȳa	ḡ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	lengı	længı	-	-	e/æ
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
20	-	yl̄l	yl̄l	20	-	ll/l
-	-	barðaghe	barðagı	-	-	gh/g, e/ı
-	-	fcannde.	fcan̄ðe	-	-	Full form/forkortelse, med/uten punktum.
-	-	hann	h̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	gerer	gørır	-	-	e/ø, e/ı
21	-	þac	þ̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	epr̄ı	æpter	-	-	e/æ, i/e
-	-	mıfcun	mıfkūı	21	-	c/k, ulike forkortelse.
-	-	hann	h̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	kofc	cofc	-	-	k/c
22	-	ac fr̄ialfa	acfr̄iafa	-	-	To ord/ett ord, skrivefeil.
-	-	þac	þ̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	land.	land	-	-	Med/uten punktum.
-	-	þeghar	þægar	22	-	e/æ, gh/g
-	-	hanum	hanū	-	-	Full form/forkortelse.
22/23	-	þyckı	þyckır	-	-	ı/þ̄, uten/med r på slutten.
23	-	folket	folkit	-	-	e/ı
-	-	yrit	yrit	-	-	ı/ıf
-	-	firir	firı	-	-	Med/uten r.
-	-	finar	finar	23	-	Med/uten aksent.
-	-	finndır	finnder	-	-	nn/n, i/e
24	-	matc	mat	-	-	cc/c
-	-	eř	æř	-	-	e/æ
-	-	þac	þ̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	land	lan̄ð	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	fr̄elfiz	fr̄ialfiz	24	-	e/ia
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
25	-	mıfcunn.	mıfkūı	-	-	c/k, full form/forkortelse, med/uten punktum.
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	kann	kaj̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	[mangler]	siðan	-	-	Transposisjon, ordet kommer nedenfor.
-	-	coma	koma	25	-	c/k
-	-	unndır	un̄ðer	-	-	i/e, full form/forkortelse.
25/26	-	einfallðz	æinfallz	-	-	e/æ, ðz/z
26	-	konong	k̄g	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	siðan.	[mangler]	-	-	Transposisjon, ordet står fem rader opp.
-	-	hvozfu	hværfu	-	-	ı/v, o/æ, z/r
-	-	siðgoc	sið goc	-	-	Ett ord/to ord.

-	-	folk.	folk	26	-	Med/uten punktum.
27	-	ἡῤῥῥῥῥῥῥῥῥ	ἡῤῥῥῥῥῥῥῥῥ	-	-	gh/g, τ/ct
-	-	ῥῥ	ῥ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ῥῥῥῥ	ῥῥῥῥ	-	-	e/æ
	1vb					
1	-	ḥinar	ḥinar	27	-	r/r
-	-	nefto	næfto	-	-	e/æ
-	-	ftunndir	ftunnder	-	-	i/e, full form/forkortelse.
-	-	æptir	æpter	-	-	i/e
-	-	flikan	flican	-	-	k/c
2	-	fem	fæm	28	-	e/æ
-	-	um	ū	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	roττ.	roττ	-	-	Med/uten punktum.
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	ῥῥῥ	ῥῥῥ	-	-	Full form/forkortelse.
3	-	rikinu.	rikino	29	-	u/o, med/uten punktum.
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	ollu	allo	-	-	o/a
-	-	folkeno	folkino	-	-	e/i
-	-	unndir	unnder	-	-	i/e, full form/forkortelse.
-	-	blandaðan	blanðaðan	-	-	Full form/forkortelse.
4	-	fiðaríolða.	fiða íolða	-	-	Ett ord/to ord, med/uten punktum, ð/ð.
-	-	aftundan	aftunðan	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	maghra	magza	-	-	gh/g, r/z
-	-	horðingia.	horðingia	-	-	Med/uten aksent, med/uten punktum.
					71a	
5	-	ῥῥ	ῥ	1	-	Full form/forkortelse.
-	-	ḥværr	ḥværr	-	-	ῥ/v, full form/forkortelse.
-	-	nema.	næma	-	-	e/æ, med/uten punktum.
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
6	-	aðzum	aðzū	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ῥelar.	ῥelar	2	-	Med/uten punktum.
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	ῥῥῥ	ῥῥῥ	-	-	k/c
-	-	uðjgggleik.	uðjgggleic	-	-	k/c, med/uten punktum.
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
7	-	ῥῥῥ ῥῥ ῥῥῥῥ.	Sunr	3	-	Ulike rubrikker.
-	-	auðῥῥῥῥ	auðῥῥῥῥ	4	-	nr/ndr
-	-	eῥ	æῥ	-	-	e/æ
-	-	ῥῥῥῥ	ῥῥῥῥ	-	-	e/æ
-	-	aller	allir	-	-	e/i
8/9	-	ogæyo atburðir	[mangler] atburðer	-	-	Utelatelse, i/e
9	-	1	í	5	-	Uten/med aksent.
-	-	eῥῥῥῥῥῥ	æῥῥῥῥῥῥ	-	-	Ett ord/to ord, e/æ, ῥ/v, r/R
-	-	rik1.	rik1	-	-	Med/uten punktum.
10	-	ῥῥ	ῥ	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	eῥ	æῥ	6	-	e/æ
-	-	nokoza	noccoza	-	-	k/cc
-	-	ftendz	ftænðz	-	-	e/æ, full form/forkortelse.

-	-	æpe	æp̄i	-	-	ʋ/ɸ, e/1
11	-	munu	muno	-	-	u/o
-	-	ðome	ðomi	7	-	e/1
-	-	pera	pæra	-	-	e/æ
-	-	acburða	ac burða	-	-	Ett ord/to ord.
12	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	þærf	þæff	-	-	rf/ff
13	-	ogæpa	ugepa	8	-	o/u, æ/e, ʋ/ɸ
-	-	ƒanda	ƒaḡða	9	-	Full form/forkortelse.
-	-	lþkizt	lukez	-	-	ʋ/u, 1/e, zt/z
13/14	-	hperpætna.	hværpætna	-	-	e/æ, e/æ, med/uten punktum.
14	-	acburðir	acburðer	9/10	-	1/e
-	-	kunnu	kuḡu	10	-	Full form/forkortelse.
-	-	perða.	pærða	-	-	e/æ
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	ƒpnt	ƒpḡt	11	-	Full form/forkortelse.
-	-	eɸ	æɸ	-	-	e/æ
-	-	með	mæð	-	-	e/æ
-	-	ugæpo	ugepo	-	-	æ/e, ʋ/ɸ
16	-	ƒiðir	ƒiðer	-	-	1/e
-	-	einu	æinu	12	-	e/æ
-	-	hværiu	hværiu	-	-	ʋ/v
-	-	fem	fæm	-	-	e/æ
17	-	hapıđ	hapı	-	-	ʋ/ɸ, ıđ/1
-	-	rortt.	rortt	-	-	Med/uten punktum.
-	-	ƒrælfá	ƒralfá	13	-	æ/1a
-	-	þat	þ̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	um	u	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	ƒiðir	ƒiðer	-	-	1/e
-	-	uɸıðı	uɸıðe	-	-	1/e
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	bardagha.	bardaga	14	-	d/ð, gh/g, med/uten punktum.
19	-	unndir	unḡder	-	-	1/e, full form/forkortelse.
-	-	eínnhoɸðingia.	æıḡ hoɸðingia	-	-	e/æ, med/uten aksent, ett ord/to ord, full form/forkortelse.
-	-	æpıı	æpıer	15	-	1/e
-	-	ƒıka	ƒıca	-	-	k/c
-	-	óró.	uro	-	-	Med/uten aksent, o/u, med/uten punktum.
20	-	ƒolket	ƒolkıı	-	-	e/1
-	-	þat	þ̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	fem	fæ	-	-	e/æ, full form/forkortelse.
-	-	eɸıı	æpıer	-	-	e/æ, 1/e
21	-	uhouæƒt	uhopæskt	-	-	u/ʋ, c/k
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	ƒıðlaufı	ƒıð laufı	-	-	Ett ord/to ord.
-	-	ε	oc	-	-	Tironisk note/full form.
22	-	fem	fæm	-	-	e/æ
-	-	ɸırr	ɸı̄r.	-	-	Full form/forkortelse, uten/med punktum.

-	-	hvarττeggia	hvarτæggiā	17/18	-	γ/v, ττ/τ, e/æ
23	-	kenninga.	kenningā	18	-	Med/uten punktum.
-	-	τ	oc	-	-	Tironisk note/full form.
-	-	fcundum	fcun̄dū	-	-	Full form/forkortelse.
23/24	-	reŕfinga	ræŕfinga	19	-	e/æ
-	-	γιδ₂	γιδ̄	-	-	ð₂/ð
-	-	burpa	burpā	20	-	ƒ/ɣ
25	-	fcunð.	fcun̄ð	-	-	Full form/forkortelse, med/uten punktum.
26	-	þac	þ̄	21	-	Full form/forkortelse.
-	-	kome	komī	-	-	e/i
-	-	[mangler] i fama	apτr i fama	-	-	Tilføyelse.
-	-	ƒj̄rr	ƒj̄r̄	22	-	Full form/forkortelse.
-	-	γar.	γar	-	-	Med/uten punktum.
27	-	hann	h̄	-	-	Full form/forkortelse.
-	-	fe miok γιτr	fe [mangler] γιτr	-	-	Utelatelse.
-	-	eƒ	æƒ	-	-	e/æ
-	-	þac	þ̄	-	-	Full form/forkortelse.

Vedlegg B: Faksimiler

I dette appendikset følger fotografiske faksimiler fra Riksarkivet i Oslo, Den Arnamagnæanske Samling, København, og den Nye Kongelige Samling, København. Signaturene α til ϵ er de samme som i Holm-Olsen sin utgave og forklart foran på side VII.

α: NRA 58 A

De påfølgende sidene viser blad 1r–3v.

N. 58. Cod. A.

z vreni siglo z godom deice. get þer i vel at bodi þinnu egi þu at þess koste. En egiat mat þa gæddu a þar veggja at tu
 loj: na ltrla ríd eða eilugar gæcc noccuara vð z scem þess z lécú um hvar er aðerz godre kaupmestj haviast at. eða. noccuere
 nyr varningr sefa komer tal bogiar er þer se nauzsynligr at kaupn. En er þu kemr a þer tal herðes þinn þa ransakadu
 varning þu at h uerdi egi sidan þu rir spelds er h kema þer i henda. en egi spell ero a oc scaltu þa þu uærnu. g. ltrla þa
 lgrndu egi þa þu er kaupn. syn. hono þau spell sem a ero z semto sidan kaup ykax sem þu megor þa þer þu egi þu þare. En
 oner z uarning þu allan lgoro uerð z þo þu nyr sem þu ser at taca mon en egi on hove þa þer egi þu mangare. En
 þ scaltu uist hrugleida at a hverte stundo er þu mat þu tal vema at minaz a nam þitt z alha mest um lofsta
 þ þ er raumar at alra nã. ut er nã. en þã er a þ. bocõ taca monur þ þ þ haus. þlest uærnu til sinn fröðleis
 er þert ero ltr þu þer allar lofsta r hurr. at. en medan er þu uito kaupmæð uera þa þar þu engan rett þer
 ment arjan kujan geta en biaz kejar rett. En egi þer ero log kum þa uerð þu egi þer uerð ulogð egi þu at ma
 lom at scyfra vid iamumaka þina oc kancu at logu siava gllu malb. En þo at eo vð. þlest um lofmal þa uerð
 engi mæð. aluce nã h kunn. goda scunung z þat apli. ltr þu þer tungs ganga uida. en þo tundu
 comer i fröðleik þa nendur allar mal þu kær en alba hellez larino zuollku þ þ þer tungs ganga uida. en þo tundu
 egi at helde þinu malu eða tungu. *Sem. si*

at þer synet mer alla þa lute er mer yeri nauzsynlig egi eo þerz gupru til at nema eða muna. egi. er muna z þer.
 En egi þer synax noccuere þu nauzsynlig þ esslar vð þu þa. uil er grarna með achygly til lyða. *þader. suum.*
 þo er þ þ ltr er uarda ma mulla i þessare vð þu z mo þo vel lura með sciortt vð þu egi þa synet. Þendur þic iánan
 sem vactastan maccu z þo þia at egi þu þu þu. Þendur þic sialdan rygguan þ þ ryg hugstov er iáman lute
 heldu uerðu iáman blid z ledaz iáman vð þu z egi mullind. verðu lastvare sialyr ekey þerid magi goco er þ uil
 a þ þer nema. z þyðet iánan ena þerco megi. Goc þu uandliga tungo þinnar þu at þ er uerka vð þ þu at tynga þm
 ma þma þic z tunga þm ma dyma þic. z þo atcy veddur veld þa mel þu þat z egi bredi mæli þ þ erco oð ma þ mela
 i ltrdi egi mæð. Gec egi er sidan vildi h með gulli kegyt hana at umæto ueri. Enda yeri er engi þa hemid þo geve mang
 er mæð. þremu murr sialyan sic a en h deul illõ oð þu vid ayan þo at h egi uerð at scyfra uð h þar scaltu z uis urta at
 engi er egi gðve erapre eða stekke en mæð. þa e vel heyr tungo sinu þta murrvid eða vlyðid eða soguuli z glo tungu
 ltrdi. En þ þer veld þavn auid þa lacy ecku þro þavn idortta laust uerða upp alro þyr þu at þa er yon at mæð þa
 halded sic helte sialyr til monvra eða idortta er h tæke sialyredi egi h veld aucta i gllu medan h er under radmigu.
 G n ero þ þ ltr er þu lare þia þia z verax sem þrandan sialyan. þ er dylekta z rapl z þout komon z þer z kost z vidlogg
 þ þ ay þess þer uis ugðs rimbraz enar mæto hove ogreyoz z þar emur muno lengr last laust eða glepa egi egi uerax þer
 la lute. Þendur uandliga birting lope z gang þimur vngla degtra þar z eycca þpan z þar vel at scilia z mara hy
 lo þu er eða. yeri ukreleke lion þ þ er fröðleky z þo nauzsynlic at kunn þ þ er þar ment scilo yera. Gæddu þu tol
 uilan vel þ þu yeri kaupmestj mige. En egi þu uerð þar stadda sem umbor mæð er kst eða a þar hýðingra þess þ þar
 þer lande stavn. sem þa v erð þu stadda þa gre þa þer at uin z egi þ þ þremia naco nauzsynlig urbod ay þende lande

Fotograf: Nina Stensaker

þau er til leggðora je jallen ef þari til at taca nalax margar z gyna þvæð eða sþranganar þo at lutt je smallt at
geta þo er þ opt at til slíks þari at taca. Sam þar þu mikunf alcip at haura iannan með þer lura stoean sem
þu scipi hevir er þa hej þu hvartveggja veklaum z nodd saum. Sokner godar z smidar grav. Kolpa z nappa z gill omve
þau tol er til skilsmidar þari at haya. Þessa lute alla er nu hevi ec nemda þa scaltu iannan minna at haura a
scip með þer ef þu þert caupjarar zattu saljv scipet. En ef þu kgrnt til kaupstadar z scaltu þar dueltax þa tac
þer þar herbogi sem þu spyr spatactam huibuanda. Ibg z umselatan beði uð þer meñ z hgs meñ. þar þu vel iam
nan at mat z at daedu ef þu at þess colte. þar z aldriga uspa meñ eða hvatlamma i motunestri með þer eða i sveo
veedu saljv sem spakactar z þo þva at eig þoler þu scendiv eða stora brigtla stade þ obbleide sacar. En þo at nazyn
ugar sacar þreingio þer til uspectar þa geese þu eig brad. ihemidó þert en þu ser at uel uevdi framgenget z þar come
nide sem maklett er en eig daltu laupryi v gerax ef þu ser at eig ma framkventu verða z leca þu þyar smidar þo at
siðar vevdi nema hri biude þa atta ser uel smida. En ef þu þer tekur mikunf vgr þa sciptu þu til þelapp i adra stadi
þangar se þu þert eig saljv z ves þu uande at þe eig mñ. Jamnan scaltv almackan gvd z ena helgo meñ maris laca
eiga nooort z þeloge með þer z þan helgan man ef þu hevir optax a callat þer til arnadav ocl z gett þess þar uand
luga er helg meñ eig með þer z þer þ iannan teþluga til þia stada er þ þar til getet þyir gnoveddu. En ef þu at allmu
kro þe i caupjerdū þa sciptu þu i þria lute. legg ein lute z þelag vid þe mñ. er iannan scald i caupstodū z þe þer tþg
vet z kvje uel uð caup. En dæi luto sciptu i ymulugv caupjediv þa er lute von at allt uevdi þe þe tioni er imogy
stodū er þe þe þer þa uom hettet at ingoort stodū haldeð þo at þvathakar kuse iduluga at detax. En ef þu ser
at alagad tekur þe þer at vgr stou i caupjv þa tac þu af tva lute z legg i godav iardov þe þa eþrv þicker optact
uul veta hvart sem helde er at hono er sialyo a dæo at meta eða þrendū þs. En þa macti gexa hvart er þer sner vid
er þvðia hv at haya i caupjerdū lengv eða vitu alte iardov leggja. En þo atov vlv þe þer lengt haura i caupj
to þa þetta saljv at leggja. Hvof eða i caupjarar landa a medel þegar er þe þer er þulligra z þu hevir vaþfagto
sidu ma sem þer sner. z mun vandluga alla þa er þu ser hvart sem ero godov eða uller. Mun ulla sidu til vid þvðar
en alla goda sidu til nytra sidyo þer z gñi þer er af þer ulla netna. Son. Þ at er uilt naveynluto hvort þe
er þvortax uul lura lute sem nu þave þ um tgs at skula vel huar mest uevdi. muma z nema vand luga sidan eþe
þ sem þ hevir. En með þu at þvortid luti þert hvart vðu þa lura sumra er to sol eig með hvort hæte þramfara
z þeve er þo lott ar huga með meñ þ er y þvortng loþoz z vlvrleris sioar nu með þu at þer badute at nla þa lute
z vlvort þvðleki ef munet þvðe enda þil er eig ad en ec þer þe goov. Silat þ mer. enda vete ec engan þan ulan
mestara er iannagodan ulla mon haura til at lera muc um þa lute sem sialya vð. Þ þu uil ec med þer þu bidia
þv at þer lenger með þu þessa vðu at er þvða nooort þvortare um þa lute hvella þvort eða use þvortng loþoz eða
þangar humurtungla. Þvgra þar eða eþra scipan z allv þelot u vlvrleris sioar huar er veldo þant mullynde at þ sner
stundū þua mikillie bidu at man þ gnt til uð þ at leica muller v herlo. En þu nest þvort h svaucta veldo z ludo at
þ þvort til þvort til luff þvðe er uð þ serpa. Hv hunda eo þ þo at solen vlvrleris sioar eþer mñ þvort. Sonan

18-06-19

en hvángge þesse er ný er nemdr þó þá stáðar eru óð er ubjggvande eðo nýr þá þá
at þar verð mikul norr bedi mjrk þz vel long þa er sol gengur sem þest z scatey a þvi mædd at hon mon þaz semna
yara z sva núc sýga sem ad er mæra a þl þar z megm er hom er næve þm þu at þaz er mikul norr y þ mæret.
þa er hon gengur þest z mikull dagr u vevey þa er hon gengur þaz lesta. Þu vil er svara þer þ sva i hlyga at þer selet
tul spilla þ veitv at þer er y uevey með off lecull dagr z brúll solar gangr þa at sol heyr eig meina gang at þon
vestir y eina get z þaz at emu sva sem alto gurt er solar megen en i moggō stóðū er þ at bana ma eig þa mi
kemj veitavens althabeller a holoalande er þer þayō eignate m fræter tul þar heldr opt z iduloga set með argu
vowj exvimo þz þ uro þer tul viff at þra þu er i n gengr. iiii. idis novembrius z tul þes er komr. iii. id ianu
ari þa verð aldrigi sva lioff dagr i vaggō norðr eða u andar nes a halogal. at eig stjornor svinar abinne iável um
miðian dag sem y miðia norr. En þo at sidan take sva dagr at lisa at eig megi stjornar sta þa er þ þo i fle
tō stóðū þer sem ný reddu þer y at eig ma sol sta alto tul decima tít þiebruaris. at þu næst verð dagr sva
sciott at tognā z solar gangr at vara at þar tīma er i n gengr octava idul aprilis þa setz eig dagr þm
en i n gengr ditta decima tít octobris z er oll þ stund er ~~at er~~ multū ato eig dagr þa at aldregr. seve dage
a allre þre stynðo. Þu mætt þ tul viss mæra þo at solen se þettare þiðr i londeng sem vid reddu þm y þa ver þom
þaz þo smerō tul i þlymngar er mikul er norr z long z mjrk a miðū sumvō z er aldregr. sva tinn a gliō tolloma
nabū er eige sett dagr. En þer a halogal sem ný reddu þer y þ. er engr dagr y veim z sva stjorn y miðia daga
þa er dagr seide liofast yerd. en sidan er dagr text at ypa þa ver þ þa setz at sriema y verer tektv dago
lioff at vera y allar nætt z helldi tul þess er mjket er a þ havite. Þy er þ mare ero ept at þer mon er gloagrat
verða þ þu verer þ i þessō Tomū stóðū a holoal er ný þayō mid y rott i þan tīma er i n gengr octava de
cima tít iunij þa text sol at sva iambiart y nætt sem y daga z seic aldregr marti norr ne dag z svin
iamnan með sva þette bedē at bravleik z at gliō dōto þegar at eig grandar seij some þar ato tul octava
tít augusti. nu verer þ at sol er mýrðanga þer a holoal. z er þo lida vid þ a sumreno er hon þer u þer
yl. en þo er hon siartocvto lunge með svinanda hvell. sva i n dōvō þer sagt. z sva noocno z helldi hon liof h dēgr
sem m þer er sagt en þ mæuge sva alond þo at þon se þaz hertate. Þy þera þessir bræt vrene at sol er þer

07-59

1617

er sume er hverndag er costur at spyrja af þei er augu hafa set þraustar þu uito til uiff at lattu er z uutu ver þa ologna
vera. En er meile þi þa soe þesse andyrde at einh lutil boc er sdomu heff comiet hingar i land yart er callat er at goe yar a in
dia landi z rædur ym indialande yndi z er þa melle i bokent at hon have send yert emanuele grækia kefsara. Hu er þi oð
jubetra ma er bokera hejra at þi megi eig vera z þi se ecki nema lige er þar segur i þre doc. en er guala skal raxpaca i yoru
igndu þa ero ecki her þi þær lutt heldu en hrazg ero rtradir er vndarleg muno þickia eða eh yþbarlegre yoru londur þei
sem ecki ero slukur luter semur eða dæme til. Hu opllu ver þi þu þa lute liggeliga vera at þi ero ecki herfenir z eig þyr
heyrður heldu en her i þessi boc sem nureddu vid u. Hu heyrir sv en lutila boc yert þo uida boen vid þi at hon have iānan
yertid totterjgd z ligu ynd z þioci mer þo er engi send þei i hana yert þo at uida have boen yert með þvi at e heyrir loget
yert callad þ er i er rtrad þoat uida have sidan boen yert tlejrna gamant z þi sementanar sakk. Soov spyr.

Hige er þonice hvesto vid þleig er þar ræða uulgetar ym jara daga eða ept. en þo ul er eh med til meile eptat lerta
þre sementan at yert talē lengra y þa lute er yert atlom at vndarligur mjnri þioci i oðer y londur z ver vto þer
til sakt at ologner ero z ecki tocu yert mikt af rtradir ræggva þa boc er callat er at goyvar a indialande þo at
marz undarlice i sago þe marg luter ero þe þi med off er þar muno undarlig þioci vera er off þioci h ecki yn
darlice er þar ræða mætte sva langt þi luga at hon kome þangar sem þess er engi von. En er þe slyda y emō
dveris lute vndarliga lara þei sem þar i mæto þa sner mer þ eig stot vnda at smar mey mege temia þa era
stouu þlygdreca er þar ero yrgollu eða i ejsimoco sva sem boc sv ræðu y tū þess at þi mege rida þei hveit se þv
uilia sva sem heffo rangrim hvequende sem mer ero þar sogd z ecki þvill z engi natura til at mæde megi i nond va
erfild til þiononar eða til tamningar. þa dæ.

Þedi ero slukur luter z marg adru þe þar i melle er vndar
lig þioci z lara marg totterjgiga yrv z sner mer þi þv er engi nauyn at lamna þei luto samar er þar ero
i rtradir z þei er her ero með off er tam vndarlegur rtono þioci þar sem off þioci þessir her er nu rædur þu u
þi þi mætte uera at temia mætte duren eða ogra hvequende þo at þau yere þv m eða tottelug y at v eða. en þi man
þioci mæra vnda er sva er þvra sago at y þa megi er þi cygo at temia ræde eða þi rales til þess at sva mæde er þi er
eigi ymæte a sfoce en mæst adruer median h heff ecki axtar a j: atō en sguu sinda eða ellygar bora j: gæ sva. en i allice

18-81

18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27.

186-87

sem þu bundu þjalax vndu þer er astar tveggja þava
 þa sem mest mego þava eða veim er leyp þalþo men
 at þi stungu i enge rendu þi. yr. reina með spioce sem
 þu svindar þege agllu þer lönðu er eig vito men þi
 til þva mikull þi löndenk at a þollu uppe þa ma ecku
 þi sem veldu þi þjilgu. en þegar þi lece þu at þa ma
 þodü þar sem mey ero ecku þi þu vamar þa mo
 allan þi mlenca þegar er þi þu svo ero bynde
 þa lute til uiff þeigö vott þegar ü veteð er lineax
 garu ver þlömu þi þa þra er almukur vnda ma
 þe er þeist öll lönd þava ü dögga scrute þe þer þi
 sem ü daga muker þra sumars. þar man þi vnda
 myrr er callað at þvante tæ er þar er i callað þi
 ro natö þi þe þe þo at þe i eio callað þa glöar þi
 þa þeuna senu. þi þondu þava er þalst þeyr ve
 mda þeyr stæðer i myrena. þu ma þi undarlect
 vpre. þi þacav þi ecku meðan þi er greite þi i yere
 tad i myrena þa þi þe þi þu þeans natarr. þo
 þe ve er alla senu en þu þu mev ero mer allir
 þeyr ec þu daga til þa þe eða i þoyö þer er þar ero
 þa þa ero þav með þi þom þatav þero þau eig öll er
 grynal. þa ero þeð: með ofgange þrotz þi oela er
 þi moggv þdru þe þe mllü þer þu verna þi land i

186-87

þa iogvar þi þyga at þa þe eða ma þynda at ra
 þe þa er mikull þi þe ma er þi cañ vel aföldum
 þi þe. þu mon þesse þer þuca vorei þu þi þe olic
 vel eða þi þu ma vera at þolen ma tpmð þa
 þi þe ma þi þi þe þe er þu þalax þe þi þe þe
 þa er þi ecku þu mece en adru mey. En i öðru
 þa þi þi þe maðr at eig þi þu at þi honö taca
 þonö sem nu þavö þi um rgt. þu utö ver þe þe
 þe þi ma er þe þe þe velax þi luter þu þo. þu
 þe þe lönd ü þe þe þe þe er mest i geyr natu
 þe þi þi þe þe med lömmü. þi þi þe þe þe
 þe i lönd amge þi þe þe þa er þi þe þe þe
 þi þe þe þe þe þe þe þe þe þe þe þe þe
 þe er adu þe þe þe sem tæ þi þavö ver marga
 þi upp þeyr stæðer ec þi þe þe en þe þe þe er
 þi þe er i þe þe mego sem all þi þe er er þe vda
 þe er þe þe þe þe er at þe ma þe er þi þa ca
 þe er ero mer all þe þe þe þe þe er ero þe i þe
 þe ero auflande eða grynal eða a vlande þe þa
 þe þe þe þe þe oar við löndum þe þe þe þe þe
 þe þe þe vnde er at þe veggja þe a vlande eða
 þe þe þe eða þe þe ma eða með þe þe þe þe
 þe at þe er natlega ubiggv ande þe þe þe þe þe

haya heilidurnar myndarliga náð. Enn þá kveður
þetta hvítan sandi eða navt eða röf eða máði frá
minni þá verði þegar kollvarrt. En þá er náð
að hafa hvar sem hvar rauð eða hvít
gamall máði. Þá er þá er þá er þá er þá er þá er
sva sifla hólma se þá er þá er þá er þá er þá er
ma stiga a hólman z verð þá er þá er þá er þá er
er fukur er hvatke söt sem h hvar z neyter h
at allbre koma flente sey i en þá er þá er þá er þá er
þessom hólma at h þá er þá er þá er þá er þá er
hverio stad zgegg þá er vid axtat land svá sem h
come líce reid: þá er mu. en er þá er lína þrumu
med samre natl z þá er sva hveria svá ver e
holme i z ver þá er þá er hvaran komin. þá er þá er
er muc mikul mada bygd i þá er er. en þá er er
kuo soti. En þá er anes ardet þá er þá er þá er
standa upp sem hvar þá er þá er þá er þá er
þá er a z ma þá er þá er þá er þá er þá er
sem þá er þá er þá er þá er þá er þá er
mei þá er þá er þá er þá er þá er þá er
þá er þá er þá er þá er þá er þá er
þá er þá er þá er þá er þá er þá er
at þá er þá er þá er þá er þá er þá er

Ms. 992-97

20 foto 1617

Uda 92-97

er i þu malle heyr þa natl er þu tekr axtatvæ
ur hvítu z þver þu er hvern þessara lita i rat
veldu þvax er þá er er máði þver ser i hvít litse
na verða h síðan sínhytt af herom sva sem h se ell
na tvingu loycho en i þu vacte er hóbne en jvæll
ogmu h her z þvax at lande sþandū sva natl at máði
u er natl at holme þessū er þá máði stiga i þá hólma
z þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er
þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er
z þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er
d veret. En median sá tane er þá heyrer mögū se dýne
i sílan hólma vactens sem áa med sama vacte z
z þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er
i þu lande er þá er þá er þá er þá er þá er þá er
svá ngeð muku þóla er í þá er er þá er þá er þá er
z þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er
þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er
þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er
z þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er
z þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er
z þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er
z þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er
z þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er
z þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er
z þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er þá er

Fotograf: Nina Stensaker

ε: NRA 58 B

De påfølgende sidene viser blad 1r–2v.

...þu mætt mætti gúð úð. Súa
þyggiaði þu bænna þinn æt þr
lylto logbroc giora. Æm súa ull
i giora æt æmnað þær áuo þygg
ok hemna. hettor em stolt þu æt
þu búað súa æt orð. Orm þessi þinn
rdslaga þæð meþ þetta úað heþð þær
ægt skapadr ueft. æt æt min þundar
koma þa heþð ok ægt giora logbroc

ne bænna minn ættia æt giora úgg
broc. þa er gúð heþð þakar uorm
súa þa mætti þann þæð. Súa þinn
mer sem þu uller mer konna bæði.
æþ þr giorður logbroc. þu æt þ gæþ
mer sok þygg þær æt heþð þu skæ
þaða æt það ættær með honum. Æm
nu gæþ þu mer þa sok. æt æt þær orþ
min skapad. Súa skapada ek orþmin
sem oll orþmin þu þæmndi. æt orþdu. em
ægt gæþ æt þann þær æt það giora hettor

...augla gúð þu æt þa uoft lættæ milk
umna. em ægt þakar þærna. Æm þa er
gúð heþð æt ædam þu araði súa sem ue
þæmndi súa sok þa mætti þu súa semm;
reði. Ægt skættu mer sok gæþa þygg þ
æþ æt skapadi þonuna. þu æt æt þu skæ
þær æt þinnættæ gæþ: ek þær þana. æt ægt
æþ þætt. æt þu skættær með þæmna þættæ
æþ þættæ. logbroc giora. þættæ æt þu æt
æþ þu skættær logbroc giora. æt þættæ æt
þakar uon. æþ þu giorær logbroc. þu þygg
þær þu hettor þættæ þonnu þinnær. æt
hættæði minnu. noma þu: giorþær þygg
þættæ þakar. æt þu giorðær. æþ þu
ullær þættæ ættær sem ek. æt þær

...þa ek þann minn þættær þættæ. sem
ollær kunnæmndi æt orþdu þættæ æt
þ bæði úð æt þær skættær logbroc
gæþ. æt þættæ ek þær þættæ þygg ægt
æþ þær giorðær logbroc. þu ættæ æt
þær ueft þættær orþdu þakar uorm
þær em ættær þær: i logbrocunum. þygg
þættæ þær þættæ þann þættæ æt æt þættæ
þær æt þær þættæ þættær ægt þættæ
þær þættæ þær þær þættær ægt þættæ
þær þættæ þær þær þættær ægt þættæ
þær þættæ þær þær þættær ægt þættæ
þær þættæ þær þær þættær ægt þættæ
þær þættæ þær þær þættær ægt þættæ
þær þættæ þær þær þættær ægt þættæ
þær þættæ þær þær þættær ægt þættæ

Fotograf: Nina Stensaker

Söndmör / 637

P. 5 / 16-48

at goga kunnuc eigi þu allligr af se
 lu. Em þyrr þu at þu gverdir þu
 þu logbroc em adam þa margratto
 ek þess ar nauon þu ar um þram þu
 er þu skulut bœdi kema. þu skalto u
 dir uorpm uera yetta bonnda þm. oc
 ollum hans forðum oc synast hue
 utona min þyrr þæt oc lægti i aug
 lra suna yckarra. Þorm þau er þu ge
 dloftasamligr gind þau skaltu fram
 leða med soct oc nalgamndizt lys þa
 ka. þu skalto oc skylto at uetta tornu
 yekrum alla þionoftu med staryi oc
 sorgsamligr em i upprœdi þeyra þa
 mœlta gud. Þu er adam forðum sua
 þyrr sem em huert þar utamndi
 goga lura oc illa þar þæt ægi neyti
 þam af lys þre þyrr utan leyuu. sua
 sem þam neyti af þrodleiks eplum.
 þyrr utan leyuu. at eigi lysi þam xly
 luga i þmum sekum. þu næst þe

Söndmör / 637

di gud k. quibm. at yarduetta þu
 ueg er ligr til lys þres. med ettolu
 suerdi. þæt er rannan supar allæg
 med ettolu þrum eggum. sua at en
 mega þæt þram koma. þyrr utæst
 ut. þu næst mœlta gud uð adar þy
 þu at þu lyðir meim utadi komi
 minn hettar em heilædum minn
 oc neyti barnadan ayocet rapdar
 þu bolvitz. iord i þerki þinu suer þ
 gar allan grimligan ayocet sua sem
 modur ligr mittor. Þu skal hon syn
 þæt yaxxa þeyra. er þæt se sœmil
 til neztu sua sem ryggliga ræid. þ
 oc illgrœg. skal hon ocua þam

Söndmör / 638

apert komu minn. þu at þæt uonni
 ec til þm droctum minn. at þu mac
 em syna mer lyamndi geizla idauða
 myrketi. Til þess man ek rannan þom
 da. at þa er glæst af minnum oporum.
 sua sem af þengnum sigri. þam min
 em ryggæst a þarri apert komu. sua
 sem þu þeiginn af þymndum sigri.
 þa þaradi. E. oc mœlta. Sua sem
 nu skalumzo þæt forggull droctan
 minn. þyrr samman þarum til uerka.
 sua minnu þæt em þagna miskum
 samligr huggan þm i nauðsynu
 uorum. þu næst huert gud brætt af
 auglæti þeyra. Em þau bugguzo

Söndmör / 638

Fotograf: Nina Stensaker

vitto eiga lag ud komu sine. þa lei
tadi þ þenget listar. at þ mætti ley
na glöf sinum þyr monnum. þo at þ
aukædi fynd sine i augliti gudis. En
sidan nathan gudis þpheta. bar þetta
folk a hendr dauði alla saman. þa
suaradi dð sua sem dðmanni. sik. þi
at þ suaradi sua. Sua er glöf
minn illr oc þungr. at ec em dauða þerdr
þyr folk þetta. oc em ec yefall at ec
gaf slik dðm þolki gudis. þar sem þ
þripadi minn þriornar mann. oc dð
ma þu þolk sitt. oc þil ec nu hettar
þola dauða. em þia glöf þylgi mer
tú heluðis. Hu med þi at ec glöfði

Handanger
1589-9/1637

i glöfnum. þa em ec mi þum eptar
þila drottinn minn. at þola þessinn
gina tú þenget þyr þindar. at egi
þall þollert i slikan glöf. Em er San
þinni oc Rættis. ltu þran dauðs.
þa skutu þe i aukædi þetta dðms.
undir min þum. þia at nathan þro
þheta suaradi sua. Gud þer þran

No 58, Cod B, 6,

lyrat. Enn gud vittoir æigi ymma þm
trytia af þu þarm. er hann haydi
sua synduga getid. þo la dauid. vii.
daga a iofdu i oglæditz klöðumz
sinum. oc það h gud þu þarm lys.
Enn gud vittoir eigi heyrð bðn hans
oc do þarm a himum. vii. degi. En
þessi var onnur heyrð æo gud vittoir
eigi þiggia af dauid. at hann gerði
honum kyrku. oc kalladi dauid man
drapa mann þyr þu er h hayðæ
radro vram af lyri. Enn þyr hor
komu þoti hann þa skomm æo Ab
salon sun hans. geck i auglæti allz
volks. oc lagditz med yrllu hans.

sinum i auglyn alla volksins. Enn
þær er þu spurdiz hvar sokm væ
ri meiri æo dauid drap vram sak
lausan. oc hoyadi komu hans. eða
var su er Saul vittoir eigi þyrto mar
ga drepa lata i amalech. þa skall
þu þat vist utta æo þu er sokm;
meiri er Saul geydi þu æo engi er

11. d. 12-13

11. d. 13

β: NRA 58 C

De påfølgende sidene viser blad 1r–4v.

nur lond. at þar ma ecki eittrkjær
de þriyaz a. hyaðke ozmr ne það
da. ne eingi annur eittrkjækyarnde
7 þo þat se flut þennig af ould
rum leundum þa doyr þt þegar
er þt þennir bara iozð eða barian
stein. 7 þo at nokot se takit oz þyi
lande annat þyat tre eða mold
eða sandz 7 flut i aunnur þou lond
er eittrkjækyarnde eroi. 7 er þeim
sande eða moldu saet i ring um þa
u þar sem þau liggja. þa komazt
þou allðzigi síðan ut um þænn
ring. oc þar liggja þou oll doud
i. Sva oc þo. at þu tacker tre þt
er oz þessu lande er. er nu røddom
þer um. 7 dreget i ring um þau. sva
at þu skeidir iozðunni með treno
þa liggja þou oll doud i þessom
ring. Dat er oc. mælt um Irlād
at iammikit ozyland sem irland
er. þa yutu menn þat yarla er
iammargr se heilagr mædz i sem
þar. Dat er oc mælt at su þioð
er þt land byggvir er bæde grim

iser oc sva drap gjozn. oc moct ofid
ug. En sva drapgnarner sem þeir
ero. 7 sva margir sem heilgir ero i þei
ra lande. þa haya þeir engan drap
er af þeim. 7 allir þeir heilgir men
er þar ero fot doudu yozet. þyi at
þeir haya heilbugader yeret yid al
la goða men. 7 hælga. þo at þeir ye
ret haze grimur sin a millum vatn
er er oc þt i lande þyi er undarlect er
sact i ytra naturu þar. en þt yatner
kallat a þeirra tungu. logbeehag. þt
yatn er yael mikit at yeyra. En su er
natuna þas yadz er þu tacker tre þat
er sumir kalla beinyid en sumir bulyr.
en a latnu er kallat actfoluum. 7 sattu þu
þat i yatnet. sva at sumpt standz midz
i ioðena. en sumt i yatneno. en sumt upp
oz yatneno. þa yardz þat at iarne er
midz standz i ioðena. en þat at steini
er i yatneno er. en þt tre sem up stan
dz oz yatneno sem adz yar þat. En þo
at þu taker amnarf skonar tre en
þetta þa hamnar þat ecki sinni na
turu. þo at þu sattu þt i þt sama yat

heim sva sem yera mundi a apaldze
 i tuma sin rettan. 7 toc han þa þar
 af þriu eipli 7 forde syemnum. En
 þa er svinnen hafde etet. af þeim
 eiplum. þa toc hann at lettaz
 7 yard han heil sottar þeirar. en þil
 sa heyer iamnan sidan haldet
 þeri gjoz er gud gaf hanom þa
 þyi at han ber a hveniu are eipli
 sva sem apaldz 7 heita þou iamna
 sidan hins haelga keunus eipli. 7 þa
 ra þou alt irland sidan med þessu
 harte. at menn eta þar af ef þeir
 yarda siukir 7 þykiaz þeir men þro
 a þinna. at þou ero god yid allum
 siucleikum manna. en eicki ero þou
 ginnlegh til az þurir sottleic. sacter
 ef men heidi þou eigi þurir lætinn
 gar meir sacter. **M**ager lutir h
 aja oc þeir þar yordet. er heilgir
 menn hafa skiotlega gozt med si
 num krafte 7 sva munu 7 undarleg
 er þyccia. En yer hajarum nu þaci
 na lutti rodda er med þeim heilag
 leic yaro gozper. at þeir standa æn
 idagh til yunnis burðar oc iamun
 dar leger þickia ann idagh til yit

nif burðar sem þa hin þristadag
 er þt yard. En þeir adzer lutir
 er men halda yist þurir iate 7 þurir
 sanna lutti ero hafðer þa megom
 yer nu 7 þa yarl sva. **D**ar ero oc
 æn i þyi lande sa stadz er þern
 er er kalladz 7 yar sa stadz roidom
 sva sem han yare haudu. 7 ko
 nongr borg. en hann er þo nu audz
 þurir þyi at men þora rigi at bygga
 hann. En þesse atburð gerðez til
 þars. at stadren. yard audz. at alt
 folket er i yar lande trudi þyi at sa
 konongr er þar sate a þeim stad
 skuldi iamnan doma retta doma
 7 eingan annan. En þo at þeir yare
 heidnir annars kostar. 7 heydi eigi
 retta tru til guds. þa hordu þeir
 þo þenna atrunad sva stad þastan
 at þeir bugdu þt þyccyena ret domt
 ya. er sa konongr domde. 7 alda bug
 du þeir at rangr domr mandr dom
 az af þyi konongf sate. En þar sem
 hæð þotte yera borgarennar. þa at
 te. þr. þar kastala þ. agran 7 yarl goz
 yan. I þeim kastala aar. þr. þ. agrar
 holl 7 myda þa sem han yar yan at

at vera munu þou lid annatvergia i dolum
þeim er liggia millum þiallanna. eða með sér
ondum er þvinnmego gragium bita. þyi at
eigi matre þvinn elligar reuna af oudzum loun
dum. nema þou þinni lid a ísum oc lander þit. En
ost hafa menn þrestat af-ganga upp a lander
a þou þoll er hæst ero. umsum stouðum at siaz
um oc yðou yttar er þeir þynni nokot er þit yare
a landeno eða þyggande. 7 hafa menn þyargi
þat þunnit. nema þar sem nu þya menn. oc er
þit mroc lutt þram með stroudenne siastre.

Marmare er þar oc mikill i lande þar sem
þyct er með umsum ut bæde raude oc sja blar
oc grovraem. Usal er þar oc mikil oc margi i
þyi lande sa er þyi i audzum loundum upikal
gerfimi i vera. þat ero þeir þraglar er menn
kalla yale oc ero allir þyrtir oc er hann gnoga
re þar en i angu lande adu oc kummu lanz
menn þo siastir ser þar æcki af þyza
er gatwe þat oc þyrtir yðbare rodo. at tit
ki sad er a þyi lande. 7 þil er nu þat þyi
ria við þyat þat sole þyrtir er a þyi lande er
eða þyosio mikir sole þar er. eða þyat matyrist
um þat sole þyrtir er þar er. eða þyat þat þei

En er þat lang nor audzum loundum þa
mundo þe vera kallat þridvingi af einum
biscups dome. en þo þat þar ser nu þcup
þyi at eigi þydir annat þir sja mikillar
þiarystlar sacker er þer ero við adza me
En þar er þu leitar cipar þyi við þyart
er þer sja a þyi lande. með þyi at þar
er eicki sad a. oc sja þo menn a þeim
loundum. þyi at við siera sja mennan
við broud er. En a þesso lande er nu roð
dom þit um. þa er sja fact isra. at þar se
grof god. 7 ero þar bu god oc stov. þyi at me
hafa þar nouva mart oc souða. oc er þar
smozgard mikill. oc osta. oc sja menn við
þat mroc oc sja við krot. oc við alzkonar
þeidi. bæde við reuna hold oc þyala oc sela
oc þiarnar hold. oc þodaz menn við þe þar
a lande

Ein þeckir mer nokot þamspurt þe
ra um þetta land. þyat ætcle þer at
yale. þyi þe land hafe merria sja þroða
en eicki annarra. eða haret þe sem þar
er um. en þe skal mer þo þe af. at haret se
bæde driupt oc sja mroc salt. oc sja idulega

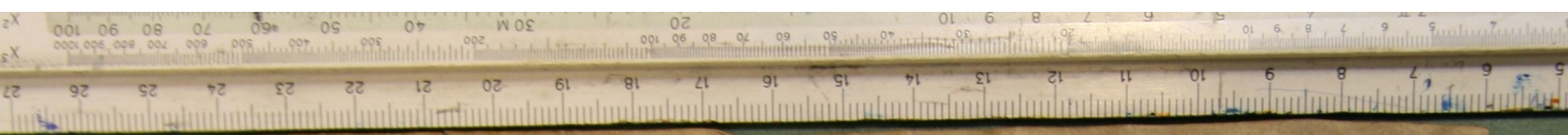
Prætor 87⁷⁸

Prætor 231
1806

grammar þyn at oll omur lomid þou er i
 naoid honom lagra þa taka mikil alþroa
 af honom. x koma þu oll þa a er ham
 rindi af holpum ser mod kolkatum bla re
Flu af þer slatt þetta mal þa þicki mer
 ghi þleiri sioi þer tal coma en um hepp þu
 hojrt þer af þess **filii de patre** q
 esser lattu sklaack mer allar þar
 þycki mer þist samlaght at spia mi
 in þera en þo ero erin þer lattu er þer gator
 lattu þyr vodar re rodo er ek þul ein med
 þetta lo þyn til þoþurta. **D**er fogledur þyn
 at þadar sidur heimser þare kalla ar nam
 þer þin sioi sem þyn uoþoe en er ho þir
 þer alla men segum þa sem summa
 lemidum koma at þou se a þer þettare
 er vado þer summa. Spia oc allar þer þin
 vadar er þu sioi arer eighu noðko. þa ero
 þer bado þoutare oc lattu en abet þyn
 dar Spia gna þer vundar ok idulegha
 um þetrom þoian þer þomikum. þo at ad
 er vundar se spia kallec at vist stamde
 af ok uel þogi. In þa er þarmit er sumar
 þa er þa x varam summan vunde lare en

þessat spurumich þar **ad filii**.
 d er ec sagda þu. En minn þaro
 þepidar þu þoþin teo oregher. cum
 locumande en þer kallec þa at er þar
 at þinn þetta þar þer loþigok oc outtri. x
 iþtr. **E**n ec þer þat loþu mid reure þka
 þan þa arla er þist at nam. **A**ð se at þyn
 i sioi sidum sem i norde. þu x la ce
 oll þou lomid er lagru mer þinnim þetta
 þegherom þvare sem þou þina þyn sum
 nam þann. **E**d vadan þou þa er oll þou
 þer þer i arhin. **E**la ce kallec þera lomid en
 er þiare lagna d þvare þera sidum.
 þ þar er þu gæc þer at all men segna
 lomid en a þyn þer at. **E** þer at þer
 þar þa vado þar þer þalla at þu mar
 ringar þer. **E**mmar þaga en nam langht
 þaga sioi a lomid en ar. **E** þer þetta
 þegherom sem þist. **E**d lagna þra en
 um þoþum þer um reu. **E** þar sem
 þa vado. **E**n þer vund. **E**mer þer
 sem oc sioi vund. **E**mmar þer mare en
 en abet þo þer. **E** at þer vunde
 þarmit tal þar at koma þo þer blafe

Fotograf: Nina Stensaker

gaugh. 7 gnoghan. en þer hafa kalsoan
petr. 7 þerr þa iarnan at hon stigh þa
upp til norðs er hon stigh niðr til suðs.
er þegbar er hon stigh niðr til norðs þa
tær hon at þaxa til hinar sion sidu.
Dat skaltr þu oc þita at þa þerr doghra
steyrt sem solar gang þu at sumum sto
dum er þa niðr daghr er sumum stouðir
er niðr nott. en sumum stouðum rennr þa
daghr upp 7 lyfr. er sumum stouðum tækr
at roekþa. 7 natta þu at iarnan þylgþir
daghr oc lof solemne en skuggum þylr
solena. oc soker þu aptur herne a sem hon
læð umidan ocer þar iarnan notten sem
seruggum er. en þar iarnan daghr sem
holet er. u nu er þesser latur skalazk
þer allar þal. er þer hoyum nu um rott
þessar stundir þwart þaxgia um doghra
þar. eða solar gang. eða allar adier þer
latur er þer hoyum þar um rott. þa
matt þu þera þu þu þu þu þu þu þu þu þu
madd at þær minni um skla latur
þessa spurt hafa en þu.

noðr. 7 gaghnum hann þu at þann bla
se kalsoan hannan til. 7 er menn þygg
iarnar. þu þu kalsoa þaxherom a
sodir þu sem gwenlemdingar bua
a þann noðe. þa stla. þa stla. oc þu
at iarn þarur. korne noðau þu þu
til þerra sem suman þu þu til þar.
þu at þa eigh þer noðe at lita til
niðr daghr. 7 allar solar ralar. sem þer
er þu þu at lita er þu noðan þu
um solena. **D**ag þer sem þu hoyum
þu um rott at um þerrum er þer so
lar gang. þu en þa mikil gnott um
sumant. at nalgþa er allt sem er
daghr se. **D**u skaltr þu a þu marka at
þer solarum er. er einkum beidi. oc
er eigh rof þu þu þu. eða þu
sem hon rennr iarnan at er um stigh.
þrangh. **E**n þegbar er hon tær þu
at þerru iaghur askadum þu til suð
seuf. þa hafa þer sumar ok gnoghan
solar gang. er bua a þerrum sidum þe
matt til suðs. en þer hoyum þa
þu. oc stla solar gang.

Fotograf: Nina Stensaker

γ: NKS 235 g 4to

De påfølgende sidene viser blad 1r og 1v.

an pylghazk oc decyazk par alla pa crti
 l'er bygia oaram z man dropen z orostor
 pa cr pat riki komet at audon z proou
 ofu apte stundor nokon stumel z ex noc
 hat heyr gart peret ede hallort ap logh
 in eda dughande sidon um par stun
 do cr ppr paro taloar pa tyniz nu gour
 samlegba heghar sik ar komr sem nu
 reddum per um ppr at waston tynat
 heyr bat amenerat z huir ptiasto
 z allkunt wem soe p...
 tala pear lutina pra per i cr ppr moe
 fano hopou perget cheyr sa er hald
 de ar aduns gryo z ranc eda stulo
 heyr ar luc rye komr ynr cr spart
 heyr pat land tynre hpart yng
 ga godom sidom z dug ande mannum
 p... p... oc allat gezhe hre langi sem gid
 pat sa bardaghe stan ede en hann geres
 hre eptur hann miscuin byn at hann a kost
 er pialfa pat land heghar hannan hyc
 k polket jren bart ppr sinar hunder
Man ar hu aila cr pat and p... med
 p... z hant de wana tyn...
 p... konong sidan hre ofu sid gart polk
 p... samleght riki pat man pa ptra

W...

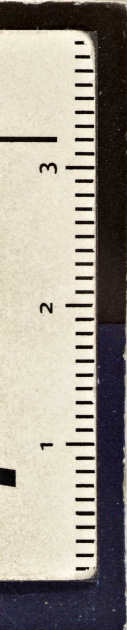
B...

Inan weto amon apte ... an oroa
 sem nu par um rort par sem gyrt par sagr
 rikanu z ollu polkeno unndor hieandadan
 sidayolda z altundan margha heyr dagia
 oc lerade yid pat hyare at rone z mor
 adum snud yelar z hak ueriglek z allkunt
Pataa pilt and hre at q hesser uir oer
 jo at hre ...
Per ...
 oga pa ...
 ra er sik ...
 Hre er mer ...
 ymar hre ...
 um haina per ...
 can sidre ar ...
 unndor ...
 an ...
 uhouafer ...
 sen per ...
 ken ...
 ga ...
 langi ...
 en per riki ...
 po at gann ...

D...
 R...

δ: AM 1056 IX 4to

De påfølgende sidene viser blad 1r–2v.

a va
 l m3
 mm
 agg
 a m3
 sm
 em
 gu
 ran
 do
 de
 vek
 he

Vignard
 200

i yigskordum yavria . þær
 got at gera henge yigsko
 rd ap lemm yidi . ok þurpu
 þau at yara tuzum hætt
 en kaftala yigskord siok ok
 þiam þinum sidare . þina þur
 þu þau ok þiare at hanga at
 sinen mægi vel yaga með ollu
 vapnu mdr mullum kaftala
 yigskarda siapra ok henge
 yigskarda en þau skulu ha
 nga a leiom a sem þa um sem
 þegar mægi til sinn draga

n
 A
 9

þad 3 vjarloy 30 307 un þ
 vjarloy 3 3000y 30 na
 unu 30 307. 3003 30 v30y
 307 d 307 300u 30 300u3a
 300y 30 3000y 30 30 300y
 un 30. 3000y 30 3000u3d
 3000 3000y 30. 3000y 300u
 3000u3y 307 30 3000 300
 300y 300 3000d 300u 300y
 un 300 300 300y 3000y
 300u 30. 3000y 300y 30

blal. 3000y
 3000

þalla a þolket 30 nere yce þu m
 rdi 3000y 3000y 3000y 3000y þu m
 brandu 3000y 30 longum þaga
 room ok þungum 3000y keu
 met 3000y 3000y 3000y 3000y
 str 3000y 3000y 3000y 3000y
 ſua at þat 3000y 3000y 3000y 3000y
 þalla ek ner 30 3000y 3000y 3000y þu m
 alanum. Þrjmbliugr er ok þu m
 goit vapu. goit ap goðo þu m
 iarne með ſtal harðum þu m
 mun ok þungum ok ſtal þu m
 agnor a hueru þu m bene. an þu m

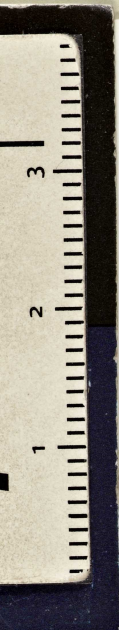
ÞRIMIS 30

1630
Nisborg Jald

2
In that sundar spilt
vderis Sva ok hvar man
göddis hvar som er
magnititun. Sva er ok hvar
eda hote. Eða hvar er
hvar er. Eða hvar er
þannast. Sva er ok hvar
hvar er. Eða hvar er
þarp augum at laida þu
hópæsku sakar. Vikra man
na matar næst. Eða hvar
er þu ma. Sva er ok hvar

1630

Vedlegg C: Transkripsjoner

De påfølgende sidene viser PDF-genererte transkripsjoner av de norske fragmentene av *Konungs skuggsjá*, hentet fra Menota: *Medieval Nordic Text Archive*. Disse transkripsjonene ble publisert av meg, våren 2016: <http://clarino.uib.no/menota/catalogue>

α : NRA 58 A

De påfølgende sidene viser blad 1r–3v.

15 1c naðo sine þ̄c þo at þ̄ se 1 eld castað þa gloar þ̄ f(iðan)⟨sem⟩⟨ste⟩in en aðz bran þ̄ sem tré ɛ hap̄o ver marga
 þa steina fena ɛ 1 hondū hafða er halft heyrir ve(rit)⟨tre⟩⟨þat⟩⟨se⟩m upp heyrir staðet oz mýrena en lutt stein er
 niðr heyrir staðet 1 mýrena. Nu ma þ̄ undarlect c(alla)⟨þviat⟩⟨su⟩⟨m⟩ýrr er 1 þre mozko sem allzkýnfr er øren viðar
 yoxtr. ɛ facar þ̄ ecki meðan þ̄ er grønt ɛ 1 p̄xte ⟨en⟩⟨þegar⟩⟨e⟩r þ̄ er hoggvut ɛ þ̄ tecr at reyrna ɛ er þ̄ þa caf-
 tað 1 mýrena þa fnyf̄c þ̄ til steinf natrvv. Son(r)⟨segir⟩. ⟨Þessir⟩ l̄p̄ter ero mer allir c̄vn̄ir þ̄c þ̄c ero her 1 f̄de
 ɛ heve ec alla fena en h̄m̄r luter ero mer allir u(cvn̄ir)⟨er⟩⟨bæ⟩ðe ero aiflande eða grønað eða a irlande þ̄c þar
 20 heyr̄ ec spurdaga til hafz eða 1 hoj̄o þ̄ei er þar ero ⟨umbhverfis⟩⟨F⟩aðz m̄ þoac við f̄cildim fleira v̄ þ̄efoz l̄ond r̄ð-
 ða þa ero þar með ýmfom hatc̄p̄ ɛ ero þau eiḡ oll ep(tir)⟨einum⟩⟨hæt⟩te þ̄c þar vndz er anac tveggia ero a iflande eða
 grønað. þa ero bæði með ofgange frocz ɛ iocla eð(a)⟨elligar⟩⟨a⟩f̄ ofgange ellz ɛ br̄na eða með stoðu f̄f̄c̄o
 ɛ mozḡv̄ oðrū f̄af̄crimflū ɛ er h̄varv̄etna þ̄ land f̄(va)⟨illt⟩⟨oc⟩⟨snar⟩p̄t at þ̄ er nalega ubýggvande f̄rir þa foc.
 hapa keldurnar yndarluga naðo. Onyr̄ fv̄ ke(llda)⟨er⟩⟨þar⟩ er 1 þui f̄ialle heyrir þa natc̄p̄ ef̄ þ̄v̄ tekr anac tveg-
 gia h̄v̄itan f̄ap̄ð eða navc eða roff eða maðz f̄(a)⟨er⟩⟨har⟩⟨hev⟩ur h̄v̄itc̄ ɛ þ̄ver þu einhvern þ̄efarra luta 1 pat-
 nino þa verðz þegar colfvarct. En þ̄ er naða ⟨annarrar⟩⟨k⟩eldu þrar er þar er ef̄ maðz þ̄v̄er fer 1 h̄pat l̄t f̄e
 aðz hafðe h̄ h̄v̄arct sem h̄ þar ravðz eða h̄v̄itr e(ða)⟨sp̄arct⟩⟨þa⟩ verðz h̄ f̄iðan f̄nehv̄itr af̄ hærom f̄va sem h̄ se ell̄
 5 gamall maðz. þ̄ þacn er þar en 1 þui lande er þ̄(eir)⟨calla⟩calla ⟨a⟩⟨si⟩na t̄v̄ngv loj̄cha en 1 þvi vacne er holme ein̄ litell
 f̄va f̄e floza holme f̄e þ̄c h̄ f̄lv̄tr v̄mhv̄erf̄v̄ þat(nit)⟨innan⟩⟨oc⟩ c̄óm̄r h̄ her ɛ h̄v̄ar at lande f̄tv̄ndū f̄va nær at maðz
 ma f̄uga a holman ɛ verðz þ̄ optazt a drocten(sdagum)⟨en⟩⟨s⟩u er naða at holme þ̄eflū ef̄ fa maðz f̄tigr̄ þ̄an holma
 er f̄ivkr er h̄v̄acke focc sem h̄ heyrir ɛ neyter h̄ ⟨þeirra⟩⟨grasa⟩⟨e⟩r þar þaxa þa verðz h̄ þegar heill. þ̄ f̄v̄l̄ḡ ɛ þre natc̄p̄
 at alldre k̄omz fleire f̄en 1 ein þo at mar̄ḡ v̄i(li)⟨þviat⟩⟨sa⟩⟨holmi⟩⟨flytr⟩ þegar fra lande er ^{ein} maðz er í. Sia natvra er ɛ með
 10 þ̄efom holma at h̄ f̄lv̄tr f̄iav̄ v̄etr̄ f̄taðf̄aft 1 þ̄efl̄(o)⟨þatni⟩. ⟨en⟩⟨þe⟩gar er f̄iav̄ v̄etr̄ ero liðnir þa f̄lv̄tr h̄ til landz í ein
 h̄v̄er̄iō f̄tað ɛ gr̄ðr̄ þar við anac land f̄va sem h̄ hæf̄ði iaf̄nan þar við v̄eret. En meðan fa time er þa hej̄rez moñv̄ f̄e ð̄v̄nr̄
 comz lícr̄ reidi þ̄rv̄mu. en ep̄tir̄ liðna þ̄rum(u)⟨þa⟩⟨sia⟩⟨menn⟩ fl̄ican holma 1 þatneno sem aðz með fama v̄ex̄te ɛ
 með famre naðv̄ ɛ fer f̄va h̄v̄eria f̄iav̄ v̄etr̄ e(þ̄tr̄)⟨aðra⟩⟨at⟩ æ sem anarr gr̄ðr̄ við meginland þa c̄óm̄r anarr
 holme í ɛ v̄er̄c̄ þo enge h̄v̄aðan k̄óm̄r. Þa er þar ⟨enn⟩⟨ey⟩⟨ein⟩⟨liti⟩l 1 þvi lande er þ̄r calla af̄ina tungv̄ inhiſgl̄ver þar
 15 er moç mikil mana þ̄vgð̄ í þre eþ̄. en þar er ei(n)⟨kirkia⟩⟨i⟩⟨þviat⟩ f̄va noçc̄o mikit folk er 1 þre eþ̄ sem v̄era man ein̄ kir-
 kio focn. En þo at men andez þa ero þ̄r eiḡ 1 iozð̄ ⟨grafnir⟩⟨heldr̄⟩ ero þ̄r reiftir̄ v̄ h̄v̄ergif̄ kirkiv̄na við k̄kiv̄gard̄en ɛ
 f̄tanda upp sem k̄v̄cqv̄ir men með þoznaðū ollū ⟨limum⟩⟨oc⟩⟨uskad̄⟩v̄ hare ɛ noggl̄v̄ ɛ f̄v̄na alldrege ɛ aldrige f̄etiaz þar
 f̄uglar á ɛ ma þar h̄v̄err̄ f̄ramaleið kena fa er ep̄(tir)⟨liþir⟩⟨sinn⟩ f̄oður eða f̄aður f̄oðv̄r̄ eða allar f̄inar k̄v̄nqv̄ifl̄ir þ̄ær
 sem h̄ er fra comen. þa er þar en eic̄ mikit þat(n)⟨er⟩⟨heitir⟩⟨Log⟩r en þar ligḡr ein̄ litel eþ̄ 1 þui þacne ero reinv̄if̄
 20 men þar 1 þ̄c̄ er calla ma h̄v̄art er uill̄ m̄v̄nca ⟨eða⟩⟨eremita⟩⟨e⟩n þo ero þ̄c̄ með f̄va micl̄o f̄iold̄a at þar er f̄v̄ll̄ eþ̄v̄ent
 af̄ en f̄tv̄ndū ero þ̄c̄ f̄øre. En þ̄ er f̄agt̄ í fra eþ̄ ⟨þeirri⟩⟨at⟩⟨hon⟩⟨e⟩r̄ heilfom ɛ ecki focc̄v̄l̄ ɛ f̄eina ell̄daz men þar en 1 oðrū
 f̄toðū ilandeno. En þegar er men ell̄daz f̄va moç(k)⟨eða⟩⟨sykia⟩z at þ̄c̄ f̄ia enda ðag f̄in̄ æclaðan af̄ ḡv̄ðe. þa verðz þa
 oz at f̄lv̄ctia 1 einh̄v̄er̄ f̄tað til landz þar sem h̄ f̄cal̄ a(ndazc)⟨þviat⟩⟨en⟩ḡ1 ma h̄f̄lat̄en̄ v̄ða 1 eþ̄ne af̄ f̄óct̄v̄. en f̄vk̄iaz ma maðz ɛ
 gremiaz 1 eþ̄ þ̄efarre en eiḡ ma ond̄ h̄s f̄c̄iliaz v̄(ið)⟨likama⟩⟨fy⟩rr en h̄ er oz f̄lv̄ct̄ eþ̄ne. Þa er ɛ þar en eic̄t̄ mikit þat̄n

ε: NRA 58 B

De påfølgende sidene viser blad 1r–2v.

1r a

1 augliti guðf þui at þa r uori leitad mifk-
 unnar enn eigi fakar þarnar. Enn þa er
 guð heyrði at adam fuaaradi sua fem ue-
 riannði fina fok. þa móllti þn sua fem m;
 25 reidi. Eigi skaltu mer fok geþa þþrur þ
 er ec fkapadi konuna. þui at til hufka-
 par oc þnndizt gaþ ek þer hana. en eigi
 til þeff. at þu skþllðir med hennar radæ
 er fkauz . logbroz giora. Varadi ec þic uio
 30 at þu skþllðir logbroz giora. oc fagði ek
 fakar uon. eþ þu giorir logbroz. Hui þþlg-
 ðir þu hellðr þelræði konu þinnar. en
 heilredi minu. nema þu giorþir þþrur
 ðrambf fakir. oc þuir girnndar. at þu
 35 uillðir þera iamnþroðr fem ek. oc þor

1r b

<g>1 loþat þui næft móllti guð uio. euo
 Hþi eggiaðir þu. bonnda þinn at þit
 <s>kþllðit logbroz giora. Enn eua uill-
 <d>1 giarna at annarr bóri auit þþrur
 5 <s>ok hennar. hellðr enn fioþ hon. þui at
 hon kuad sua at orði. Ormr þeffi hinn
 orðflógi ræð mer þetta urað. heþði han̄
 eigi fkapadr uerit. eða til minf þundar
 komit. þa heþði ek eigi giorz logbroz,
 10 ne bonnda minn eggiaþ. at giora log-
 broz þa er guð heyrði fakar uornn
 euo þa móllti hann reidr. Sua þþnizt
 mer fem þit uilit mer kenna bæði.
 er þit giorðuþ logbroz, þui at þ gaþ
 15 mer fok þþr þat er ek haþða þik fka-
 pada til radagerdar medz honum. Enn
 nu geþ þu mer þa fok. er ek heþi orm-
 inn fkapad Sua fkapada ek ormunn-
 fem oll onnur kuikennði. a iorðu. enn
 20 eigi gaþ ec hann þer til radgiaþa hellðr-
 k(agd)a ek hann undir þckat þallð. fem
 o(l) <o>nur kuikennði a iorðu Varada ec
 þ(ckr) bóði uio at þit skþllðuþ logbroz
 g(ior)a. oc fagða ek þkr ðauða þþrur eiga
 25 þ(on) eþ þit giorðit logbroz. Nu eru ec-
 k(i) <be>tri uerk þckur orðin ifakar uornn
 þ(ck)arrí enn adr þar í logbrozunum. þþr
 þ(ui) skolu þit þola þann ðauða er ec hóþ
 þ(ckr). þo at þit þallit þegar eigi ðauð
 30 n(idr). þa skulu þit þo langar heþndir
 t(ak)a í þckrum ðauða. þþri þckat log-
 b(ro)þ. oc engar kþnkuiþir skulu þær-
 a(f) <yc>kr koma. er æigi fuara skulu þef-
 f(um) logbrozum. Enn þa ftund er þit

35 k(i)fit) a iorðu þa skulu þit þola forgar
 nauðir i stað þess. er þit

1v a

at gota kunnut eigi frialfliðrar f(æ)-
 lu. Enn þrír þui at þu giorðir fþ-
 ri logbroct enn adam þa margfallð(a)
 ek þessau nauðir þinar um fram þ(at)
 5 er þit skulut bōði kenna. Þu skalt u(n)-
 ðir uorpin uera vellði bonnda þinf. oc
 ollum hanf forróðum. oc sþnazt hue(r)-
 uicna minī þrír þær oc lægri i aug-
 licī suna þckarra. Boznn þau er þu get(r)
 10 iloftafamligrī gīrnð þau skaltu fram
 leida með soct. oc nalgannðizt liff haf-
 ka. þu skalt oc skþllt at ueita boznū
 þckrum alla þionofu. með starpi oc
 forgfamligrī onn i uppfōði þeirra. Þa
 15 mōllti gud. Nu er adam þordinn sua
 þrodri fem einn huerr þarr uicannði
 goda luti oc illa. þariz þer ^{ac} æigi neþti
 hann af liff tre þrīr utan leþui. sua
 fem hann neþti af þrodleikf eþlum.
 20 þrīr utan leþui. at eigi lipi hann ælif-
 līga. i sinum seckum. þui næft sk(īpa)-
 ði gud kærubin. at þarðueita þa(n)n
 ueg er liggr til liff tref. með ellðk(gu)
 fuerði. þat er iamnan suipar all(a)n ueg
 25 með ellðbitrum eggium. sua at en(gi)
 megi þar fram koma. þrīr uta(n) (l)þ-
 ui. þui næft mōllti gud uīð adam (f)þī
 þui at þu lþððir meirr uraði kon(u) (þ)ī-
 nnar hellðr enn heilræðum mínu(m)
 30 oc neþtir bannaðan aþoxct iardar (fy)r
 þui bolþiz iozð i þerki þinu. su er þ(er)
 gaf allan grimlīgan aþoxct sua fem (m)ed
 modurligrī millði. Nu skal hon sþn(ia)
 þer aþaxta þeirra. er þer se sōmīl(igir)
 35 til neþzlu sua fem rþggliga ræið, þ(istla)
 oc illgrefi. skal hon geþa þer i (aþoxct)

1v b

apctkomu minar, þui at þess uōncti
 ec til þin ðroctinn mín. at þu māc
 enn sþna mer lipannði geizla iðauða
 mþrkrī. Til þess man ek iamnan stuy-
 25 ða. at þa er glæzt af minum oforum.
 sua fem af þengnum figri. hann mun
 enn rþggiazct a þarri apct komu. sua
 fem þuīr stīginn af tþnndum figri.
 þa sþaradi. E. oc mōllti. Sua fem
 30 nu skilumzct þær forggfull ðroctin
 mín. þrīr fannan þarnn til uerka.

fua munu ver enn fagna misfukunn
 famligrí huggan þinn í nauðsýniú
 uorum. þui næft huarf gud bruzz af
 35 augliti þeirra. Enn þau biugguzt
 2r b
 þillði eiga lag uíð konu sína. þa lei-
 taði h̄ þeirrar listar. at h̄ mótti lej-
 na glópr sínum ffr̄r monum. þo at h̄
 aukaði sýnd sína í augliti guðf. En
 5 síðan nachan guðf ppheti. bar þessa
 fok a hendr dauíði alla saman. þa
 fuaradi ðð fua sem ðómannndi sík. þi
 at h̄ fuaradi sua. Sua er glópr
 min̄ illr oc þungr. at ec em ðaуда verðr
 10 ffr̄r fok þessa. oc em ec vesfall at ec
 gaf sík ðómi folkí guðf. þar sem h̄
 fkipadi mik ftornar mann. oc ðó-
 ma þuir folk sítt. oc vil ec nu hellðr
 þola ðaуда. enn sía glópr ffr̄lgi mer
 til heluítí. Nu með þi at ec giordi
 15 í glóprinum. þa em ec nu buin̄ erpir
 vilia ðroztínf mínf at þola refsin̄-
 gina til þeirrar vldríyndar. at eigi
 falli folkít í síkan glópr. Enn er San-
 20 ýnnndi oc Rættvísi lítu íðran dauídf.
 þa skutu þeir atkuæði þessa ðomf.
 unðir misfukunn. þui at nachan pro-
 pheta fuaradi fua. Guð fær íðran
 2v a
 þillði dauíð
 lípat. Enn gud þillði æigi vnnna h̄m
 15 n̄rtia af þui barní. er hann hafði
 fua sýndlíga getíð, þo la dauíð .vij.
 ðaga a iorðu í oglæðizt klóðumzt
 sínum. oc bað h̄ gud þui barni líf.
 Enn gud þillði eigi heþra bón hans
 20 oc ðo barnít a hínun .vij. ðegi. En̄
 þessi var onnur heþnd at gud þillði
 eigi þiggia af dauíð). at hann gerði
 honum kirkíu. oc kalladi dauíð man̄
 ðrapa mann ffr̄r þui er h̄ hafðæ
 25 radít Vriam af líþi. Enn ffr̄r hor
 konu þoldi hann þa fskomm at ab-
 falon fun hanf. geck í augliti allz
 folkf oc lagðizt með fríllu hans
 oc gíozði hann þessa fskomm fæðr
 30 sínum í augfýn allz folkfínf. Enn
 þar er þu spurðir huar fokín væ-
 ri meiri at dauíð ðrap Vriam fak-
 laufan. oc horadi konu hanf. eða
 var sí er Saul þillði eigi ýfrít mar-

35 ga ðrepa lata ǰ amalech. Þa ǰkall-
tu þat viǰt uita at þu er ǰokín ;
meiri er Saul giordi. þui at engi er

β: NRA 58 C

De påfølgende sidene viser blad 1r–4v.

1r a

laðr Sva er fact af þeirri keildu 7 þvi
 vatne er þar er 1 at þ(at) e(r) þeiriat allic
 mungate oc til gnogs at dzecca oc þt
 er mælt at þat þae nokot sva a men
 5 ef þat er mioc dzuckit. En ef men ge-
 ra huf um keilduna. þa hþærfr hon
 brot oz hufinu oc bzeftir up þirir utā
 hufet. Sva er oc fact. at men mego
 þar af dzecca við keilduna slct h-
 10 var er vīl. en ef þeir þvafazc. at haþa
 bzot með fer þa doþnar þat skiot
 7 er þat þa eigi bættira en annat vāc
 eða þeðan værra. Nu gatom þer þ
 þer faccar sva marga lutta oc sma-
 15 ra. at slkir luttar þickia þar undar-
 leger þera. Eigi ma ec oc hug minū
 a koma þleiri þa lutti er þar ero a
 minninga þeirðir 1 þvi lande. þat ad f.
 Nu með þvi at þer haþum þa
 20 gaman rōðo upp haþða. at
 rōt um unðz þou er a iflande ero eða
 1 iflanz haþum. þa luccum þer hē-
 ne með þvi at þer hōþrim minnig
 þeira lutta er 1 grōna lanz haþum
 25 ero. eða a þvi lande sioluo. filipf.
 Ðo at þit skildim þleira um þef-
 fe lond rōðā) (þa) (ero) þau þo

1r b

mioc með imifum hattom oc ero þau
 eigi oll eiptir einum (hætte) (þ)vi at
 þou u(nder) (er) (ero) (annat) (hþart) a grō-
 nalande eða (islande) (þa) (ero) bæðe
 5 með oþgange þroftz (oc) (iocla) eða eil-
 ligr ælz 7 bruna. eða með stozom þif-
 kum 7 mar(gum) (aðrum) (haf)skrim-
 lum. 7 er hþartþeigra þt (land) (þva) illt
 7 þnarpt. at þar er naliga obþggia-
 10 ðe þirir þa foc. En irlanð er nalega
 landa bæzt þt er men þitt(a) (þ)o þaxe
 þar eigi þin a. 7 ero þa(r) (mar)ger lut-
 tar þeir er undarleger manu þickia
 7 þo þeir luttar sumir er þt land
 15 man kallat þera hælgare en aun-
 nur lond af þeim luttum er þar ero
 undarleger 1. Ðat liggir a þeirri h-
 eimf siðu er sva þæl er tæmpzaz fa-
 man hitti oc kulði at þar værðz
 20 alðzi oþheit ne oþkalt. þvi at þar
 værðz alðzigi oþhittu (at) (mei)ni um
 þumrum. eicki (oc) (of) (kuldi) (at) meini ū

25 ƿettrom. þƿi at um allum ƿ(ett)rom. þa
 ƿoðez þar allt bufe uti. baðe nau
 14 7 fauðir. oc nalega ero meñ þar kleið-
 laufir bæðe um ƿett 7 um fúmar. En
 þat land er fya heilact um fram an
 14 a
 nur lond. at þar ma eicki eittrkþæ
 ðe þriƿaz a. hƿaðke ozmr ne það-
 ða. ne eingi annur eittrkþckƿænðe
 7 þo at þat se flut þeinnig af ouð-
 5 rum laundum þa ðoþr þt þegar
 er þt keinnir bæra iozð eða bæran
 ftein. 7 þo at nokot se tikit óz þƿi
 lande annat hƿat tre eða mold
 eða fandz 7 flut i aunnur þou lond
 10 er eittrkþckƿænðe ero i. 7 er þeim
 fande eða moldu faet i ring um þa-
 u þar fem þau liggia. þa komazc
 þou allðzigi fiðan ut um þænn
 ring. oc þar liggia þou oll ðouð
 15 i. Sƿa oc þo. at þu tacker tre þt
 er óz þeffo lande er. er nu roððom
 ƿer um. 7 ðzege 1 ring um þau. fya
 at þu fkeiðir iozðunni með treno
 þa liggia þou oll ðouð i þeffom
 20 ring. Ðat er oc. mælt um irfæð -
 at iammikit oþland fem irland
 er. þa ƿittu menn þat ƿarla er
 iammargr se heilagr maðz i fem
 þar. Ðat er oc mælt at fu þioð
 25 er þt land þýggƿir er bæðe grim
 14 b
 i fer oc fya ðzap gion. oc mioc ofið-
 ug. En fya ðzapgiarner fem þeir
 ero. 7 fya margir fem heilgir ero i þei-
 ra lande. þa haƿa þeir eingan ðzer-
 5 et af þeim. 7 allir þeir heilgir men
 er þar ero sóz ðouðir ƿozet. þƿi at
 þeir haƿa heilhugaðer ƿeret ƿið al-
 la goða men. 7 hælga. þo at þeir ƿé-
 ret hafe grimir fin a millum. Vatnn
 10 eit er oc þt i lande þƿi er undarlect er
 fact i fra naturu þæf. en þt ƿatnn er
 kallat a þeira tungu. logheehag. þt
 ƿatn er ƿæl mikit at ƿeixti. En fu er
 natura þas ƿaðz ef þu tæckr tre þat
 15 er fúmir kalla beinƿið en fúmir hulfr.
 en a latinu er kallat ačfolium. 7 fætt þu
 þat i ƿatnet. fya at fumpz ftændz niðz
 i iozðena. en fúmt i ƿatneno. en fúmt upp
 óz ƿatneno. þa ƿærðz þat at iarne er

20 niðz stændz 1 10zðena. en þat at steini
er 1 þatneno er. en þ̄t tre fem up stæn-
ðz oz þatneno fem aðz þar þat. En þo
at þu taker amnarf skonar tre en
þetta þa hamnar þat eicki sinni na-
25 turu. þo at þu sætir þ̄t 1 þ̄t sama þat

2r a

þeim sva fem þera mundi a apaldze
1 tima sin rettan. 7 toc han þa þar
af þriu eipli 7 f̄rðe s̄veinimum. En
þa er s̄veinnen hafðe etet. af þeim
5 eiplum. þa toc fot hanf at lettaz
7 þarð han heil fottar þeirar. en þil
fa hever iamnan siðan haldec
þeirri gior er guð gaf hanom þa
þvi at han ber a h̄veiriu are eipli
10 sva fem apaldz 7 heita þou iamna
siðan hinf hælga keinum eipli. 7 fa-
ra þou alt irlanð siðan með þess̄
hætte. at menn eta þar af ef þeir
þærða siukir 7 þ̄kiaz þeir men fro
15 a þinna. at þou ero goð við allum
siucleikum manna. en eicki ero þou
girnlegh til az þirir s̄otcleics faccer
ef men heidi þou eigi þirir læcnin-
gar meir faccar. Maðer luttir h-
20 afa oc þeir þar þozðet. er heilgir
menn haða skiozlega gozt með si-
num krafte 7 sva munu 7 undarleg-
er þ̄ccia. En þer hafum nu þa ei-
na luttir r̄ðða er með þeim heilag
25 leic þaro gozþer. at þeir standa æn
1 dagh til vitnisburðar oc iamun-
darleger þickia ænn 1 dagh til vit

2r b

nif burðar fem þa hin þ̄ristadag
er þ̄t þarð. En þeir aðzer luttir
er men halda þist þirir fat. 7 þirir
fanna luttir ero hafðer þa megom
5 þer nu 7 þa þæl s̄þna. Ðar ero oc
æn 1 þvi lande sa staðz einn er them-
er er kallaðz 7 þar sa staðz þozðom
sva fem han þære hauu(ð)sæte 7 ko-
nongf bzozg. en hann er þo nu auðz
10 þirir þvi at men þoza eigi at þ̄ggia
hann. En þess̄e atburðz gerðez til
þæs. at staðzeñ þarð auðz at alt
folket er 1 þar lande truði þvi at fa
konongr er þar sæte a þeim stað
15 skuldi iamnan ðoma retta ðoma
7 eingan annan. En þo at þeir þære

heiðnir annars kostar. 7 heifði eigi
 retta tru til guðs. þa hófðu þeir
 þo þenna atrunað sva staðraftan
 20 at þeir hugðu þt hvetvena rét dóm-
 þa. er fa konongr dómde. 7 alðzi hug-
 ðu þeir at rangr domr mandí dóm-
 az af þvi konongf sæte. En þar fem
 hæð þotte vera bozgarennar. þa at-
 25 te .kr. þar kaftala þagran 7 væl goz-
 þan. | þeim kaftala atte .kr. þagra
 holl 7 mþcla þa fem han þar þan at

2v a

fittia 1 ifir domom manna. En at
 finni gerðez sva til. at þou mol ko-
 mo þiri konong oc 1 hanf dom er
 annan þeg atto lut 1 þinir hanf oc
 5 kunnir men 7 vildi hann þeira ma-
 le þultingia um alla lutti. En an-
 nan þeg atto lut 1 maleno þeir men
 er hanom þar illa við 7 han þar mi-
 kill oþin 7 gerðez þa sva til. at ko-
 10 nonger hallaðe meir dome eiptir vi-
 lia finum en eiptir rettendom. En
 þirir þvi at þaðā komo rangðome
 fem oll alþýða hugði. at koma mun-
 di retðome. þa snere um sæte þvi þ
 15 faccar atrunaðar þolsenf. oc snerez
 fa kaftale um oc holl með allum fi-
 num grundþolum 7 sva iozðen með
 7 snerez þat upp a iozðunni er aðz vif-
 fi niðz. en huf oll 7 hallir snerez niðz
 20 1 iozðena oc hefer sva þeret imnan
 siðan. En þirir þvi at sva mikill
 undarlegleikr þarð þa þoza sið-
 an eigi men þan stað at býgia 7
 engi konongr þozer þar siðan
 25 sic sæte at haþa. 7 er þar þo hin
 þeigrfti staðz er men vittu a iozðu

2v b

Ðat mæla oc men. ef men vildi þæn
 stað býgia. at eingi ðagr mandí fa
 ifir þa ganga er þeir mandu eighi
 hþærndag sia nþt undz. Ða er þar
 5 ænn ein fa luttr 1 þvi lande undarlegr
 er mannum man þickia mioc utru-
 leger en þat sia þo þeir men er lan-
 ðet býggia. at þesse luttr se vift
 fannr. 7 þarð þt þirir þveidi einf hei-
 10 lags manz faccer. Ðat er sva fact
 at þa er hinn heilgi þaþciuf leitaðe
 við at bioða kriþti 1 lande þvi. þa þar

þat eir kþn. er mjǫcklu þar hanom
 gagnstaðlegre en annat þole er i þar
 15 landeno. 7 leitaðo þeir men við at ge-
 ra hanom margfkynt haðong. bæðe
 mote guði 7 sva mote þeim heilgum
 manne er nu næmda ec. oc þa er han
 bouð þeim criftni sva fem auðzum mā-
 20 num. 7 han kom a þeira fund. oc þar
 fem þeir hořðu þing sín. þa toko
 þeir þr til raðes. at sva at hanom
 sva fem þargar. En þa er han sa at
 han mandu sínu ærende lizlu a leið
 25 koma við þetta folc þa þarð
 han mioc reiðz. 7 bað þæs guð at han

3r a

at þera munu þou lið annatþreigia i dolum
 þeim er liggia millum ríallanna. eða með str-
 onðum er dýren mego giagnum hitta. þvi at
 eigi mætte dýrenn eilligar renna af ouðzum loun-
 5 dum. nema þou finni lið a ísum oc landet þit. En
 ofr haða menn freifst at ganga upp a landet
 a þou ríoll er hæst ero. i ímifum stouðum at siaz
 um oc vildu ritta ef þeir finni nokot er þit þære
 a landeno eða býggjande. 7 haða menn hþærgi
 10 þat funnit. nema þar fem nu þva menn. oc er
 þr mioc litit fram með stronðdenne sialfre.
 Marmare er þar oc mikill i lande þar fem
 býct er með ímifum lit bæðe rauðz oc sva blar
 oc grønfæenn. Þal er þar oc mikil oc margr i
 15 þvi lande sa er þvi i auðzum loundum mjkil
 gerfimi i þera. þat ero þeir fuglar er menn
 kalla þale oc ero allir hviçir oc er hann gnoga-
 re þar en i ængu lande aðzu oc kunnu lanz
 menn þo sialfir fer þar æcki af nýta
 20 ðer gatz þæf oc þvrr i þðare røðo. at eic-
 ki fað er a þvi lande. 7 vil ec nu þæf spj-
 rra við hþat þat folc lifir er a þvi lande er
 eða hþozfo mikit folc þar er. eða hþat macrifst
 um þat folc hefer er þar er. eða hþat þat hei

3r b

En ef þat lægi ner auðzum loundum þa
 mundi þr þera kallat þriðjungr af einum
 bífcupfðome. en þo haða þeir fer nu bçup
 þvi at eigi lþðir annat ririr sva mikillar
 5 riarvistar facker er þeir ero við aðza mē
 En þar er þu leitar eiptir þvi við hþart
 er þeir lifa a þvi lande. með þvi at þar
 er eicki fað a. oc lifa þo menn a þeim
 loundum. þvi at við flera lifa menn en
 10 við brouð eir. En a þessó lande er nu røð-
 ðom vit um. þa er sva fact ifra. at þar fe

grof goð. 7 ero þar bu goð oc sto2. því at mē
 haða þar nouða mart oc souða. oc er þar
 fmiozgærð mikill. oc ofta. oc lífa menn við
 15 þat mioc oc sva við kio2. oc við alzkonar
 veiði. bæðe við reina hold oc hvala oc fela
 oc biarnar hold. oc fōðaz menn við þr þar a lande
 Enn þickir mer nokot vanspur2 ve-
 ra um þetta land. hvar ætle þer at
 20 valde. hví þr land haðe meiria ísa fíolða
 en eicki annarra. eða haðet þr fem þar
 er um. en þr skil mer þo þr af. at haðet fe
 bæðe diup2 oc sva mioc falt. oc sva íðulega
 gíalfríam2 oc hugða ec at þr mandí

3v a
 þa er rōreng haðsēnf fílgir oc gíalfr líot
 værð2. En mer hōþríz sva um þetta hað
 er nu rō(ðdom) ver um oc sva landet. þa
 værð2 allðzigi millum at eigi er ísum þa-
 5 ct hvar2veiggia landet oc haðet. mema
 þat kunni at værða stundum her oc h-
 var. at líð værð2 a ísum fírír rōreng-
 gar haðsēnf en eigi fírír vliá sacker
 Nu með því at þar er æ iamnan fro-
 10 stet bæðe ve22 oc sumar froset bæðe
 land oc hað þa víl ec nu þæf bíðia at
 þer skþrír hvo2sfo veð2atta er a því lā
 ðe. hvar2 þar værða noko2er vli2 eða
 eigi. eða fogr solfkín fem í auðzum sta-
 15 uðum eða er þar iamnan ill veð2atta 7
 fírír því sva mikill gno22 ísa oc frost2 7
 víl ec. at þer lþsír fírír mer þenna spur-
 ning. oc sva um þr fem ec hefe fþrmeir
 spur2 í ockare rōðo. oc um þr er grōnleí-
 20 ðingar kalla no2ð2 líof. 7 vildi ec nu at
 þer lōþstír þenna spurðaga fírír mer
 oc um þr hvar2 er þer æt2ír í hvarírium
 lut heimfēnf er þetta land líggr. hvar2
 þr líggr a einnhveirri uttanvæirðri

25 3v b
 Enn þessa lut2i fem nu heivir þu spurða
 ma ec þic eigi fannfroðan gera tál
 fulz. fírír því. at ec hefe eingan þænn fun-
 nit er kannat haðe allar kringlur heimfēnf
 5 eða hanf vox2. eða ranzakat haðe allar heim-
 fēnf síður. eða landa skípan. eða þou eindím-
 eirkí fem þar ero í skípað. oc ef ec heifði nokon
 þænn funnit er þessa lut2i heifði lét oc ranza-
 kat. þa mæ22i ec þic nu fannfroðan her um
 10 gera. en þr ma ec í líof lata við þic. hvar2 ge-
 to2 manna ero. þeira fem hæl22t haða æt2at
 eiptír líclegleicum. En þeir menn fem hæl2ft

haða ríttar um heimfens þoxft eiptar til rífan
 þíðozí. eða annarra foznra manna. oc froð-
 15 ra. þa haða þt mælt. at í himnum ero þeir
 meigin þeger fem obþgginde er undir. er
 einn sva heitir. at eicki ma undir þva. þírur
 hitta facker oc bruna. oc hþetþetna bzennr
 er undir þærðz. oc þickir mer þt liclegast.
 20 <at><sa><ma>an þera meigin íafar þegr folaren-
 <nar> oc ætla ec allan þænn þegh fkipaðan þe-
 ra með logandaum geiflum hennar. oc m-
 ege þírur þvi þar undir þva. æingí fa er þæl
 tempraðan bolftað þil haða Svá haða þeir

4r a

grannar þvi at oll onnur lonnd þou er í
 naonð honom liggia. þa taka mikil illþiðzi
 af honom. z koma þou oll þa a er hann
 rínnðz af síolþum fer með kollum blæstre
 5 Nu ef þer skilft þætta mal. þa þjckir mer ei-
 ghi fléiri fvoz her til coma en nu heþir þu
 hþjrt her af þeffo. filí ad patrem
 Desser lutir fkiþazk mer allir þæl. z
 þjckir mer þíft fannlæghz at sva mu-
 10 ni þera. en þo ero enn þeir lutir er þer gatoz
 líclu þjrt íþdarre rþðo er ek þil enn með
 þðzu lþþvi til fozþitnazk. Þer foghður sva
 at baðar síður heimfens þære kallðar íam-
 þæl hin fþðzi fem hin nþrðze. en ec hþjri
 15 þat alla menn feghia þa fem funnan af
 lonndum koma. at þou fe æ þærf heitare
 er maðz þærr funnar. Svá oc allir þeir þin-
 ndar er þiðz fudz ætter eighu nockoz. þa ero
 þeir bæðe bloutare oc lærre en aðzer þinn-
 20 ðar. Svá gera þeir þinnðar ok íðulegha
 um þetrom ftozan þþj ok mþkinn. þo at að-
 rer þinnðar fe sva kallðer at froft ftannde
 af. ok ífa leggi. En þa er þarmt er fúmar
 þa er þo æ íafnan funnan þinnðz lære en

4r b

þeffare fþurningh. þaz ad filiv.
 Þa er ec faghða þðz at a himnum þaro
 fkipaðer þrir þeghir tozþorlegher. einn
 bzennande. en tþeir kallðer þa gat ec þærf
 5 at hinn heitir þaghr bþjghizk oz ouftri. oc
 í þeftri. En ^{ef} ec heþi þat faght með rettre fki-
 þan. þa ætla er þíft at íamkollð fe at þvi
 í fþðzi fíðunni. fem í nþrðze. En þo ætla ec
 oll þou lonnd er liggia ner hinum heita
 10 þæghenom. hþart fem þou liggia þiri fun-
 nan hann. eða nþzðan. þa ætla ec oll þou
 heit þera. en hin ætla ec kollð þera london
 er þiarre liggia a hþareþægia fíðunni.

n þar er þu gazt þærf at allir menn feghia
 15 lonnden æ þvi heitare er funnar meir
 fær. þa ætla ek þat þvi þallða at þu mānt
 ængan þann funnit haya. er iamlanght
 havi fuðz a lonnden faret fra þeim heita
 væghenom fem þeffe lonnd liggia i fra er
 20 nu hoþum þer um røtt. n þar fem
 þu røðder um þat at þinnarner þeir
 fem o2 fuðz ættom koma ero þarmare en
 en aðer. þa er þat licat at hann þerðe
 þarmr til þar at koma þo at h blæfe

4v a
 nozðz i gæghnum hann. þo at hann bla-
 fe kallðan funnan til. æ ef menn þýggi
 iamner hinum kallða væghenom a
 fýðzi fiðu fem grønlennðingar bua
 5 a hinnu nozðze. þa ætla. þa ætla ec þif
 at iam þarmr kome nozðan þinnðr
 til þeirra. fem funnan þinnðz til þar.
 þvi at fva eighu þeir nozðz at lita til
 miðdaghf. æ allrar solar rafar. fem þer
 10 eighum fuðz at lita er þirir nozðan bu-
 um folena. Ðat heþir fem þýrr hoþum
 þit um røtt at um þetrom er her fo-
 lar gangz licill. en fva mikil gnott um
 fumaret. at nalegha er allt fem einn
 15 daghr fe. Nu scallt þu a þvi marka at
 væghr folarennar er einkum bzeiðz. oc
 er eighi rof hennar fva mio. eða bein
 fem hon renne iafnan at einum ftigh
 ftræng. En þeghar er hon tækr hin-
 20 ar þztu ræghlur askaðom vægh til fuðz
 fenf. þa haþa þeir fumar. ok gnoghan
 folar gang. er bua a þztum fiðum he-
 imfenf til fuðzfenf. en þer hoþum þa
 þetr. oc æclu solar ganghf. En þeghar

4v b
 gangh. æ gnoghan. en þeir haþa kallðan
 þetr. æ færir fva iafnan at hon ftighr þa
 upp til nozðzf er hon ftighr niðz til fuðzf.
 en þeghar er hon ftighr niðz til nozðzf. þa
 5 tæcr hon at þaxa til hinnar fýðzi fiðu.
 Þat scallt þu oc þita at fva færir døghra
 fkiþti. fem solar gangz. þvi at fumum fto-
 ðum er þa miðz daghr er fumum ftouðū
 er mið nott. en fumum ftoðum rennr þa
 10 daghr upp. æ þýfir. er fumum ftoðum tæcr
 at røckþa. æ natca. þvi at iafnan þýlghir
 daghr. oc hiof folenne. en fkuþinn þýr
 folena. oc foker þo æþtir henne æ fem hon
 liðz unndan oc er þar iafnan notten fem

15 fcuugginn er. en þar iafnan daghr fem
liofer er. n nu ef þeffar lutir fkiliazk
þer allir væl. er vīt hoꝝum nu um roꝛtt
þeffar ftundir hvarrtvæggia um doꝝhra
far. eða folar gang. eða allir aðzer þeir
20 lutir er vīt hoꝝum þar um roꝛtt. þa
matc þu vera firi þvi full goðz farr
maðz at faer munu um flika luti
fleira spurc haða en þu.
V

γ: NKS 235 g 4to

De påfølgende sidene viser blad 1r og 1v.

1r a

fya heimfkrir frændz þeir er eptír lya. at
 þeim fe íþyí gozr mikill fcaðe oc ættar fcarð
 æ ef noccoz heyrir fa yeret ðzerenn fþurr oz þeir-
 ri ætt. er bæðe heyrir yeret fþacr. oc yitr. oc
 5 mozghum heyrir hanf yit æ fþect at gaghne
 ozðet oc ef fa heyrir með fe yeret apter bōttar
 frændom þa fcal þyilicra bota beiðaz firir
 hinn heimfca fem þurr yaro tæcnar firí
 hinn yitra eðr ellighar fcal hæfna með
 10 manndzape. En þeghar guð fer flíka míf
 ðormeng gozva með uraðe æ rangre aflyn.
 Þa fnþr hann þeim oiafnaðe apter a fialva
 þa. er ranga oc uiafna doma hefia upp firí
 andværdú. þyí at þeghar er hinn heimfki
 15 æ hinn agiarne fer þat at hann er væl yirðz
 <þætr> <en> <hinn> <yitri> með fþoect fína æ er heím-
 fca hanf oc agirnd fnuir honom til fōmdar
 oc uppharf þa gerer hann fya fem natura
 er æ fíðvenia allra heimfca manna æ falla
 20 þyí meir fram yirðz æ koma íþyí fleirri fta-
 ðe niðz með finni agirnd. En þeghar er þat
 læggf til fræghðar oc fōmdar af alþyðu er
 illa er <æ> <allir> <ætte> <at> haca. þa nemr annar
 æ hinn þriði æ þyí nefst hærre eptir oðzum.
 25 til þærf er þat læggf unndir almennilegha
 fíðveníu. at fa eínn þýckir væl vera er a-
 giarn er æ noccoz ma með rongu af annars

1r b

af annarf fōmd ðzegha til finf lutar
 Þyí nefst býr hærre yirð annan með agirnd
 æ fnþz fu illzka apter a fialva þa er með
 fcamsfynileghre illzku hoþo þou rangþn-
 5 di upp firir annðværdú. þyí at hærre
 þeirra býr um fíðir í annarf hoþði. an-
 nat hparc með apærka. eða oðzum u-
 iafnaðe. æ falla fya niðz allar foznar
 æ loghleghar fætningar. En þo beiðazc
 10 allir þærf at konongar æ ftozhoþðingi-
 ar fculi þýr<ma> loghum mioe með y<ægh>ð
 en engi af alþýðunni yill haya logh
 yirð annan æ yill hærre langht yir fci-
 gha þat er firir andværdú yar til ko-
 15 menn. En þeghar er allar loghleghar
 fætningar ero niðz fallnar oc rettar ræf-
 fingar. en ulogh æ illzkur c<oma> <istað> <æ>
 þat yerðz alganghfe fya at <guði> <leiðiz>
 þa leitar hann þeirrar hæfndar er til
 20 allra take. fya fem af gærðirnar toko
 Þa kaftar hann hatre æ feandfcap niðz
 milli þeirra hoþðingia er firir þat ríki

25 ero fættír. Þar kann oc uaran at fylghia
 ef eighi þill þæl ⁊ taka þeir at þrætta
 finn i milli. oc finnr hvarr fok i annarf
 ríki. til þærð er þeir deila með mann-
 drapom ⁊ oðftom. En þeghar þat tæcr

1v a

at fylghiazk. oc dzeipazk ifir alla þa er rí-
 kit býggia. oaran. ⁊ manndzopen ⁊ oðftoz.
 þa er þat ríki komet at auðn. ⁊ þrotom
 ef þu æve stennðz nokoza stunnð. ⁊ ef noc-
 5 kot hefir gætt þeret eða hallðet af logh-
 um eða dughannde síðum um þær stun-
 ðir er þýrr þaro talðar. þa tþniz nu gozr-
 famlegha þeghar slík æve kómur sem nu
 røðdum þer um. þvi at i oðftom tþnazt
 10 hínir bæztu mennerner ⁊ hínir þiliafto.
 oc þeir sem <kynbæztir> <ero> <En> <oaran> ⁊ ran
 ⁊ allzkþnf ofriðr fa er þa kann at þerða
 taka þearlucina þra þeim er þýrr atto. oc
 með rezzo hoþðu þengez ⁊ hefir fa er hældz
 15 ma af aðzum grípa með ráne. eða stulð
 Oc þeghar slík æve kómur ifir eit hvarz
 land. þa hefir þat land tþnt hvarz tþeg-
 gia goðom síðum. ⁊ dughande mannum.
 þe ⁊ þrelfi. oc allre gozko sþa lengi sem guð
 20 þill at fa bardaghe stannðe. en hann gerer
 þat eptir sinni miðcūn. þvi at hann a kost
 at þialfa þat land. þeghar hanum þyc-
 ki þolket þrit bart þirir sínar sþnndir.
 Nu matt þu ætla ef þat land þrelfuz með
 25 guðf miðcunn. ⁊ kann at coma unndir ein
 þallðz konong síðan. hþozfu síðgoz þolk.
 <eða> nþcfamleght ríki þat man þa þera

1v b

hinar nesto stunnðir æptir slíkan oroa
 sem nu þar um røtt. þar sem þýrr þar skipt
 ríkinu. ⁊ ollu þolkeno unndir blandaðan
 síðaríolða. ⁊ aftundan maghra hoþðingia.
 5 oc leitaðe við þat hvarr at nema. ⁊ mot
 aðzum snua þelar. ⁊ sþik uðþggleik. ⁊ allzkþnf
 illzkur filivf að þatrem.
 Þætta er þist auðsþnt at ef þeffir aller ogæ-
 þo atburðir koma i eitþvært ríki. þa
 10 tþniz þat at þifu ef nokoza rið stendz þu æve.
 EN þo munu þist ðøme til þera slícra atburða
 ⁊ er þærþ þif <þan> <at> <mikit> <illt> <þ> margh(falld)
 ogæþa man af standa aðz en lþkizt hþerþet-
 na. er slíkir atburðir kunnu at þerða.
 15 Ðat er mer nu ⁊ sþnt ef með slíkri ugæþo
 tþnaz síðir eða logh i einu hvariu ríki sem
 nu harid þer røtt. þo at guð þili þrælfá þat

um siðir af ufríði ƿ bardagha. ƿ snui þvi
unnðir éinnhoſðingia. æpƿir ſlika ózó. þa
20 man þo folket allt þat ſem þa liſir ƿpƿir
uhouæfct ƿ ſiðlauft ƿ man viſt þurpa ſva
ſem þer ſ(oghðuð) þvrr hvaræppeggia goðza
kenninga. ƿ þo ſtundum mioç harðza reſſin-
ga. Oc þo man ſa er tæcr viðz þvi riki þurpa
25 langa ſtunð. ƿ <mikinn><kraft>. <ƿ><harðhendr><aðr>
en þat riki kome i ſama ſtað er þvrr var.
þo at hann ſe mioç viſr ſialfr ƿ þat harðe

δ: AM 1056 IX 4to

De påfølgende sidene viser blad 1r–2v.

1r a

a v̄æ
a m;
ðum
v̄æggj

5 a r̄ím

u p̄r
arðz
igu
rτ

10 at

eðz
m ok
lɪτ

1r b

1 v̄igfkorðum v̄æria. þa er
goτ at gera henge v̄igfko-
rð af leτtom v̄iði. ok þurfu
þau at v̄æra tuæim hære
5 eñ kaftala v̄igfkozð siol̄ ok
þrím alnum siðare. Sua þur-
fu þau ok riare at hanga at
men̄ mægi v̄æl v̄æga með ollū
v̄apnū niðz millum kaftala
10 v̄igfkarða sial̄fra ok henge
v̄igfkarða eñ þau skulu ha-
nga aleτtom afom þæim fem
þegar mægi til sinn draga

1v a

falla a folket ef nere v̄æ-
rðz gænget kaftala. Slag
brandar gozv̄ir af longum
room ok þungum huaff̄ tæ-
5 nter meðz harðze æik ræi-
ftir a ænda ner v̄igfkozðū
sua at þat megj þegar a men̄
falla er ner er gængir kaft
alanum. Br̄jnkungir er ok
10 goτ v̄apn. gozτ af goðo
iarne með stal harðum þoz-
num ok biugum ok skal þa
agnoz a huæriū þozne. æñ

1v b

þa m
fem f
þega
kjar
5 goðz
nna
h̄n m
v̄æi

hæl
 10 flæ
 til
 ok
 kaf

2r a

at huga læiða. ef maðz
 fkal með k̄gm eða oðrum
 ríkis mōm þiona. eða ftad-
 ðer væra ok þar fōmdar
 5 maðz hæita. Þat er ok
 þræfallt atkuæðe. er na-
 læga er þo fem allt fe æitt
 raunar er maðz þarþ van-
 læga at gæta. þat er man-
 10 þit ok fiðgōðe ⁊ hōræfka
 Enn þat er hōræfka at vera
 bliðir ⁊ letlatir ok þion

2r b

2v a

2v b

h̄n fkal snua bake eða hæ-
 rðum. Sua ok er at kunā
 goða fkiuning a þui ner h̄n
 ma fkiokiu fua i fræilfi þa
 5 eða hoτ eða kuæif ef h̄n
 hæfir eða ner er h̄n fkal
 þarnaft. Sua er ok er h̄n
 ficitir ifir bozðe. ner er h̄n
 þarþ augum at læiða fir
 10 hōræfku faker rikra man-
 na matar næp̄tzlu. eða ner
 er h̄n ma f̄ns ðr̄kjar